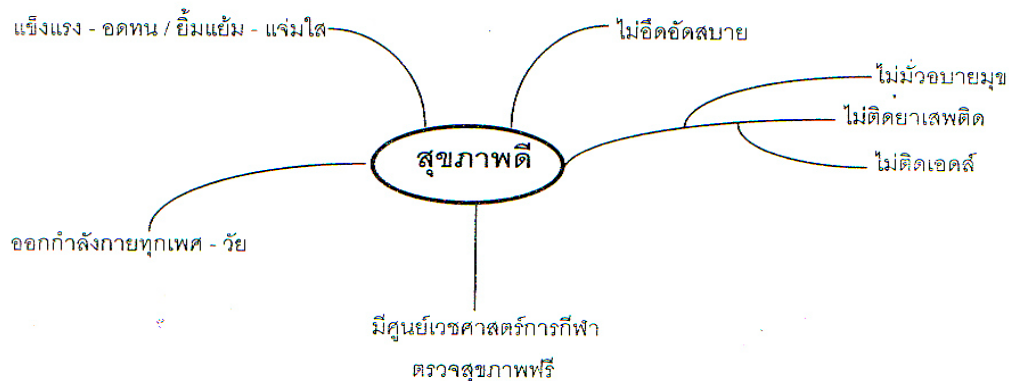

เป้าหมายร่วม 1 ปี

1. ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านรุ่งเรือง มีศูนย์แสดงศิลปพื้นบ้าน อนุรักษ์โบราณสถาน อุทยานการศึกษา วัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์เมือง
2. สุขภาพกาย / สุขภาพจิต ชาวทับเที่ยง 90% ดี - ปลอดภัยเสพติด / อาชญากรรม
3. ชุมชนเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย - มีส่วนร่วมในการพัฒนาทับเที่ยง
4. ถนน 4 สาย สวนสาธารณะ 4 แห่ง ตลาดสดสะอาด ต้นไม้ร่มรื่น คลองน้ำเจ็ด - คลองห้วยยาง น้ำใส มีทางจักรยาน

เป้าหมายกลุ่มย่อย 1 ปี (ในที่นี้ ยกเป็นตัวอย่งนำเสนอ 2 กลุ่มเป้าหมาย)

เป้าหมาย 1 ปีกลุ่มสุขภาพ

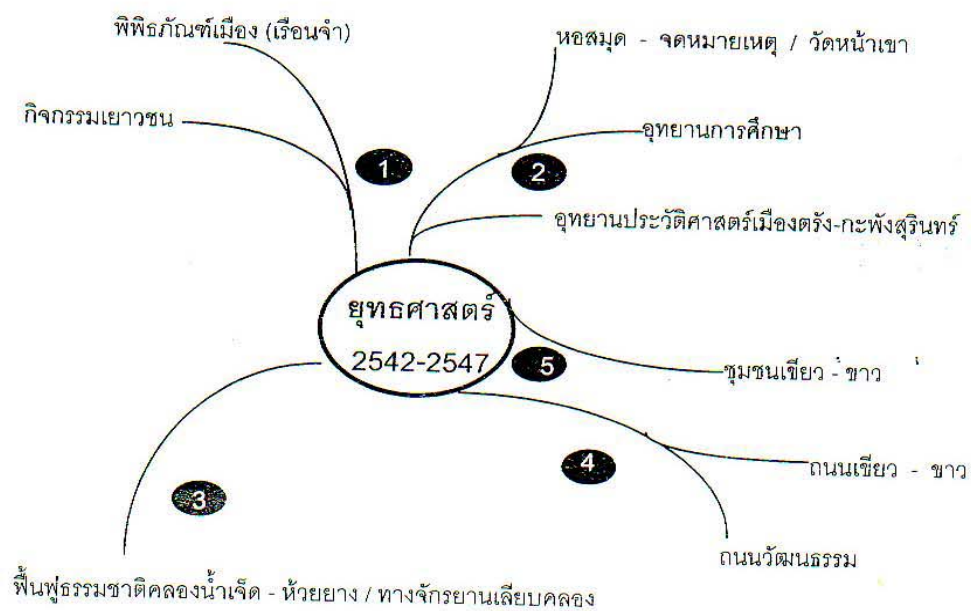

เป้าหมายย่อย 1 ปี กลุ่มศรีตรัง

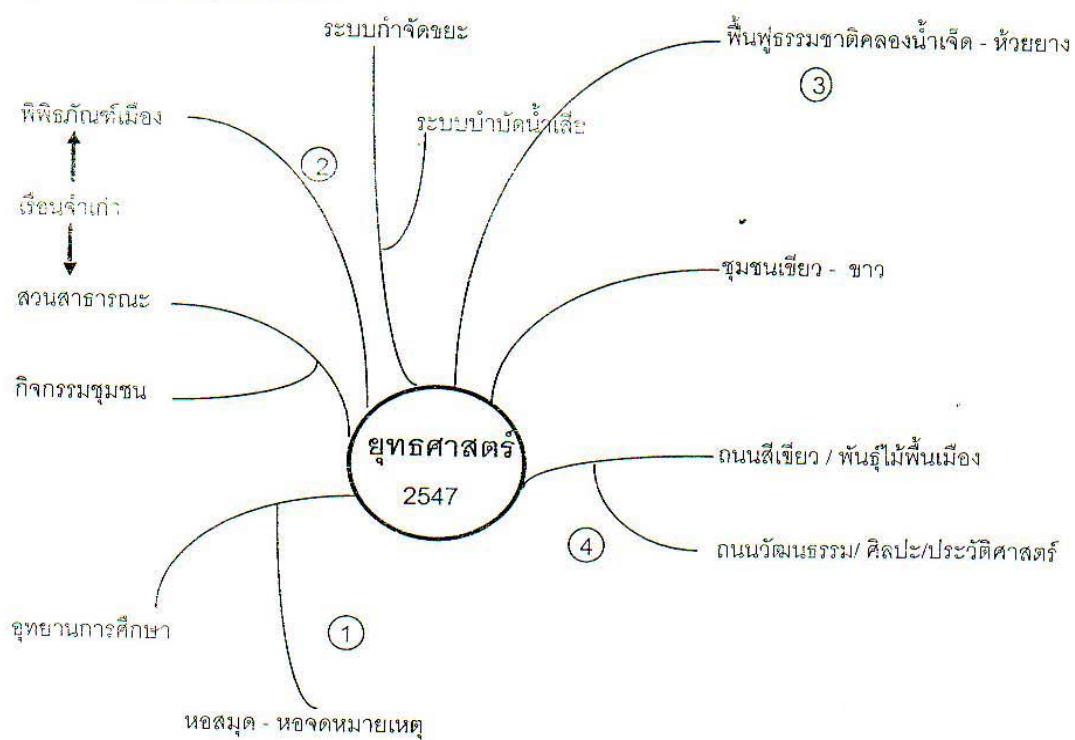
1. มีศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
2. มีสถานที่เปิดโอกาสให้เยาวชนเล่นกีฬา , ดนตรี , ศิลปะ
3. ให้มีอุทยานการศึกษาด้านวัฒนธรรม - ประเพณี - ประวัติศาสตร์ / หอสมุด
4. จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้านศาสนา

50

ยุทธศาสตร์ กลุ่มย่อย 1

ยุทธศาสตร์ กลุ่มย่อย 2

บทที่ 7

ประชาคมทပ်เที่ยงในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

ความนำ

หลังจากแกนนำเวทีตรังเคเสวนา และบรรดานักกิจกรรมที่สนใจในแนวทางประชาสังคม ได้สื่อสารเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมออกไปอย่างกว้างขวางในเมืองทပ်เที่ยง ซึ่งที่สุดได้จัดเวทีที่เป็นการรวมพลคนทပ်เที่ยงเพื่อปั้นแต่งภาพสังคมในอนาคตร่วมกันในนาม **เวทีวิสัยทัศน์ทပ်เที่ยงน่าอยู่ 2552** โดยได้รับความสนใจเข้าร่วมจากบุคคล กลุ่มกิจกรรมอย่างหลากหลาย หลังจากประชาคมทပ်เที่ยงเกิดขึ้นจากเวทีนี้แล้ว กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ของประชาคมก็เริ่มลงมือปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปยังเป้าหมายเมืองทပ်เที่ยงน่าอยู่ภายในปี พ.ศ. 2552 ให้จงได้ ส่งผลให้ประชาคมเติบโตอย่างรวดเร็ว และสามารถขยายผลกิจกรรมไปเชื่อมโยงกับภาคอื่น ๆ อีก จึงกล่าวได้ว่าในระยะตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2544 เป็นระยะ 2 ปีที่ประชาคมทပ်เที่ยงอยู่ในช่วง เติบโตแพร่พันธุ์ โดยปีแรกถือว่าอยู่ในระยะเติบโต ปีที่ 2 ถือว่าอยู่ในระยะแพร่พันธุ์ โดยมีข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

- 1.ระยะเวลาแห่งการเติบโต
- 2.ระยะเวลาแห่งการแพร่พันธุ์
- 3.ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

1.ระยะเวลาแห่งการเติบโต(ตุลาคม 2542-กันยายน 2543)

ดังได้กล่าวในบทที่แล้วว่า เมื่อกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ของประชาคมทပ်เที่ยงได้ประชุมวางแผนกิจกรรมกันเป็นที่เรียบร้อยก็นำเข้าไปประชุมร่วมกับเทศบาลเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 เพื่อบรรจุเป็นแผนงานประจำปีงบประมาณ 2543 ของเทศบาลนครตรังทันที ซึ่งในช่วงเวลาเดียวกันนี้ เทศบาลนครตรังโดยการนำของนายชาลี กางอิม ก็กำลังจะหมดวาระในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 กลุ่มแกนนำประชาคมทပ်เที่ยงจึงเห็นความจำเป็นที่จะผลักดันให้ผู้สมัครชุดใหม่รับหลักการแนวคิดเมืองน่าอยู่ด้วยการทำให้เกิดสัญญาประชาคมของผู้สมัครโดยแกนนำประชาคม ร่วมกับกลุ่มตรังเคเสวนา กลุ่มสมัชชาตรัง และคณะ

กรรมการเลือกตั้งจังหวัด เขิญผู้สมัครทั้ง 3 ทีม คือ **ทีมรักเมืองตรัง, ทีมชาลี กางอิม, และ ทีม ทับเที่ยงก้าวหน้า** มาแถลงนโยบายและตอบคำถามต่อประชาชน โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ณ โรงแรมตรังพลาซ่า นโยบายและคำตอบได้ถูกคณะผู้จัดทำเป็นเอกสารแจกจ่ายต่อประชาชน ต่อมาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ทีมนายชาลี กางอิม ได้ชนะการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งต่ออีกสมัย ทำให้กลุ่มปฏิบัติการของประชาคมทับเที่ยงดำเนินงานได้ตามแผนอย่างต่อเนื่องทันที โดยกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 กลุ่มมีดังต่อไปนี้

1.กลุ่มสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข

คนขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ **คุณประนอม เดชธราดล** ผู้พิพากษาศาลสมทบและแม่บ้านผู้ใส่ใจในสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว, **คุณรามิน เจริญผล** ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์แผนไทยและการนวดเพื่อสุขภาพ, **คุณนิศากร เวชกิจกุล** ผู้พิพากษาศาลสมทบซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาโทและสนใจทำกิจกรรมเพื่อชุมชน **คุณสุขจิต-คุณประจวบ กฤษณะพันธุ์** ข้าราชการเกษียณอายุที่มีความมุ่งมั่นจะทำความดีให้สังคม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพ กิจกรรมกลุ่มที่จัดขึ้นจึงมุ่งเน้นการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา ซึ่งพบว่ากิจกรรมของกลุ่มสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข จะมุ่งเน้นการทำกิจกรรมใหม่ หมายถึงกิจกรรมในลักษณะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และการสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ๆ โดยการชูคำขวัญว่า **"สังคมดีต้องเริ่มจากสุขภาพดีก่อน"** กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมจะเป็นประชาชนทั่วไป กลุ่มสุขภาพดีเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปี 2544 ซึ่งกิจกรรมของกลุ่มมีทั้งการขยายกิจกรรมภายในกลุ่มและการขยายผลออกไปภายนอก เชื่อมต่อกิจกรรมเชื่อมต่อกับกลุ่มอื่นๆอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น

กิจกรรมตลาดสีเขียว เดือนตุลาคม 2542 กลุ่มสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข จัดการพูดคุยกันเรื่องแนวคิดตลาดสีเขียวเป็นครั้งแรก โดยมีเครือข่าย SIF(คุณประนอมทำงานให้ SIF ด้วย), เครือข่ายประมงพื้นบ้าน, เครือข่ายการเงิน, เครือข่ายสลัม เครือข่ายทั้งหมดรวมตัวกันเป็น **"กลุ่มสี่เกลอ"** คุยกันว่าจะจัดตลาดนัดสีเขียว ต่อมาในเดือนมกราคม 2543 ได้คุยกันอีกครั้ง ที่หอสมุด จังหวัดตรังและมีการประชุมพูดคุยกันอีกไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง ที่ห้องประชุมเทศบาลนครตรัง สรุปว่า จะจัดตลาดนัดสีเขียวเพื่อผู้บริโภค โดยมุ่งการขาย

สินค้าปลอดสารพิษขึ้นบริเวณบ้านของคุณประจวบ และ คุณสุขจิต กฤษณะพันธุ์ (ข้าราชการบำนาญ และเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสุขภาพดี - ชีวีเป็นสุข) ถนนวังตอ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

สำหรับเครือข่ายที่เรียกว่า กลุ่มสี่เกลอ นั้น ได้แนวคิดมาจากหมู่บ้านคนตรัง ที่เป็นหมู่บ้าน หมู่หน้า หมู่เล หมู่หาด แต่เดิมนั้นเอง โดย อ.สมเจตนา เล่าเรื่องนี้ให้คุณประนอม เดชธรราดล ฟัง ถึงความสัมพันธ์ของคนแต่ละกลุ่มว่าแม้จะอยู่คนละพื้นที่ก็ผูกพันเป็นเพื่อนเกลอกันมาแต่อดีต คุณประนอมจึงจับเอาประเด็นนี้ไปขยายผล เพื่อดึงกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมกิจกรรมกัน ในฐานะที่ต่างก็เป็นเกลอหรือควรเป็นเกลอกัน ทั้งเกลอเขา เกลอเขา เกลอเล เกลอเมือง

กิจกรรมบ้านสุขภาพ ได้จัดกิจกรรม **“บ้านสุขภาพ”** ขึ้นบริเวณเดียวกับที่จัดตลาดนัดสีเขียวเพื่อผู้บริโภค ที่บ้านสุขภาพมีการนัดหมายไทยและการอบสมุนไพรเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ

นอกจากนี้กิจกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2543 ได้แก่ การร่วมมือกับแพทยพยาบาล สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพผู้มาออกกำลังกายฟรี, กิจกรรมการขายอาหารปลอดสารพิษ

กิจกรรมตลาดนัดสีเขียว

โดย...กลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข

2. กลุ่มศรีตรัง

คนขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ **อาจารย์วิโรจน์ ศรีวราพันธุ์** ข้าราชการครูผู้เคลื่อนกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมาโดยตลอด, **คุณพิทยา ชุณหะธรรณกิจ** ผู้พิพากษาศาลสมทบ และผู้ประกอบการธุรกิจกระเบื้องเซรามิคที่สนใจทำงานเพื่อสังคม, **อาจารย์สุนทรี สังข์อยู่** หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติและยังเป็นครูผู้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนกิจกรรมสำหรับเด็ก เยาวชน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มศรีตรังจะมุ่งเน้นการทำกิจกรรมบนพื้นฐานกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ ด้วยสมาชิกของกลุ่มเคยมีประสบการณ์เดิมในการทำกิจกรรมกับกลุ่มเด็ก รวมไปถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาก่อน กิจกรรมของกลุ่มศรีตรังนอกจากจะมีกิจกรรมเก่าที่เคยมีประสบการณ์ในการลงมือทำมาก่อน แต่ก็มีกิจกรรมใหม่ๆด้วยเช่นกัน โดยกิจกรรมใหม่จะเป็นลักษณะของกิจกรรมแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในชุมชน ลักษณะของกิจกรรมจะมุ่งเน้นการให้ความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติด กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะเป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็ก

กิจกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2543 ได้แก่ การให้ความรู้กับเด็กเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด และการเดินรณรงค์เรื่องยาเสพติดร่วมกับเทศบาล, กิจกรรมค่ายเยาวชน โดยนำเด็กๆไปศึกษาธรรมชาตินอกสถานที่, กิจกรรมชี้จรรยาบรรณเพื่อการศึกษาธรรมชาติการดูแลและวัฒนธรรมท้องถิ่น, กิจกรรมวาดภาพและเล่านิทานเรื่องของท้องถิ่น โดยกิจกรรมเด่นในปีนี้เป็น การรณรงค์ป้องกันยาเสพติดกับกลุ่มเด็กชุมชนหนองยวน (เป็นชุมชนที่ผู้นำชุมชนเข้าร่วมกระบวนการตั้งแต่เวทีตั้งเคเสวนาและเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ ผู้นำชุมชนคือคุณจรรยา ถาวร แกนนำกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง)

ในปียังเกิดกลุ่มทำงานเยาวชน ชื่อกลุ่มหมากพร้าว (การรวมตัวของอดีตนักเรียนชมรมอนุรักษ์ ซึ่งเป็นกลุ่มลูกศิษย์ของอาจารย์เปลื้อง และ อาจารย์สมเจตนา) เข้ามาร่วมทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในกลุ่มศรีตรัง

กิจกรรมขี่จักรยานเพื่อศึกษาธรรมชาติการดูนกและวัฒนธรรมท้องถิ่น

โดย...กลุ่มศรিতรัง

กิจกรรมเยาวชนสำรวจธรรมชาติ

โดย...กลุ่มศรিতรัง

3.กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง

คนขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ **คุณจรรยา ถาวร** พนักงานเทศบาลนครตรังและผู้นำชุมชนหนองยวน, **คุณปัญญา จันทรเพชร** จากชุมชนโคกชัน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแกนนำของประชาคมเข้ามาร่วมเป็นกำลังสำคัญให้กับกลุ่มนี้ ได้แก่ **คุณวิจิต ภาสสุพร**, **คุณประภาส โรจนพิทักษ์** และ **คุณเสริญ อินทรักษ์**

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มชุมชนเข้มแข็งมุ่งเน้นทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็งเป็นกิจกรรมใหม่ในเชิงแก้ไขปัญหาชุมชน กิจกรรมต่างๆมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพราะเป็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานวิถีชีวิตของคนในชุมชนเขตเทศบาลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมของกลุ่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการส่งเสริมให้มีการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

กิจกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2543 ได้แก่ การส่งเสริมให้มีกลุ่มออมทรัพย์ โดยสมาชิกกลุ่มชุมชนเข้มแข็งใช้เวลาหลังเลิกงานเป็นวิทยากรอบรมเรื่องการทำกลุ่มออมทรัพย์โดยเน้นสร้างการเรียนรู้ให้ผู้นำชุมชน และสอนการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนต่างๆในเขตเทศบาลนครตรัง, การจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ, การฝึกอบรมเยาวชนให้เข้าร่วมเป็นเยาวชนอาสาในการชั่งน้ำหนักเด็ก และเป็นเยาวชนอาสาในการเฝ้าระวังยาเสพติด, การเป็นอาสาเอดส์ โดยการให้ความรู้และพาเด็กไปเยี่ยมและให้กำลังใจผู้ป่วยโรคเอดส์ และกิจกรรมแข่งขันเก็บขยะในชุมชน

กิจกรรมการส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนสนใจกันมากจน สามารถก่อตั้งเป็นเครือข่ายออมทรัพย์เทศบาลนครตรังที่มีสมาชิกถึง 17 กลุ่ม จาก 26 ชุมชน

กิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

โดย...กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง

4.กลุ่ม วิสัยทัศน์ 2001

คนขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ **คุณธานินท์ เดชธราดล** เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตรัง (ธกส.ตรัง) และเป็นผู้ที่สนใจงานเพื่อสาธารณะ และ **คุณธเนศ แซ่จั่ว**ผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างและเป็นสมาชิกขององค์กรสาธารณะในจังหวัด

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 มุ่งเน้นการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสมบัติในเมืองทับเที่ยง กิจกรรมของกลุ่ม กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ส่วนมากจะเป็นโครงการใหญ่ที่ต้องดำเนินการร่วมกับเทศบาลนครตรัง กิจกรรมต่างๆต้องเขียนนำเสนอในรูปแบบของโครงการเพื่อนำเสนอให้เทศบาลนำไปปรับให้เข้ากับแผนงานด้านการพัฒนาชุมชนของเทศบาล

กิจกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2543 ได้แก่ กิจกรรมเดินสำรวจคลองน้ำเจ็ดและเก็บข้อมูลเพื่อการวางแผนทางสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนริมฝั่งคลองให้ร่วมเฝ้าระวังสายน้ำที่ยังเหลืออยู่, กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ และกิจกรรมการจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการทำจัดขยะอย่างยั่งยืน

กิจกรรมขุดลอกคูคลองริมทางรถไฟ
โดย..... กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001

โดยกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001

หลังการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงและดำเนินกิจกรรมมาได้ 6 เดือน ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2543 ได้มีการจัดการประชุม กระบวนการติดตามประเมินผลวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่ายอยู่ 2552 ขึ้นที่โรงแรมตรังพลาซ่า เพื่อเป็นการประเมินผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาและเพื่อวางแผนงานสำหรับปีงบประมาณ 2544 โดยให้สมาชิกประชาคมมาประเมินร่วมกัน มี อ.ชัยวัฒน์ มาเป็นวิทยากรให้เช่นเคย โดยมีผลการประเมินด้านจุดอ่อนของการดำเนินงานที่ กลุ่มผู้จัดการประชุมสรุปไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข ยังขาดการประชาสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมายที่จะขยายงานต่อยังไม่ชัดเจน แต่ละกิจกรรมยังขาดผู้รับผิดชอบประจำ

กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ยังขาดการมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายขาดความรู้ และขาดการประชาสัมพันธ์

กลุ่มศรีตรัง กลุ่มเป้าหมายขาดความเข้าใจ กิจกรรมยังไม่น่าสนใจ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดงบประมาณ

กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 กิจกรรมขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีปัญหางบประมาณ ขาดความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เทศบาล

จะเห็นได้ว่าจุดอ่อนส่วนใหญ่ คือยังขาดการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายและสาธารณะ ขณะเดียวกันก็เริ่มมีปัญหการประสานงานและการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลบ้างแล้ว เช่นในกลุ่มศรีตรัง และกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001

ในการประชุมประเมินผลงานประชาคมทับเที่ยงครั้งนี้ ยังมีกลุ่มปฏิบัติการเกิดขึ้นใหม่อีกหนึ่งกลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนน่ายอยู่ ซึ่งมุ่งทำกิจกรรมกับโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนน่ายอยู่น่าเรียน(ไม่พบว่ากลุ่มนี้ได้ดำเนินกิจกรรมใด ๆ หลังการประชุมนี้)

2.ระยะเวลาแห่งการแพร่พันธุ์(ตุลาคม 2543-กันยายน 2544)

แม้จะมีปัญหาในการดำเนินงานบ้าง แต่ประชาคมทับเที่ยงก็ยังคงดำเนินการต่อเนื่อง ลักษณะเด่นของระยะนี้คือการที่กลุ่มกิจกรรมได้ขยายกิจกรรมของตนออกไปสู่กลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ดังเอากลุ่มกิจ

กรรมอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาเกาะเกี่ยวสมทบร่วมกิจกรรมกัน โดยกิจกรรมในช่วงนี้ของประชาคม ทับเที่ยงมีดังต่อไปนี้

กิจกรรมของกลุ่มแกนนำ

เป็นการทำกิจกรรมในนามของประชาคมทับเที่ยงโดยตรง ซึ่งเป็นแผนงานที่เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครตรังและประชาคมทับเที่ยงตั้งแต่ครั้งจัดประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 นั่นคือ **แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้** หลังจากการประชุมวิสัยทัศน์ฯ แล้ว กลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงเห็นว่าการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งเรื่องแนวคิดประชาสังคม เรื่องเมืองน่าอยู่ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ยังมีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารเพิ่มเติมกับสมาชิกประชาคม และชาวทับเที่ยงที่สนใจจึงกำหนดกิจกรรมที่มีชื่อเรียกว่ากิจกรรม **"สภาเมือง"** ขึ้นมา

ลักษณะการจัดกิจกรรมทำโดยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ มาบรรยาย กิจกรรมดังกล่าวจะมีกลุ่มแกนนำจะเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดการ ทั้งจัดการกำหนดประเด็นจัดการเชิญวิทยากร จัดการเขียนโครงการนำเสนอเพื่อของบประมาณจากเทศบาล ฯลฯ เป้าหมายของการจัดกิจกรรมสภาเมือง นอกเหนือจากการเสริมสร้างองค์ความรู้แล้ว ยังมุ่งหวังให้ กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมร่วมที่ทั้งกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตรของประชาคมทับเที่ยงได้มาร่วมตัวกัน หลังจากทีกลุ่มปฏิบัติการแต่ละกลุ่มต่างแยกย้ายไปทำกิจกรรมของตน

เดิมกิจกรรมสภาเมืองกำหนดจะจัดขึ้นปีละครั้งโดยจะเปิดเป็นเวทีสาธารณะที่ไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมาย ใครๆ ก็สามารถเข้าร่วมได้ แต่ต่อมาก็ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยกิจกรรมสภาเมืองได้จัดในช่วงนี้สองครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นอบรมเรื่อง **"การเรียนรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อสังคม"** โดย ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ เมื่อวันที่ 11-13 ธันวาคม พ.ศ.2543 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครตรัง

ครั้งที่ 2 เป็นการปาฐกถาในหัวข้อเรื่อง **"พลังท้องถิ่น ก้าวเคลื่อนประชาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21"** โดยศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี จัดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2544 จัดที่โรงแรมตรังพลาซ่า

ส่วนกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการทั้งสิ้น ในปี 2544 ก็ได้ดำเนินกิจกรรมต่อไป ได้แก่

กิจกรรมสภาเมือง (ปี พ.ศ.2543)

กิจกรรมสภาเมือง(ปี พ.ศ.2544)

กิจกรรมสภาเมือง (ปี พ.ศ.2545)

- กิจกรรมของกลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข กิจกรรมที่กำหนด ปี พ.ศ. 2544 ได้แก่ โครงการตลาดสีเขียวโครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพทุกวัย โครงการศูนย์เทคโนโลยีเกษตรพื้นบ้าน โครงการศาลาดนตรีและศิลปะเพื่อจิตวิญญาณ กิจกรรมของกลุ่มที่สามารถเชื่อมต่อกับภาคอื่น ได้แก่
  - กิจกรรมตลาดสีเขียว เชื่อมต่อกับ เครือข่ายพันธมิตรสี่เกลอ ซึ่งในระยะนี้กองทุน SIF นำแนวคิดสี่เกลอไปใช้และให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในเครือข่ายสี่เกลอแล้ว พันธมิตรเหล่านี้จึงมีความพร้อมที่จะมาร่วมกับกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข หลังจากประชุมหารือกันมาแล้วหลายครั้งโดยตลาดสีเขียวครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อ วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2544 โดยกำหนดจัดขึ้นทุกวันเสาร์สัปดาห์ที่สองของเดือน
  - กิจกรรมบ้านสุขภาพ เชื่อมต่อกับวิทยาลัยพยาบาลและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตรังในการให้ความรู้เรื่องการนวดพื้นฟูสุขภาพและการอบสมุนไพรให้กับคนในชุมชน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเก่าที่ทำมาอย่างต่อเนื่องของกลุ่ม ตั้งแต่ยังไม่เข้าร่วมประชาคมทับเที่ยง ความมุ่งหมายเดิมของการก่อตั้ง คือ มุ่งให้ความรู้และให้บริการด้านการนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งการอบสมุนไพร เมื่อมาถึงช่วงนี้บ้านสุขภาพยังคงให้คำแนะนำเรื่องการฟื้นฟูสุขภาพอยู่ แต่รูปแบบการดำเนินการยังมีการเพิ่มเติมเรื่องการให้ความรู้ด้านสมุนไพรไทยด้วย เนื่องจากแกนนำสำคัญของกลุ่มคนหนึ่งได้ชักชวนกลุ่มผู้รู้ด้านสมุนไพรในจังหวัด

ตรังให้เข้ามาร่วมงาน เปิดบริการด้านการป้องกันและรักษาโรคด้วยสมุนไพร เมื่อเครือข่ายเห็นผลประโยชน์ร่วมกันจึงได้เข้ามาร่วม ทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินการเรื่อยมา

กิจกรรมของกลุ่มศรีตรัง กิจกรรมที่กำหนดในปี พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 9 โครงการคือ ถนนสายประวัติศาสตร์,อุทยานการศึกษา,จักรยานเพื่อการศึกษาธรรมชาติ การดูแลและวัฒนธรรมท้องถิ่น,จัดซื้อกล้องดูนก,ค่ายเยาวชนรักษารัฐธรรมนูญและสิ่งแวดล้อม,เยาวชนศิลปหัตถกรรม,เยาวชนสื่อสร้างสรรค์สัมพันธมวลชน,ผู้นำเยาวชนสู่นาคต,รีไซเคิลกระดาษ,

ในปีนี้ทางกลุ่มเริ่มมีปัญหาการประสานงานเรื่องงบประมาณกับเทศบาลมากขึ้น ทำให้งานหลายอย่างไม่เรียบร้อย แต่กลุ่มก็ปรับตัว โดยสมาชิกรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ต่างคนต่างทำกิจกรรมในรูปแบบของตน กลุ่มมีโอกาทำงาน กลมกลืนไปกับงานอื่น ๆ ภายนอกและมีโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มมากขึ้น และสามารถขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มเยาวชนใน ชุมชนต่าง ๆ ที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้ว เช่น

1. กลุ่มหมากพร้าว ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สัมพันธตรัง ต่อมาเรียนจบไปอยู่ที่อื่นแล้วกลับมารวมตัวกันทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติของเยาวชนอีก

2. กลุ่มดอกเหมย เป็นกลุ่มเด็กในโรงเรียนสวัสดิ์รัตนากิมุข อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง มุ่งเน้นการทำกิจกรรมด้านการให้ความรู้เรื่องพืชพันธุ์ธรรมชาติ สถานที่สำคัญ และ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจะมีการจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และการเข้าค่ายเยาวชน

3. กลุ่มเด็กในชุมชนท่าจีนและชุมชนหนองยวน จะเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการสืบค้นความเป็นมาของชุมชน โดยการออกไปสัมภาษณ์ชาวบ้าน และคนเฒ่าคนแก่ให้เล่าประวัติความเป็นมา และสภาพชุมชนในอดีต

4. กลุ่มเด็กในศาลเยาวชน เด็กกลุ่มนี้เป็นเครือข่ายใหม่ เกิดขึ้นเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีโอกาสเข้าไปร่วมทำงาน เป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลคดีเด็กและเยาวชน จึงเห็นว่าน่าจะมีกิจกรรมสำหรับพัฒนาเด็กด้วยโดยจะใช้วิทยากรเป็นผู้ฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องสิทธิเด็ก และ อนุสัญญาองค์การเด็กของโลกเพื่อให้เด็กได้รับบทบาท ภาระ หน้าที่ และแนวทางที่เด็กควรประพฤติ ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้เด็กกลุ่มนี้ไปทำความผิดซ้ำสอง ทั้งยังมุ่งให้คุณค่าและให้ความสำคัญกับเด็กทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณสามารถช่วยเหลือสังคมได้มากมาย

กิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง สำหรับปี พ.ศ. 2544 กำหนดกิจกรรมในลักษณะเดิมแต่ขยายปริมาณให้มากขึ้นและให้ครอบคลุมทั้ง 26 ชุมชน สมาชิกกลุ่มชุมชนเข้มแข็งที่ต่างก็แยกย้ายกันไปทำกิจกรรมในชุมชนของตน ส่วนเนื้อหากิจกรรมก็ยังคงมุ่งเน้นเรื่องการทำกลุ่มออมทรัพย์ จนสามารถขยายเครือข่ายก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ได้ทั่วทั้ง 26 ชุมชน ในเขตเทศบาลนครตรัง จนเกิดเป็น **“กลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง”** นอกจากนั้นแล้ว กลุ่มหรือชุมชนที่เข้มแข็งยังสามารถขยายกิจกรรมไปสู่เรื่องของการจัดสวัสดิการชุมชน

ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ทั้ง 3 เป็นสมาชิกดั้งเดิมของประชาคมทับเที่ยง สมาชิกท่านหนึ่งกล่าวถึงที่มาของกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ว่า

“เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรังนี้มีอันสืบมาจากประชาคมทับเที่ยง ที่เป็นตัวจุดประกายความคิด รื้อฟื้นความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคม จนเกิดพลังในการสร้างกลุ่ม รวมกลุ่ม”

(คุณอนันต์ ชกซื่อ - สัมภาษณ์ 17 ก.พ. พ.ศ.2546)

กลุ่มชุมชนเข้มแข็งนี้ในช่วงแรกกระบวนการทำงานก็คึกคัก แต่พอโครงการ SIF เข้ามาทำให้การทำงานของกลุ่มตามแผนงานประชาคมสะดุดลง เพราะหลายชุมชนต้องบริหารเงินจากงบประมาณ SIF ต่อมาภายหลัง โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทลงมา การพบปะพูดคุยเพื่อร่วมคิดร่วมทำระหว่างชุมชนก็หยุดไปเพราะต่างก็ต่างไปบริหารเงินกองทุนในชุมชนของตน)

กิจกรรมของกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 แม้การดำเนินงานในปีแรกจะเริ่มมีปัญหาการประสานงานกับเทศบาล แต่ก็สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้หลายประการ สำหรับปีงบประมาณ 2544 ได้กำหนดกิจกรรมดังนี้ โครงการทางจักรยานถนนรัชชินทร์,โครงการชุมชนสีเขียว,โครงการทำคลองน้ำเจ็ดและคลองห้วยยางให้น้ำใส,โครงการคัดแยกขยะ,โครงการนำขยะพืชผักหมักปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น แต่แผนงานบางแผนที่กลุ่มนำเสนอเข้าไปก็ไม่ผ่านการพิจารณา เช่น การทำถุงสีเพื่อแยกขยะ ทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มค่อนข้างจะขาดความต่อเนื่อง เมื่อแผนงานที่ยื่นต่อเทศบาลไม่ผ่าน กิจกรรมก็ค่อย ๆ ฝ่อไป

3.ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

3.1 ผลจากการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงต่อกลุ่มต่าง ๆ จากการที่ประชาคมทับเที่ยงดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง ภาพความสำเร็จของการก่อตัวเป็นประชาคมทับเที่ยงที่เห็นได้อย่างชัดเจนในตอนนี้นี้ก็คือ การที่ประชาคมได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลนครตรังซึ่งเป็นพันธมิตรหลักผู้ให้การสนับสนุนมาโดยตลอดตั้งแต่เวทีตั้งเคเสวนาจนพัฒนามาเป็นประชาคมทับเที่ยงและได้นำเอาแผนกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการทั้งสี่กลุ่มไปบรรจุไว้เป็นแผนงานของเทศบาลด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อย่อยต่อการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และกำลังคน การประสานความร่วมมือในการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงในครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายกล่าว คือ

ฝ่ายที่เป็น**กลุ่มแกนนำและสมาชิก** การก่อตัวขึ้นของประชาคมทับเที่ยงสามารถตอบสนองความต้องการในสิ่งที่กลุ่มมุ่งหวังได้ นั่นก็คือ ความต้องการที่จะร่วมสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วน**กลุ่มพันธมิตร** โดยเฉพาะ **เทศบาลนครตรัง** ที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอดนั้น การก่อตัวขึ้นของประชาคมทับเที่ยงเท่ากับเป็นการแบ่งเบางานของเทศบาล เพราะในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาตามนโยบายของเทศบาลแต่ละครั้งก็จะมียอดการประสานกลุ่มนี้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

ส่วน**กรมอนามัย**ซึ่งเป็นพันธมิตรที่ร่วมสนับสนุนงบประมาณจำนวนหนึ่งในการจัดการประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ก็ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปเขียนเป็นงานวิจัยและพัฒนาเรื่อง **"กระบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาในพื้นที่เทศบาลนครตรัง"** และผลงานวิจัยก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พันธมิตรที่สำคัญอีกองค์กรหนึ่ง คือ **สถาบันการเรียนรู้และการพัฒนาประชาสังคม (Civicnet)** พันธมิตรสำคัญที่ช่วยเหลือในด้านการถ่ายทอดแนวคิดและองค์ความรู้ต่างๆ รวมทั้งช่วยดำเนินการประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 จนสามารถเห็นผลออกมาอย่างเป็นรูปธรรม การก่อตัวของประชาคมทับเที่ยงสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของ Civicnet ได้ นั่นก็คือ การสนับสนุนให้เกิดองค์กรประชาสังคมขึ้นทั่วทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าการมาเข้าร่วมในครั้งนี้ทุกฝ่ายต่างก็พอใจและได้รับประโยชน์ จึงเกิดเป็นความสุขและเป็นพันธกิจร่วมที่แรงกล้าพอที่จะทำให้ทุกฝ่ายการร่วมมือทำอย่างจริงจัง ไม่ละทิ้งไปโดยง่าย

3.2 ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมของกลุ่มต้งเคฯ ทำจดหมายข่าว คลื่น เพื่อเชื่อมต่อการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกประชาคมทับเที่ยง สื่อสารเนื้อหาและแนวคิด เมืองน่าอยู่ ผ่านกิจกรรมสภาเมืองอย่างต่อเนื่อง

2. กิจกรรมของกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข ได้แก่ กิจกรรมตลาดสีเขียว กิจกรรมบ้านสุขภาพ ขยายกิจกรรมไปสู่เรื่องของการให้ความรู้ด้านสมุนไพรแก่ผู้ที่เข้ามาร่วมหรือใช้บริการนวดต่าง ๆ ของกลุ่ม สามารถตั้งวิทยาลัยพยาบาล และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมาร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ ยังเชื่อมต่อกับเครือข่ายสี่เกลอในกิจกรรมตลาดสีเขียว

3. กิจกรรมของกลุ่มศรีตรัง ได้แก่ การให้ความรู้กับเด็กเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดและการเดินรณรงค์เรื่องยาเสพติดร่วมกับเทศบาล, กิจกรรมค่ายเยาวชน โดยนำเด็ก ๆ ไปศึกษาธรรมชาตินอกสถานที่, กิจกรรมชีจรรย์เพื่อการศึกษาศาสนาการศรัทธาและวัฒนธรรมท้องถิ่น, กิจกรรมวาดภาพและเล่านิทานเรื่องท้องถิ่น นอกจากนี้ยังขยายเครือข่ายไปเชื่อมกับกลุ่มเด็กต่าง ๆ เช่น กลุ่มหมากรั้ว กลุ่มดอกเหมย กลุ่มชุมชนทำจันและหนองยวน กลุ่มเด็กศาลเยาวชน ในขณะที่กิจกรรมด้านอื่นไม่ค่อยเดินหน้าเพราะปัญหาการประสานงานกับเทศบาล

4. กิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน สามารถขยายกิจกรรมได้จนครบทั้ง 26 ชุมชน เชื่อมโยงกันในนามกลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง

5. กิจกรรมของกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ได้แก่ กิจกรรมเดินสำรวจคลองน้ำเจ็ดและเก็บข้อมูลเพื่อวางแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนริมฝั่งคลองให้ร่วมเฝ้าระวังสายน้ำที่ยังเหลืออยู่, กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ และกิจกรรมการจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการทำจัดขยะอย่างยั่งยืน ต่อมากิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เพราะมีปัญหาการประสานงานกับเทศบาลเป็นปัญหาหลัก

จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้กิจกรรมแต่ละกลุ่มนอกจากให้ผลงานโดยตรงตามเนื้อหากิจกรรมแล้ว ยังได้ดึงให้คนเข้ามาใกล้ชิดกันหรือสร้างเส้นเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มคน และองค์กรต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แสดงถึงการเติบโตแพร่พันธ์ของประชาคมทับเที่ยงได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามในระยะเติบโตแพร่พันธ์นี้แม้กิจกรรมและเครือข่ายของประชาคมทับเที่ยงจะได้ขยายตัวออกไปมาก แต่ก็เริ่มสะสมปัญหาในตัวเองจากปัจจัยหลัก ๆ สองประการ คือ

1.การประสานงานระหว่างประชาคมกับเทศบาลผู้สนับสนุน มีลักษณะติดขัดไม่คล่องตัว จนกลุ่มกิจกรรมที่ไม่มีฐานเดิมของตัวเองเช่นกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 เริ่มไม่สามารถทำกิจกรรมต่อไปได้ กลุ่มศรีตรังก็ได้รับผลกระทบจนต้องพยายามหาทางปรับตัว ขณะที่กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข และกลุ่มชุมชนเข้มแข็งเริ่มต่อเชื่อมกับกองทุน SIF มากขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกด้านงบประมาณ

2.การมีกองทุน SIF เกิดขึ้นและดึงคนจากประชาคมไปรวม ในด้านหนึ่งเป็นการเสริมพลังกัน ทำให้คนทำงานได้ทำกิจกรรมที่ตนเองต้องการ แต่ด้านหนึ่งก็เป็นการทอนพลังของประชาคม เพราะเมื่องาน SIF มากขึ้นคนทำงานก็มีเวลาให้ประชาคมน้อยลง

ระยะ	ความเคลื่อนไหว	ผู้เข้าร่วม	ผลที่เกิดขึ้น
เดิบโต	-กลุ่มปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานสำหรับปีงบประมาณ 2543	-สมาชิกประชาคม -สมาชิกกลุ่มปฏิบัติการ -พันธมิตร -ผู้สนใจทั่วไป	-การเรียนรู้แนวคิดเบื้องต้น น่าอยู่ และประชาสังคม ยังขยายตัว -กิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการเริ่มได้ผล
แพร่พันธุ์	-กลุ่มแกนนำจัดกิจกรรมสภาเมือง -กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ขยายงานได้ 26 ชุมชน ในเทศบาล -กลุ่มสตรีตั้งขยายงานต่อกับกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ -กลุ่มสุขภาพดีฯ ขยายงานด้านสมุนไพร เชื่อมกับเครือข่ายสี่เกลอ -กลุ่มวิสัยทัศน์งานเริ่มหดตัว	-สมาชิกประชาคม -สมาชิกกลุ่มปฏิบัติการ -กลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ที่สนใจ -พันธมิตร -ผู้สนใจทั่วไป	-เกิดเวทีสภาเมืองสองครั้ง -กลุ่มชุมชนเข้มแข็งเกิด กลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง -กลุ่มสตรีตั้ง ทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม -กลุ่มสุขภาพดีฯ มีกิจกรรมด้านสุขภาพหลากหลาย -กลุ่มวิสัยทัศน์เริ่มไม่มีการติดต่อเอง

ตารางแสดงพัฒนาการของประชาคมทั้งสี่ช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

บทที่ 8

ประชาคมทับเตี๋ยในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

ความนำ

แนวคิดประชาสังคม เดินทางจากต่างถิ่นมาลงงามในเมืองทับเตี๋ยและเติบโตงงามอย่างรวดเร็ว แต่เพียงภายในระยะเวลาประมาณ 3-4 ปี ก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง ซึ่งแม้แต่กลุ่มแกนนำก็ยอมรับว่าอยู่ในสภาพถดถอย หยุดนิ่ง สภาพการเปลี่ยนแปลงของประชาคมทับเตี๋ยนี้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนยุทธชะงัก หรือทำได้เพียงเล็กน้อย และค่อย ๆ ลดลง บางกลุ่มก็หยุดไป บางกลุ่มถอยกลับไปสู่สภาพก่อนเข้าร่วมประชาคม และบางกลุ่มแยกกิจกรรมไปทำนอกเครือข่ายประชาคมทับเตี๋ย ช่วงเวลานี้คือตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ดังมีข้อมูลต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความพยายามแก้ปัญหา
2. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มกิจกรรม
3. ความเคลื่อนไหวของกิจกรรมนอกประชาคมทับเตี๋ย
4. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

1. สภาพปัญหาและความพยายามแก้ปัญหา

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมของประชาคมทับเตี๋ยลดน้อยถอยลงอย่างเห็นได้ชัดคือ ปัญหาด้านการประสานงานกับพันธมิตรหลักคือ เทศบาลนครตรัง ถึงแม้ว่าผู้นำท้องถิ่นอย่างนายกเทศมนตรีนครตรังจะให้การสนับสนุนกลุ่มประชาคมอย่างเต็มที่ โดยตั้งงบประมาณการดำเนินกิจกรรมของประชาคมทับเตี๋ยปีละไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาทก็ตาม แต่เมื่อดำเนินกิจกรรมจริง การประสานงานระหว่างกลุ่มประชาคมกับข้าราชการประจำที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังคำพูดที่กลุ่มแกนนำสะท้อนถึงการประสานงานกับข้าราชการประจำไว้ว่า

“เหมือนเราบอกว่าจะเอามะละกอสักลูกนึง ท่านก็ไปบอกว่าลูกน้องจะให้เอามะละกอให้เขาด้วยนะ แล้วหันหลังไปเลย เราก็ต้องไปพบลูกน้องเพื่อบอกว่าเราจะมาเอา

**มะละกอตตามคำสั่ง เขาก็ถามกลับมาว่าคุณจะเอามะละกอบแบบไหนล่ะ มะละกอมี
ตั้งหลายแบบ โกโก้ก็มี แวกดำก็มี ทำไมคุณไม่ระบุให้ชัดว่าจะเอาแบบไหน”**

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : แกนนำ)

ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะข้าราชการประจำเหล่านั้นไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมาก่อน จึงไม่เข้าใจที่มาและเป้าหมายของกลุ่มประชาคมตำบลเพียงเลย ทำให้รู้สึกว่าการทำกิจกรรมของภาคประชาชนเป็นภาระที่นอกเหนือจากหน้าที่รับผิดชอบ แต่จำใจต้องทำเพราะ “นายสั่ง” การประสานงานจึงไม่มีการยืดหยุ่น ไม่มีการแนะนำเพื่อช่วยเหลือ การประสานงานเป็นไปในลักษณะของแหล่งทุนกับผู้รับทุน มากกว่าภาคีพันธมิตรร่วมจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบราชการทุกอย่าง ตั้งแต่การเขียนโครงการ การเดินเรื่องเพื่อขออนุมัติกิจกรรม ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ในการเบิกจ่ายงบประมาณต้องถูกต้อง เรียบร้อย การทำงานตามระบบราชการเช่นนี้เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันมากกับการทำงานของภาคประชาชน บางครั้งในการประสานงาน เพื่อจะจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง กลุ่มประชาคมต้องขึ้นไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาล 4 – 5 ครั้ง เพราะการติดขัดในรายละเอียดเล็กน้อยๆ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นช้าแล้วช้าเล่าเช่นนี้ทำให้คนทำงานเสียกำลังใจ ไม่เพียงเท่านั้นในบางครั้งยังต้องเสียเงินของตนเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการประสานงานอีกด้วย

ดังเช่นบทเรียนของกลุ่มศรีตรัง จากการทำงานร่วมกับเทศบาลในระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มศรีตรังร่วมกันสรุปบทเรียนว่า ปัญหาสำคัญของการทำงานร่วมกับเทศบาล คือ เรื่องงบประมาณ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าข้าราชการ ระดับผู้บริหารจะเห็นด้วยและเต็มใจให้งบประมาณสนับสนุนกลุ่มประชาคมตำบลเพียงแต่ระดับผู้ปฏิบัติการยังไม่เห็นคุณค่า ไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการของเทศบาลกับกลุ่มประชาคมตำบลเพียงจึงไม่ดีนัก ถึงแม้เจ้าหน้าที่จะไม่ขัดขวางเรื่องการให้งบประมาณแต่การเบิกจ่ายก็เป็นไปอย่างยากลำบากเพราะเจ้าหน้าที่ยึดกฎระเบียบราชการอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีการยืดหยุ่น มีการตรวจสอบทั้งเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและขาดการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน กลุ่มรู้สึกเหมือนถูกตรวจสอบหรือถูกจับผิดอยู่ตลอดเวลา ด้วยปัญหานี้เองทำให้ภายหลังกลุ่มศรีตรังไม่อยากทำ กิจกรรมกับเทศบาลอีก

ดังเช่นที่อาจารย์สุนทรี สังข์อยู่ฤทธิ์ แกนนำสำคัญของกลุ่มศรีตรัง สะท้อนถึงการทำงานของตนว่า

**“เทศบาลให้เท่าไรเท่านั้น ที่เหลือก็ต้องลงขันกัน แม้ว่าจะมีเงินให้ แต่ก็ต้องควัก
 เนื้อเองทุกครึ่งเวลาประสานงานเพราะเบิกไม่ได้ แต่ก็ต้องทำเพราะยังงี้ก็ต้องจัดงาน
 ให้เสร็จ”**

(อาจารย์สุนทรี สังข์อยู่ : สมาชิกกลุ่มศรีตรัง)

ระยะหลังการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจึงมุ่งเน้นการทำกิจกรรมที่พึ่งตนเองเป็นหลัก พยายามใช้งบประมาณน้อย และพยายามหางบประมาณจากแหล่งทุนที่ให้อิสระในการทำงาน เช่น ขอรับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ใจดี หรือ เขียนโครงการของบวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นต้น

นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงยังมีปัญหาเกี่ยวกับที่มาและงบประมาณ แม้ว่าการจัดกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง มิได้จำกัดว่างบประมาณต้องมาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง แต่การระดมงบประมาณมาจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมิใช่เรื่องง่าย ดังนั้นแกนนำจึงคาดหวังการสนับสนุนงบประมาณจากการที่ทางเทศบาลตั้งไว้ให้อย่างชัดเจนดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่งบประมาณดังกล่าวก็ยังมีปัญหาว่ากรอบงบประมาณภายใต้ระเบียบการเงินของทางราชการยังไม่สามารถครอบคลุมหรือเอื้ออำนวยให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างครบถ้วนตามสภาพงาน อันเป็นเหตุให้กลุ่มแกนนำต้องหางบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ มาเสริม หากหาไม่ได้ก็ต้องใช้งบประมาณส่วนตัวของแกนนำเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นนาน ๆ เข้าก็กระทบกับเศรษฐกิจส่วนตัวของแกนนำ จนไม่อาจยับยั้งกิจกรรมเชิงรุกได้อย่างที่ตั้งใจไว้แต่เดิมอีกต่อไป

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งประชาคมตำบลเที่ยงและเทศบาลก็พยายามหาทางแก้ไขปัญหามา เช่น การประชุมเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งมีสาระโดยสรุปว่าจากมุมมองของเทศบาลเห็นว่า ประชาคมยังมีจุดอ่อนในการประสานงาน บุคคลหลักของประชาคมที่ประสานคือคุณธีรทัตบางครั้งก็ไม่ว่างพอมีคนอื่นที่ไม่ใช่คุณธีรทัตมาประสาน เจ้าหน้าที่เทศบาลก็ขาดความเชื่อมั่น กิจกรรมบางอย่างก็ซ้ำซ้อนกับที่เทศบาลทำอยู่แล้วทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลไม่ให้ความสำคัญกับงานประชาคม อย่างไรก็ตามทางเทศบาลก็ยอมรับว่าประชาคมสามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าเทศบาล

ขณะฝ่ายประชาคมเองก็รู้สึกอึดอัดเพราะการประสานงานสำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆล่าช้าเสียเวลามาก จากเดิมที่ตกลงกันว่าทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมเป็นพันธมิตรกันแต่ภายหลังกลุ่ม

ประชาคมกลับรู้สึกเหมือนจะกลายเป็นผู้ร้องขอ ไม่ค่อยได้รับเกียรติ การดำเนินการก็ติดระเบียบราชการ จนทำอะไรไม่ได้ ดังที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้สะท้อนความเห็นในเวทีว่า

“ในการดำเนินงาน เราต้องยอมรับว่าหลายๆครั้งที่เราขึ้นมาเทศบาลที่งานตรงนี้ต้องคุยกันสักนิด เราเขียนแผนสวย แต่พอก้าวไปจริงๆแล้วไม่รู้จะไปยังไง ตอนนี้เราต้องทบทวนตัวเองเหมือนกันว่าพวกเราเขามองเหมือนพวกขอทานแล้วหรือยัง เป็นความรู้สึกจริงๆลึกๆกับการทำกิจกรรมมา 4 ครั้ง งานตรงนี้เราทำในลักษณะของอาสาสมัคร พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยทำ เพราะอยากเห็นบ้านเมืองเราก้าวไปสู่สิ่งที่ดีงาม อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง เริ่มการปฏิบัติงานก็เต็มที่ เราทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน แต่เรามุ่งหวังในตัวของเราเป้าหมาย มีกลุ่มเยาวชนเกิดใหม่ขึ้นมารับผิดชอบต่อบ้านเมืองเรา จริงๆแล้วอยากบอกตรงๆว่าเราเหนื่อยลำในการทำงานร่วมกับเทศบาล ผมเองก็เป็นข้าราชการเหมือนกัน เวลาที่ต้องออกมาก็จำเป็นต้องจัดสรรออกมา ผมมีความคิดว่าถ้าเราก้าวไปแบบนี้มันไม่ยั่งยืน **เพราะยังทำคนยังหายหมด ต่อไปก็คงเหลือแค่ เทศบาล**”

(คุณสำราญ สมิติ แสดงความเห็นในที่ประชุม)

ผลการพูดคุยกันครั้งนั้น ที่ประชุมตกลงจะตั้งคณะกรรมการประสานงานของประชาคมขึ้นมาสักชุดเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับเทศบาล แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีผลการดำเนินการที่ชัดเจน และกิจกรรมในนามประชาคมแทบเที่ยงกีดลดลงอย่างรวดเร็ว บางกลุ่มถึงกับหยุดไปเลยเช่น กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001

ในขณะที่การดำเนินงานของประชาคมที่กำลังติดขัดนี้ ก็มีแหล่งทุนภายนอกหลั่งไหลกันเข้ามาให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของชุมชนที่มีเนื้อหาเหมือนหรือใกล้เคียงกับกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง ทั้งยังมีการชักชวนสมาชิกของประชาคมเข้าร่วมเพราะแต่ละคนมีพื้นฐานอยู่แล้ว ในขณะที่กลุ่มแกนนำนั้นก็มีการทักเฝ้าเป็นอย่างดีในด้านการเป็นวิทยากรกระบวนการทักษะการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่จะช่วยงานองค์กรเหล่านี้ซึ่งได้แก่ เช่น โครงการกองทุนเพื่อสังคม(SIF) งานขององค์กรอิสระต่าง ๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) ,โครงการปฏิรูประบบสุขภาพ ,โครงการที่เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาล เช่น โครงการประชารัฐ(เพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทในชุมชน) เป็นต้น

ปัจจัยเหล่านี้ทำให้แกนนำและสมาชิกประชาคมตำบลเที่ยงลดบทบาทตนเองลง ปลายปี พ.ศ.2544 กิจกรรมของประชาคมเริ่มลดความถี่ลง ความสัมพันธ์ในกลุ่มสมาชิกลดน้อยลง กิจกรรมที่ประสานความร่วมมือกับเทศบาลนครตรังก็น้อยลงไปด้วย

2. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มกิจกรรม

ในช่วงนี้ประชาคมจะดำเนินไปท่ามกลางสภาพปัญหารอบด้าน แต่ก็สามารถดำเนินกิจกรรมได้หลายประการ แม้ว่าจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ตาม ดังเช่นการประชุมเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2544 ซึ่งมีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานของประชาคมทั่วยุโรปประจำปี 2544 สรุปว่าช่วงแรกเสนอแผนทั้งหมด 26 โครงการ แต่เนื่องจากเทศบาลไม่มีงบประมาณจึงสนับสนุนได้แค่ 5 โครงการ คือ

1. โครงการดูแล
2. บ้านสุขภาพ
3. เทคโนโลยีพื้นบ้าน
4. สภาเมือง
5. ค่ายเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว ได้แก่ โครงการขี้อายเพื่อศึกษาธรรมชาติการดูแลและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีคนเข้าร่วม 160 คน เส้นทางจากอนุสาวรีย์ เขาช้างหาย พิพิธภัณฑ์ กลุ่มทอผ้า นามันศรี วัดหัวเขา ซึ่งจากการประเมินผล เด็กๆสะท้อนความคิดผ่านรายการวิทยุว่าไม่เคยรู้ว่าตรงนี้มีที่แบบนี้

กิจกรรมอื่นของประชาคมแต่ไม่ได้ใช้งบเทศบาล แต่ได้เทศบาลสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ กิจกรรมตลาดนัดสีเขียว และมีมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามาสนับสนุนด้วย คุณประนอมเป็นคนต่อเข้ามา

กิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อาจารย์สุนทรี สังข์ยุทธ์ จะดำเนินการเองโดยการเชิญนักเขียนมาพูดคุย ตอนนี้กำลังอยู่ในช่วงเขียนโครงการเพื่อนำมาเสนอเทศบาล

ในส่วนของการประชุมชุมชนเข้มแข็ง ในช่วงแรกมีการประสานงานกับเทศบาลโดยคุณสมุณทาข้าราชการเทศบาลคอยช่วยประสานงาน แต่เมื่อคุณสมุณทาย้ายไป การประสานงานก็หยุด สมาชิกกลุ่มจึงไปร่วมงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เคลื่อนเรื่องออมทรัพย์ โดยมี 3 กลุ่ม คือกลุ่มโคกยูงหนองยวน โคกชัน(กลุ่มออมทรัพย์แสนสุข เป็นกลุ่มเริ่มต้น) แล้วจึงขยายความคิดให้กับเทศบาลเพื่อจัดทำกลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง

จะเห็นได้ว่าเทศบาลสามารถให้การสนับสนุนได้น้อยกว่าที่ทางประชาคมทั่วยุโรปต้องการ กลุ่มกิจกรรมของประชาคมจึงเริ่มหันไปรับการสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ เช่น SIF และ พอช. องค์กรอิสระของรัฐที่เริ่มเข้ามาขยายงานในพื้นที่ต่างๆ โดยในตรังมีคุณวิจิต ภาสสุพร แกนนำประชาคมเป็นผู้ประสานงาน

สำหรับในช่วงปีงบประมาณ 2545 จนมาถึงปัจจุบันนั้นโดยสรุปประชาคมทับเที่ยงมีกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมของกลุ่มแกนนำ ทางกลุ่มยังคงจัดกิจกรรมสภาเมืองต่อจากปีที่ผ่าน เป็นครั้งที่สามและสี่ ครั้งที่ 3 เป็นการประชุมเรื่อง **เมื่อนำอยู่:วิถีสาธารณะที่เข้มแข็ง** โดย อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ อ.ขวัญสรอง อติโพธิ จัดเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2545 ณ อาคารเอนกประสงค์เทศบาลนครตรัง

ครั้งที่ 4 เป็นการบรรยายเรื่อง **ภูมิเมือง:ความภาคภูมิใจของคนเมือง** โดยอาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จัดเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2545 ณ อาคารเอนกประสงค์เทศบาลนครตรัง

นอกจากสี่ครั้งนี้แล้ว แกนนำยังประชุมเตรียมการกันเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2545 เพื่อจัดเวทีสภาเมืองอีกครั้งในประเด็น **ช่วยชาติต้องฉลาดซื้อ** อันเป็นปฏิกิริยาตอบสนองจากการที่เมืองทับเที่ยงมีห้างสรรพสินค้าต่างชาติคือ ห้างโลตัส มาเปิดสาขา โดยตั้งเป้าหมายจะเชิญ อ.แก้วสรร อติโพธิ หรือ ดร.นิติภูมิ นวรัฐ มาบรรยาย แต่ในที่สุดกิจกรรมนี้ไม่ได้จัดขึ้น เพราะขาดความพร้อมในการจัดการ อย่างไรก็ตามจะเห็นว่ากิจกรรมสภาเมืองของกลุ่มแกนนำยังมุ่งเน้นกิจกรรมที่ตอบสนองเรื่ององค์ความรู้ การขยายแนว คิดประชาสังคมและเมื่อนำอยู่สู่สาธารณะ การเสริมความรู้แก่สมาชิกประชาคม ทั้งยังเป็นการสื่อสารระหว่างประชาคมทับเที่ยงด้วยกัน และระหว่างประชาคมทับเที่ยงกับกลุ่มองค์กรภายนอกอีกด้วย ส่วนกิจกรรมอื่นๆของแต่ละกลุ่มปฏิบัติการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 มีความเคลื่อนไหวดังต่อไปนี้

กิจกรรมของกลุ่มสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข กิจกรรมเด่นของกลุ่มในช่วงนี้ก็คือตลาดสีเขียวซึ่งเริ่มจัดครั้งแรกในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2544 และกำหนดจัดทุกวันเสาร์สัปดาห์ที่สองของเดือน แต่จัดได้ไม่กี่เดือนก็หยุดไปเพราะมีปัญหาด้านสถานที่ดำเนินการที่ต้องปิดปรับปรุงเนื่องจากการขยายถนน ประกอบกับในช่วงนี้คุณประนอมแกนนำกลุ่มทำงาน SIF ไปด้วย ตัวกิจกรรม งบประมาณ และคนทำงานจึงผสมผสานไประหว่างประชาคมทับเที่ยงและเครือข่ายสี่เกลอที่ร่วมกับ SIF ในปัจจุบันแม้ประชาคมทับเที่ยงจะไม่มีกิจกรรมรวมตัวกันมานานแต่คุณประนอมก็ยังคงทำกิจกรรมด้านสุขภาพ โดยประสานกับมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภคในนามประชาคมทับเที่ยงตลอดมา

กิจกรรมของกลุ่มศรีตรัง หลังปีงบประมาณ 2544 กลุ่มนี้ไม่ได้ประสานเรื่องงบประมาณกับเทศบาลอีก สภาพของกลุ่มค่อยๆหมดไป กลุ่มหมากพร้าวที่เข้ามาภายหลังซึ่งมีแกนนำคือคุณสำราญ สมาธิ และคุณสุวณีย์ ณ พัทลุง กลายเป็นกลุ่มแกนในกิจกรรมเยาวชน ซึ่งต่อมากลับไปใช้ชื่อกลุ่มเยาวชน

ชนอนุรักษสัมพันธมิตรฯ และรับงบประมาณจากAUSAID(หน่วยงานให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะของออสเตรเลียมีสำนักงานอยู่ในสถานทูตออสเตรเลีย-ผู้วิจัย)

กิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง สภาพความเป็นกลุ่มกิจกรรมของประชาคมค่อย ๆ หมดไป แต่ตัวกิจกรรมกลุ่มอ้อมทรัพย์สินชุมชนต่าง ๆ ยังคงดำเนินต่อไป แต่ก็ค่อยๆซบเซาลงหลังจากที่กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทลงมาในชุมชน

กิจกรรมของกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 กิจกรรมในนามกลุ่มได้หยุดลงเมื่อขาดงบประมาณจากเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544

จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้ กิจกรรมบางส่วนได้หยุดลง ส่วนกิจกรรมที่ทำอยู่ บ้างก็ยังทำในนามประชาคม บ้างก็ทำในนามกลุ่ม ความเป็นประชาคมทับเที่ยงเริ่มหมดลดสภาพความยึดโยงกันเป็นเครือข่ายลงอย่างเห็นได้ชัด ชื่อประชาคมทับเที่ยงจะไปปรากฏก็เมื่อ มีการประชุมระดมความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับเขตเมืองทับเที่ยง(เทศบาลนครตรัง) หรือระดับจังหวัด ผู้จัด(ซึ่งมักจะเป็นแกนนำของประชาคม)จะใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงเป็นองค์กรนำหรือองค์กรร่วมจัดด้วยเสมอ เพราะเป็นชื่อที่ทุกคนยอมรับ รู้สึกดี และให้ความร่วมมือ ส่วนกลุ่มกิจกรรมเดิม เช่นกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุขแม้อายุจะแยกย้ายกันไป แต่ในส่วนกิจกรรมที่คุณประนอมดำเนินการต่อ เช่นเรื่องสิทธิผู้บริโภค ก็ยังคงใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงในการเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอก ทั้งนี้โดยที่ประชาคมทับเที่ยงแต่เดิมก็ไม่ได้มีชื่อ กำหนดเรื่องการใช้ชื่อ ผู้ที่เป็นสมาชิกจึงสามารถนำไปใช้ได้หากเห็นว่าเป็นประโยชน์ ส่วนสมาชิกที่ไม่เห็นว่าเป็นประโยชน์ก็ไม่ได้ใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงอีกในระยะต่อไป

สำหรับความสัมพันธ์กับพันธมิตรกับเทศบาลนั้น แม้ในช่วงที่มีปัญหางบประมาณจะมีความรู้สึกไม่ดีต่อกันบ้าง แต่ต่อมาการดำเนินกิจกรรมของทุกกลุ่มเทศบาลก็ยังเอื้ออำนวยในด้านอุปกรณ์ สถานที่ และส่งตัวแทนเข้าร่วมด้วยอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจะไม่ได้ทำเพื่อเป้าหมายทับเที่ยงน่ายุโดยตรงก็ตาม ทำให้ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และทุกคนถือว่าประชาคมทับเที่ยงยังคงอยู่เพราะมิได้ยกเลิกไป หากแต่ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องเท่านั้น เทศบาลก็ยังต้องการพลังของประชาคม เพราะเทศบาลได้รับผลดีเป็นอย่างมากในการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตัวอย่างประสิทธิผลส่วนหนึ่งของความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับประชาคมทับเที่ยง คือ การที่เทศบาลนครตรังได้รับที่ 1 ในการประกวดการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อเดือนสิงหาคม 2546 โดยการนำเสนอจุดเด่นของ เทศบาลนครตรังจะมุ่งเน้นด้านการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั่นเอง การชนะเลิศในครั้งนี้ทำให้เทศบาลได้รับเงินอุดหนุนถึง 10 ล้านบาท

นอกจากนั้นแล้ว ด้วยความที่หลายคนยังตระหนักถึงคุณค่าของประชาคมทับเที่ยง จึงยังมีการค้นหาแนวทางการทำงานกันต่อไปอยู่บ้าง ดังในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เทศบาลและประชาคมทับเที่ยงโดยการประสานงานของโครงการวิจัยนี้ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาขบวนการประชาสังคมในจังหวัดตรัง ณ อาคารเอนกประสงค์เทศบาลนครตรัง ในวาระที่ประชาคมทับเที่ยงครบรอบ 5 ปี ใช้ชื่อเวทีว่าการประชุมติดตามและประเมินผล (FOLLOW UP CONFERENCE) การดำเนินงานของประชาคมทับเที่ยงและขบวนการประชาสังคมในจังหวัดตรัง โดยในเวทีนี้ผู้วิจัยได้ทำการคืนข้อมูลการวิจัยแก่สมาชิกประชาคมทับเที่ยง เพื่อให้ทุกคนเห็นภาพรวม เห็นข้อมูล และคุณค่าของการดำเนินการทุกอย่างที่ผ่านมาของประชาคมทับเที่ยงทั้งหมดร่วมกัน ซึ่งในเวทีนี้หลังจากรับรู้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นกันอย่างหลากหลายแล้ว สมาชิกและกลุ่มแกนนำได้สรุปบทเรียนจากการทำงานที่ผ่านมาว่า

“หัวใจแรก” ที่เรียกว่าเป็น “กุญแจ” ความสำเร็จของงานประชาสังคมในตรัง คือ การที่ได้เชื่อมร้อยกันด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ซึ่งถ้าย้อนอดีตจะเห็นว่าภาคประชาชนจะปิดประตูไม่ยอมรับคนอื่นเลย บางคนยังมองกลุ่มข้าราชการหรือนักการเมืองว่าเป็นศัตรู แต่ ณ วันนี้ คนทำงานภาคสังคมได้เปิดใจกว้างภายหลังที่ได้สัมผัสกับภาคราชการและการเมืองมากขึ้น ได้มองกลุ่มอื่นๆ ในแง่ดีขึ้น และได้ใช้โอกาสจากความสัมพันธ์นี้ขยายผลจนเกิดประชาคมทับเที่ยงในระดับของความหมายแห่งการร่วมคิดร่วมทำเพื่อให้เมืองทับเที่ยงน่าอยู่” นอกจากนี้ แกนนำยังเชื่อมั่นว่า “เมื่อมีเหตุปัจจัยที่เหมาะสม เช่น มีประเด็นเกี่ยวกับเมืองทับเที่ยงที่ทุกคน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันประชาคมทับเที่ยงก็พร้อมที่จะขยับเข้ามาซิดกัน แต่หากไม่มีปัจจัยดังกล่าวก็ถอยห่างออกจากกันไปเคลื่อนไหวในบริบทของตนหรือกลุ่ม อย่างไรก็ตาม แม้ระดับกิจกรรมจะถอยห่างกันไป แต่เส้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังคงอยู่ ยังคงมีการสื่อสารระหว่างกันเสมอ โดยเฉพาะช่องทางการสื่อสารระหว่างคนต่อคน”

3.ความเคลื่อนไหวของกิจกรรมนอกประชาคมทับเที่ยง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ผลกระทบที่สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อประชาคมทับเที่ยงอีกประการหนึ่งก็คือ การมีองค์กรที่เป็นแหล่งทุนให้กับงานทางสังคมเกิดขึ้นหลายองค์กร นอกจากงานเพื่อสังคมและ ชุมชน ที่ดำเนินการโดยกองทุน SIF และ พอช. ได้ขยายตัวอย่างคึกคัก โดยมีนักกิจกรรมที่เป็นแกนนำประชาคมทับเที่ยงเป็นบุคลากรสำคัญแล้ว ยังมีงานอื่น ๆ ขององค์กรใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและลงมาในพื้นที่ เช่น กิจกรรมของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.),สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในส่วนของฝ่ายท้องถิ่น(สกว.ภาค), สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, โครงการประชารัฐ,

เป็นต้น ซึ่งภาคประชาชนทั้งในเมืองทบเที่ยงและทั่วจังหวัดต่างก็เข้าร่วมเนื่องจากเห็นว่าแหล่งทุนดังกล่าวสามารถสนับสนุนให้ตนสามารถทำกิจกรรมที่ตนต้องการได้ แต่ในขณะเดียวกันงานจากภายนอกเหล่านี้ก็บดบังงานประชาคมทบเที่ยงไปเกือบทั้งหมด

นอกเหนือจากงานขององค์กรภายนอกดังกล่าวแล้ว ภายในทบเที่ยงเองก็มีการก่อรูปกลุ่มกิจกรรมบางอย่างของนักกิจกรรมทั้งหลายขึ้นใหม่ เช่น คุณวิจิต ซึ่งหมดภาระหน้าที่กับ SIF และ พอช. ในระยะหลังก็มาเป็นผู้ประสานงานเปิดเวทีตรงเคเสวนาขึ้นมาอีกเป็นระยะ ๆ ตัวอย่างเช่น

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เชิญคุณวิลาศ เตชะไพฑูริย์ มาร่วมวงเสวนา ในประเด็น “ทุนนิยมกับธุรกิจค้าปลีกคนตรังได้อะไร”

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2545 เชิญ ผศ.ประสาธ มีแต้ม จาก มอ.หาดใหญ่ มาร่วมวงเสวนา ในประเด็น “เมื่อธุรกิจข้ามชาติ โรงงานไฟฟ้าขึ้นฝั่งที่ลำภูรา อะไรจะเกิดขึ้น”

นอกนี้ในช่วงนี้เมืองทบเที่ยงยังมีศูนย์รวมหรือที่พบปะกันของนักกิจกรรมทางสังคมแห่งใหม่คล้าย ๆ กับที่เคยเกิดขึ้นกับร้านสามัญชน นั่นก็คือร้านอาหารเพื่อสุขภาพชื่อร้าน “**ทางเลือก**” ที่นายแพทย์จรัสสรวิพัฒน์ และนักกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันเปิดขึ้น เวทีตรงเคฯ หรือแม้กิจกรรมภาคประชาชนที่ทำงานกับองค์กรอื่น ๆ ในช่วงหลังก็ใช้สถานที่นี้บ่อยครั้ง และการพบปะเสวนากันที่ร้านทางเลือกนั้นนอกจากพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการแล้ว ยังพัฒนาไปสู่การตั้งเวทีเสวนาประจำเดือน ที่เรียกกันว่า “**เวที 15 ค่ำ**” คือนัดหมายพบกันทุกวันขึ้น 15 ค่ำ เวทีนี้เริ่มต้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2546 และเมื่อถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2547 ก็ค่อย ๆ ทยุกลงเพราะขาดคนประสานงานติดต่อเตรียมการสำหรับเวทีแต่ละครั้ง

4. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

1. แกนนำประชาคมขาดกิจกรรมสื่อสารเชื่อมต่อกันภายในประชาคมที่ต่อเนื่อง และทันกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเกิดความห่างเหินกัน

2. กลุ่มกิจกรรมของประชาคมเริ่มหยุดกิจกรรมในนามประชาคม หันไปเชื่อมต่อกับองค์กรอื่นๆ แทน

3. เป้าหมายทบเที่ยงนำอยู่ถูกละเลยประชาคมทบเที่ยงที่ร่วมกันก่อตั้งเริ่มหมดพลังความเคลื่อนไหว

4.ประชาคมทับเที่ยงได้สูญเสียสถานภาพที่กำหนดไว้เดิม ทั้งความเป็นเวทีกลางของคนและกิจกรรม และการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็น โดยองค์กรที่เป็นแหล่งทุนอื่น ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่นี้แทน

5.แนวคิดประชาสังคมได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางผ่านแกนนำและสมาชิกประชาคมทับเที่ยงที่ไปร่วมงานกับองค์กรอื่น ๆ

กลุ่ม	ความเปลี่ยนแปลง	การดำเนินการในปัจจุบัน
แกนนำ	ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมที่จะเป็นสื่อกลางของประชาคมในการเชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมของประชาคมเข้าด้วยกัน กิจกรรมเรียนรู้คือเวทีสภาเมืองก็จัดไม่ต่อเนื่อง	หยุดกิจกรรมที่กำหนดไว้เดิมทั้งหมด แต่หากแกนนำไปจัดกิจกรรมสาธารณะร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ก็ยังใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงอยู่บ้าง
สุขภาพดีชีวีเป็นสุข	แกนนำไปร่วมงาน SIF กิจกรรมจึงทำร่วมกับงาน SIF เมื่อมีปัญหาประมาณกับเทศบาลก็ใช้งบ SIF ทั้งหมด บางส่วนในกลุ่มเช่นกลุ่มโยคะ, สมุนไพร แยกกลับไปทำกิจกรรมตามเดิมก่อนร่วมประชาคม	กลุ่มโยคะ, สมุนไพรดำเนินกิจกรรมในนามตนเอง ไม่ข้องเกี่ยวกับใคร งานสุขภาพดีที่นำโดยคุณประนอมเชื่อมต่อกับมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค ยังใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงอยู่จนถึงปัจจุบัน
วิสัยทัศน์ 2001	เมื่อมีปัญหาประมาณกับเทศบาล แกนนำกลุ่มก็แยกย้ายกันไปทำกิจกรรมกับกลุ่มอื่น ๆ	หยุดกิจกรรมทั้งหมด
ศรีตรัง	เมื่อมีปัญหาประมาณกับเทศบาล ก็ลดความเป็นกลุ่มลง กลุ่มหมากรุกที่เข้ามาที่หลังมีบทบาทนำ และทำกิจกรรมโดยไม่ใช้งบเทศบาล และไม่ใช้นามประชาคม	ยังมีกิจกรรมเยาวชนต่อเนื่องแต่ในนามกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สัมพันธ์ตรัง

ตารางแสดงความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มกิจกรรมประชาคมทับเที่ยง

บทที่ 9

บทสรุปวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการศึกษาพัฒนาการประชาคมตำบลเที่ยง

ความนำ

จากการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลการวิจัยในส่วนของพัฒนาการของประชาคมตำบลเที่ยงตั้งแต่แรกเริ่มที่กลุ่มนักกิจกรรมในเมืองตำบลเที่ยงเริ่มรับรู้และเปิดรับแนวคิดประชาสังคม ในปี พ.ศ. 2539 จนสามารถก่อตั้งประชาคมตำบลเที่ยงขึ้นได้ในปี พ.ศ.2542 และกระทั่งถึงจุดที่ประชาคมตำบลเที่ยงถึงจุดเปลี่ยน แปลงไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมในนามประชาคมได้อย่างเป็นขบวนอีกในช่วงปี พ.ศ. 2545 แต่ละชั้นประกอบไปด้วยพัฒนาการหลายช่วงตอน แต่ละช่วงต่างก็มีบทเรียน ที่น่าจะนำไปสู่ข้อสรุปและการวิเคราะห์ผลที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการทำงานตามแนวคิดประชาสังคมในที่ต่าง ๆต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าบทเรียนของประชาคมเป็นสิ่งที่มีความค่าเป็นอย่างยิ่ง ในบทนี้จึงจะสรุปให้เห็นภาพรวมของพัฒนาการดังที่เสนอในบทที่ผ่านมาและจะตั้งข้อสังเกตวิเคราะห์เอาไว้ซึ่งมีทั้งข้อสังเกตของแก่นนำและของผู้วิจัยเอง ดังข้อมูลต่อไปนี้

ตารางสรุปข้อมูลพัฒนาการของประชาคมทบเพียง

1.1 ช่วงก่อนประมวล

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ.2538	1.กลุ่มนักกิจกรรมกลุ่มหนึ่งในจังหวัดตรังมารวมตัวเสวนากันที่ “ร้านสามัญชน”	เกิดกลุ่มก่อนของนักกิจกรรม และมีการสนทนาถึงปัญหาต่าง ๆ ทั้งของทบเพียงและปัญหาระดับชาติ	คุณวิภา วัฒนกิจ, คุณชนะ เสงี่ยม, อ.เบ็ลลิ่ง คงแก้ว, อ.สมเจตนา มูนิมไย, คุณชัยพร จันทร์หอม ฯลฯ
	2.มีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารเทศบาลนครตรัง นักกิจกรรมบางคนมีบทบาทช่วยวางแผนหวังให้ทบเพียงเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	ทีมของนายชาติ กางจิม ผู้มีความใกล้ชิดกับกลุ่มนักกิจกรรมแห่งร้านสามัญชนได้รับการเลือกตั้ง	คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์, คุณเสริญ อินทรักษ์, อาจารย์สมเจตนา มูนิมไย
พ.ศ.2539	3.วงเสวนาของนักกิจกรรมเริ่มพูดคุยกันถึงปัญหา และความเปลี่ยนแปลงของเมือง ความไม่เป็นธรรมในสังคม อยากจะมีสื่อกลาง เพื่อชี้แจงทางต่อสาธารณชน	เริ่มผลิต “หนังสือพิมพ์แม่น้ำ”	คุณธีรทัต , คุณชนะ , อ.เบ็ลลิ่ง, อ.สมเจตนา มูนิมไย, คุณวิภา, คุณชัยพร และ คุณประพาส ใจจนพิทักษ์
	4. คุณชนะ เสงี่ยมหลาย มีโอกาสรู้จักกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ประธานสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(Civic net)	ได้พูดคุยกันถึงแนวคิดประชาสังคมเป็นครั้งแรก คุณชนะสนใจและนำมาขยายผลต่อไปใน กลุ่มนักกิจกรรมใน นสพ.แม่น้ำ เชียงใหม่ นสพ.แม่น้ำ	คุณชนะ, อาจารย์ชัยวัฒน์, กลุ่มนสพ.แม่น้ำ

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ.2540	5.เกิดขบวนการระดับชาติรณรงค์สร้างรัฐธรรม นูญฉบับประชาชนรวมทั้งการขับเคลื่อนงาน ในจังหวัดตรัง	ประชาชนสนใจเข้าร่วม ต้นตอต่อสิทธิของตน สนใจ ปัญหาเมื่อทั้งที่ขบถ ยากแค้นกับปัญหา	อ.เปลื้อง คงแก้ว นักกิจกรรม และ กลุ่มนักเขียน ในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ
	6. เชิญอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ มาบรรยาย เกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคม และเมื่อนำอยู่ ในวันที่ 17 สิงหาคม 2539	ผู้เข้าร่วมและนักกิจกรรมสนใจ ได้ความรู้ข้อมูลถูก เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ประชาชนทั่วไปรับรู้ มากขึ้น	นายธีรทัต ศรีไตรรัตน์,และกลุ่มใน นสพ. แม่น้ำ
	7. เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ	ปัญหาต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ทั้งปัญหาคน ตกงาน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาของแพง ฯลฯ ผู้คนเริ่มพูด คุยถึงปัญหากันมากและต้องการหาทางออกให้ตน เอง	นักกิจกรรม และผู้คนในทัพบึง
	8. คุณวิภา วัฒนกิจ ไปอบรมกับอาจารย์ชัย วัฒน์ ธีระพันธุ์ เรื่อง Social Marketing ที่ วังริสอร์ท กาญจนบุรี	เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเริ่มพูดถึง การขยายขยายจากการคิด การพูดสู่การลงมือทำ (Action)	คุณวิภา วัฒนกิจ
	9.คุณธีรทัตและคุณเสรีญ อบรมกับ อ.ชัย วัฒน์เรื่อง Communication For Social Change (หลักสูตร Change Agent)ที่ จ. สุพรรณบุรี	เปลี่ยนแปลงทางความคิด จากการเมืองสังคมใน เชิงลบ มองปัญหาเป็นตัวตั้ง เป็นมองเชิงบวก และ เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้	คุณธีรทัต และคุณเสรีญ

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	10. ปลายปี หนังสือพิมพ์แม่ข่ายเปิดตัวเองลง เพราะปัญหาเศรษฐกิจ	กลุ่มนักกิจกรรมขาดช่องทางสื่อสารกับสาธารณะ จึงพยายามหาช่องทางอื่นๆ ที่เป็นไปได้ไม่ใช้ต้นทุนมาก	กลุ่ม นสพ. แม่ข่าย
	11. คุณสุพจน์เสนอต่อ CIVICNET ให้ใช้ทับเที่ยงเป็นพื้นที่ขยายกิจกรรมประชาสังคม และเริ่มเข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่	อ.ชัยวัฒน์สนใจทับเที่ยง และคุณสุพจน์ เกลื่อนไหวนำเสนอต่อนักกิจกรรมที่สนใจแนวคิดประชาสังคม	คุณสุพจน์
	12. คุณธีรทัต อบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ หลายครั้ง จึงเข้าหารือกับนายชาลี กางอิ้ม เกี่ยวกับการจัดให้มีเวทีพูดคุยเกี่ยวกับวิถีชีวิตต่างๆ ที่เกิดขึ้น	เกิด “ เวทีตรึงเคเสวนา ” มีลักษณะเป็นเวทีสัญจร เตือนละครึ่ง เช่นจัดที่สวนสมเด็จฯ, อนุสาวรีย์, หน้าศาลากลาง เป็นต้น	คุณธีรทัต นายชาลี กางอิ้ม นากยก เทศมนตรี อ.สมเจตนา และชาวทับเที่ยงที่สนใจเวทีตรึงเคฯ มีเทศบาลเป็นพันธมิตร
พ.ศ.2541	13. เดือนตุลา ปี2541 คุณสุพจน์นำโครงการ SIF เข้ามาในตรึง เพื่อหวังเป็นแหล่งทุน สำหรับกิจกรรมประชาสังคม แต่รูปแบบยังไม่ชัดเจน	นำมาพูดคุยกันในเรื่องที่ตรงเคตอนแรกกลุ่มแกนนำ ตรึงเคฯ ไม่ยอมรับ ต่อมายอมรับ	คุณสุพจน์ จริยจิตร แก่นนำตรึงเคฯ และผู้เข้าร่วม
	14. กลางปี 2541 จัดเวทีตรึงเคเสวนามา 5-6 ครั้ง คนเริ่มน้อยลงจาก 30-40 คน เหลือแค่ 20 คน และมีกระแสพร่ำบ่นว่าเวทีตรึงเคฯ ช่วยอะไรไม่ได้	แกนนำตรึงเคฯ เห็นว่าถึงเวลาต้องหาทางนำแนวคิด ประชาสังคมไปสู่กิจกรรมร่วมกันของชาวทับเที่ยง นอกเหนือจากเวทีพูดคุย แต่ยังไม่มีพบแนวกิจกรรมที่จะดึงคนได้	คุณธีรทัต แก่นนำกลุ่มตรึงเคฯ และนักกิจกรรมหาประจำของตรึงเคฯ

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	15. ปี 2541 แกนนำตรงเคฯ ประชุมกับอาจารย์วัฒนเรือง “ยุทธศาสตร์ประชาสังคม” ที่ จ.ชลบุรี ได้ปรึกษาเรื่องกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนที่เกี่ยวข้องตามแนวประชาสังคม	อาจารย์วัฒนเรืองเสนอว่าตรงเคฯ จะยุติกิจกรรมเมื่อนำอยู่ โดยเริ่มต้นที่การจัดทำวิสัยทัศน์ กลุ่มแกนนำเองเรื่องนั้นมาเสนอในเวทีตรงเคฯ ได้รับการยอมรับอย่างมาก จึงเริ่มเตรียมการ	คุณธีรทัต, คุณเสริญ, คุณชัยพร

1.2 ช่วงรวมพลบัณฑิตสังคม

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ. 2542	16. เดือนเมษายน กลุ่มแกนนำเข้าร่วมประชุมกับ อ.ชัยวัฒน์ ที่เชียงใหม่	ได้ปรึกษาหารือการเตรียมการต่าง ๆ เพื่อจัดเวทีวิสัยทัศน์	กลุ่มแกนนำ
	17. เดือนเมษายนและเดือนพฤษภาคม กลุ่มแกนนำประชุมพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการวางแผนการจัดประชุมวิสัยทัศน์	ได้จัดประชุมบ่อยครั้ง เตรียมความพร้อม ประชุมสัมพันธงาน พยายามเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มแกนนำ และคุณทำงานจากเวทีตรงเคฯ
	18. ประชุมแสวงหาพันธมิตรในการจัดประชุมวิสัยทัศน์	สื่อสารบอกเล่าการจัดประชุมกับเพื่อนฝูง ชักชวนคนรู้จักต่อกันไป ประสานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกัน	กลุ่มแกนนำ และคณะทำงานจากเวทีตรงเคฯ

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	19. กรมอนามัยสนใจศึกษาเรื่องเมืองน่าอยู่ (Healthy City)	ให้การสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดประชุมวิสัยทัศน์	แกนนำคณะทำงาน เทศบาลและกรมอนามัย
	20. ปลายเดือนกรกฎาคม จัดประชุมวิสัยทัศน์ที่บึงเทียงเมืองน่าอยู่ 2552 ใช้สโลแกนว่า “หนึ่งความดีของคุณ อบอุ่นไปทั่วเมือง”	เกิดกลุ่มปฏิบัติการ 4 กลุ่ม ได้แก่ “กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง”, “กลุ่มสตรีตรัง”, “กลุ่มสุขภาพดีชีวิตดีเป็นสุข” “กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001” และประกาศพันธกิจร่วมกันในนามของ “ประชาคมบึงเทียง”	แกนนำนักกิจกรรม กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ข้าราชการ เทศบาล กรมอนามัย ชาว บึงเทียงที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ
	21. หลังจากเวทีประชุม กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 กลับไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเขียนโครงการกิจกรรม	นำกลับมาเสนอในเวทีเทศบาล เพื่อให้เทศบาลบรรจุในแผนปี เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมต่อไป	กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 กลุ่มของประชาคมและเทศบาล
	22. กองทุน SIF ขยายงานเต็มที่ คลอบคลุมพื้นที่ประชาคม และมีกิจกรรมบางอย่างคล้ายคลึงกัน	แกนนำบางคนของประชาคม เข้ารับงาน SIF เช่นคุณชัยพร คุณวิจิต และสมาชิกคนสำคัญอย่างคุณประนอม	คุณชัยพร คุณวิจิต คุณประนอม
	23. เดือนตุลาคม กลุ่มสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข มีการพูดคุยกันเรื่องแนวคิดตลาดสีเขียวเป็นครั้งแรก	มีเครือข่าย SIF, เครือข่ายประมงพื้นบ้าน, เครือข่ายการเงิน, เครือข่ายสลัม เครือข่ายทั้งหมดรวมตัวกันเป็น “กลุ่มสีเขียว”คุยกันว่า จะจัดตลาดสีเขียว	กลุ่มสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข และกลุ่มสีเขียว

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	24. ประชาคมทပ်เตียงจัดเวทีเชิญกลุ่มผู้สมัครเลือกตั้งเทศบาลเข้าแถลงนโยบายต่อสาธารณะ และทำสัญญาประชาคมกับคนทပ်เตียง	เกิดสัญญาประชาคมระหว่างผู้สมัคร และประชาชน โดยเฉพาะนโยบายการมีส่วนร่วม การสนับสนุนเมื่องนำอยู่	ประชาคมทပ်เตียง ผู้สมัคร
	25. เลือกตั้งเทศบาลนครครั้งที่ 25 ธันวาคม	นายชาติ กางอิม ชนะการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ยังคงสู่นโยบายสนับสนุนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา	ประชาชนชาวทပ်เตียง ประชาคมทပ်เตียง

1.3 ช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ. 2543	26. กลุ่มสุขภาพดีชีวิตเป็นสุขดำเนินกิจกรรมตามแผน	เตรียมการกิจกรรมตลาดสีเขียว ทำกิจกรรมบ้านสุขภาพ ขยายอาหารปลอดสารพิษ กิจกรรมการออกกำลังกาน โยคะ ให้ความรู้กับเด็กเรื่องยาเสพติด , กิจกรรมค่ายเยาวชน โดยนำเด็กไปศึกษาธรรมชาตินอกสถานที่ , กิจกรรมที่จักรยานเพื่อการศึกษาศาธรรมชาติดูนกและวัฒนธรรมท้องถิ่น , กิจกรรมวาดภาพและเล่านิทานเรื่องท้องถิ่น	สมาชิกกลุ่มและผู้สนใจ
	27. กลุ่มสตรีตั้งดำเนินกิจกรรมตามแผน		สมาชิกกลุ่มและเยาวชนเป้าหมาย

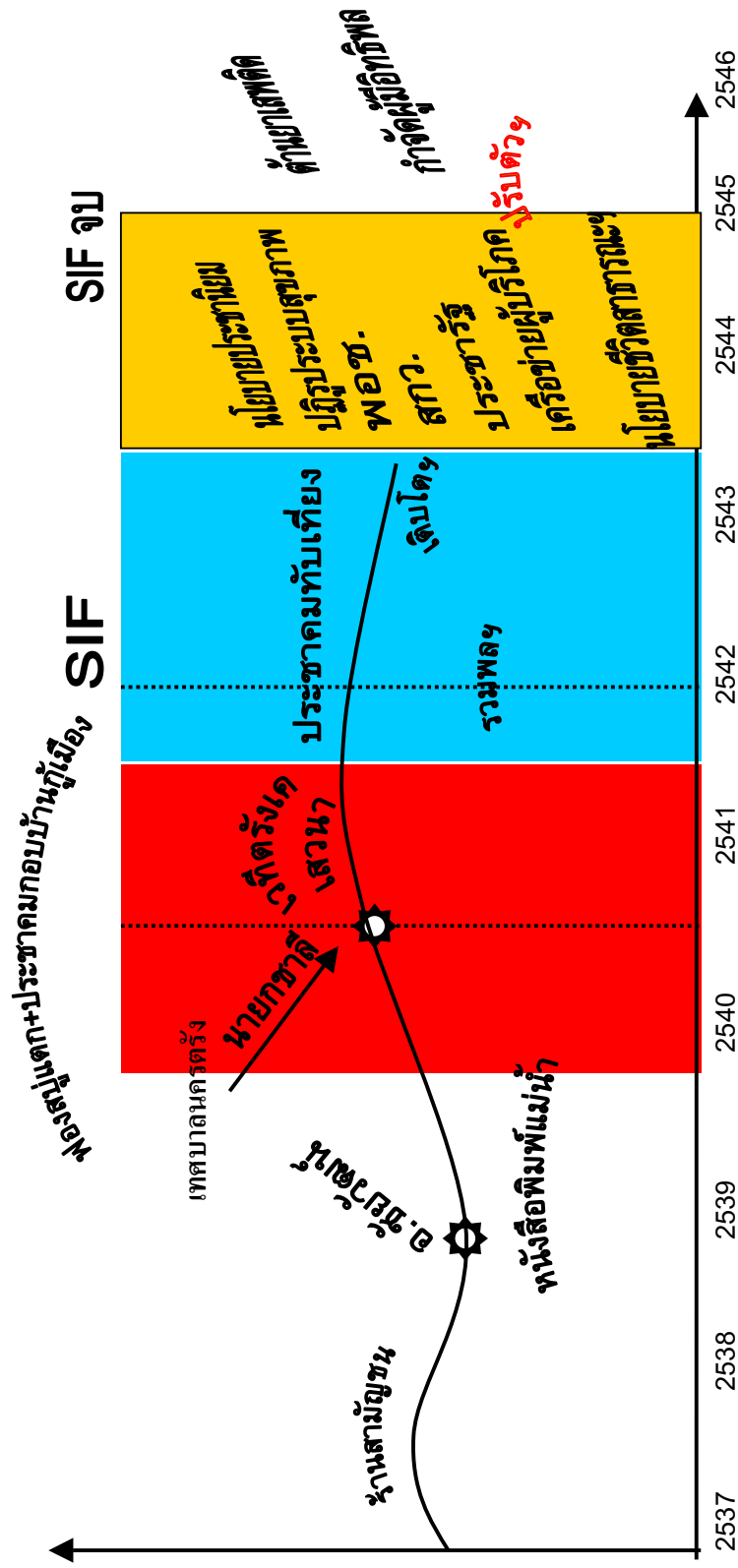
ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	28.กลุ่มชุมชนเข้มแข็งดำเนินกิจกรรมตามแผน	ส่งเสริมให้มีกลุ่มออมทรัพย์ สอนการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนต่างๆในเขตเทศบาลนครตรัง, การจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ, การฝึกอบรมเยาวชนให้เข้าร่วมเป็นเยาวชนอาสาในการชั่งน้ำหนักเด็ก และเป็นเยาวชนอาสาในการปราบปรามยาเสพติด, การเป็นอาสาสมัคร	สมาชิกกลุ่มและชุมชนเป้าหมาย
	29.กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ดำเนินกิจกรรมตามแผน	เดินสำรวจคลองน้ำเจ็ด, เก็บข้อมูลเพื่อการวางแผนทางสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนริมฝั่งคลองให้รวมฝักระวังสายน้ำที่เหลืออยู่, การเรียนรู้เรื่องการทำนันทกจุลินทรีย์ และการจัดเวทีเรียนรู้เรื่องการกำจัดขยะอย่างยั่งยืน	สมาชิกกลุ่มและพื้นที่เป้าหมาย
	30.เดือนมีนาคม ได้มีการจัดการประชุม กระบวนการติดตามประเมินผล วิสัยทัศน์ที่บึงยางนาอยู่ 2552 ขึ้นที่โรงแรมดังพลาง เพื่อเป็นการประเมินผลการทำงานในช่วงที่ผ่านมา	<p>กลุ่มสุขภาพจิตวิสัยทัศน์ ขาดการประชาสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมายไม่ชัดเจน กิจกรรมยังขาดผู้รับผิดชอบประจำ</p> <p>กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ขาดการมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายขาดความรู้ และขาดการประชาสัมพันธ์</p> <p>กลุ่มสตรีตรัง กลุ่มเป้าหมายขาดความเข้าใจ กิจกรรมยังไม่น่าสนใจ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดงบประมาณ</p> <p>กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีปัญหางบประมาณ ขาดความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เทศบาล</p>	<p>กลุ่มกิจกรรมและสมาชิกของประชาคมที่บึงยาง</p> <p>กลุ่มกิจกรรมและสมาชิกของประชาคมที่บึงยาง</p>

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	31.กลุ่มแกนนำดำเนินกิจกรรมตามแผน	จดหมายข่าวชื่อ“คลื่น”ทำเวทีสภาเมืองครั้งที่ 1 เป็นอบรมเรื่อง “การเรียนรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อสังคม” โดย ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และ อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์	สมาชิกประชาคม และผู้สนใจทั่วไป
พ.ศ.2544	32.กลุ่มแกนนำจัดกิจกรรมสภาเมือง	ครั้งที่ 2 เป็นการปาฐกถาในหัวข้อเรื่อง “พลังท้องถิ่น ก้าวเคลื่อนประชาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21” นพ.ประเวศ วะสี	สมาชิกประชาคม และผู้สนใจทั่วไป
	33.กลุ่มสุขภาพดีส์คิวเป็นสุขดำเนินกิจกรรมตามแผน	โครงการตลาดสีเขียว โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ทุกวัย โครงการศูนย์เทคโนโลยีเกษตรพินัน เริ่มใช้ของ SIF	สมาชิกกลุ่มและกลุ่มเป้าหมาย กองทุนSIF
	34.กลุ่มสตรีจัดดำเนินกิจกรรมตามแผน	ไม่สามารถทำกิจกรรมได้ตามแผนเพราะขาดงบประมาณ แต่มีกลุ่มเยาวชนเช่นกลุ่มหมากพร้าว กลุ่มดอกเหมยเข้าร่วม	สมาชิกกลุ่ม
	35.กลุ่มชุมชนเข้มแข็งดำเนินกิจกรรมตามแผน	ขยายกิจกรรมครอบคลุมทั้ง 26 ชุมชน จนเกิดเป็น “กลุ่มออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง” เริ่มรับงบประมาณกองทุน SIF	สมาชิกกลุ่ม ชุมชนเป้าหมาย กองทุน SIF
	36.กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ดำเนินกิจกรรมตามแผน	ขาดงบประมาณดำเนินกิจกรรมในปลายปีจึงหยุดกิจกรรมของกลุ่ม	สมาชิกกลุ่ม

1.4 ช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
พ.ศ.2545-2546	37. มีปัญหาการประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาคมเป็นอย่างมาก	ประชาคมเริ่มแยกตัว กิจกรรมบางกลุ่มหยุดดำเนินการ บางกลุ่มไปรับงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ ไม่ใช่ข้อประชาคมอีก	ประชาคมทับเที่ยง กลุ่มกิจกรรมเทศบาล กองทุน SIF และ พอช.
	เดือนสิงหาคมการประชุมหาทางแก้ปัญหาระหว่างเทศบาลกับประชาคม	มีการพูดคุยหาแนวทางแต่ก็ไม่ได้ดำเนินการจริงจัง	ประชาคม, เทศบาล
	38. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสุขภาพสัตว์เป็นสุข	คุณประนอมแนะนำกลุ่มทำงาน SIF ด้วย กิจกรรม งบประมาณ และคนทำงานจึงผสมผสานไประหว่างประชาคม ทับเที่ยงและเครือข่ายสี่เกลอที่ร่วมกับ SIF ในปัจจุบันแม้อคุณประนอมก็ยังคงทำกิจกรรมด้านสุขภาพ โดยประสานกับมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค ในนามประชาคมทับเที่ยงตลอดมา	สมาชิกกลุ่มและผู้สนใจ
	39. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสตรีตรัง	ไม่ได้ประสานเรื่องงบประมาณกับเทศบาลอีก สภาพของกลุ่มค่อย ๆ หมดไป กลุ่มหมากพร้าวที่เข้ามาภายหลังกลายเป็นกลุ่มแกนในกิจกรรมเยาวชน ซึ่งต่อมากลับไปใช้ชื่อกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สัตว์พันธุ์ตรัง รับงบประมาณจาก AUSAID	สมาชิกกลุ่มเยาวชน

ช่วงเวลา	กิจกรรม/ความเคลื่อนไหว	ผลที่เกิดขึ้น	บุคคล/กลุ่ม/พันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
	40.การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง	สภาพความเป็นกลุ่มกิจกรรมของประชาคมค่อย ๆ หมดไป แต่ตัวกิจยังคงดำเนินขึ้นผ่านการสนับสนุนทั้งของ SIF และพอช.	สมาชิกกลุ่มและชุมชนเป้าหมาย
	41.คุณวิฑิตกลับมาจัดเวทีครั้งที่สองครั้งที่ร้านทางเลือก จัดอย่างอิสระไม่พึ่งพางบประมาณจากเทศบาล	เดือนกุมภาพันธ์ 2545 เขียวคุณวิฑิต เตชะไพฑูริย์ มาร่วมวงเสวนา ในประเด็น “ทุนนิยมกับธุรกิจค้าปลีกคนตรงจะได้อะไร” เดือนตุลาคม 2545 เขียว ผศ.ประสัท มีแต้ม จาก มอ.หาดใหญ่ มาร่วมวงเสวนา ในประเด็น “เมื่อธุรกิจข้ามชาติ ไร้งานไฟฟ้าขึ้นฝั่งที่ลำภาว อะไรจะเกิดขึ้น”	ผู้สนใจทั่วไป
	42.เดือนมกราคม 2546 เกิดเวทีพูดคุยเรียกว่าเวที 15 ค่ำ ขึ้นที่ร้านทางเลือกใช้งบ สกว.	คุยกันทุกวันขึ้น 15 ค่ำ	ผู้สนใจทั่วไป

แผนภาพแสดงพัฒนาการของประชากรที่บ่งชี้ถึง

2. ข้อสรุปวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง

2.1 ช่วงก่อรูปรวมตัว

การศึกษาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงได้ข้อสรุปว่าสาเหตุสำคัญในการเกิดภาวะ“ก่อรูปรวมตัว” ของนักกิจกรรมทางสังคมในทับเที่ยงก็คือ หลังการตื่นตัวของพลังประชาชนที่ต่อเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศเมื่อปี พ.ศ.2535 พลังนี้นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกและเจตจำนงร่วม (Intentions) ของประชาชนว่าประเด็นปัญหาสาธารณะทั้งหลายนั้นประชาชนมีสิทธิโดยตรงที่จะเข้าร่วมจัดการ ไม่ใช่เพียงปล่อยให้บรรดา “ตัวแทน” ไม่ว่าจะเป็นการเมืองหรือข้าราชการ ดำเนินการไปโดยลำพัง อันนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบปัญหาสาธารณะในทับเที่ยง ว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่อย่างไร ภูมิธรรมของการสำรวจตรวจสอบนี้สะท้อนผ่าน “กระบวนการสื่อสาร” ทั้งในสภากาแฟ การรวมตัวกันที่ร้านสามัญชน การแสดงออกผ่านหนังสือพิมพ์แม่น้ำ และการร่วมเสวนาในเวทีตรังเคเสวนา การสำรวจตรวจสอบดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่าทำให้เกิดข้อสรุปร่วมของกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมทางสังคม อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ยังมีประเด็นปัญหาสาธารณะของทับเที่ยงจำนวนมาก ที่ยังถูกผูกขาดการจัดการโดย ตัวแทนทั้งข้าราชการและนักการเมือง บางครั้งปัญหาเหล่านั้นก็ถูกละเลยละทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นเพราะข้าราชการและนักการเมืองมีข้อจำกัด หรือขาดความรับผิดชอบก็ตาม ทั้ง ๆ ที่ประชาชนน่าจะเข้าไปร่วมจัดการด้วยได้โดยตรง ในลักษณะการร่วมมือแบบพหุภาคีของประชาชนหลาย ๆ กลุ่มกับบรรดาตัวแทนเหล่านั้น

2. การดำเนินการของภาคประชาชนในประเด็นสาธารณะต่างๆ เท่าที่มีอยู่ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาบางระดับหรือบางประเภทที่ต้องอาศัยการประสานและเห็นพ้องกันหลายฝ่าย

3. ภาคประชาชนด้วยกันเอง และโดยเฉพาะระหว่างภาคประชาชน กับราชการ, ธุรกิจ และการเมือง ต่างมีความเห็นต่อปัญหาสาธารณะในลักษณะวิพากษ์กันเอง บางครั้งก็แก้ปัญหาได้ บางครั้งก็แก้ไม่ได้ แต่แทบทุกครั้งจะก่อความขัดแย้งขึ้นระหว่างกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างปัญหาใหม่ และบั่นทอนพลังกันโดยไม่จำเป็น โดยกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมพบว่าแม้แต่ตัวเองก็เป็นเช่นนั้น และพบปัญหาเช่นนั้น เช่นในการทำหนังสือพิมพ์แม่น้ำก็ถูกฟ้องร้อง เนื่องจากข้อมูลที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์เป็นข้อเขียนที่กล่าวหาชัด วิจารย์แรง มากกว่าจะเสนอทางออกแบบมิตรภาพ และบางเรื่องก็สวนกระแสกับรัฐและกลุ่มผู้มีส่วน

ได้ส่วนเสียกับเหตุการณ์ เช่น ประเด็นกลุ่มผลประโยชน์ขายทรายให้กับคนที่เกาะลังกาอีของมาเลเซีย เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ขัดแย้งกับกลุ่มทุน หรือในกรณีที่ต้องจะเลื่อนงานฉลองรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นงานประจำปีที่จัดกันมานานจากกำหนดการปกติออกไปเพียงเพราะไปตรงกับงานกีฬายูเอมเกมส์ หนังสือพิมพ์ก็พาดหัวข่าวกันว่าคนเลื่อนงานฉลองรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับกระแสสังคมภายนอกในช่วงเดียวกันที่แนวคิดประชาสังคมกำลังแพร่สะพัด ทำให้กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมเปิดรับแนวคิดนี้ และเชื่อมั่นว่าจะนำไปสู่ทางออกที่เป็นรูปธรรมได้ หากสามารถแปรแนวคิดประชาสังคมไปสู่กิจกรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่แกนนำต้องการให้มีขึ้นมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1.ต้องสามารถเชื่อมโยงเอาคนหลากหลายกลุ่มมารวมมือกัน ไม่ใช่มีแต่นักกิจกรรมสายสังคมชุมชน แต่ต้องมองเห็นนักกิจกรรมสายวัฒนธรรม พวกละครคนจีน นักธุรกิจ เช่นหอการค้า โรตารี เป็นต้น รวมถึงกลุ่มอื่นๆ โดยมีจุดเน้นที่ความแตกต่างหลากหลาย

2.เป็นกิจกรรมที่ทำให้คนรู้สึกดี เข้าร่วมกันด้วยทัศนะเชิงบวก มุ่งประสานร่วมมือ ไม่มีจุดอ่อนไหวที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง

3.ต้องเป็นกิจกรรมที่ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเด็น

การมองหากิจกรรมสาธารณะที่ “บรรจุ” คุณลักษณะดังกล่าวไว้ทำให้แกนนำนักกิจกรรมมีภารกิจสำคัญ 2 ประการ คือ

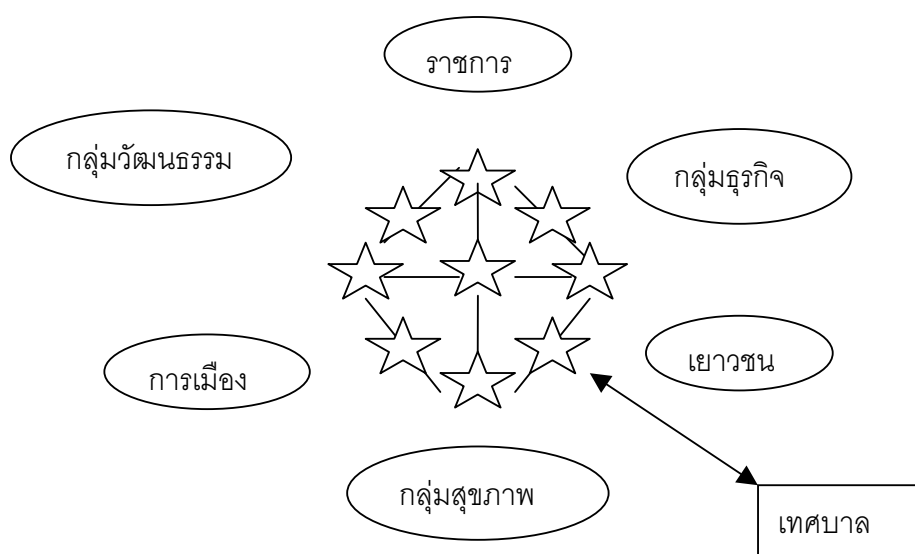
1.ค้นหา หรือออกแบบตัวกิจกรรม

2.หาแหล่งงบประมาณรองรับการดำเนินกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น

ภารกิจสองประการนี้สะท้อนว่าในช่วงเวลานั้นในเมืองทับเตี๋ย ยังไม่มีกิจกรรม และแหล่งทุนสนับสนุน ที่แกนนำนักกิจกรรมเห็นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม หรือเหมาะสมที่จะ **สอดใส่** แนวคิดประชาสังคมเข้าไป ในที่สุดแกนนำนักกิจกรรมก็พบว่ากิจกรรม “เมืองน่าอยู่” มีคุณลักษณะสอดคล้องตามที่ตนต้องการ ขณะแหล่งงบประมาณก็ได้เทศบาลมาเป็นพันธมิตรสนับสนุน การแปรแนวคิดประชาสังคมไปสู่การปฏิบัติจึงเริ่มต้นขึ้นได้

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในช่วงก่อรูปรวมตัวของประชาคมทับเตี๋ยก็คือโครงสร้างและองค์ประกอบของ “กลุ่มผู้ก่อการ” โดยในแง่องค์ประกอบนั้นพบว่าเริ่มต้นจากนักกิจกรรมทางสังคมสาย

สังคมการเมือง และชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบทางความคิด (Mental Mind) ในลักษณะเสียสละ อุทิศตัว เป็นอย่างสูง และพยายามแก้ปัญหาสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ มาแล้วหลายวิธีการ ส่วนในแง่โครงสร้าง นั้นพบว่านักกิจกรรมกลุ่มนี้เริ่มรวมตัวกันเอง ในลักษณะเป็นกลุ่มความคิด เป็นการก่อตัวอย่างอิสระ ค่อย ๆ เติบโตขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติไม่มีการออกแบบวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยมีกลุ่มกิจกรรมประเภทอื่น ๆ เป็นบริบทแวดล้อม

แผนภาพแสดงนักกิจกรรมสายสังคมการเมือง และชุมชนเริ่มก่อตัวกันโดยมีกลุ่มอื่น ๆ เป็น บริบทแวดล้อม

การเริ่มก่อตั้งขึ้นของแกนนำนักกิจกรรมดังกล่าว หากจะประเมินศักยภาพ หรือจุดอ่อน จุดแข็ง สามารถประเมินโดยใช้เครื่องมือ SWOT analysis ได้ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน	ข้อจำกัด	โอกาส
เป็นการรวมตัวของนักกิจกรรมทางสังคมที่มีจิตใจเสียสละอุทิศตัวสูง มีประสบการณ์มาก ซึ่งจำเป็นสำหรับการเริ่มต้น หรือการบุกเบิก	ยังขาดความหลากหลาย เนื่องจาก กลุ่มอื่น ๆ ยัง ไม่ได้เข้าร่วม ในระยะนี้ทำให้มีพลังจำกัด	ยังขาดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม และขาดแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม	มีเทศบาลเป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่ง และกระแสนิยมทั่วไปกำลังสนใจแนวคิดประชาสังคมอย่างมาก สามารถสร้างความสนใจต่อกลุ่มอื่นๆได้ง่าย

2.2 ช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม

หลังจากแกนนำได้เลือกประเด็นเมืองน่าอยู่ เป็นกิจกรรมร่วมของชาวทับเที่ยง จึงกำหนดให้มีเวทีเริ่มต้นเพื่อก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง โดยชูกิจกรรมเมืองน่าอยู่เป็นกิจกรรมแกนหลักของประชาคม ตั้งชื่อเวทีว่าเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 เพื่อสื่อให้ทุกคนรู้ว่าเวทีนี้เป็นเวทีร่วมคิด เพื่ออนาคตของเมืองทับเที่ยงที่ทุกคนเป็นเจ้าของ ทั้งยังจูงใจด้วยคำว่า “หนึ่งความคิดของคุณจะอบอุ่นไปทั่วเมือง” ในระยะนี้พบว่าแกนนำได้ดำเนินภารกิจหลัก ๆ ในการเตรียมการเพื่อเชิญชวนชาวทับเที่ยงให้มาประชุมกัน เพื่อทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่ ดังนี้

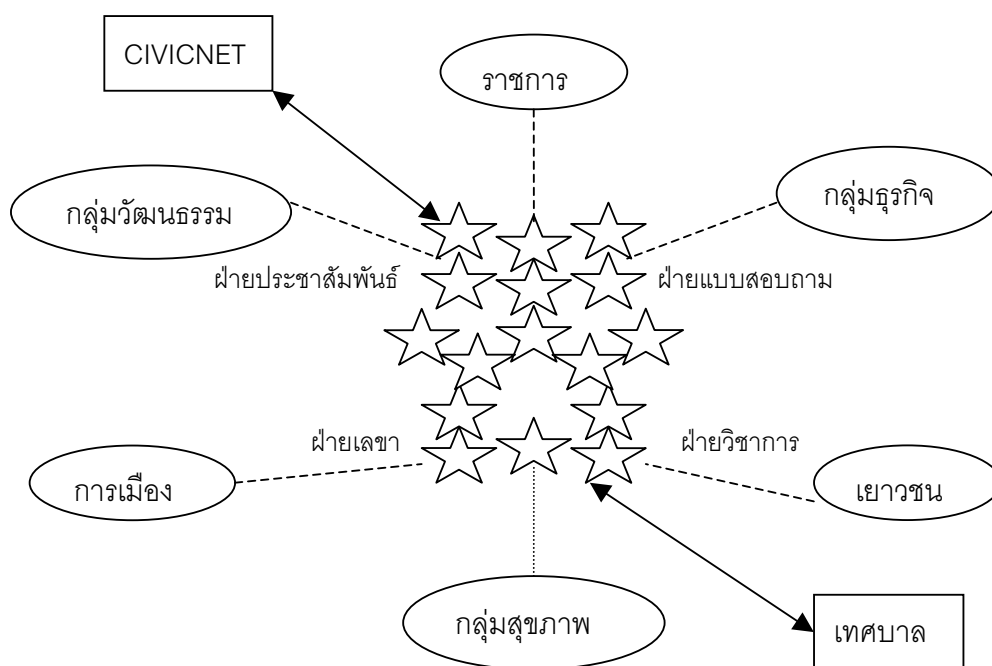
1. จัดตั้งคณะทำงานสำหรับเตรียมงาน 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์, ฝ่ายออกแบบ สอบถาม, กองเลขา, ฝ่ายวิชาการ
2. กำหนด และจำแนกกลุ่มเป้าหมาย เป็น 3 ส่วนหลัก ๆ คือ นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาในเทศบาล, ภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ประชาสัมพันธ์การจัดเวที ทั้งด้วยปากต่อปาก ผ่านสภากาแฟ เอกสาร แผ่นประกาศ ป้าย วิทูลุเสียงตามสายของเทศบาล และแบบสอบถาม
4. เชิญกลุ่มเป้าหมาย ทั้งด้วยการไปพบปะด้วยตัวเอง การออกหนังสือเชิญ กลุ่มที่คณะทำงานไม่สนิทสนม เช่นราชการ และธุรกิจก็ใช้ช่องทางผ่านเทศบาลเป็นหลัก
5. ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการนัดประชุมพบปะกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับจะเข้าร่วมเพื่อสร้างความตื่นตัวและทำความเข้าใจสาระการประชุมวิสัยทัศน์

จะเห็นได้ว่าความเคลื่อนไหวในช่วงนี้สะท้อนถึงเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการ จากที่เป็นลักษณะรวมตัวอย่างเป็นธรรมชาติ จากการรวมกลุ่มหลวม ๆ มาสู่ลักษณะเริ่มมีการจัดการ เริ่มมีการจัดระบบ 2 ประการ คือการจัดการโครงสร้าง และการจัดการการสื่อสาร กล่าวคือ

การจัดการโครงสร้าง มีการออกแบบโครงสร้างเฉพาะกิจในช่วงเตรียมการ 6 เดือน โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ดังที่แสดงข้างต้น เพื่อแบ่งงานกันทำ ทั้งนี้โดยมีนักกิจกรรมทั้งแกนนำเดิมจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำ และมาก่อตั้งเวทีตรงเคฯ 9 คน รวมกับนักกิจกรรมที่เข้าร่วมมากขึ้นในช่วงเวทีตรงเคฯ รวมเป็นประมาณ 16 คน เป็นคณะทำงานเริ่มต้น

การจัดการการสื่อสาร เริ่มมีการแบ่งประเภทกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์คุณลักษณะและกำหนดวิธีการเข้าถึง กำหนดกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับเป้าหมายแต่ละประเภท(ดูรายละเอียดในบทที่ 6)

การจัดการนี้คณะทำงานมีเป้าหมายเพื่อดึงเอากลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้มาร่วมพลังกัน ซึ่งทำให้ระหว่างการเตรียมการนี้กลุ่มต่าง ๆ เริ่มต่อเชื่อมเข้ามามีส่วนร่วมเตรียมการบ้างแล้ว

แผนภาพแสดงนักกิจกรรมเริ่มจัดโครงสร้าง และเริ่มเชื่อมต่อกับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าประชาคมทับเที่ยงในช่วงนี้เริ่มมีโครงสร้างที่เป็นระบบมากขึ้น และมีองค์ประกอบที่หลากหลายขึ้น นอกจากมีเทศบาลเป็นพันธมิตรแล้วยังได้รับการสนับสนุนด้านแนวคิดและวิชาการจาก CIVICNET อย่างอบอุ่น ทำให้สามารถจัดเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 ได้อย่างมีพลัง มีกลุ่ม เป้า

หมายจากทุกฝ่ายเข้าร่วม 91 คน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบในแง่มุมต่าง ๆ แล้วพบว่าประกอบ ด้วยบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ 10 กลุ่ม มีผู้เข้าร่วมทั้งที่เป็นคนเก่าที่เคยร่วมเวทีตริ่งเคเสมอ ซึ่งถือเป็นแกนนำกลุ่ม และคนใหม่ที่เพิ่งสนใจเข้าร่วมจากการรณรงค์ช่วงเตรียมเวทีวิจัยทัศนฯ โดยผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มที่มีคนเก่าอยู่มาก เช่น กลุ่มแกนนำและสมาชิกประจำจากเวทีตริ่งเคเสนา,กลุ่มกิจกรรมสายสังคม การ เมือง, กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต, กลุ่มพันธมิตร คือ เทศบาล นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่น กลุ่มเหล่านี้ย่อมมีความตื่นตัวสูงในการเข้าร่วมประชาคมทับเที่ยง มากกว่ากลุ่มที่มีแต่คนใหม่ เช่น กลุ่มกิจกรรมด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม, กลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ หรือ กลุ่มชุมชนของเทศบาล

นอกจากนั้นแล้ว จากการพิจารณากลุ่มคนที่มาเข้าร่วม นอกเหนือจากกลุ่มแกนนำและสมาชิกตั้งต้นที่ร่วมเป็นคนะทำงานหลักและบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้มาให้ความรู้หรือผู้มาสังเกตการณ์แล้ว ผู้วิจัยพบว่า แต่ละกลุ่มจะมีคนที่เป็นผู้นำของกลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ นางประนอม เดชธราดล ผู้พิพากษาศาลสมทบและแม่บ้านผู้ใส่ใจในสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว, นายรามิน เจริญผล ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์แผนไทยและการนวดเพื่อสุขภาพ, นายประจวบ กฤษณะพันธ์ และ นางสุขจิต กฤษณะพันธ์ ข้าราชการเกษียณอายุที่มีความมุ่งมั่นจะทำความดีๆให้สังคม

กลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ นายพิทยา ชูณหอรรถกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจกระเบื้องเซรามิคที่สนใจทำงานเพื่อสังคม, นายธเนศ แซ่จั่ว ผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างที่สนใจทำงานเพื่อสังคม

กลุ่มกิจกรรมเยาวชนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ อาจารย์วิโรจน์ ศรีวราพันธ์ ข้าราชการครูผู้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนกิจกรรมสำหรับเยาวชน, อาจารย์สุนทรี สังข์อยู่ หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถตรัง และครูผู้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนกิจกรรมสำหรับเยาวชน

กลุ่มชุมชนของเทศบาล ได้แก่ นางจรรยา ถาวร พนักงานเทศบาลนครตรังและผู้นำชุมชนหนองยวน, นายปัญญา จันทรเพชร จากชุมชนโคกชัน, นายอนันต์ ชกชื้อ จากชุมชนโคกยูง

เทศบาลนครตรัง ได้แก่ นายชาติ กางอิม นายกเทศมนตรีเทศบาลนครตรัง, นางระรวย เชาวน์แสงกุล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลนครตรัง, นางวัชรีย์ อ่ำปลอด รองหัวหน้าฝ่ายการเงินการคลัง นางสมณฑา วาทีสุนทร ข้าราชการเทศบาลนครตรัง

ราชการ ได้แก่ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร, หอจดหมายเหตุจังหวัดตรัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผู้นำแต่ละกลุ่ม กับกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยง ด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ และศึกษาความเข้าใจต่อแนวคิดประชาสังคมและเป้าหมายของประชาคมทับเที่ยง ด้วยการศึกษาข้อมูลการเข้าร่วมเวทีประชุมต่าง ๆ ของผู้นำกลุ่ม โดยเฉพาะเวทีตรังเคเสวนา และใช้การสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย กลุ่มใดมีความสัมพันธ์กับแกนนำประชาคม และมีความเข้าใจแนวคิดประชาสังคมสูง ย่อมเป็นผลดีต่อประชาคมทับเที่ยงมากเท่านั้น ซึ่งพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

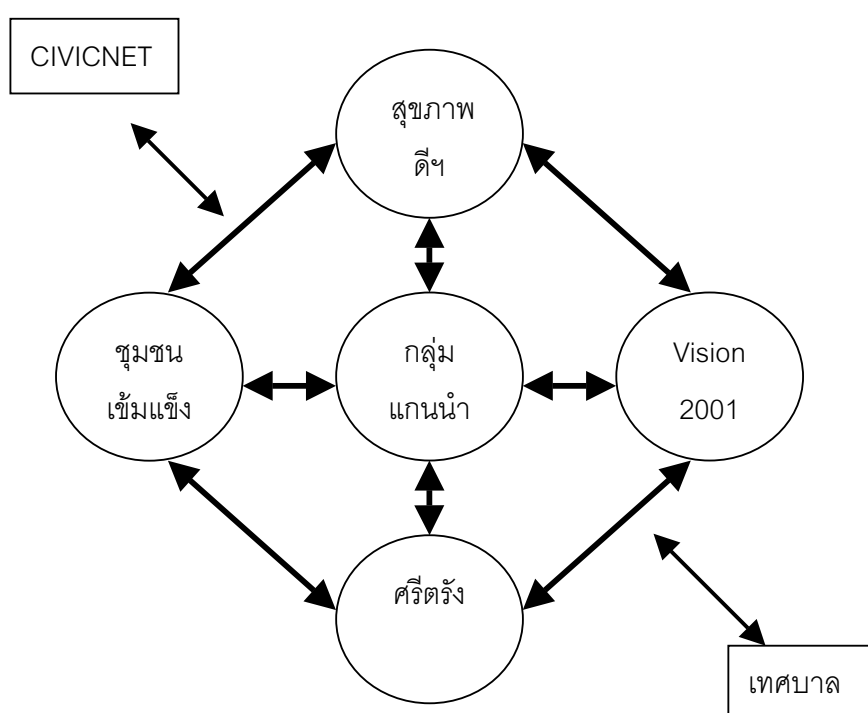
กลุ่ม	ความสัมพันธ์กับแกนนำ	ความเข้าใจแนวคิด,เป้าหมายประชาสังคม
กลุ่มกิจกรรมสายสังคมการเมือง ชุมชน	คบหากันมานาน เป็นเพื่อน, พี่น้อง แบบร่วมอุดมการณ์	เข้าใจดีให้ความสนใจรู้คุณค่า
กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต	เริ่มใกล้ชิดจากเวทีตรังเค เป็นเพื่อนใหม่ที่สนิทสนมกัน	เข้าใจมากพอสมควร
กลุ่มกิจกรรมด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม	รู้จักกันบ้าง นอกแวดวงกิจกรรม ในฐานะเพื่อน,ญาติ,ครู-ศิษย์	เข้าใจน้อย ยังขาดความสนใจจริงจัง
กลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ	รู้จักกันบ้าง นอกแวดวงกิจกรรม ในฐานะเพื่อน,ญาติ,ครู-ศิษย์	เข้าใจน้อย ยังขาดความสนใจจริงจัง
กลุ่มกิจกรรมเยาวชน	รู้จักกันดี และเคยร่วมกิจกรรมกันมาบ้าง	เข้าใจมากพอสมควร
กลุ่มชุมชนของเทศบาล	เริ่มใกล้ชิดจากเวทีตรังเค เป็นเพื่อนใหม่ที่สนิทสนมกัน	เข้าใจน้อยแต่สนใจเรียนรู้
เทศบาลนครตรัง	มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนายกเทศมนตรีเป็นการส่วนตัว	
ราชการ	ค่อนข้างมีระยะห่าง และบางคนที่ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน	เข้าใจน้อย ยังขาดความสนใจจริงจัง

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกิจกรรมกับกลุ่มแกนนำ

รวมทั้งความเข้าใจแนวคิดและเป้าหมายของประชาสังคม

ภายใต้องค์ประกอบดังกล่าว กลุ่มคนเหล่านี้ได้ออกแบบและจัดตั้งตัวเอง รวมตัวกันเป็น**โครงสร้างใหม่** ในนาม **ประชาคมทับเที่ยง** เพื่อทำกิจกรรมเริ่มต้น 4 ด้าน โดยมีกลุ่มแกนนำเป็นแกนกลาง คอยประสาน อำนวยความสะดวก ให้ข้อมูล และจัดกิจกรรมร่วมของประชาคม มี CIVICNET เอื้ออำนวยข้อมูลความรู้ มีเทศบาลนครตรังสนับสนุนเครื่องมือ สถานที่ และงบประมาณ ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพ รวมตัวกันโดยใช้ชื่อว่า "กลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข"
2. กิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและการรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมตัวกันโดยใช้ชื่อว่า "กลุ่มศรัตรัง"
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมตัวกันโดยใช้ชื่อว่า "กลุ่ม ชุมชนเข้มแข็ง"
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมและสาธารณสุขสมบัติในทบเที่ยงรวมตัวกันโดย ใช้ชื่อว่า "กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001"

แผนภาพแสดงโครงสร้างประชาคมทบเที่ยง จากการจัดตั้งในเวทวิสัยทัศน์ทบเที่ยงนำอยู่

2552

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของประชาคมมีลักษณะเป็นเครือข่าย(Network)ของกลุ่มกิจกรรม แต่เนื่องจากการจัดตั้งกันเป็นโครงสร้างใหม่นี้ กลุ่มกิจกรรมของประชาคมทบเที่ยง ทั้ง 4 กลุ่มนั้น เป็นการรวมตัวกันขึ้นมาใหม่ ไม่ได้เป็นการเอากลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่เดิมมาเชื่อมร้อยกันโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบภายในของกลุ่มกิจกรรมทั้ง 4 ของประชาคมทบเที่ยง ว่าแต่ละกลุ่มมีใครบ้างมารวมตัวกัน เป็นกลุ่มเก่าที่มีอยู่เดิม หรือเป็นกลุ่มใหม่ที่เพิ่งก่อตั้ง โดยเชื่อว่าหากกลุ่มใดมีความสอดคล้องต่อเนื่องกับกลุ่มกิจ

กรรมเดิมก็จะเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมั่นคง เพราะจะสามารถต่อยอดกิจกรรมจากทุนเดิมที่มีอยู่ ทั้งยังสามารถพึ่งตัวเองได้บ้างในระดับใดระดับหนึ่ง โดยนัยตรงกันข้ามกลุ่มใดที่เริ่มตั้งต้นใหม่ก็จะมีความมั่นคงน้อย เพราะต้องเริ่มต้นใหม่ทุกอย่าง นอกจากนี้ก็ได้วิเคราะห์การปรับตัวของแต่ละกลุ่ม ว่าเมื่อมาอยู่ในโครงสร้างใหม่ต้องปรับตัวอย่างไรบ้างควบคู่กันไปด้วย การศึกษาปรากฏผลดังนี้

"กลุ่มสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข" พบว่า เป็นการรวมตัวของกลุ่มเดิมที่ทำกิจกรรมด้านนี้ต่อเนื่องอยู่แล้ว 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สนใจด้านสุขภาพองค์รวม การเกษตรชีวภาพ เช่นคุณประนอม เดชธรราดล กลุ่มโยคะ เช่นคุณประจวบและคุณสุขจิตร์ ฤๅษณะพันธุ์ กลุ่มสมุนไพร เช่น คุณรามิน เจริญผล เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นการต่อยอดจากกลุ่มกิจกรรมเดิม แบบ **สามัคคีชุมนุม** กลุ่มสุขภาพ

ด้านการปรับตัวของกลุ่ม เนื่องจากแต่ละส่วนย่อยในกลุ่มรู้จักกันดีอยู่แล้ว และแต่ละคนก็รับรู้แนวคิดประชาสังคมค่อนข้างดี สิ่งที่ต้องปรับตัวจึงเป็นเรื่องการทำกิจกรรมที่เคยทำอย่างเป็นธรรมชาติในวิถีชีวิต มาทำอย่างเป็นแผนงาน มีการวางแผนเป็นระบบ มีการเขียนโครงการ ซึ่งยังเป๋าส่งที่กลุ่มไม่คุ้นเคยมาก่อน

"กลุ่มศรित्रัง" พบว่าผู้นำกลุ่ม คือ อ.วิโรจน์ ศรีวราพันธุ์ และอ.สุนทรี สังข์ยุทธ์ ต่างฝ่ายต่างเคยทำกิจกรรมเยาวชนกันมาก่อน และมาร่วมกันก่อตั้งกลุ่มศรित्रังขึ้น เพื่อริเริ่มกิจกรรมเยาวชนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และหวังเชื่อมร้อยกลุ่มกิจกรรมเยาวชนอื่น ๆ ในทับเที่ยงต่อไป จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้มีทั้งความต่อเนื่องจากของเก่า และมีทั้งการเริ่มต้นใหม่ ในแบบ **ปะผ้าเก่าซ่อมสีใหม่**

ด้านการปรับตัวของกลุ่ม กลุ่มนี้มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระบบ และตัวบุคคลก็รู้จักกันดี สิ่งที่ต้องปรับตัว คือการต้องเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมให้ชัดเจนมากขึ้นเพราะบางส่วนยังใหม่ต่อแนวคิดนี้

"กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง"พบว่า เป็นกลุ่มกิจกรรมเดิมที่มีฐานเป็นชุมชนในเขตเทศบาล ใช้กิจกรรมเดิมเป็นหลัก เพิ่มกิจกรรมใหม่บ้าง จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มแบบ **เหล้าเก่าในขวดใหม่**

ด้านการปรับตัวของกลุ่ม สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของกลุ่ม และต้องการการปรับตัวอย่างมาก ก็คือการทำ ความเข้าใจแนวคิดประชาสังคม เพราะกลุ่มนี้มีฐานเดิมเป็นการทำงานแนวดิ่งกับเทศบาล และบางส่วนเกิดจากการจัดตั้งของเทศบาล ไม่ได้เกิดจากจิตสำนึกอยากมีส่วนร่วม

"กลุ่ม Vision 2001" พบว่า กลุ่มนี้เป็นการตั้งขึ้นใหม่รองรับกิจกรรมเพื่อเมืองทับเที่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่เคยมีกลุ่มใดทำต่อเนื่องมาก่อน ผู้ที่มารับผิดชอบเป็นนักกิจกรรมที่มีประสบการณ์ค่อนข้างมาก จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหม่แบบ **รวมดารา** หรือ **ชุมนุมจอมยุทธ์**

ด้านการปรับตัวของกลุ่ม กลุ่มนี้จำเป็นต้องเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมเพิ่มเติมเพราะบางคนเป็นคนใหม่ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก็มีน้อยต้องปรับเพิ่มเติมเช่นกัน

สิ่งที่น่าสังเกตเมื่อได้วิเคราะห์องค์ประกอบของกลุ่มกิจกรรมในประชาคมทับเที่ยงแล้วก็คือ ไม่พบการต่อยอดจากทุนเดิมของกลุ่มกิจกรรมด้านวิถีวัฒนธรรม(กลุ่มสามคมจีน) และด้านองค์กรธุรกิจ (โรตารี, ไลอ้อนส์, หอการค้า) ทั้ง ๆ ที่จากการศึกษาเอกสารประเมินผลเวทีสังเคราะห์ กลุ่มแกนนำมีความตั้งใจอย่างมากที่จะดึงพลังของกลุ่มเหล่านี้มาให้ได้ ซึ่งสะท้อนว่าความพยายามของแกนนำทั้งด้านการจัดการและการสื่อสาร ในช่วงเตรียมการเวทีวิสัยทัศน์ ยังไม่ประสบความสำเร็จในส่วนนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุสามประการที่ส่งผลสืบเนื่องกันคือ

- 1.กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับแกนนำในลักษณะกลุ่มกิจกรรม ต่อกลุ่มกิจกรรมค่อนข้างน้อย ทั้งยังอาจมีความขัดแย้งหรือไม่ชอบใจกันอยู่บ้าง ในช่วงที่ผ่านมาซึ่งมักวิพากษ์กันแรง ๆ เช่นเมื่อแกนนำดำเนินหนังสือพิมพ์แม่น้ำเรื่องที่มีคนเลื่อนงานฉลองรัฐธรรมนูญ คนที่ถูกดำเนินเรื่องก็คือผู้นำในกลุ่มธุรกิจนั่นเอง

- 2.ความสัมพันธ์ที่เบาบางส่งผลให้กลุ่มนี้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแกนนำค่อนข้างน้อย มาตลอด เช่นในช่วงเวทีสังเคราะห์ เป็นต้น

- 3.ทำยที่สุดไในเวทีวิสัยทัศน์ฯ กลุ่มนี้ก็มีตัวแทนเข้าร่วมน้อย ทั้งยังมีใช้ตัวแทนความเห็นหรืออำนาจของกลุ่ม เป็นเพียงสมาชิกที่มาในนามกลุ่มโดยมีแรงจูงใจเป็นความสนใจส่วนตัวเป็นหลัก

จากการศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคมนี้จึงสามารถสรุปศักยภาพของพัฒนาการในช่วงนี้ได้ด้วยเครื่องมือ SWOT analysis ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน	ข้อจำกัด	โอกาส
รวมตัวเป็นกลุ่มชัดเจน แต่ละกลุ่มมีผู้นำที่ประสบการณ์สูง ภารกิจของกลุ่มชัดเจน	กลุ่มที่เข้าร่วมบางกลุ่ม มีน้อยเกินไป และเมื่อเป็นประชาคมแล้วก็ไม่ปรากฏพลังของกลุ่มเหล่านั้นในประชาคม เช่นกลุ่มธุรกิจ, สมาคมจีน บางกลุ่มกิจกรรมเช่น วิชั่น 2001 เพิ่งตั้งใหม่น่าจะไม่แข็งแรง	พลังหนุนจากภาคราชการ และภาคธุรกิจไม่ชัดเจน	มีเทศบาลและ CIVICNET เป็นพันธมิตรที่มั่นคง

2.3 ช่วงเติบโตแพร่พันธ์

เมื่อประชาคมทับเที่ยงเกิดขึ้นแล้วอย่างเต็มตัว เริ่มปฏิบัติงานตามแผน ปรากฏว่าสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคึกคักมีพลัง จากการศึกษาพบว่าลักษณะกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการ รวมทั้งกลุ่มตรังเคฯ ที่เป็นกลุ่มแกนกลาง ที่ถูกจัดขึ้นอย่างหลากหลายนั้น หากจะแบ่งกลุ่มเพื่อให้เห็นถึงการนำกิจกรรมเข้ามาผสมผสาน ปรับเปลี่ยนและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกิจกรรมใหม่ ๆ ในประชาคมทับเที่ยง จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมใหม่ กิจกรรมเก่า และกิจกรรมเชื่อมโยงและสนับสนุน

กิจกรรมใหม่ หมายถึง กิจกรรมที่ทางกลุ่มไม่เคยทำมาก่อน เป็นกิจกรรมในลักษณะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และการสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ๆ

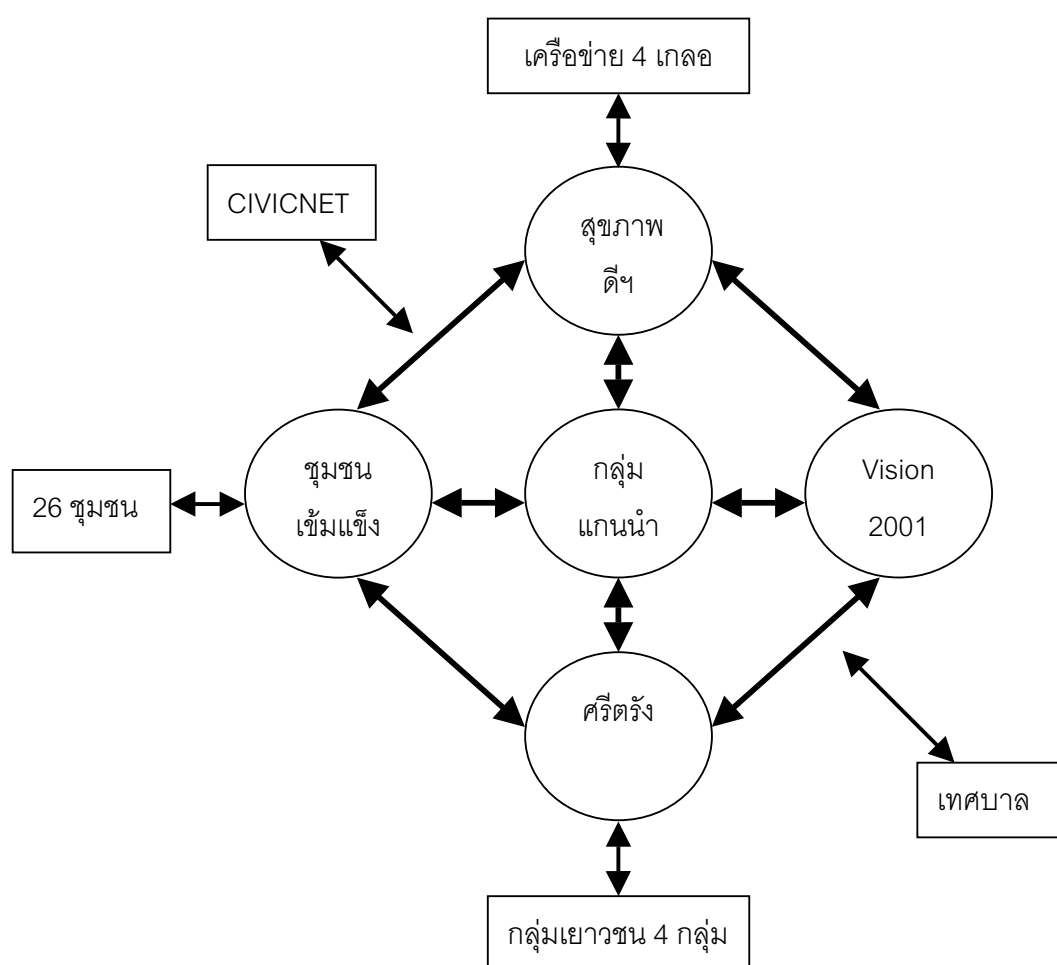
กิจกรรมเก่า หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มที่มีอยู่เดิมและนำมาเข้าร่วมในประชาคมทับเที่ยง เพื่อต่อยอดดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม และแนวกิจกรรมเพื่อเมืองทับเที่ยงน่าอยู่

กิจกรรมเชื่อมโยงและสนับสนุน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการสื่อสารภายในประชาคม การประชาสัมพันธ์ประชาคมทับเที่ยงแก่คนทั่วไป รวมทั้งการสนับสนุนความรู้ด้านประชาสังคม และเมืองน่าอยู่แก่สมาชิกประชาคมและคนทั่วไป

ดังนั้นจึงสามารถให้ภาพรวมของการดำเนินงานในช่วงต้นนี้ของประชาคมทับเที่ยงได้ว่า มีกลุ่มปฏิบัติการ 4 กลุ่ม เพื่อทำทั้งกิจกรรมใหม่ ๆ และต่อยอดกิจกรรมเก่า กลุ่มแกนคือกลุ่มตรังเคฯ ทำกิจกรรมเชื่อมโยงสนับสนุน โดยมีเทศบาลเป็นเลขานุการของประชาคมทับเที่ยง

การดำเนินกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงนี้ต่อมาสามารถขยายไปเชื่อมต่อกับกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ นอกประชาคมทับเที่ยง ทั้งที่อยู่ในพื้นที่เมืองทับเที่ยงและพื้นที่อื่น ๆ ทั่วจังหวัดตรัง ดังต่อไปนี้

- 1.กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุขขยายกิจกรรมไปถึงเครือข่าย 4 เกลล
  - 2.กลุ่มชุมชนเข้มแข็งขยายกิจกรรมไปทั่ว 26 ชุมชนของเทศบาล
  - 3.กลุ่มศรีตรังขยายกิจกรรมไปร่วมกับกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ 4 กลุ่ม
  - 4.กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ยังไม่ได้ขยายกิจกรรมไปสู่กลุ่มอื่นเพราะเป็นกลุ่มตั้งใหม่เพิ่มเริ่มต้น
- ดังที่จะแสดงให้เห็นในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพแสดงโครงสร้างประชาคมทับเที่ยง
และการขยายตัวเติบโตไปเชื่อมกับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

ผลจากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่าการที่กลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง ได้เติบโตจนสามารถขยายตัวเชื่อมต่อกับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ได้นั้น มีสาเหตุดังนี้

1.กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข เกิดจากการที่คณะประណมไปรับงานกองทุน SIF ทำให้สามารถดึงกลุ่มกิจกรรมของกองทุนที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกันมาร่วมได้ เข้าทำนองไปช่วยงานเพื่อนแล้วดึงเพื่อนมาช่วยงานเรา

2.กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง เกิดจากการที่ทางกลุ่มมีกิจกรรมเดิมอยู่กับบางชุมชนของเทศบาลอยู่แล้ว การขยายออกไปให้ครบจึงไม่ยาก เพราะรูปแบบงานไม่ต่างกัน กล่าวได้ว่ากลุ่มเป้าหมายก็มีอยู่ประเภทเดียว กิจกรรมหลักก็มีอยู่อย่างเดียวคือการทำกลุ่มออมทรัพย์ งานของกลุ่มจึงไม่ซับซ้อน วางแผนที่เดียวกัใช้ได้นาน

3.กลุ่มศรัตรัง เกิดจากมีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มก้อนชัดเจน คือกลุ่มเยาวชน ส่วนกิจกรรมจะทำอะไรก็ได้ ซึ่งมีหลายกลุ่มรวมตัวทำกิจกรรมกันอยู่แล้ว กิจกรรมของกลุ่มศรัตรังจึงเป็นตัวเชื่อมให้กลุ่มต่าง ๆ มาร่วมงานกัน ทำให้สามารถขยายตัวได้เป็นกลุ่มก้อนรวดเร็ว

4.สำหรับกลุ่มVision 2001 จะเห็นว่าเป็นกลุ่มใหม่ยัง “ก่อร่างสร้างตัว” จึงยังไม่สามารถขยายงานออกไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตามแม้ประชาคมทับเที่ยงจะเติบโตแพร่พันธ์ได้อย่างน่าสนใจในช่วงนี้ แต่ในการประเมินผลงานเมื่อทำงานกันไปได้ 6 เดือนก็พบว่ายังมีปัญหาหลัก ๆ เท่าที่สรุปได้คือ

1.ปัญหาการประชาสัมพันธ์ หรือสร้างความใจต่อกิจกรรม ให้กับกลุ่มเป้าหมาย และสาธารณชนในทับเที่ยง พบว่าเป็นปัญหาของทุกกลุ่ม สาเหตุของปัญหามาจากการขยายกิจกรรม ขยายกลุ่มเป้าหมายโดยขาดแผนประชาสัมพันธ์ที่สมดุล

2.ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย คือบางกลุ่มต้องการขยายกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ว่าจะเน้นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มไหนบ้าง ขณะที่บางกลุ่มมีเป้าหมายชัด แต่มีปัญหาเรื่องการอธิบายให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจต่อรูปแบบกิจกรรม แนวคิดประชาสังคม แนวคิดเมื่องน่าอยู่

3.ปัญหาดนทำงานของกลุ่ม เนื่องจากงานขยายตัวเร็วทำให้สภาพงานเรียกร้องคนรับผิดชอบที่เพียงพอ

4.ปัญหากับเทศบาล ซึ่งเกี่ยวพันถึงงบประมาณที่พบว่าเริ่มไม่ไหลลื่นดังที่ตกลงกันไว้

จะเห็นได้ว่าเมื่อดำเนินงานมาได้ 6 เดือน ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นปัญหาภายใน ซึ่งจากการศึกษาต่อมา พบว่าประชาคมไม่ได้มีแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ประชาคมจึงเติบโตไปพร้อม ๆ กับการเติบโตของปัญหา

จากการศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์นี้ จึงสามารถสรุปศักยภาพของพัฒนาการในช่วงนี้ได้ด้วยเครื่องมือ SWOT analysis ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน	ข้อจำกัด	โอกาส
กลุ่มกิจกรรมทั้งสี่กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนงานได้อย่างคึกคัก โดยมีเทศบาลนครตรังให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่อง	กลุ่มกิจกรรมทั้งสี่เริ่มพบกับปัญหาในการดำเนินกิจกรรม เช่น ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่น้อยเกินไป ปัญหาด้านกลุ่มเป้าหมายที่ไม่เข้าใจ เป้าหมายของกิจกรรมปัญหาด้านจำนวนคนทำงานและปัญหาด้านการประสานงานกับเทศบาลนครตรัง	การประสานงานกับเทศบาลเริ่มมีปัญหา โดยเฉพาะในด้านการเบิกจ่ายงบประมาณตามระเบียบราชการ	กลุ่มปฏิบัติการบางกลุ่มสามารถเชื่อมต่อกับแหล่งทุนจากภายนอก และสามารถดึงงบประมาณมาทำกิจกรรมตามความต้องการของตนเองได้ และจากการรับนโยบายสาธารณะจากภายนอกมาดำเนินการทำให้กลุ่มสามารถขยายเครือข่ายกิจกรรมออกไปได้อย่างกว้างขวาง

2.4 ช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

ประชาคมทับเที่ยงก่อตัวขึ้นโดยมีจุดอ่อนบางประการ เช่น การไม่สามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มพลังทางฝ่ายวิวัฒนาการและกลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจมาร่วมด้วยได้อย่างชัดเจน แต่เฉพาะกลุ่มที่มาด้วยกันก็สามารถเติบโตและขยายกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อต่อมาไม่นานนักก็กลับลดขนาดลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจว่ามีสาเหตุอื่นใดอีกบ้างที่ก่อให้เกิดสภาพการณ์เช่นนี้ขึ้น โดยคำตอบที่ได้

น่าจะเป็นประโยชน์แก่การทำงานในรูปแบบประชาคมในที่ต่าง ๆ ผลการศึกษาพบสาเหตุที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1.สาเหตุจากองค์กรภายนอก กล่าวคือ ในระยะแรกที่กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมทางสังคมเปิดรับแนวคิดประชาสังคมนั้น ถึงแม้แกนนำทุกคนจะเข้าใจปรัชญาและแนวคิดประชาสังคมแล้ว แต่ปัญหาก็คือว่าไม่รู้จะนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างไรจึงจะก่อให้เกิดพลัง และกิจกรรมควรออกมาในรูปแบบใด ซึ่งผลจากการพยายามหาคำตอบของปัญหานี้ก็นำไปสู่การจัดตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้น เพื่อเชื่อม โยงกิจกรรมเก่า และสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ร่วมกันมุ่งไปสู่เป้าหมายเมืองทับเที่ยงน่าอยู่ ครั้นต่อมาเมื่อประชาคมทับเที่ยงดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่งก็กลับปรากฏว่ามีกลุ่มองค์กรอิสระต่าง ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกองทุน SIF, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ ฯลฯ องค์กรเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับแนวคิดประชาสังคมทั้งสิ้น และกำลังเรียกร้อง ต้อง การบุคคลากรดำเนินการ ซึ่งก็มีที่ชำนาญชัดเจนอยู่กลุ่มเดียวก็คือกลุ่มแกนนำหลัก ๆ ของประชาคมทับเที่ยงนั่นเอง ทำให้แกนนำประชาคมเริ่มทยอยกันออกไปรับงานขององค์กรเหล่านี้ เพราะไม่ว่าอยู่ตรงไหนก็ได้ใช้ “วิชาประชาสังคม” เหมือนกัน แถมตัวกิจกรรมและพื้นที่ทำงานก็ซ้ำหรือใกล้เคียงกันจำนวนมาก จึงใช้เป็นประโยชน์ต่องานประชาคมได้ด้วยการดึงมาเชื่อมต่อกัน เช่นที่กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข เชื่อมกับเครือข่าย 4 เกล็ด เป็นต้น แต่งานขององค์กรเหล่านี้มีลักษณะผูกพันด้วยสัญญา และการตอบแทน ยิ่งขยายงานมากคนทำงานก็ยิ่งต้องลดงานในประชาคมทับเที่ยงลงด้วยข้อจำกัดของเวลา ประชาคมทับเที่ยงจึงเริ่มถูกละเลยแต่แกนนำก็ไม่รู้สึกกังวลมากนัก เพราะถือว่าเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคมให้คึกคัก อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดประชาคมไปใช้ได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัด กล่าวได้ว่ามิได้รวมพลทำกิจกรรมในนามของประชาคมทับเที่ยงดั้งเดิม แต่สำนักสาธารณะก็ยังคงอยู่และพร้อมที่จะทำกิจกรรมสร้าง สรรค์สังคมอยู่นั่นเอง

2.สาเหตุจากความสัมพันธ์กับพันธมิตรหลักคือเทศบาล ซึ่งตกลงกันไว้ในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณแต่เอาเข้าจริงเทศบาลกลับมีปัญหาในเรื่องระเบียบปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝ่ายการคลัง มากเสียจนงานหยุดชะงัก ซึ่งในขณะเดียวกันนี่องค์กรอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งทุนกำลังเปิดโอกาสเต็มที่ เมื่อ “เส้นสัมพันธ์” กับเทศบาลไม่ได้ผล กลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงจึงต้องเลื้อนไหลไปตาม “แรงดึงดูด” ขององค์กรแหล่งทุนต่าง ๆ ซึ่งองค์กรเหล่านั้นก็ยินดีรับเพราะถือเป็นเป้าหมายชั้นดี มีประสบการณ์ มีฐานชุมชน มีคนทำงาน ทำให้เกิดสภาพ “อพยพ” จากประชาคมทับเที่ยงไปสู่แหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งที่ไปเป็นกลุ่ม ทั้งที่สลายตัวไปรวมกับกลุ่มอื่น และทั้งที่ไม่ไปแต่ถอยกลับไปสู่ “ที่ตั้งเดิม” ของตน สรุปได้ดังนี้

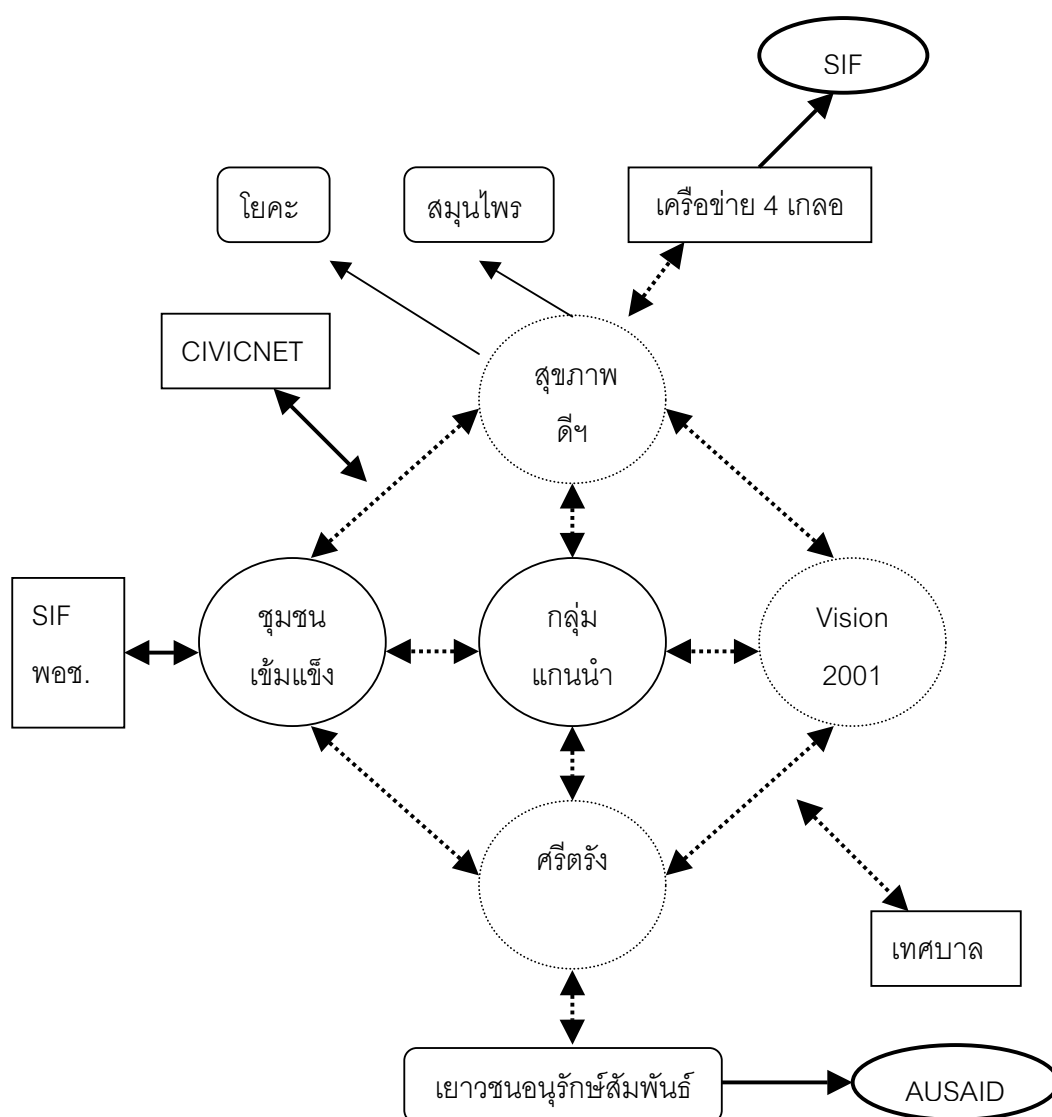
กลุ่มแกนนำ กระจายตัวกันไปรับงานสาธารณะจากภายนอกและเป็นบุคลากรนำขององค์กรต่างๆ จึงลดบทบาทในประชาคมทပ်เที่ยงลง

กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข คุณประนอมนำเอากิจกรรมสุขภาพองค์กรวม เกษตรชีวิภาพ ไปต่อเชื่อมกับ SIF ส่วนกลุ่มโยคะ และกลุ่มสมุนไพรกลับไปทำกิจกรรมตามสภาพเดิมของตน

กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง นำเอากิจกรรมและชุมชนไปเชื่อมต่อกับ SIF และ พอช.

กลุ่มศรีตรัง ก่อรูปใหม่โดยการนำของกลุ่มหมากพร้าว กลับไปใช้ชื่อกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สัมพันธตริง ของงบประมาณจาก AUSAID

กลุ่มวิชั่น 2001 บางคนก็สลายตัวกลับไปทำงานเดิมของตน ส่วนบางคนก็ไปร่วมกับกลุ่มอื่นๆ

แผนภาพแสดงโครงสร้างประชาคมทပ်เที่ยง ที่แตกตัวแยกย้ายกันไป

3.สาเหตุจากระดับความแข็งแกร่งของการเชื่อมโยงภายในประชาคม นอกเหนือจากสาเหตุ ภายนอกแล้ว ความอ่อนแอของประชาคมทับเทียบยังมาจากสาเหตุภายใน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประชาคมที่รับบทบาทโดยกลุ่มแกนนำนั้น จากการศึกษาพบว่ากลุ่มแกนนำไม่ได้ออกแบบกิจกรรมที่ชัดเจนและเพียงพอสำหรับการสร้างความแข็งแกร่งของประชาคม ไม่ว่าจะเป็นจดหมายข่าว “คลื่น” ที่กำหนดไว้สำหรับการส่งข่าวสารภายในประชาคมก็ไม่ได้ดำเนินการจริงจัง ส่วนกิจกรรมสภาเมือง ก็มีลักษณะเป็นการรณรงค์สร้างกระแสมากกว่าจะเป็นการสื่อสารเชื่อมโยงภายในโครงสร้างของประชาคม ผลจากการที่กลุ่มแกนนำไม่มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการประสานเชื่อมโยง ทำให้ประชาคมทับเทียบมีจุดอ่อนทั้งการประสานระหว่างกลุ่มแกนนำกับกลุ่มกิจกรรมปฏิบัติการทั้ง 4 กลุ่ม และระหว่างกลุ่มกิจกรรมทั้ง 4 ด้วยกันเอง เมื่อโครงสร้างภายในไม่แข็งแรง ประชาคมจึงสลายตัวได้ง่าย ไม่ทนทานต่อการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ

4.สาเหตุจากระดับความแข็งแกร่งภายในกลุ่มกิจกรรมของประชาคม เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีสภาพเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ในเครือข่ายใหญ่ของประชาคมทับเทียบ ซึ่งพบว่าเมื่อประชาคมทับเทียบหดตัวลง บางกลุ่มสลายตัวไป บางกลุ่มคงอยู่และไปร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ได้ ขณะที่บางกลุ่มถอยกลับไปสู่สภาพเดิมของตน สามารถพึ่งตนเองได้สูง โดยกลุ่มที่เป็นตัวแบบของความเข้มแข็งที่เด่นชัดที่สุด ก็คือ กลุ่มแกนนำนั่นเอง ทำให้น่าสนใจว่าระดับความเข้มแข็งของกลุ่มมาจากเหตุผลใดบ้าง ซึ่งเมื่อศึกษากลุ่มแกนนำ พบว่ามีเหตุผล 3 ประการที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ปรับตัว และอยู่รอดได้ คือ

- 4.1 มีคุณสมบัติพื้นฐานของความเข้มแข็ง 5 ประการ คุณสมบัตินี้ได้จากการศึกษากลุ่มแกนนำ กลุ่มโยคะ ซึ่งเข้มแข็งกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนี้
- 1.) โครงสร้างของกลุ่มมีลักษณะเป็นเครือข่ายบุคคล ที่มีความคิดเดียวกัน มีความสัมพันธ์แบบอิสระและเท่าเทียมกัน
  - 2.) เครือข่ายมีอายุหลายปี มีความสนิทสนมกันสูง
  - 3.) ทำงานร่วมกันมานาน รู้สภาพงาน สภาพปัญหา และเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ เวลางานมีปัญหาหรือล้มเหลวจึงไม่รู้สึกละเลิกใจหรือทอดทิ้ง
  - 4.) ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ต่างเคารพกันเป็นเพื่อน พี่น้อง มากกว่าเป็นคนร่วมงาน มีการไปมาหาสู่กันทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว
  - 5.) ในระหว่างการทำงาน มีการพยายามเสริมสร้างคนใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้มีสมาชิกใหม่ ๆ เข้ามาร่วมกลุ่มเพิ่มเติม แม้สมาชิกบางคนอาจออกไปก็ไม่ทำให้กลุ่มเล็กลง

เมื่อนำคุณสมบัติดังกล่าวนี้ไปเปรียบเทียบกับกลุ่มกิจกรรมของประชาคม ทำให้เห็นถึงความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติ	กลุ่มกิจกรรม			
	กลุ่มสุขภาพฯ	กลุ่มสตรีตรัง	กลุ่มชุมชนฯ	กลุ่มวิชน 2001
โครงสร้างกลุ่ม	เครือข่ายอิสระ เท่าเทียม	เครือข่ายอิสระ เท่าเทียม	เครือข่ายอิสระ เท่าเทียม	เครือข่ายอิสระ เท่าเทียม
อายุเครือข่าย และความสนิท ของสมาชิก	เพิ่งตั้งกลุ่ม สนิท สนมกันปานกลาง	เพิ่มตั้งกลุ่ม สนิท สนมกันปานกลาง	เพิ่มตั้งกลุ่ม สนิท สนมกันปานกลาง	เพิ่มตั้งกลุ่ม สนิท สนมกันปานกลาง
การร่วมงานกัน ของสมาชิกกลุ่ม	เพิ่งร่วมงานกัน ช่วงเวลาที่ตรงเคฯ	เพิ่งร่วมงานกัน ช่วงเวลาที่วิสัยทัศน์	เพิ่งร่วมงานกัน ช่วงเวลาที่ตรงเคฯ	เพิ่งร่วมงานกัน ช่วงเวลาที่วิสัยทัศน์
ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม	ความเป็นคนร่วม งานมีลักษณะเด่น กว่าเพื่อนพี่น้อง	ความเป็นคนร่วม งานกับความเป็น เพื่อนพี่น้องมีพอ ๆ กัน	ความเป็นคนร่วม งานมีลักษณะเด่น กว่าเพื่อนพี่น้อง	ความเป็นคนร่วม งานมีลักษณะเด่น กว่าเพื่อนพี่น้อง
การสร้างสมาชิก ใหม่	ยังมุ่งการสร้าง งาน ไม่ปรากฏว่า มีการสร้างคน	ยังมุ่งการสร้าง งาน ไม่ปรากฏว่า มีการสร้างคน	ยังมุ่งการสร้าง งาน ไม่ปรากฏว่า มีการสร้างคน	ยังมุ่งการสร้าง งาน ไม่ปรากฏว่า มีการสร้างคน

ตารางแสดงคุณลักษณะเชิงโครงสร้างของกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ของประชาคมทับเที่ยง

จะเห็นได้ว่าโดยรวมยังมีจุดอ่อนสำคัญที่อายุของกลุ่มยังน้อย เพิ่งร่วมงานกัน ระดับความสัมพันธ์ยังไม่มากพอ ซึ่งหากประชาคมโดยเฉพาะกลุ่มแกนนำที่เป็นแกนกลางตระหนักถึงจุดอ่อนนี้ให้ความสำคัญและเอาใจใส่ ก็จะช่วยป้องกันปัญหาล่วงหน้าให้แก่สมาชิกประชาคมได้

4.2 กิจกรรมพื้นฐานของกลุ่ม ดังที่ได้แยกแยะมาก่อนแล้วว่ากิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง อาจจัดแบ่งได้เป็นสามประเภท คือกิจกรรมเก่า กิจกรรมใหม่ และกิจกรรมเชื่อมโยงประสาน ซึ่งลักษณะกิจกรรมจะส่งผลและสะท้อนความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยในการศึกษาพบว่า

กลุ่มที่เข้มแข็งจะมีกิจกรรมเก่าเป็นฐานเพราะมีประสบการณ์ มีฐานกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมอยู่แล้ว ขณะเดียวกันก็มีกิจกรรมประสานที่ดีคอยช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยมีกิจกรรมใหม่ ๆ มาต่อยอดขยายผลอย่างสมดุล ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบ กลุ่มกิจกรรมทั้ง 4 ของประชาคมทับเที่ยง ได้ผลดังนี้

กลุ่ม	กิจกรรม		
	กิจกรรมใหม่	กิจกรรมเก่า	กิจกรรมประสาน
กลุ่มสุขภาพฯ	บ้านสุขภาพ,ตลาดนัดสีเขียว	โยคะ,สมุนไพร	ประชุม,พบปะในชีวิตประจำวัน
กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง	กลุ่มออมทรัพย์,สวัสดิการชุมชน	กลุ่มออมทรัพย์	การประชุม,การพบปะในชุมชน
กลุ่มสตรีตรัง	ศูนย์,อนุรักษ์	ศูนย์,อนุรักษ์,ต่อต้านยาเสพติด	การประชุม
กลุ่มวิชน 2001	รักษาสิงแวดล้อม,จัดการขยะ	-	การประชุม

ตารางแสดงคุณลักษณะเชิงรูปแบบกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4

4.3 ลักษณะกลุ่มเป้าหมายของกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า หากกลุ่มเป้าหมายมีความชัดเจนและกลุ่มเป้าหมายจากกิจกรรมที่ทำก่อนสามารถเป็นทุนให้กับกิจกรรมต่อไปจะทำให้กลุ่มทำกิจกรรมได้ง่ายและต่อเนื่องมากขึ้น ซึ่งพบว่าแต่ละกลุ่มมีลักษณะกลุ่มเป้าหมายดังนี้

กลุ่ม	ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย
กลุ่มสุขภาพฯ	เป็นบุคคล ที่สนใจด้านสุขภาพ มักสนใจเข้าร่วมต่อเนื่อง
กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง	เป็นชุมชนที่กำหนดไว้แน่นอนว่าคือชุมชนไหนบ้าง
กลุ่มสตรีตรัง	เป็นเยาวชน ทั้งบุคคลและกลุ่ม ทำให้สามารถต่อกิจกรรมกับกลุ่มเดิมได้ต่อเนื่อง
กลุ่มวิชน 2001	เป็นคนทั่วไป การทำกิจกรรมแต่ละครั้งต้องเริ่มต้นกำหนดกลุ่มเป้าหมายใหม่ทุกครั้ง

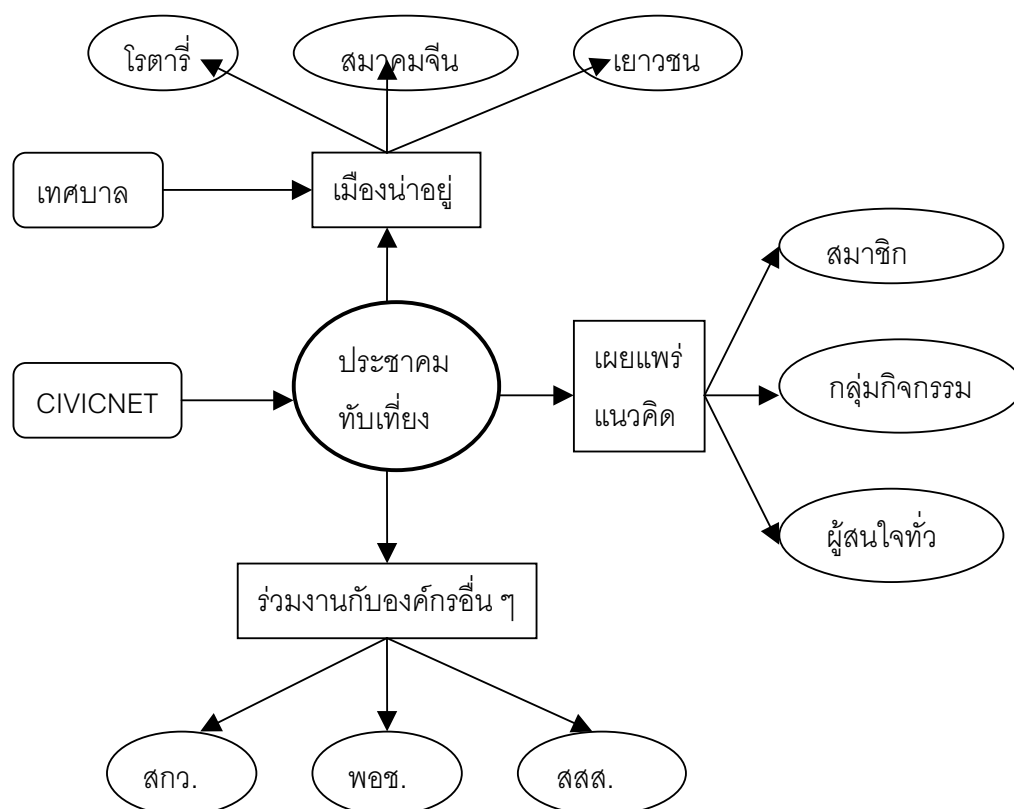
ตารางแสดงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายมีเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4

จากการศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลงนี้ จึงสามารถสรุปศักยภาพของพัฒนาการในช่วงนี้ได้ด้วยเครื่องมือ SWOT analysis ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน	ข้อจำกัด	โอกาส
กลุ่มกิจกรรมที่มีฐานกิจกรรมเดิมหรือเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเก่าที่ยั่งยืน ดำเนินกิจกรรมต่อไปได้เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (cost) มากมายนัก ทั้งในด้านการวางแผนกิจกรรม, กลุ่มเป้าหมาย และสามารถปรับงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ได้	กลุ่มกิจกรรมที่มุ่งเน้นทำกิจกรรมใหม่ที่ไม่มีฐานกิจกรรมเดิมอยู่เลย เมื่อเกิดปัญหาทำให้กลุ่มล้มเลิกความตั้งใจไปโดยง่าย	กลุ่มแกนนำประชาคมและแกนนำกลุ่มปฏิบัติ การตั้งสืตต่างก็รับงานจากภายนอกจนมีข้อจำกัดด้านเวลาในการทำกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง	องค์กรหรือแหล่งทุนภายนอกเท่ากับเป็นโอกาสทำให้แกนนำได้ทำกิจกรรมในทิศทางที่ตนต้องการ

5.สาเหตุจากตัวประชาคมเองที่ออกแบบการตอบสนองสมาชิกไว้แค่เรื่องของงบประมาณเป็นด้านหลัก ทำให้เมื่องบประมาณไม่ได้ตามแผนสมาชิกจึงละทิ้งเพราะการรวมกลุ่มกันนั้นมีทั้งทุนดำเนินการ ทุนการสื่อสาร ทุนความรู้สึก ต้องมีการปรับตัวจากความเคยชินเดิม ๆ เมื่อลงทุนแต่ไม่คุ้มทุนสมาชิกจึงล่าถอยออกไป

หากสามารถนำจุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัด และโอกาส แต่ละช่วงไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมวางแผนการดำเนินงาน ผู้วิจัยเชื่อว่าประชาคมทับเที่ยงก็จะมีศักยภาพยิ่งขึ้น และจะเป็นได้ทั้งกลไกและเวทีกลางให้กับกิจกรรมทางสังคมในทับเที่ยงได้อย่างต่อเนื่องมั่นคง

แผนภาพแสดงประชาคมทับเที่ยงที่ตอบสนองเป้าหมายหลากหลายและยืดหยุ่นขึ้น

ตอนที่ 5

ถอดบทเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการ
ดำรงรักษาเครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารในการ
ขยายเครือข่ายประชาคมตำบลเพียง

การสื่อสารในประชาคมทับเที่ยง

ความนำ

ในบทนี้จะเป็นการถอดบทเรียนจากข้อมูลพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในมิติของการสื่อสาร เพื่อให้เห็นว่า กระบวนการสื่อสารที่มีอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงมีผลต่อการเกิดขึ้นของประชาคมอย่างไร และเมื่อประชาคมเกิดขึ้นแล้ว แต่ละช่วงพัฒนาการมีกระบวนการสื่อสารอย่างไร ส่วนไหนที่เป็นจุดแข็งและที่เป็นจุดอ่อน ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นทั้งกระบวนการสื่อสารและเส้นทางเดินของข้อมูลข่าวสารในการสื่อสารทุกขั้นตอน อันจะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจช่องทางการสื่อสารของประชาคมที่มีอยู่อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อเสริมการสื่อสารของประชาคม ความรู้ที่ได้ในบทนี้จะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้สำหรับประชาคมในที่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. การสื่อสารในวิถีวัฒนธรรมของคนทับเที่ยง

ดังที่ได้แสดงไว้ในข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่วิจัยนี้แล้วว่าเมืองทับเที่ยงเป็นเมืองแห่งความหลากหลายของหมู่คน ทั้งมุขจีน มุขแขก มุขไทย ที่ได้ถูกเรียกเปรียบเปรยว่าเป็นเมืองของวัฒนธรรมผสมผสานแบบ “หมัด ไช่ เล้ง” ซึ่งคนทั้งสามกลุ่มวัฒนธรรมในเมืองทับเที่ยงต่างพบปะสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด เป็นครู เป็นศิษย์ เป็นเพื่อน เป็นญาติ ในระหว่างกลุ่มอย่างแนบแน่น เมื่อมองในมิติการสื่อสารจึงไม่มี รอยแยกที่ชัดเจนระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม โดยพื้นที่การสื่อสารหลัก ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารระหว่างแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม สะท้อนถึงความเป็นสังคมของหมู่เพื่อน พรรคพวก และหมู่ญาติ และสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของการเป็นสังคมของคนที่ชอบพบปะสื่อสารกันได้อย่างชัดเจน ได้แก่ วงสภากาแฟ และงานศพ ซึ่งผลการศึกษาทำให้เห็นถึงกระบวนการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

1.1. วงสภากาแฟ เป็นที่พบปะของคนทับเที่ยงทุกกลุ่มในยามเช้าและค่ำ แต่ส่วนมากจะเป็นช่วงเช้า เป็นวงสนทนาของคนที่เป็นเพื่อนฝูง มิตรสหายกันตั้งแต่จำนวน 2-3 คน ไปกระทั่ง 10 คน โดยประมาณ โดยอาจใช้เวลาคุยกันตั้งแต่ 30 นาที ไปกระทั่งถึง 2 ชั่วโมงโดยประมาณ เนื้อหาสาระมีหลากหลายตั้งแต่ปรึกษาเรื่องงาน เรื่องส่วนตัว อาชีพ ปัญหาสังคมการเมือง ประเด็นข่าวที่โด่งดังในสังคม อาจเป็นเรื่องที่เกิดในท้องถิ่นหรือเรื่องที่ส่งผ่านมาทางสื่อมวลชน โดยเรื่องที่เป็นสัพเพเหระโดยทั่วไปคุยเสร็จก็แยกย้ายกันไป แต่หากเป็นเรื่องงานหรือธุระสำคัญต่าง ๆ ก็จะมีการนัดหมายไปดำเนินการเพื่อสื่อสารกันต่อไปขั้นตอนและรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

วงสนทนาในสภาาแฟนั้นมีหลากหลายประเภทเนื้อหา ซึ่งมีหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1.วงคนถูกคอก การมาพบกันของกลุ่มนี้มักไม่นัดหมายล่วงหน้าชัดเจน และไม่กำหนดวาระพูดคุยชัดเจน เพียงแต่ “เป็นที่รู้” กันว่าหากมา “ที่นี่ เวลานี้” ก็จะได้พบคนคอกเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นคอกการเมือง คือไก่ชน คอวัวชน คอพระเครื่อง คอกีฬา เป็นต้น

2.วงรับรองเพื่อนต่างถิ่นเมื่อมีเพื่อนจากต่างเมืองมาที่ทับเที่ยงหรือเพียงเดินทางผ่านและอยากพบปะเพื่อน ๆ ในเมืองทับเที่ยง เพื่อน ๆ ก็จะนัดหมายรวมตัวกันที่ร้านน้ำชา-กาแฟ แห่งใดแห่งหนึ่ง

3.วงคนร่วมงาน ค่านิยมของคนทับเที่ยงคือเมื่อจะดำเนินการ หรือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มักนัดหมายกันมาคุยที่สภาาแฟก่อน จากนั้นจึงค่อยดำเนินการขั้นตอนต่อไป ซึ่งอาจหมายถึงการลงมือปฏิบัติ หรือหมายถึงการไปสื่อสารกันต่อในรูปแบบอื่น ที่ลงลึกในเนื้อหาสาระมากกว่าในสภาาแฟ

4.วงคนวงใน เป็นวงของคนร่วมงานเหมือนกัน แต่เป็นวงของคนที่เป็นแกนนำ หรือที่ไว้ใจกันมาก ๆ โดยในการดำเนินงานที่มีหลายขั้นตอน เมื่องานผ่านไปแต่ละช่วงผู้ร่วมงานมักนัดพบกันที่สภาาแฟ เพื่อพูดคุยในลักษณะประเมินงาน ครุ่นคิดแก้ปัญหา รวมทั้งทบทวนแผนการขั้นตอนต่อไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างหนึ่งว่าผู้ที่ได้รับการชักชวนให้ “ไปกินน้ำชา” หลังเสร็จงาน คือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มในระดับ “คนวงใน” แล้วพอสมควร

สำหรับกระบวนการสื่อสารในวงสภาาแฟนั้น อาจแสดงในรูปแบบแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

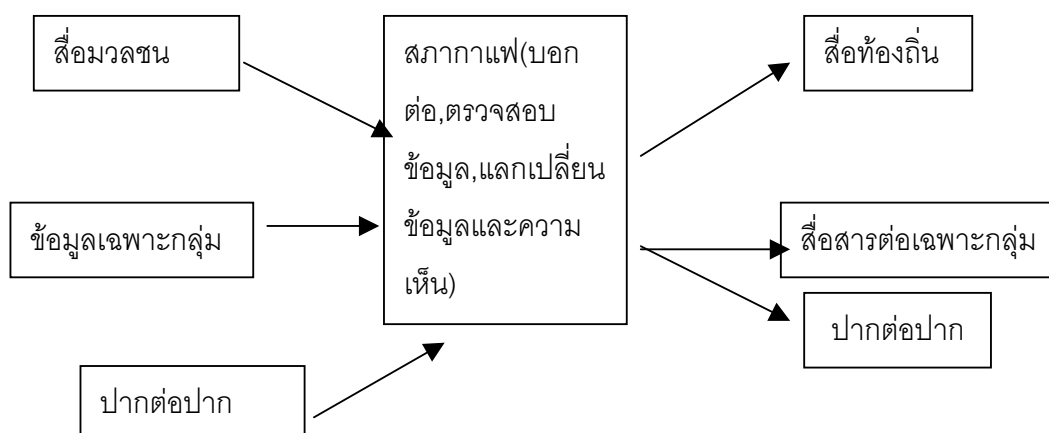
ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
ผู้เข้าร่วมวงที่สนใจเรื่องเดียวกันหรือที่นัดหมายพบปะกัน	เรื่องที่สนใจร่วมกัน อาจเป็นเรื่องธุรกิจเฉพาะกลุ่ม เรื่องปัญหาสังคมการเมือง ประเด็นข้างต้นเป็นต้น	การสนทนาในวงสภาาแฟ	ผู้เข้าร่วมพูดคุย	นำไปขยายต่อปากต่อปาก หรือผ่านสื่อท้องถิ่น หรือนัดหมายดำเนินการต่อสำหรับกลุ่มที่คุยธุระกัน

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารในวงสภาาแฟ

บรรยากาศสภาพภายในแฟมืองทับเที่ยง

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงทิศทางการไหลของข้อมูลข่าวสารในวงสภากาแฟ ได้ดังนี้

1.2.การสื่อสารในการจัดงานศพ ลักษณะการจัดงานศพที่มีการบอกกล่าวไปยังญาติมิตรของผู้ตาย และญาติ มิตร ของญาติผู้ตาย โดยทำแผ่นประกาศขนาด 3-4 ตารางฟุต ระบุรายละเอียดผู้ตาย วัน เวลา สถานที่จัดงานศพ และชื่อญาติมิตร ชั้นต่าง ๆ ของผู้ล่วงลับนับเป็นร้อย ๆ คน ไปติดประกาศไว้ตามสถานที่ชุมนุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะสภากาแฟ ทำให้งานศพมีคนไปร่วมจำนวนมาก จนกลายเป็นจุดพบปะสื่อสารแบบพบหน้ากันขนาดใหญ่ เนื่องจากการมาร่วมไม่ได้เกิดจากการเชิญแบบเฉพาะเจาะจง แต่มาด้วยสายใยน้ำใจเพื่อนพ้องที่รู้จักกับผู้ตายหรือวงศ์ญาติคนใดคนหนึ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ในแผ่นประกาศนั้น แต่จัดงานจึงมีผู้ไปร่วมแสดงความอาลัยอย่างมากมาย บางงานถ้าผู้เสียชีวิตเป็นที่รู้จักหรือเป็นที่นับถือมากผู้มาร่วมงานถึงกับต้องเหมารถขนาดใหญ่หลาย ๆ คันเพื่อไปร่วมงานกันเลยทีเดียว นอกจากนั้นแล้ว ระหว่างในงานศพแต่ละงานก็จะมีเลี้ยงอาหารทั้งคาวหวานมากมายหลายอย่าง ซึ่งคนที่ไม่อยากลิ้มชิมหรือถือเอาโลกทางเศรษฐกิจมาเป็นดัชนีชี้วัด ก็อาจมองว่า เป็นการสิ้นเปลือง ฟุ่มเฟือย เข้าลักษณะ **"คนตายขายคนเป็น"** แต่หากมองในแง่มุมของการสื่อสาร แนวปฏิบัติดังกล่าวกลับมีคุณค่าเข้าข่าย **"คนตาย สร้างสายใยคนเป็น"** มากกว่า เพราะกลายเป็นพื้นที่การสื่อสารที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์เดิม ได้ตามทุกข์สุข ใช้แรงบันดาลใจของงานศพให้เห็นความคุณค่าของความเป็นญาติ เป็นเพื่อน และยังช่วยสร้างเสริมสัมพันธ์ใหม่ในลักษณะญาติต่อญาติ เพื่อนต่อเพื่อน ขยายวงให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้นอีกด้วย คุณค่าของการจัดงานศพแบบคนทับเตียงในมิติการสื่อสารจึงอยู่ที่เป็นการสื่อสารที่ช่วยเสริมแรงหรือขยายวงการสื่อสาร ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์แบบญาติสนิท มิตรสหาย เป็นความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง โดยสามารถแสดงกระบวนการสื่อสารของงานศพได้ดังนี้

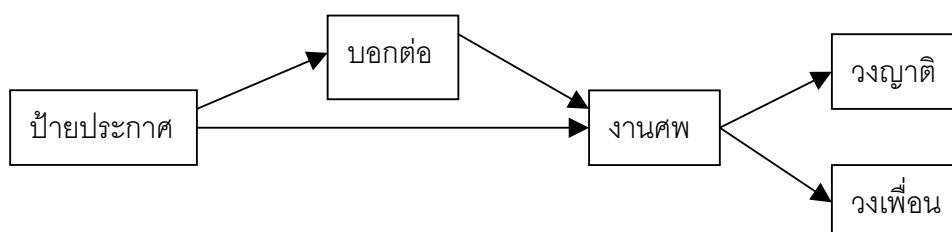
แผ่นประกาศงานศพ

(เอกลักษณ์ชาวเมืองตรัง นิยมติดประกาศไว้ในที่ชุมชน)

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
เจ้าภาพงานศพ ประกอบด้วย ญาติ ๆ ของผู้ ตาย	ชื่อ-สกุล อายุ และภาพผู้ตาย วันเวลา สถานที่ จัดงาน ชื่อคณะ เจ้าภาพ	แผ่นประกาศ นำไป ติดไว้ในที่ชุมนุมชน และให้รายการวิทยุ ประกาศ	ญาติมิตรผู้ตาย และญาติมิตร ของคณะเจ้า ภาพ	เกิดการสื่อสาร กระชับความสัมพันธ์ ระหว่างญาติ ระหว่างเพื่อน ได้รู้จัก ญาติและเพื่อนเพิ่ม ขึ้น

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารในการจัดงานศพ

จากกระบวนการสื่อสารข้างต้นสามารถแสดงให้เห็นถึงทิศทางการไหลของข้อมูลในการสื่อสารของงานศพ ได้ดังนี้

1.3 คุณค่าและความสัมพันธ์ของการสื่อสารในวิถีวัฒนธรรมของคนทับเที่ยงต่อแนวคิดประชาสังคมและการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยง

การสื่อสารในวิถีวัฒนธรรมของคนทับเที่ยงนั้นมีคุณลักษณะหลายประการที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม คุณลักษณะเหล่านี้เป็น “ทุนทางสังคม” ที่นักประชาสังคมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังต่อไปนี้

- 1.ความเป็นคนชอบพบปะสื่อสาร และเปิดรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ของคนทับเที่ยง ถือเป็นคุณสมบัติที่ดี เพราะตามแนวคิดประชาสังคม สมาชิกสังคมต้องตื่นตัว ชอบการสื่อสาร
- 2.การสื่อสารระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในวงสภากาแฟ แม้จะต่างวัฒนธรรม ต่างค่านิยมกันสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคมซึ่งเน้นให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม
- 3.วงสภากาแฟสามารถใช้เป็นที่เตรียมความคิดเบื้องต้นในการสร้างประชาคมทับเที่ยงได้ เนื่องจากคนทับเที่ยงใช้สภากาแฟเพื่อการคุยธุระ การงานต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว

4. วงสภากาแฟสามารถเป็นที่คุยสรุปงานของประชาคมตำบลเพียงในแต่ละชั้นตอนได้ ในรูปแบบการคุยแบบใจถึงใจของแกนนำ หรือสมาชิกที่เข้าร่วมจนถือเป็นคนวงใน ยิ่งวงสภากาแฟของคนวงในโตขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งหมายถึงประชาคมมีความสำเร็จมากเท่านั้น

5. การสื่อสารในวงสภากาแฟมีคุณสมบัติของการสื่อสารที่ผู้เข้าร่วมมีอิสระ มีความเท่าเทียมกันสูง และมีประเด็นร่วมกัน ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม

6. การสื่อสารด้วยการติดประกาศตามที่ชุมชน และสภากาแฟของการจัดงานศพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสื่อสารในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคมตำบลได้

7. การสื่อสารในงานศพช่วยให้คนตำบลมีความแน่นแฟ้นในหมู่ญาติ หมู่เพื่อน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีสำหรับการขยายแนวคิดประชาสังคม ที่เน้นให้สมาชิกสังคมรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ

2. การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนเกิดประชาคมตำบล

กลุ่มกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ในเมืองตำบลซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม ต่างก็ทำกิจกรรมตามแนวทางของตน ดังที่ได้นำเสนอข้อมูลเอาไว้ในส่วนของปัจจัยพื้นฐานก่อนเกิดประชาคมตำบลในบทที่ 4 โดยในกลุ่มที่เคลื่อนไหวและทำกิจกรรมทางสังคมทั้งหมดนั้น มีเพียงการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ พคท. เท่านั้นที่ได้สลายตัวไปนานแล้ว ส่วนกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนั้นยังคงทำกิจกรรมของตนต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อนำเอาวิธีการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการมองเข้าไปยังกลุ่มเหล่านั้น ก็จะได้ผลดังต่อไปนี้

2.1 การสื่อสารของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน(NGO)

องค์กรพัฒนาเอกชนมักจับประเด็นปัญหาออกมาสื่อสารต่อสังคม เช่นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาทรัพยากร ปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชน เป็นต้น โดยมีเป้าหมายให้ผู้รับผลกระทบจากปัญหาเข้าใจสภาพปัญหานั้นและสิทธิของตนที่จะจัดการปัญหา ให้สาธารณะรับทราบปัญหา และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือการแก้ไขและป้องกันปัญหา แม้พื้นที่ปฏิบัติการของตัวปัญหาที่องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปดำเนินการมักจะอยู่นอกตัวเมืองตำบล แต่เมืองตำบลก็ยังเป็นศูนย์กลางการสื่อสารของทุกปัญหา เพราะเป็นที่ตั้งของสำนักงานองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ โดยตัวองค์กรจะทำหน้าที่ส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไปให้ชาวบ้านที่ประสบปัญหา ขณะเดียวกันก็นำข้อมูลข่าวสารจากพื้นที่ปัญหามาสื่อให้สังคมทั่วไปรับทราบ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังที่พอจะสรุปให้เห็นกระบวนการสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชนได้ ดังนี้

1. ผู้ส่งสารคือนักพัฒนาองค์กรเอกชนจะเป็นเหมือนตัวกลางการสื่อสารระหว่างชาวบ้านกับสาธารณะ คือในทางหนึ่งก็รับข้อมูลจากพื้นที่ปัญหาจากชาวบ้านมาสื่อสารต่อสาธารณะ อีกทางหนึ่งก็รับข้อมูลจากภายนอกมาให้ชาวบ้านในพื้นที่

2. เนื้อหา หากเป็นการสื่อสารต่อสาธารณะจะเน้นเรื่องสภาพปัญหา ผลกระทบ ผู้ก่อเหตุ ผู้รับผิดชอบ หากสื่อสารต่อชาวบ้านในพื้นที่ปัญหาจะเน้นเรื่องสิทธิชุมชน สิทธิมนุษยชน กฎหมาย นโยบายรัฐ เป็นต้น

3. ช่องทางการสื่อสาร หากต้องการสื่อสารต่อสาธารณะ NGO ใช้ช่องทางที่หลากหลาย ทั้งยื่นหนังสือต่อหน่วยงานเกี่ยวข้อง ทั้งสื่อมวลชน บางครั้งเดินขบวนร่วมกับชาวบ้านเพื่อบอกแก่สาธารณะโดยตรง โดยทุกช่องทางส่งผลต่อกัน เช่น การเดินขบวนทำให้สื่อมวลชนสนใจ ซึ่งทำให้สาธารณะได้รับรู้ผ่านสื่อมวลชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถูกกดดัน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหา สำหรับการสื่อสารต่อชาวบ้านในพื้นที่ปัญหา NGO ใช้ 2 วิธีหลักคือ การประชุมเรียนรู้ร่วมกับชาวบ้าน และการศึกษาดูงานกับพื้นที่ปัญหาอื่น ๆ

4. ผู้รับสาร มีสองฝ่ายคือสาธารณะ กับ ชาวบ้านในพื้นที่ปัญหา

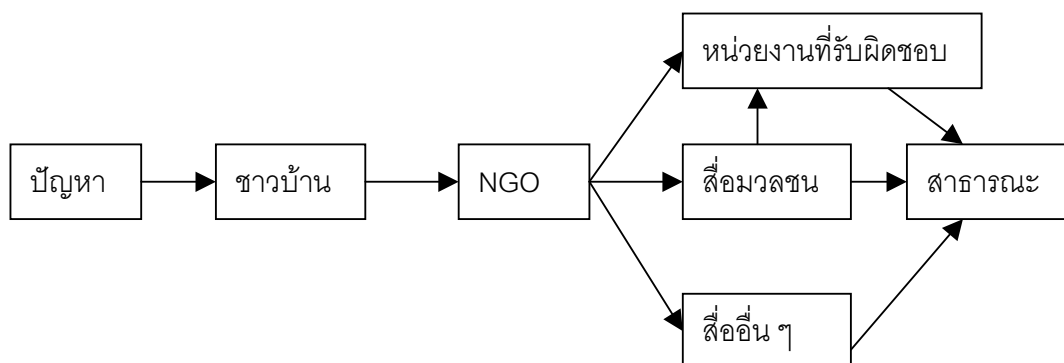
5. ผลที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านตื่นตัว รู้สิทธิของตนเอง รู้สภาพปัญหา มีความสามารถในการสื่อสาร ต้องการการมีส่วนร่วม และทำให้สาธารณะตื่นตัวร่วมตรวจสอบ กดดันผู้ก่อปัญหา และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ

อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนก็มีผลกระทบด้านลบเกิดขึ้นต่อตัวนักพัฒนาองค์กรเอกชนอยู่บ้าง กล่าวคือ ในฐานะผู้ส่งสาร NGO มักได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า สื่อสารด้วยท่าทีรุนแรงสร้างความขัดแย้ง เพราะมักวิพากษ์ผู้มีส่วนก่อปัญหาอย่างรุนแรง โดยผู้ถูกวิพากษ์มักเป็นกลุ่มธุรกิจที่ก่อปัญหาและหน่วยราชการที่ไม่ยอมแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างปัญหา สองกลุ่มนี้จึงมักใช้การสื่อสารโต้กลับว่า NGO มีผลประโยชน์แอบแฝงและชอบความรุนแรง ซึ่งยิ่งทำให้ความขัดแย้งซับซ้อนมากขึ้น

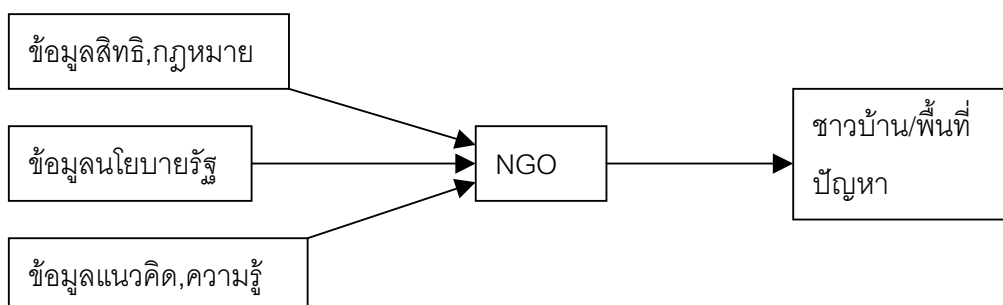
ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
องค์กรพัฒนาเอกชน	สิทธิชุมชน กฎหมาย , แนวคิดการเคลื่อนไหว	เวทีประชุมเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกัน, การศึกษาดูงาน	ชาวบ้านในพื้นที่ปัญหา	ทำให้ชาวบ้านตื่นตัว รู้สิทธิของตนเอง รู้สภาพปัญหา มีความสามารถในการสื่อสาร ต้องการการมีส่วนร่วม
	สภาพปัญหา ผู้ก่อปัญหา ผู้รับผิดชอบ	สื่อมวลชน, ยี่นหนังสือ, เดินขบวน, อื่น ๆ	สาธารณะ	ให้สาธารณะตื่นตัวร่วมตรวจสอบ กดดันผู้ก่อปัญหา และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชน

จากกระบวนการสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้สามารถแสดงทิศทางการไหลของข้อมูลข่าวสารของ NGO จากพื้นที่ปัญหาไปสู่สาธารณะ ได้ดังนี้

และแสดงทิศทางการไหลของข้อมูลจาก NGO ไปยังพื้นที่ปัญหา ได้ดังนี้

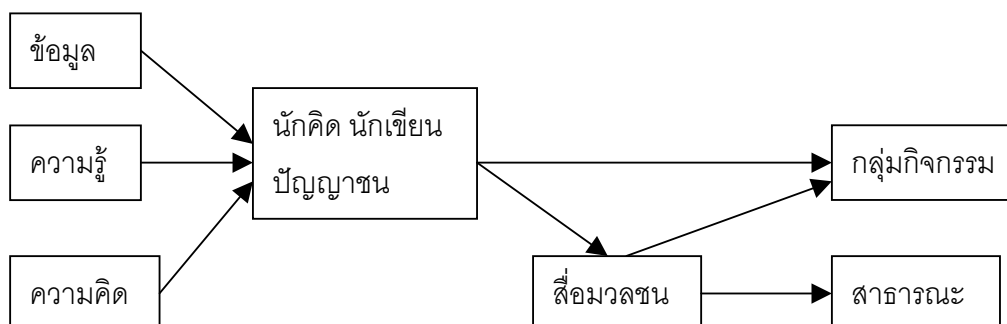
2.2 การสื่อสารของนักเขียน ปัญญาชน และนักกิจกรรมทางสังคมที่ไม่สังกัดกลุ่ม

เนื่องจากกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส ในเชิงการสื่อสารจึงมักเป็นสื่อบุคคลที่มีพลัง และมีสายสัมพันธ์หลายทางมักเน้นการสื่อสารความคิด ไม่ว่าจะเป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม จึงมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับองค์กรพัฒนาเอกชน และโดยบางครั้งก็เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ในการสื่อสารกับนักกิจกรรมหรือกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ นั้น นักกิจกรรมอาจไปหาท่านเหล่านี้ถึงบ้าน หรือนัดพบกันที่สถานภาพ หากเป็นการสื่อสารต่อสาธารณะจะใช้สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือรายการวิทยุ แล้วแต่โอกาส ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารของกลุ่มนี้ได้ ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
นักเขียน ปัญญาชน และนักกิจกรรมทางสังคมที่ไม่สังกัดกลุ่ม เช่น อ.สมเจตนา มณี	แนวคิดในการเคลื่อนไหวทางสังคม กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการทำงานทางสังคม การแก้ปัญหาในการทำงาน	พบกันด้วยตัวเองที่บ้านหรือที่สถานภาพ	นักกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ	ทำให้นักกิจกรรมได้รับแนวคิดประสบการณ์ความรู้
โมไนย นายเสริญ อินทรักษ์, นายประพาส โรจนพิทักษ์	ผลงานทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะต่าง ๆ	สื่อมวลชนท้องถิ่น	สาธารณะทั่วไปในเมืองทบเพียง	ทำให้สาธารณะได้รับข้อมูล ความรู้ ความคิดต่าง ๆ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของนักเขียน ปัญญาชน และนักกิจกรรมทางสังคมที่ไม่สังกัดกลุ่ม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงถึงช่องทางการไหลของข้อมูลจากนักคิดนักเขียน ปัญญาชนไปยังผู้รับสาร ได้ดังนี้

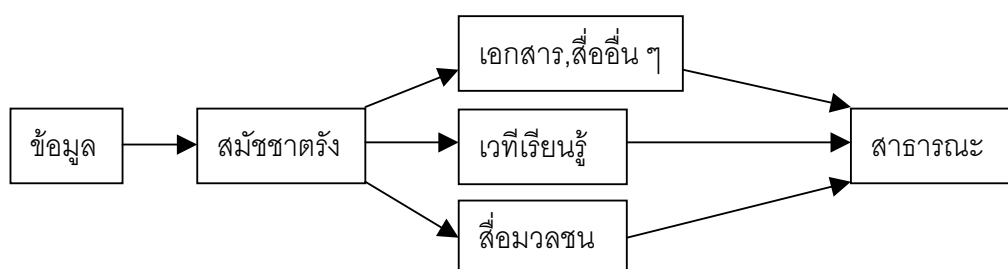
2.3 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านการรวมพลัง ความรู้ และการเมืองภาคประชาชน

กลุ่มนี้มีลักษณะเป็นเครือข่ายของบุคคลมากกว่าเป็นองค์กร มักรวมตัวกันเฉพาะภารกิจแล้วสลายการรวมตัวไปแต่ไม่สลายความเป็นเครือข่าย มีชื่อเฉพาะที่ใช้เรียกการรวมตัวกัน เช่น กลุ่มสมัชชาตราง ซึ่งเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการเมือง การร่างรัฐธรรมนูญ หรือปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าลำภูรา โดยเมื่อถึงวาระที่กลุ่มเห็นว่าควรต้องสื่อสารต่อสาธารณะ ก็จะรวมตัวกันทำกิจกรรมเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณะรับรู้ เช่น ในการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญ ก็จะเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งเป็นเอกสารแจก การจัดเวทีประชุมเรียนรู้กับชาวบ้าน การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหนังสือพิมพ์แม่น้ำ การจัดรายการวิทยุ เป็นต้น ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านการรวมพลัง ความรู้ และการเมืองภาคประชาชนได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
แกนนำกลุ่ม เช่น อ.เปลื้อง คงแก้ว นายแพทย์จำรัส สรพิพัฒน์	เรื่องร่างรัฐธรรมนูญ ก็จะเป็นการ ให้ความรู้ ข้อมูล แก่ประชาชน	ใช้ช่องทางหลากหลาย ทั้งสื่อมวลชน การจัดเวทีเรียนรู้ การเผยแพร่เอกสาร	ประชา ชนทั่วไป	ทำให้ประชาชนตื่นตัว มี ส่วนร่วมทางการเมือง หรือ แม้กระทั่งเกิดนกิจกรรม ทางสังคมใหม่ ๆ ขึ้น

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มสมัชชาตรางในการร่างรัฐธรรมนูญ

จากกระบวนการสื่อสาร สามารถแสดงทิศทางการไหลของข้อมูล ในกิจกรรมร่างรัฐธรรมนูญของกลุ่มสมัชชาตราง ได้ดังนี้

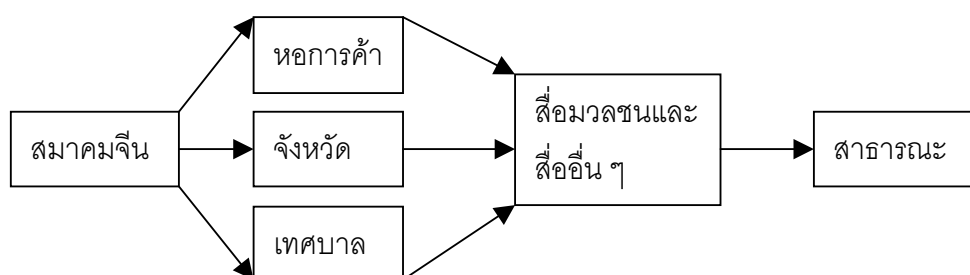
2.4 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เก่าแก่ของเมือง แม้จะไม่ค่อยได้สัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ มากนัก แต่ก็ยังมีกิจกรรมสาธารณะ เช่นงานกินเจ และกิจกรรมอื่น ๆ ตามประเพณีจีน โดยจะดำเนินงานร่วมกับราชการ การเมืองท้องถิ่นและกลุ่มธุรกิจอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มจำนวนมากเป็นนักธุรกิจ การออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีการปรึกษาหารือให้ได้ประโยชน์กันทุกฝ่าย นักธุรกิจก็ได้ขายสินค้า ข้าราชการและฝ่ายการเมืองท้องถิ่นก็ได้ผลงานในด้านการท่องเที่ยว การสร้างชื่อเสียงให้เมือง เป็นต้น ทำให้สามารถใช้ช่องทางและเครื่องมือการสื่อสารต่างๆ ของทุกฝ่ายได้อย่างสะดวก ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่มวัฒนธรรม สมาคมจีน ต่าง ๆ	กิจกรรมตาม ประเพณีของกลุ่ม อันจะส่งผลดีต่อ การท่องเที่ยว ต่อ ธุรกิจ	สื่อมวลชน,แผ่น ป้ายประกาศ,รถ แห่,วิทยุ,เสียง ตามสายของเทศ บาล ฯลฯ	ประชาชนชาว ทับเที่ยง และ คนทั่วไป	ประชาชนรับรู้และเข้า ร่วมงาน, หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมีผลงาน, กลุ่มวัฒนธรรมได้สืบ ทอดประเพณีของตน

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงตัวอย่างทิศทางการไหลของข้อมูลในการจัดงานกินเจ ของกลุ่มสมาคมจีนได้ดังนี้

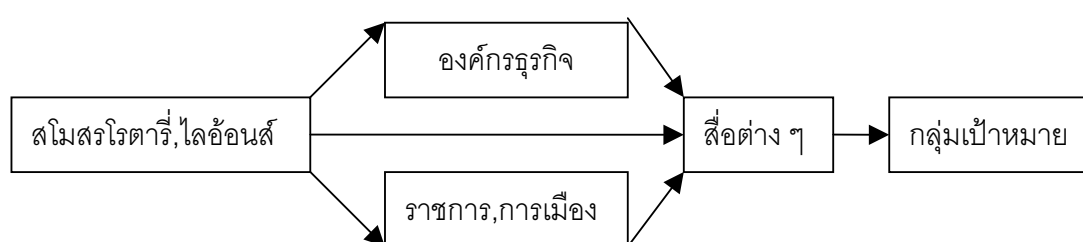
2.5 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ

กลุ่มกิจกรรมในส่วนนี้คือสโมสรโรตารี และสโมสรไลออนส์ รวมทั้งหอการค้า ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของนักธุรกิจในการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ โดยส่วนมากมักเป็นกิจกรรมในลักษณะสงเคราะห์ และมักร่วมมือกับหน่วยราชการอย่างใกล้ชิด จึงมีกระบวนการในการสื่อสารคล้ายคลึงกับกลุ่มวัฒนธรรม เพียงแต่ขณะที่กลุ่มวัฒนธรรมมุ่งสื่อสารกับคนทั่วไป แต่กิจกรรมขององค์กรธุรกิจจะสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเป็นกลุ่ม ๆ ไป ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
โรตารี และไลออนส์	กิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละครั้ง	สื่อมวลชน, การส่งหนังสือเชิญ, การประชุม	กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมแต่ละครั้ง	กลุ่มเป้าหมายรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมโรตารี และไลออนส์

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงเส้นทางการไหลของข้อมูลข่าวสารในการทำกิจกรรมของโรตารี และไลออนส์ได้ดังนี้

2.6 การสื่อสารของกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน

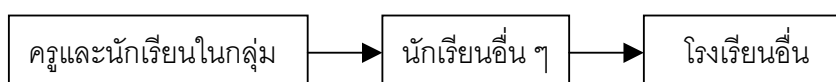
ในมิติการสื่อสารถือว่ากลุ่มนี้มีลักษณะที่น่าสนใจตรงที่เริ่มต้นเป็นการสื่อสารจากครูไปสู่เด็กในโรงเรียนของตนจนพัฒนาเป็นกลุ่มกิจกรรมในโรงเรียน แล้วต่อมาสามารถขยายเครือข่ายเชื่อมต่อกันได้หลายโรงเรียน โดยใช้ตัวบุคคลและกิจกรรมนั่นเองเป็นสื่อเชื่อมต่อกัน ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ต่อเนื่อง

และสามารถสร้างนักกิจกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่ม กระบวนการสื่อสารของกลุ่มมีดังต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
ครู และนักเรียนในกลุ่ม	กิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น คุณกอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น	ใช้สื่อบุคคล ใช้ความเป็นครูที่น่านับถือ และใช้ตัวกิจกรรมเป็นสื่อ รวมทั้งใช้การประชุมปรึกษาวางแผนร่วมกัน	เด็กนักเรียน	เกิดกลุ่มกิจกรรมในโรงเรียน เกิดเครือข่ายระหว่างโรงเรียน และเกิดนักกิจกรรมใหม่ ๆ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงเส้นทางการไหลของข้อมูลข่าวสารของกลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียนได้ ดังนี้

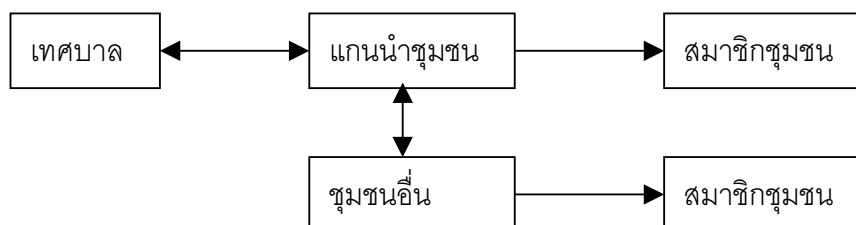
2.7 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมในโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น

โครงสร้างชุมชนของเทศบาลส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการจัดตั้งเพื่อการร่วมงานกับเทศบาล จึงมักมีรูปแบบการสื่อสารแนวดิ่งจากเทศบาลมายังชุมชน แต่ต่อมาภายหลังกลุ่มชุมชนเริ่มเข้มแข็งขึ้นจึงมีหลายชุมชนดำเนินกิจกรรมตามแผนของตัวเองมากขึ้น โดยเสนอต่อเทศบาลให้มีการสื่อสารสองทางไปมามากขึ้น นอกจากนี้แต่ละชุมชนก็เริ่มมีแนวคิดที่จะเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย เช่น กิจกรรมออมทรัพย์ของชุมชน ทำให้มีการสื่อสารกันมากขึ้นโดยมีกระบวนการสื่อสารดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
ชุมชนและเทศบาล	กิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมออมทรัพย์	ระหว่างชุมชนกับเทศบาลใช้การประชุม ระหว่างชุมชนใช้การประชุม , การปรึกษาหารือ ภายในชุมชนใช้การประชุม, การพูดคุยกันเป็นการส่วนตัว	สมาชิกชุมชน	เริ่มมีการก่อรูปเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชน

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของชุมชนเทศบาล

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงทิศทางการไหลของข้อมูลในกิจกรรมชุมชนของเทศบาล ได้ดังนี้

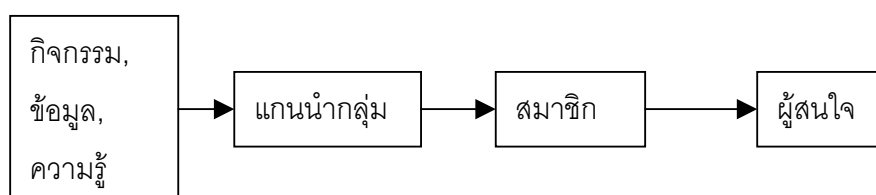
2.8 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต

กลุ่มกิจกรรมกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่สมาชิกสนิทสนมกันสูง ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับสมาชิกกลุ่มโดยตรง นั่นคือกิจกรรมด้านสุขภาพ ปกติจึงไม่ค่อยได้สื่อสารกับกลุ่มอื่น ๆ มากนัก แต่ภายในกลุ่มก็จะสื่อสารกันเองอย่างไม่เป็นทางการ มีช่วงเวลาที่ค่อนข้างแน่นอนที่สมาชิกเป็นที่รู้ภายในกลุ่มว่าจะไปรวมตัวกันทำกิจกรรม เช่น ไปเล่นโยคะ ด้วยกันที่สนามกีฬาเทศบาลในยามเช้า เป็นต้น โดยมีกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
แกนนำกลุ่มเช่น คุณลุงประจวบ ป้าสุขจิตร กฤษ ณะพันธุ์	กิจกรรมร่วม ของกลุ่ม เช่น โยคะ สมุนไพรร	ใช้ช่องทางส่วนตัวไปหา กัน หรือโทรศัพท์ถึงกัน หรือไปตามนัดหมาย ของช่วงเวลากิจกรรม	สมาชิก กลุ่ม และผู้ สนใจที่รู้ จักกัน	เกิดกลุ่มก้อนของกลุ่มที่ แน่นอนทำกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง สมาชิกมี ความสัมพันธ์กันสูง

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต

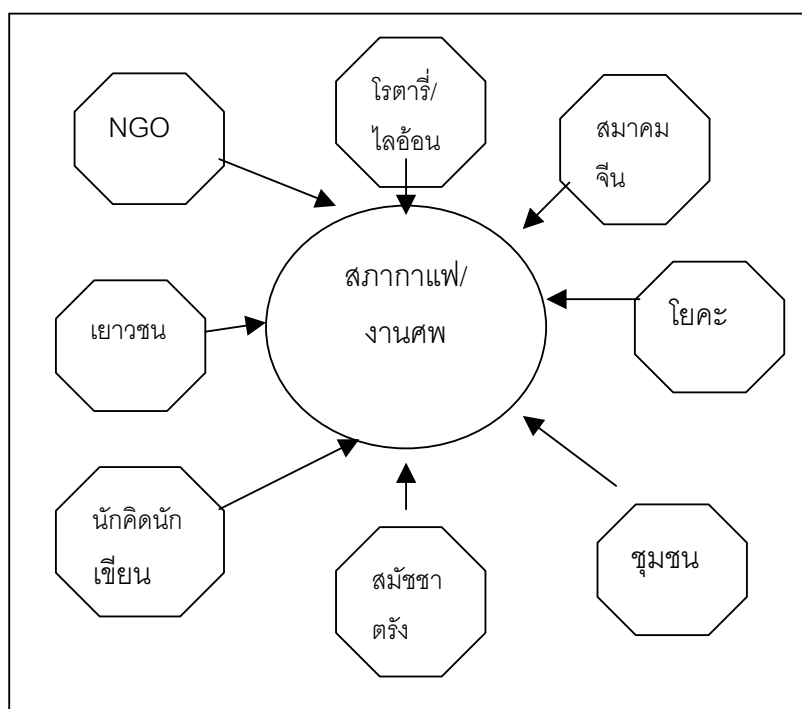
จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงทิศทางการไหลของข้อมูลกลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต ได้ดังนี้

2.9 คุณค่าและความสัมพันธ์ของการสื่อสารในกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อแนวคิดประชาสังคมและการเกิดขึ้นของประชาคมตำบลเที่ยง

จากการศึกษากระบวนการศึกษาสื่อสาร และทิศทางการไหลของข้อมูลข่าวสารของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในเมืองตำบลเที่ยง จะเห็นว่าแต่ละกลุ่มต่างก็ทำกิจกรรมตามเป้าหมายของตัวเองไป ไม่มีเป้าหมาย

ร่วมหรือการทำกิจกรรมร่วมระหว่างกลุ่ม สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่ชัดเจนมีเพียง การสื่อสารในวิถีวัฒนธรรม เช่นการพบกันตามงานศพ ตามสภากาแพ เป็นการสื่อสารกันในฐานะ เพื่อน ญาติ ครู-ศิษย์ คนรู้จัก ยังไม่ค่อยมีการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรม

แผนภาพแสดงสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ สื่อสารกันผ่านสภากาแพและงานศพ

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าหากแต่ละกลุ่มมีเป้าหมายมีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมบางอย่าง การสื่อสารระหว่างกลุ่มก็จะเกิดขึ้นได้ โดยที่เห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มกิจกรรมต่างก็มีคุณลักษณะของการสื่อสารที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม และเป็นสิ่งที่สามารถนำเอาสิ่งที่มีอยู่เดิมแล้วนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่ประชาคมทับเที่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชนมีจุดเด่นที่มีความสามารถสื่อสารกับกลุ่มประชาชน ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายโดยเน้นการสื่อสารที่เท่าเทียม เน้นเนื้อหาการสื่อสารที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจการสาธารณะต่างๆ แต่มีจุดอ่อนที่เท่าเทียมในการสื่อสารอาจก่อความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น ๆ ได้

2.การสื่อสารของกลุ่มนักคิดนักเขียน ปัญญาชน มีจุดเด่นของการเป็นสื่อบุคคลที่ได้รับ การยอมรับจากหลายฝ่าย สามารถสื่อสารได้หลายกลุ่ม เน้นเนื้อหาเรื่องความคิด ความรู้

3.การสื่อสารของกลุ่มกิจการรวมพลัง การเมืองภาคประชาชน มีจุดเด่นที่ช่องทางการสื่อสารหลากหลาย ไปยังผู้รับที่เป็นภาคประชาชน มุ่งการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ มีเนื้อหาที่เน้น สิทธิของประชาชน การมีส่วนร่วม ความเท่าเทียม และยังมุ่งสร้างนักกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นจาก กระบวนการสื่อสารกิจกรรม

4.การสื่อสารของกลุ่มวัฒนธรรมและองค์กรธุรกิจ มีจุดเด่นที่สามารถสื่อสารกับราชการ และการเมืองได้อย่างใกล้ชิด ทำให้มีช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการ สร้างการยอมรับได้ง่าย แต่ มีจุดอ่อนที่ไม่เน้นการมีส่วนร่วม และความเท่าเทียมในการสื่อสารของประชาชน

5.การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมครูและนักเรียน มีจุดเด่นที่เป็นการสื่อสารด้วยตัวบุคคล และตัวกิจกรรมเพื่อสร้างนักกิจกรรมใหม่ ๆ และมีลักษณะของการสื่อสารแบบเครือข่ายระหว่าง โรงเรียน

6.การสื่อสารของชุมชนในเทศบาล มีจุดเด่นที่การสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับเทศบาล และการสื่อสารภายในชุมชน แต่มีจุดอ่อนที่ยังมีลักษณะการสื่อสารแบบรวมศูนย์หรือแบบแนวดิ่งอยู่ พอ สมควร

7.การสื่อสารของกลุ่มคุณภาพชีวิต มีจุดเด่นที่เป็นการสื่อสารอย่างแนบแน่นของคนที่สนใจกิจกรรมร่วมกัน สามารถใช้การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการดำรงรักษาความเป็นกลุ่มเอาไว้ได้อย่าง เข้มแข็ง

3.การสื่อสารในช่วงก่อรูปรวมตัวประชาคมทับเที่ยง

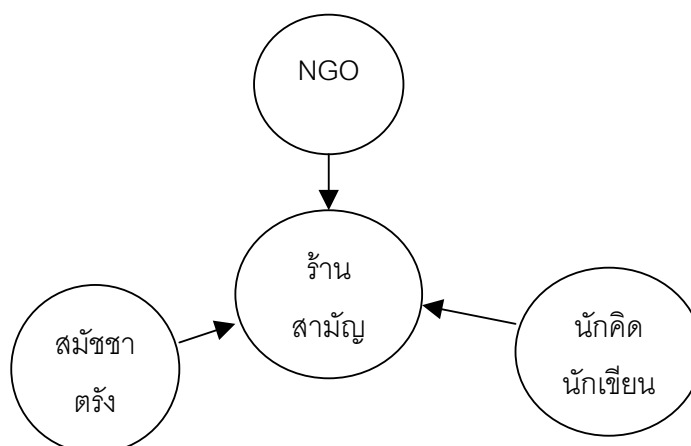
3.1 การสื่อสารที่ร้านสามัญชน

การรวมตัวกันของนักกิจกรรมทางสังคมที่ร้านสามัญชน เป็นตัวอย่างรูปธรรมของการรวมตัวกัน สื่อสารในรูปแบบวงสนทนาของกลุ่มคนในทับเที่ยงที่นอกเหนือไปจากการสื่อสารแบบเดิมๆ ซึ่งมีสภากาแฟ เป็นพื้นที่การสื่อสารหลัก โดยที่สภากาแฟนั้นไม่เหมาะกับการสื่อสารของคนเฉพาะกลุ่มที่ต้องการสื่อสาร กันลงไปในเรื่องค่อนข้างมาก บางครั้งอาจต้องใช้เครื่องมือช่วยสื่อสารที่มากกว่าการพูด เช่น การ เขียน การใช้เอกสาร หรือภาพ ซึ่งไม่เหมาะที่จะสื่อสารกันตามสภากาแฟ การรวมกลุ่มคนเฉพาะในสถานที่ เฉพาะจึงเกิดขึ้น

การรวมตัวกันนี้เกิดขึ้นในช่วงที่กระแสการตื่นตัวของภาคประชาชนต่อการมีสิทธิมีส่วนในสังคมกำลังขึ้นสูง เนื้อหาสาระที่สื่อสารกันจึงเป็นเรื่องของปัญหาสังคมการเมือง ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วยนักกิจกรรมที่รู้จักกัน คิดเหมือนกัน หรือทำกิจกรรมคล้ายคลึงกัน เช่นกลุ่ม NGO นักคิดนักเขียน ครูที่ทำกิจกรรมเยาวชน กลุ่มสมัชชาตราง เป็นต้น โดยมีลักษณะเป็นการรวมตัวอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีวาระนัดหมายชัดเจน เข้าร่วมกันอย่างสมัครใจ เพื่อสื่อสารกันอย่างเท่าเทียมแต่ไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารทางความคิด เผยแพร่ข้อมูลความรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันเอง ซึ่งมีกระบวนการสื่อสารดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
นักกิจกรรมทางสังคม ประกอบด้วย นักคิด นักเขียน นักกิจกรรมรุ่นอาวุโส NGO สมัชชาตราง	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน, ปัญหาของเมือง ทับเที่ยง, ปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อม, ปัญหาชุมชน ฯลฯ	การจับกลุ่มสนทนาในร้านสามัญชน	ผู้เข้าร่วมกลุ่มเดียวกับผู้ร่วมส่งสาร เพราะเป็นการสื่อสารแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และเข้าใจข้อมูล, ความคิด ระหว่างกัน กระชับความสัมพันธ์ และนำไปสื่อสารต่อในกลุ่มของตน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงนี้ เริ่มจะเกิดพื้นที่การสื่อสารที่เป็นชุมชนทางของนักกิจกรรมทางสังคมบ้างแล้ว และผู้ที่มาพบปะกันที่ชุมชนนี้ก็คือนักกิจกรรมต่างกลุ่มกันเพียงแต่ถือว่าเป็นฝ่ายเดียวกันคือฝ่ายที่สนใจปัญหาสังคม การเมือง ทรัพยากร สิทธิชุมชน เป็นต้น และหากมองในความสัมพันธ์ส่วนตัวของนักกิจกรรมเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน เพราะส่วนใหญ่จะรู้จักคบหากันมานาน และใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้เองเชื่อมโยงให้มารวมตัวกัน นักกิจกรรมและข้อมูลข่าวสารจึงได้เดินทางมาพบกันที่ร้านสามัญชน

แผนภาพแสดงนักกิจกรรม และข้อมูลข่าวสารเดินทางมาพบกันที่ร้านสามัญชน

3.2 การสื่อสารในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ

ในขณะที่การสื่อสารในวงสภากาแฟมีข้อจำกัดที่สื่อสารข้อมูลได้ผิวเผิน มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้สื่อสารลงลึกในเนื้อหาได้ยาก จึงเกิดการสื่อสารแบบวงสนทนาในร้านสามัญชนขึ้นซึ่งสามารถเลี้ยวข้อจำกัดของวงสภากาแฟไปได้ แต่วงสนทนาในร้านสามัญชนเมื่อขยายตัวไปถึงจุดหนึ่งทั้งจำนวนผู้เข้าร่วม และข้อมูลความคิด ผู้เข้าร่วมก็เริ่มรู้สึกว้า บรรดาสารทั้งหลายที่นำมาสื่อกันอยู่เฉพาะในกลุ่มนักกิจกรรมไม่กี่คนนี้มีคุณค่าที่ควรเผยแพร่ให้สาธารณะชนชาวทบเที่ยงได้ทราบ เพราะโดยช่องทางสื่อสารมวลชนที่เป็นอยู่ยังไม่สามารถส่งผ่านข้อมูลอีกเป็นจำนวนมากไปให้ชาวทบเที่ยงได้รับรู้ นักกิจกรรมจึงเปิดหนังสือพิมพ์แม่น้ำขึ้น มี **คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์**(คุณจ้อย) เป็นบรรณาธิการ โดยมีเป้าหมายชัดเจนว่าหนังสือพิมพ์แม่น้ำจะเป็นสื่อของชุมชนที่สามารถสะท้อนปัญหาและความทุกข์ยากของผู้คนในสังคมตวัน เนื้อหาของหนังสือพิมพ์จึงเข้มข้นไปด้วยเรื่องปัญหาของจังหวัดตวัน เมืองทบเที่ยง การปฏิรูปการเมือง และการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ซึ่งผู้มาร่วมกันส่งสารเหล่านี้ไปยังชาวทบเที่ยง คุณจ้อยจะเชิญเหล่านักคิคนักเขียนที่เคยทำหนังสือพิมพ์ร่วมกันมาก่อนหรือนักกิจกรรมอื่นๆที่รู้จักกันมาช่วยเขียน ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า

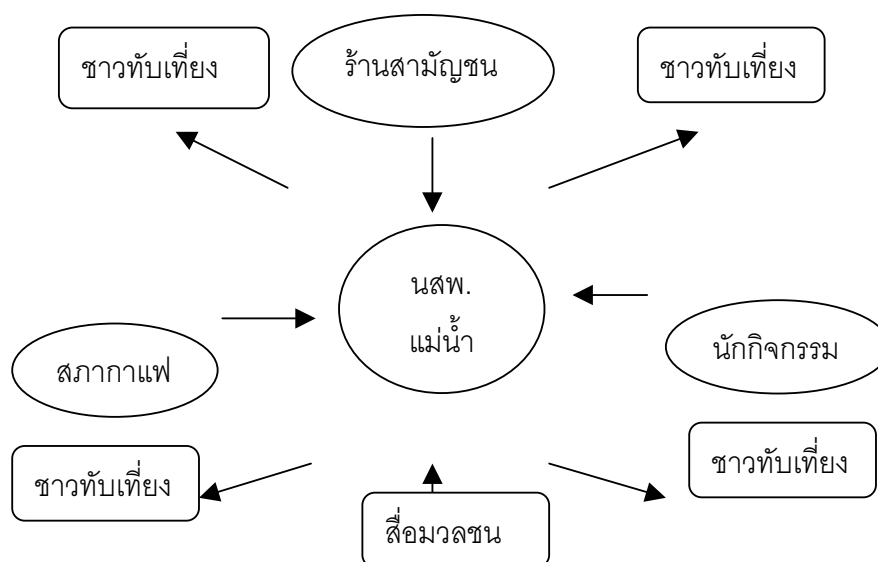
"พวกบทความก็เชิญนักคิคนักเขียนที่รู้จักกันมาช่วยเขียนลงหนังสือพิมพ์ ทั้ง วิราวัฒน์ วัฒนกิจ , เสริญ อินทรักษ์ , ชัยพ จันทรหอม ,ชนะ เสียงหลาย , เจริญ ศรณารายณ์ ,อ. เปลื้อง คงแก้ว ,อ.สมเจตนา มุณีโมนัย ส่วนสปอนเซอร์ที่สนับสนุนก็จะเป็นห้างร้านที่เป็นเพื่อนกับพี่ เช่น ร้าน Old time, AIA, โรงพยาบาลวัฒนแพทย์,ร้านไก่ - หนู,ร้านรัชฎาการไฟฟ้า"

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ - สัมภาษณ์ 25 ก.พ.45)

จากการเปิดกว้างรับงานเขียนต่างๆ มาเผยแพร่ทำให้แม้แต่คนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน เช่นคุณเขียนนิน ผันเขียน จากกลุ่มวัฒนธรรมจีนและป็นนักธุรกิจก็เขียนบทความเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนมาร่วมเผยแพร่ด้วย ดังนั้นจึงสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารของหนังสือพิมพ์แม่น้ำได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ และ เหล่านักคิด นักเขียนที่เคยทำหนังสือพิมพ์ร่วมกันมาก่อน หรือนักกิจกรรมอื่นๆ	ปัญหาของจังหวัดตรัง เมืองทับเที่ยง การปฏิรูปการเมือง และการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น	หนังสือพิมพ์แม่น้ำ	ชาวทับเที่ยง	ชาวทับเที่ยงได้รับรู้ข้อมูลที่ปกติไม่ค่อยได้รับรู้จากสื่ออื่นๆ เกิดความตื่นตัวต่อปัญหาของเมืองมากขึ้น แต่กลุ่มที่ถูกกระทบจากข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ก็ไม่พอใจ

จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้หนังสือพิมพ์แม่น้ำกลายเป็นชุมทางของข้อมูลข่าวสารจากที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากนักกิจกรรมทั่วไป จากร้านสามัญชน จากสภากาแฟ ต่างไหลมารวมกันที่หนังสือพิมพ์แม่น้ำแล้วถูกกลั่นกรองเรียบเรียงส่งต่อไปยังชาวทับเที่ยงทั่วไปอีกทอดหนึ่งโดยมีความโดดเด่นเป็นพิเศษที่ **ตัวสาร** ซึ่งชาวทับเที่ยงไม่ค่อยได้รับเนื้อหาเช่นนี้จากใครมาก่อน

แผนภาพแสดงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ไหลมาที่ นสพ.แม่น้ำก่อนถูกส่งต่อไปยังชาวทับเที่ยง

จากความโดดเด่นใน **ตัวสาร** ของหนังสือพิมพ์แม่น้ำนี้ เมื่อได้วิเคราะห์จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์พบว่าหนังสือพิมพ์แม่น้ำมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ได้แก่

1) **การนำเสนอประเด็นที่สามารถวิเคราะห์เจาะลึกได้** ดังคำให้สัมภาษณ์ของคุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แม่น้ำที่ว่า

"หนังสือพิมพ์แม่น้ำมีลักษณะพิเศษอยู่ที่เราจะเสนอข่าวสารในเชิงวิเคราะห์เจาะลึก โดยมุ่งเน้นข่าวที่สามารถนำมาทำเป็นสื่อบุคคลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวที่กำลังเป็นประเด็นร้อนของสังคมและเราจะเป็นปากเป็นเสียงให้คนทุกข์ยาก"

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ - สัมภาษณ์ 25 ก.พ.45)

ตัวอย่างบทความในหนังสือพิมพ์แม่น้ำในประเด็นที่สามารถวิเคราะห์เจาะลึก ได้แก่ คอลัมน์จับกระแสน ซึ่งเป็นคอลัมน์ที่จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในความสนใจของชาวตรัง เช่น ประเด็นวิเคราะห์เรื่องการเมืองท้องถิ่นในสถานการณ์การเลือกตั้ง สท.ตรัง ในพาดหัวข่าวที่ว่า **สันบัลลังค์ "ซาลิ" เกิดได้แต่ห้ามโต**

2.) **การนำเสนอประเด็นที่กำลังอยู่ในกระแสสังคมและเสนอทางเลือก หรือ ทางออกนอกกระแสให้ประชาชน** เช่น ในขณะที่สังคมกำลังอยู่ในกระแสการรณรงค์เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน หนังสือพิมพ์แม่น้ำก็ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลจากการทำเวทีชาวบ้านไปถ่ายทอดในหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง จนหนังสือพิมพ์ได้รับรางวัลในฐานะที่เป็นสื่อสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตัวอย่างประเด็นที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับ **"ที่มา ความสำคัญและจุดเน้นของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา"** ประเด็นเกี่ยวกับ **"การรายงานผลที่เกิดจากการกำหนดแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่ต่างๆในจังหวัดตรัง"** และในประเด็นวิเคราะห์ว่า **"ประชาชนจะได้อะไรจากการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่"** เป็นต้น

3.) **การนำเสนอประเด็นที่เป็นความรู้ ความคิดใหม่ๆ** เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตหนังสือพิมพ์แม่น้ำเป็นกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมที่ประกอบไปด้วยนักคิด นักเขียน และ บางส่วนก็ขับเคลื่อนงานอยู่กับองค์กร

การพัฒนาเอกชน คนกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่ชอบแสวงหาข่าวสาร ความรู้ใหม่ๆ ภายหลังมีโอกาสสัมผัสกับบุคคลภายนอกมากขึ้น ก็ยังเป็นการขยายความรู้ ความคิดของตน ยิ่งไปกว่านั้น การมีโอกาสสัมผัสกับสังคมภายนอก และการเปิดรับความรู้ ความคิดใหม่ๆ ยังเป็นผลให้ผู้ผลิตบางคนเปลี่ยนรูปแบบความคิดของตน ดังเช่นการที่กลุ่มมีโอกาสสัมผัสกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยการแสวงหาจุดเด่นของแต่ละฝ่ายมารวมกัน แล้วหาทางพัฒนาร่วมกัน แทนที่จะยึดปัญหาเป็นตัวตั้งแล้วหาทางแก้ไขดังเช่นที่ผ่านมา

3.3 การสื่อสารในเวทีตรางเคฯ

เมื่อหนังสือพิมพ์แม่น้ำปิตดวลงด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมก็ยังมองหาช่องทางการสื่อสารต่อชาวเมืองทบเที่ยงต่อ โดยที่บัดนี้แกนนำนักกิจกรรมได้เปิดรับแนวคิดประชาสังคมแล้วเต็มที่ ช่องทางการสื่อสารที่มองหาจึงมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม กล่าวคือ ต้องมีผู้เข้าร่วมการสื่อสารที่หลากหลาย เป็นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมที่มุ่งแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ต้องสามารถทำได้ง่าย ลงทุนต่ำ เพื่อเลี่ยงภาระการเงิน ซึ่งในที่สุดก็เลือกจัด เวทีตรางเคเสวนา โดยมีเทศบาลให้การสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารในเวทีตรางเคเสวนาได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

กระบวนการสื่อสารในการจัดเตรียมเวที

กระบวนการสื่อสารในขั้นตอนนี้คือการประชาสัมพันธ์เวที ตอนเริ่มต้นเวทีตรางเคเสวนาอาศัยการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก บอกต่อกันไปในแวดวงเพื่อนหรือคนรู้จัก ผู้เข้าร่วมจึงยังจำกัดเฉพาะกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมเท่านั้น ต่อมาเทศบาลนครตรางเข้ามาให้การสนับสนุน ทั้งด้านสถานที่ ด้านอาหาร และเครื่องดื่ม รวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ โดยใช้ศักยภาพที่เทศบาลมีอยู่ คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายของเทศบาล และ ส่งใบปลิวประชาสัมพันธ์ที่กลุ่มแกนนำคิดขึ้นไปตามชุมชนต่างๆ ที่เทศบาลรับผิดชอบดูแล กลุ่มแกนนำกล่าวถึงลักษณะการประชาสัมพันธ์เวทีตรางเคเสวนาไว้อย่างน่าสนใจว่า

“การประชาสัมพันธ์ พี่ทำเอกสารเป็นแผ่นๆ เป็นเอกสารที่ไม่ต้องเขียนมาก พี่เขียนแค่หัวข้อและเขียนว่าขอเชิญเข้าร่วมเวทีเสวนา แล้วอาศัยมือของเทศบาลส่งไปตามชุมชนเชิญเขามาร่วมเวทีเสวนาคือเราเชิญโดยไม่ได้อคิดว่ใครจะมาเข้าบ้าง ใครจะมาก็ได้ไม่มาก็ได้ แต่พวกเราที่อยู่เดิมจะเข้าไป เทศบาลก็ช่วยส่งหนังสือไปตามชุมชนให้เราด้วย

เขามีการสื่อสารเชื่อมต่อกันคนในชุมชนอยู่แล้วเขาก็สามารถส่งไปได้ ครั้งแรกๆก็มากัน 20-30 คนแล้ว”

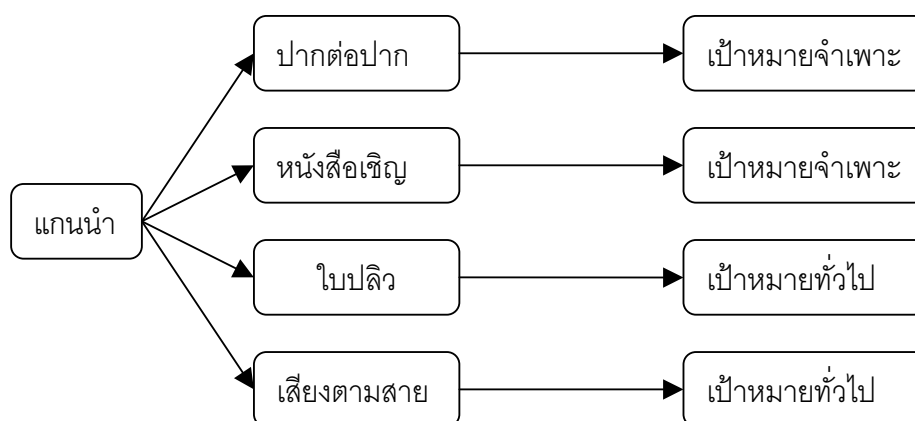
(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

จากข้อมูลสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารในการเตรียมเวทีได้ ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่มแกนนำที่ ร่วมกันจัดเวที	ประเด็น สถานที่ ที่จัด วันเวลา ที่จะจัดเวทีขึ้น	ปากต่อปาก ใบ ปลิว เสียงตาม สายของเทศบาล หนังสือเชิญ	ชาวตำบลเที่ยงทั่วไป สำหรับใบปลิวและ เสียงตามสาย ปากต่อ ปากและหนังสือเชิญ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย จำเพาะ	ทำให้กลุ่มเป้าหมาย รับทราบและเข้าร่วม เวที

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของการเตรียมเวทีตรังเคเสวนา

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองเส้นทางเดินของข้อมูลข่าวสารในการสื่อสารเพื่อการจัดเตรียมเวทีตรังเคเสวนา ได้ดังนี้

จะเห็นได้ว่าผลจากกระบวนการสื่อสารในการเตรียมเวที เมื่อมีการประชาสัมพันธ์มากขึ้นผู้เข้าร่วมในเวทีตรังเคเสวนาก็ขยายวงเพิ่มขึ้นไม่จำกัดอยู่เพียงกลุ่มแกนนำที่เป็นนักคิด นักเขียน และ นักเคลื่อนไหวทางสังคมเท่านั้น แต่จะขยายวงไปสู่กลุ่มคนในชุมชนเขตเทศบาล กลุ่มข้าราชการเทศบาลที่เริ่มเข้ามาเป็นขาประจำ และในบางประเด็นก็มีชาวกรวย่างพวกกลุ่มธุรกิจที่สนใจและรู้สึกว่าการเสวนามีความเกี่ยว ข้องกับตน แสดงให้เห็นถึงกระแสการมีส่วนร่วมที่เริ่มขยายวงไปสู่กลุ่มอื่นๆในสังคมมากขึ้น

และที่สำคัญคนที่มาเข้าร่วมในเวทีระดมสมองหลายคนก็เกาะติดจนภายหลังก็เข้าร่วมเป็นสมาชิกสำคัญในประชาคมทบเที่ยง ดังคำให้สัมภาษณ์ของ แกนนนำที่ว่า

“ในการเสวนาพูดคุยก็มีที่กักไม่ปล่อยอยู่หลายคน พวกนั้นแหละที่มารวมเป็นประชาคมทบเที่ยงเช่น พี่ปัญญา น้ำจวบ น้ำจิต พวกนี้เราเชิญทุกทีก็เข้าทุกที”

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

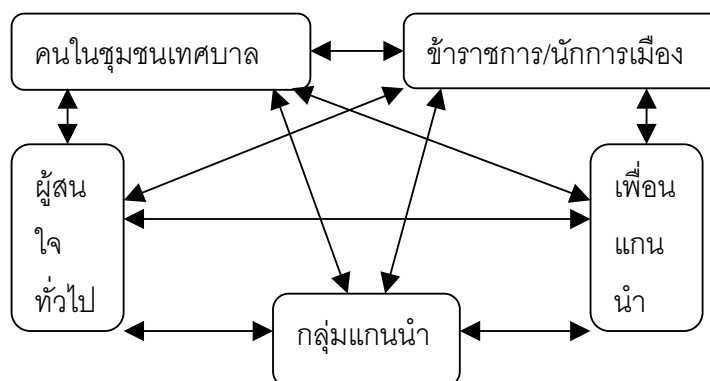
กระบวนการสื่อสารภายในเวทีระดมสมอง

ดังได้กล่าวแล้วว่าเวทีระดมสมองเน้นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม ทุกคนเท่าเทียมกัน กล่าวคือ หลังจากพิธีกรเปิดประเด็นแล้วใครต้องการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าวก็พูดขึ้นมา ใครเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไรก็สามารถแสดงความคิดเห็นต่อได้ เป็นลักษณะของการนั่งพูดคุยร่วมกัน โดยจะจัดโต๊ะรูปตัวยูเพื่อให้เห็นหน้าของผู้สนทนาทุกคนและมีกลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดประเด็นการเสวนาและเป็นผู้เปิดการประชุม ตัวอย่างเช่น พิธีกรจะเป็นผู้เปิดประเด็นว่าวันนี้เวทีของเราจะพูดกันเรื่องทำไมเมืองตรังของแพงหลังจากนั้นผู้เข้าร่วมคนใดต้องการจะเสนอความคิดเห็นของตนก็พูดออกมาได้เลย แล้วเวทีก็จะดำเนินไปโดยอาศัยการพูดแลกเปลี่ยนกันตลอดเวลา ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการสื่อสาร ในเวทีระดมสมอง ในรูปตารางได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
1. กลุ่มแกนนำเวทีระดม	กลุ่มแกนนำ	วงเสวนาที่ทุกคน	กลุ่มผู้เข้า	ทำให้ผู้เข้าร่วม
2. กลุ่มเพื่อนและคนรู้จักกับกลุ่มแกนนำ	กำหนดขึ้นหรือวงเสวนา	สามารถสื่อสารกันได้อย่างเท่าเทียม เป็นการแลกเปลี่ยนข้อ	ร่วมส่งสารทั้ง 5 กลุ่ม	สนใจ และเข้าใจ ประเด็นปัญหา และนำไปสู่ความสนใจที่จะแก้ปัญหา
3. กลุ่มคนในชุมชนเขตเทศบาล	ครั้งก่อนตกลงกัน มักเกี่ยวข้องกับปัญหาของเมืองทบเที่ยง	แลกเปลี่ยนข้อ		
4. กลุ่มข้าราชการเทศบาลและนักการเมืองท้องถิ่น		มูลความเห็นโดยไม่ขัดแย้ง		
5. บุคคลและกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ที่สนใจ				

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารภายในเวทีระดมสมอง

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองแบบการเดินทางของข้อมูลข่าวสารที่แลกเปลี่ยนกันในเวที
 ตรังเคเสวนาได้ดังนี้

นอกจากนี้การศึกษากระบวนการสื่อสารในเวทีตรังเคเสวนายังให้ข้อสังเกตที่สำคัญ คือ

1) เป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ของกลุ่มคนที่หลากหลาย แต่กลุ่มนักธุรกิจ และ
 กลุ่มวัฒนธรรม ยังมีส่วนร่วมน้อย แม้จากการศึกษาจะพบว่ากลุ่มนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในระยะ
 หลังแต่ก็เป็นช่วงที่เวทีตรังเค ลดความถี่ในการจัดลงแล้ว และแกนนำกำลังมองหาช่องทางที่จะยก
 ระดับการสื่อสารไปสู่การปฏิบัติ

2) มีท่าทีของการสื่อสารแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลกันมากกว่าถกเถียงขัดแย้ง การจัด
 เวทีตรังเคเสวนานับว่าเป็นการเปิดศักราชใหม่ของรูปแบบการสื่อสารในลักษณะที่เรียกว่า **“เวที
 สาธารณะ”** ขึ้นในเมืองทับเที่ยงอย่างเป็นทางการ คล้ายการสื่อสารในวงสภากาแฟที่คนทับเที่ยง
 คำนึงเคย แต่เวทีสาธารณะจะขยายวงการสื่อสารให้กว้างขวางออกไป ไม่จำกัดเฉพาะประเด็นใด
 ประเด็นหนึ่ง หรือ เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ลักษณะของเวทีตรังเคเสวนาทุกคนสามารถแสดงความ
 คิดเห็นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

3) เป็นการสื่อสารที่มีการจัดตั้ง มีการจัดการไม่ได้ก่อตัวกันเป็นธรรมชาติเหมือนที่สภา
 กาแฟ หรือร้านสามัญชน มีการ กำหนดวาระ เวลา และสถานที่แน่นอน เวทีตรังเคเสวนาจะจัด
 เดือนละครั้ง ในวันเสาร์ที่สองหรือสามของเดือน เลือกเวลาช่วงบ่ายที่ผู้เข้าร่วมสื่อสารมีเวลาว่าง
 จากงานประจำคือ 13.00-16.00 น. ส่วนสถานที่จะมีการเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพื่อไม่ให้ผู้ที่มาเข้า

ร่วมเกิดความรู้สึกเปื้อนหน้า และให้สอดคล้องกับประเด็นที่จะพูดกันในวันนั้น เช่น จัดที่สวนสาธารณะบ้าง จัดที่โรงเรียนเทศบาลบ้าง จัดที่ห้องประชุมของเทศบาลบ้าง โดยมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ผู้เข้าร่วมรับทราบล่วงหน้า ในช่วงแรกจะเป็นการบอกกันปากต่อปากต่อมาจึงมีการประชาสัมพันธ์ด้วยเอกสาร แผ่นปลิว เสียงตามสายของเทศบาล และหนังสือเชิญ ดังที่คุณ วิจิต ภาศสูตร แกนนำผู้ร่วมจัดการเวทีกล่าวว่า

“ช่วงแรกไม่ได้เชิญในลักษณะของหนังสือเชิญ ส่วนใหญ่ก็ปากต่อปากชวนกันว่าเออวันนี้นี้อาตมัยนี้จะคุยเรื่องนี้ ถ้าใครสนใจก็ชักชวนเพื่อน ชักชวนกันมา”

(คุณวิจิต ภาศสูตร : กลุ่มแกนนำ)

4) ในด้านเนื้อหาพบว่ากลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดประเด็นการเสวนาเป็นหลัก บางครั้งประเด็นก็ได้มาจากการตกลงกันในเวทีว่าครั้งหน้าจะคุยอะไรกัน ซึ่งเนื้อหาที่พูดคุยกันโดยรวมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

-ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของเมืองและปัญหาในชีวิตประจำวันของคนทับเที่ยง เช่น ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาเมืองตรังของแพง

“มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ชาวบ้านในตลาด คนชั้นกลางที่เป็นคนทำมาหากิน เขาก็บอกว่าทำไมของเมืองตรังแพงกว่าที่อื่น ทำไมพัสดุราคาสูงกว่าไม่ว่าจะเป็นน้ำมันรถยนต์ ข้าวของเครื่องใช้ไม่สอย ทำไมที่ตรังมันแพง”

(อ.สมเจตนา มุณีโมโนย: กลุ่มแกนนำ)

-ประเด็นเกี่ยวกับข่าวสารสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ ประเด็นในลักษณะนี้กลุ่มแกนนำมักจะได้มาจากการอ่านหนังสือและการประชุมอบรมร่วมกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความรู้และความคิดใหม่ๆที่จะนำมาเผยแพร่ในเวทีตรังเคฯ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายต่างด้าว กฎหมายเศรษฐกิจ 11ฉบับของรัฐบาล เป็นต้น

5) ในด้านช่องทางการสื่อสารนั้น นับว่าเป็นครั้งแรกที่มีการสื่อสารในรูปแบบนี้ ในเมืองทับเที่ยง ซึ่งส่งผลต่อความตื่นตัวในปัญหาของประเทศ และของเมืองทับเที่ยงเองต่อผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมาก ถึงขนาดที่ว่าเมื่อความตื่นตัวมุ่งไปสู่ความต้องการแก้ไขปัญหา ผู้เข้าร่วมเวทีก็หันมา

ตรวจสอบวิธีการสื่อสารแบบเวทีเสวนาเสียเองและพบว่าแม้จะมีข้อดีมากมาย แต่ก็ยังทำได้แค่การพูดกัน จึงเริ่มมองหาช่องทางการสื่อสารที่จะนำไปสู่การร่วมกันลงมือทำ

6) ส่วนผลของการสื่อสารนั้นพบว่า ทำให้คนหลากหลายของตำบลเที่ยงได้มาร่วมกัน หลายคนรู้จักสัมพันธ์กันข้ามกลุ่มมากขึ้นกว่าเดิม เกิดกลุ่มก้อนของนักกิจกรรมที่มากขึ้นกว่ากลุ่มแกนนำเดิมที่มาจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำ และการรับรู้ข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดความต้องการแก้ปัญหา นอกจากนี้เนื่องจากเวทีเกิดขึ้นในช่วงที่แกนนำเปิดรับแนวคิดประชาสังคมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้แนวคิดประชาสังคมไปด้วย

7) ความตื่นตัวจากกระบวนการสื่อสารนำไปสู่การวิพากษ์กระบวนการสื่อสารเองโดยประเด็นวิพากษ์ที่น่าสนใจคือ

- ประเด็นผู้เข้าร่วม เป็นการนำโดยชนชั้นกลางจึงมักพูดแต่นามธรรม จะเห็นได้ว่าการกำหนดประเด็นในเวทีตรึงเคเสวนามักเน้นเป็นประเด็นที่เป็นปัญหาและประเด็นที่เป็นเรื่องไกลตัวชาวบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มแกนนำเป็นกลุ่มคนชั้นกลางในเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มนักคิดนักเขียน ไม่ใช่คนทำมาหากินแบบหาเช้ากินค่ำ ประเด็นในเวทีจึงไม่สามารถลงลึกไปสู่ปัญหาของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง ประกอบกับการที่กลุ่มแกนนำตั้งเป้าหมายของการเปิดเวทีเสวนาก็เพื่อเปิดพื้นที่การสื่อสารให้ผู้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยแสดงความคิดเห็นร่วมกันเท่านั้น ดังที่กลุ่มแกนนำได้กล่าวถึงประเด็นการพูดคุยในเวทีไว้ว่า

“คนที่มาพูดคุยส่วนใหญ่จะเป็นคนในตำบลเที่ยงนี้แหละ ชาวบ้านจริงๆไม่ค่อยเข้ามาเพราะฟังไม่รู้เรื่องคือมันเป็นเวทีของคนชั้นกลาง บางทีอย่างที่เราเชิญนักวิชาการมาเขาก็พูดไทยคำอังกฤษคำ ชาวบ้านมาฟังก็รู้เรื่องแล้วก็บอกว่ามันลงไปไม่ถึงปัญหาที่แท้จริง มันเป็นการพูดคุยของคนชั้นกลางเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสนองความใคร่รู้ คนชั้นกลางเป็นมนุษย์ข้อมูลข่าวสาร ต้องการบริโภคข้อมูล ชอบที่จะแลกเปลี่ยนความคิดแล้วก็จบลง ก็แค่นั้น มันลงไม่ถึงราก เช่น เรื่องปัญหาเศรษฐกิจปัญหากฎหมาย 11 ฉบับ มันไม่รู้ว่าจะทำได้ ไม่ได้ แต่เรารู้ว่ามันส่งผลกระทบ กฎหมายให้ต่างดาวเข้ามาประกอบอาชีพ ซึ่งตอนนี้มันออกมาแล้วว่าต่อไปคนปลูกยางพาราต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ แล้วเขาจะมาตรวจดูพื้นที่ว่าปลูกยางพันธุ์ไหน ใครปลูกไม่ตรงตามที่ตกลงก็จะผิด เนี่ยที่เราคุยกัน”

(อ.สมเจตนา มุณีโมไนย : กลุ่มแกนนำ)

-ประเด็นเนื้อหา การกำหนดประเด็นปัญหาและประเด็นที่ไกลตัวนี้เองที่เป็นผลให้เกิดปัญหาขึ้นในเวทีตรงเคเสวนา เพราะ เมื่อพูดถึงประเด็นปัญหา ชาวบ้านที่มาเข้าร่วมซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นก็ต้องการคำตอบ หรือต้องการทางออกมากกว่าการนั่งพูดนั่งคุยกันเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อเวทีนี้เป็นเพียงเวทีของการพูดคุยเท่านั้น คนที่มาเข้าร่วมก็ค่อยๆ ลดลงจาก 20 - 30 คน เหลือไม่ถึง 10 คน และมีกระแสวิพากษ์กลับมาสู่คณะผู้จัดเวทีว่าเวทีนี้ไม่มีคำตอบให้สาธารณะ เช่นตัวอย่างคำวิจารณ์ที่แกนนำเล่าให้ผู้วิจัยฟัง

“ไอ้พวกนี้หมาเห่าตีนช้าง (สำนวนมโนราห์ หมายถึง พูดเรื่องใหญ่ ไกลตัว – นักวิจัย) พูดไกลถึงโลกแต่ตัวมันเองไม่มีอะไรทำเป็นขึ้นเป็นอัน พูดแล้วก็แล้วกันไปทุกเรื่องคุยกับพวกอาจารย์พวกนั้นเขามีเงินเดือน เขาไม่เดือดร้อน เขาจะคุยถึงสวรรค์วิมานอะไรก็ได้ เขาไม่ต้องรับผิดชอบของการพูดของเขาแต่เราต้องรับผิดชอบ พวกนั้นเป็นนักคิด คิด เรื่อย เปื่อย คิดแล้วทิ้งคิดแล้วว่าง ไม่รับผิดชอบทางความคิดด้วย ไม่ใช่ไม่รับผิดชอบคำพูดอย่างเดียว”

(อ.สมเจตนา มุณีโมโนย: กลุ่มแกนนำ)

- ประเด็นช่องทางการสื่อสาร และผลของการสื่อสาร มีการวิจารณ์ว่าเวทีตรงเคทำได้แค่การพูด ไม่สามารถลงมือทำ ผู้เข้าร่วมทำได้แค่การพูดทำความเข้าใจแล้วแยกย้ายกันกลับ ทั้ง ๆ ที่น่าจะมีอะไรมากกว่านี้ ปัญหาที่สะท้อนจากชาวบ้านหลายคนที่เข้าร่วมเวทีทำให้กลุ่มแกนนำเริ่มที่จะหาทางแก้ไข โดยเห็นว่าแนวคิดประชาสังคมที่ศึกษาอยู่ไม่เพียงชักนำคนมาพูดคุยกันได้เท่านั้น แต่สามารถยกระดับเป็นช่องทางการสื่อสารที่นำไปสู่การปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาได้ด้วย เพียงแต่แกนนำยังมองไม่เห็นมรรควิธีที่จะนำหลักการมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

โดยสรุป การเกิดขึ้นของเวทีตรงเคเสวนาก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดเวทีสาธารณะขึ้นในเมืองตรัง และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเชื่อมโยงเครือข่ายขยายการสื่อสาร จากเดิมที่เป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม หรือ การสื่อสารทางเดียวในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ เปลี่ยนมาเป็นการสื่อสารในเวทีสาธารณะซึ่งเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมบนพื้นฐานประชาธิปไตยทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดประชาสังคม แม้ว่าภายหลังเวทีตรงเคเสวนาจะลดความถี่ในการจัดลงไป แต่ไม่ได้ยกเลิก เพียงแต่มีความต่อเนื่องน้อยลง และค่อย ๆ หยุดเว้นช่วงยาวมาก อย่างไรก็ตาม หากมีเหตุปัจจัยที่เหมาะสมเวทีตรงเคเสวนาก็น่าจะเป็นพื้นที่การสื่อสารที่กลุ่ม

แกนนำใช้ในการเปิดประเด็นทางสังคมอยู่นั่นเอง ส่วนการยกระดับการสื่อสารไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา นั้น แกนนำก็พยายามค้นหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมภายใต้แนวคิดประชาสังคม

3.4 การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม

ในช่วงปี พ.ศ. 2539 นักกิจกรรมในทပ်เที่ยงต่างก็รับรู้แนวคิดประชาสังคมอยู่บ้างแล้วผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชนต่าง ๆ เพราะกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอยู่ทั่วประเทศ จนกระทั่งนักกิจกรรมที่ร่วมกันทำหนังสือพิมพ์แม่น้ำมีเหตุที่ทำให้ได้รับการสื่อสารเรื่องประชาสังคมแบบ “ต่อท่อตรง” ก็คือการที่คณะเสี่ยหลายได้รู้จักกับ อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ แล้วนำมาพูดคุยกันในกลุ่มที่ทำหนังสือพิมพ์แม่น้ำ จากนั้นเริ่มเผยแพร่ให้ชาวทပ်เที่ยงได้รับรู้ ตัวอย่างเช่นประเด็นที่ว่า **“ตรังใหม่บนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน”** หรือ ในประเด็นที่ว่า **“คิดอย่างสร้างสรรค์กับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ แห่งบางกอกฟอรัม”** หรือในประเด็นที่ว่า **“ประชาสังคม (Civic Society) สายสร้อยร้อยใจคนและสายโซ่ผูกคอตึง”** ที่กล่าวถึงลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายในการร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชนตามแนวคิดประชาสังคม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน แล้วให้ผู้คนจากทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมกันระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในลักษณะเครือข่ายวิเคราะห์ความเป็นไปได้ว่าเรื่องใดปัจเจกชนแก้ไขได้ ชุมชนแก้ไขได้ อำนาจรัฐท้องถิ่น - อำนาจรัฐส่วนกลางแก้ไขได้ หรือต้องรวมกันหลายฝ่ายเป็นพหุภาคีจึงสามารถแก้ไขได้ เป็นต้น

นอกเหนือจากการนำเสนอแนวคิดประชาสังคมผ่านหนังสือพิมพ์แม่น้ำแล้วอ.สมเจตนา มณีโมไนยยังนำไปเผยแพร่ผ่านรายการวิทยุเพื่อประชาธิปไตย ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ที่จัดอยู่ในช่วงนั้นด้วย (เป็นรายการวิทยุที่ได้รับการสนับสนุนในช่วงปฏิรูปการเมืองไม่ใช่รายการประจำ) ทำให้ชาวทပ်เที่ยงได้รับข้อมูลเรื่องประชาสังคมกว้างขวางขึ้น พร้อม ๆ กับที่นักกิจกรรมกลุ่มที่ทำหนังสือพิมพ์แม่น้ำเริ่มศึกษาแนวคิดนี้อย่างจริงจังมากขึ้น

ความสนใจของกลุ่มนักกิจกรรมที่จะเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมให้คนทပ်เที่ยงได้นั้นต่อมาได้ขยายไปมากกว่าการส่งสารผ่านสื่อมวลชน โดยได้เพิ่มช่องทางการสื่อสารเรื่องนี้มากขึ้นทั้งการจัดเวทีเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ด้วยการเชิญ อ.ชัยวัฒน์มาบรรยาย และการนำเสนอในเวทีตรังเคเสวนาด้วยการเชิญ **อาจารย์ขวัญสุวรรณ อติโพธิ และ รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี** มาเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีตรังเคเสวนา และใช้หัวข้อการประชุมในครั้งนั้นว่า **“ประชาสังคมกับการกอบกู้วิกฤตการณ์”** ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงวิกฤติ

เศรษฐกิจของประเทศ และเป็นช่วงที่พลังภาคประชาชนกำลังช่วยกันหาทางออกให้กับสังคมที่กำลังย่ำแย่ทุกด้าน

ในขณะที่กลุ่มนักกิจกรรมนำแนวคิดประชาสังคมไปสื่อสารให้ชาวทับเที่ยงได้รู้ กลุ่มแกนนำเองก็สนใจศึกษาเรียนรู้แนวคิดนี้อย่างจริงจัง โดยเข้าร่วมประชุมอบรมกับ CIVICNET และ อ.ชัยวัฒน์หลายครั้งได้แก่ จึงสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม ออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

กระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้แนวคิดประชาสังคม

ขั้นตอนนี้เริ่มต้นจากการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน ซึ่งทำให้กลุ่มนักกิจกรรมเริ่มให้ความสนใจแนวคิดนี้ต่อมาได้ **ต่อต่อตรง** กับ อ.ชัยวัฒน์ และ เข้าร่วมอบรมที่ อ.ชัยวัฒน์จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น

ต้นปี พ.ศ. 2540 คุณวิราวี วัฒนกิจ เดินทางไปอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ เรื่อง Social Marketing ที่คำแสนรีสอร์ท กาญจนบุรี ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเริ่มพูดถึงการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนว่าน่าจะมีการขยายขยายจากการคิด การพูด สู่การลงมือทำ(Action)

เดือนธันวาคม พ.ศ.2540 คุณธีรทัต และคุณเสรีญ อินทร์กิจ เดินทางไปประชุมอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ เรื่อง Communication For Social Change (หลักสูตร Change Agent) ที่ จ.สุพรรณบุรี ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดครั้งใหญ่ โดยเฉพาะการปรับวิธีคิดจากการมองสังคมในเชิงลบ หรือมองปัญหาเป็นตัวตั้ง เป็นการมองสังคมเชิงบวก และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 กลุ่มแกนนำเวทีตรังเคฯ คือคุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ กับ คุณชนะเสียงหลาย ก็ได้เข้าร่วมการประชุมเรื่อง **"ประชาคม กอบบ้านกู้เมือง"**

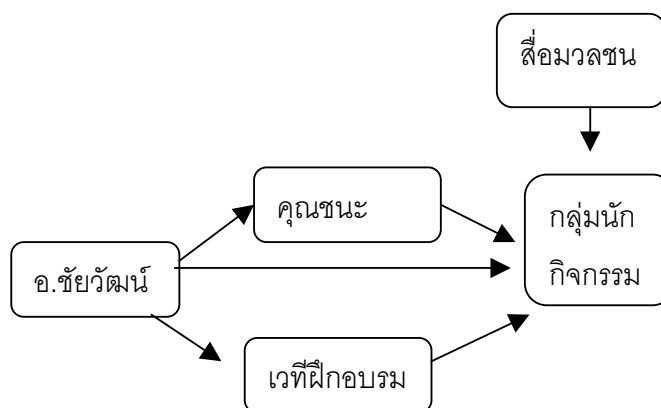
ต้นปี พ.ศ. 2542 คือ คุณธีรทัต และ คุณชัยพร แกนนำเวทีตรังเคฯ ได้รับเชิญให้ไปเข้าร่วมการประชุมเรื่อง **"ยุทธศาสตร์ประชาสังคม"** ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) ที่จังหวัดชลบุรี และได้พบกิจกรรมรูปธรรมสำหรับนำแนวคิดประชาสังคมไปแก้ปัญหาเมืองทับเที่ยงตามที่มีการเรียกร้องจากเวทีตรังเคฯ นั้นคือรูปการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง ภายใต้แนวคิดกิจกรรม เมืองน่าอยู่ตามข้อเสนอของ อ.ชัยวัฒน์

จึงสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารในช่วงเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมได้ ดังตารางต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
สื่อมวลชน	การมีสิทธิมีส่วนของประชาชนต่อปัญหาสาธารณะตามแนวคิดประชาสังคม	หนังสือพิมพ์ระดับชาติฉบับต่างๆ	นักกิจกรรมและชาวท๊อปเทีย่งโดยทั่วไป	ทำให้นักกิจกรรมรับรู้การมีอยู่ของแนวคิดนี้และเริ่มให้ความสนใจ
อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ CIVICNET	ให้การอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น เรื่อง Social Marketing, เรื่อง Communication For Social Change, เรื่อง “ประชาคมกอบบ้านกู้เมือง”, เรื่อง “ยุทธศาสตร์ประชาสังคม” เป็นต้น	เวทีประชุมฝึกอบรม	กลุ่มแกนนำนักกิจกรรม	กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมเกิดความรู้ ความสนใจ และนำไปสื่อสารต่อผ่านช่องทางต่างๆ ของตัวเอง ทั้งได้แนวทางเมื่อนำอยู่เพื่อนำแนวคิดประชาสังคมไปแก้ปัญหาเมืองท๊อปเทีย่ง

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารในช่วงการเรียนรู้แนวคิดประชาสังคม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองแบบทางเดินของข้อมูลข่าวสารในการสื่อสารเพื่อเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมได้ ดังนี้

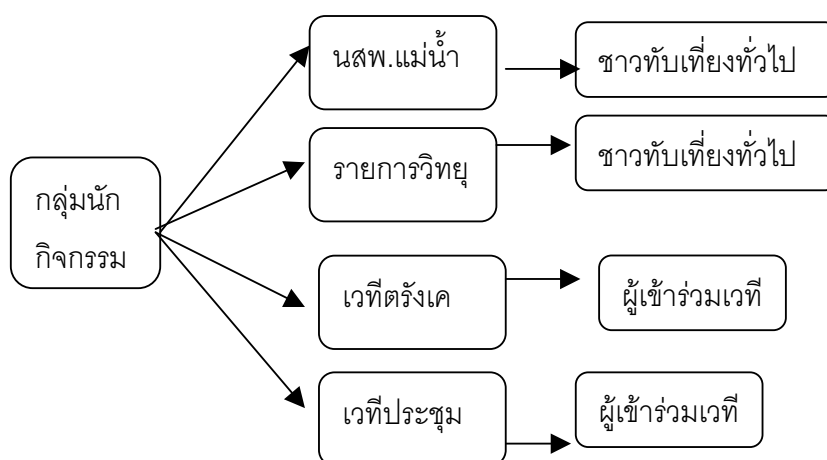
กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม

ในขณะที่กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมสนใจเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมก็ได้ถ่ายทอดแนวคิดนี้ไปยังชาวทับเตี๋ยพร้อมกันด้วย ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์แม่น้ำ วิทยู เว็บไซต์ เวทีประชุมเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว จึงสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมจากแกนนำนักกิจกรรมไปยังชาวทับเตี๋ย ได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
แกนนำนักกิจกรรม	แนวคิด หลักการ กระบวนการ และประโยชน์ของแนวคิดประชาสังคมที่จะมีต่อเมืองทับเตี๋ย	หนังสือพิมพ์แม่น้ำ รายการวิทยุเพื่อประชาธิปไตย การจัดประชุมเรียนรู้ 17 ส.ค. 39, การเผยแพร่ในเว็บไซต์ฯ	ชาวทับเตี๋ยโดยทั่วไป และผู้เข้าร่วมเวที	ทำให้ชาวทับเตี๋ยโดยเฉพาะนักกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ รู้จักแนวคิดประชาสังคม เกิดความสนใจจะนำไปปฏิบัติ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองแบบเส้นทางของข้อมูลข่าวสารในการเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมจากกลุ่มแกนนำไปยังชาวทับเตี๋ยได้ ดังนี้

3.5 คุณค่าและความสัมพันธ์ของการสื่อสารในก่อรูปรวมตัว ที่มีต่อแนวคิดประชาสังคมและการเกิดขึ้นของประชาคมทับเตี๋ย

ภาพรวมโดยสรุปของการสื่อสารทำให้เห็นได้ว่า จากความตื่นตัวต่อปัญหาต่าง ๆ ของนักกิจกรรมทำให้มารวมตัวสื่อสารกันที่ร้านสามัญชน จากนั้นจึงมีผลต่อการสื่อสารกับสาธารณะจนเกิดหนังสือพิมพ์แม่น้ำขึ้น ขณะเดียวกันก็เปิดรับแนวคิดประชาคม จึงนำไปสู่เวทีตรังเคเสวนาอันเป็นเวทีสื่อ

สารที่ตรงตามแนวคิดประชาสังคม ทำให้นักกิจกรรมมองเห็นช่องทางที่จะพัฒนาทั้งกระบวนการสื่อสารและกระบวนการแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กัน เพราะต่างก็ส่งผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือในขณะที่การสื่อสารได้นำเอาแนวคิดประชาสังคมมาให้กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมในทบเที่ยง และกลุ่มแกนนำก็สื่อสารต่อไปยังชาวทบเที่ยงนั้น แนวคิดประชาสังคมก็ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารด้วยเช่นกัน ในการที่ทำให้กลุ่มแกนนำแสวงหาวิธีการสื่อสารตามแนวทางประชาสังคม อันนำไปสู่การเกิดขึ้นของเวทีตรงเคเสวนา และการคิดจะก่อประชาคมทบเที่ยงขึ้น โดยมีข้อที่น่าสังเกตในการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมบางประการ ดัง ต่อไปนี้

-การสื่อสารที่ร้านสามัญชน เป็นการสร้างพื้นที่การสื่อสารขึ้นมาใหม่เพื่อสื่อสารเฉพาะกลุ่มคนและเฉพาะเรื่องมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารในวงสภากาแฟ ที่หลากหลายกลุ่มหลากหลายเรื่อง อันทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถใช้เวลาสื่อสารกันได้มากขึ้น ลงลึกในเนื้อหาได้มากขึ้น และอาจใช้เครื่องมืออื่นช่วยในการสื่อสารได้ เช่น ภาพ เอกสาร การเขียน เป็นต้น เพราะเป็นสถานที่เฉพาะ

-การสื่อสารในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ เป็นการสร้างพื้นที่การสื่อสารที่เป็นช่องทางแพร่ผ่านความคิดประชาสังคมไปยังคนจำนวนมากของทบเที่ยง มีการนำแนวคิดประชาสังคมมาเชื่อมโยงกับปัญหาของทบเที่ยงทำให้คนทบเที่ยงเข้าใจได้ง่ายขึ้น

-การสื่อสารในเวทีตรงเคฯ เป็นการสร้างพื้นที่การสื่อสารสำหรับคนหลากหลายกลุ่ม แต่มีประเด็นเฉพาะ มีจุดร่วมของการสื่อสาร และเป็นการสื่อสารที่มีการวางแผนการจัดการอย่างชัดเจน นับเป็นการยกระดับการสื่อสารขึ้นอีกขั้นหนึ่ง

-การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม จะเห็นได้ว่าการเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมต้องใช้พื้นที่การสื่อสาร และช่องทางการสื่อสารหลายแบบ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงการเปิดรับ,การแพร่แนวคิดประชาสังคมในเมืองทวาย และผลที่เกิดขึ้น ในช่วงก่อนรวมตัว

ผู้แพร่แนวคิด	ช่องทางการแพร่	ผู้รับแนวคิด	ผลที่เกิดขึ้น
นักคิดทางสังคม เช่น นายแพทย์ ประเวศ วะสี	สื่อมวลชน,กิจกรรมปฏิรูปการเมือง	นักกิจกรรม ประชาชนทั่วไป	เริ่มรู้จักและสนใจแนวคิดนี้
อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์	1.เวทีฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ของ CIVICNET	กลุ่มนักกิจกรรมในทวาย โดย เฉพาะกลุ่มหนังสือพิมพ์แม่น้ำ	เกิดความสนใจเรียนรู้ต่อเนื่อง และนำไปเผยแพร่ต่อ
	2.เวทีบรรยายแนวคิดประชาสังคม 17 ส.ค. 2539	นักกิจกรรม,ชาวทวายที่สนใจ	เข้าใจและสนใจประชาสังคมอย่าง กว้างขวาง
แกนนำนักกิจกรรม	นสพ.แม่น้ำ, รายการวิทยุเพื่อ ประชาธิปไตย	ชาวทวายโดยทั่วไป	ได้รับรู้แนวคิดประชาสังคม อย่าง ละเอียดมากขึ้น ก่อความสนใจในสังคม
แกนนำนักกิจกรรม	วงเสวนาในเวทีตั้งเคเสวนา	ผู้เข้าร่วมเวที	เกิดกลุ่มผู้สนใจอย่างจริงจังขึ้น เข้าร่วม กับกลุ่มแกนนำคิดหาทางนำแนวคิดนี้ ไปปฏิบัติกิจกรรมที่มากกว่าการพูดคุย

4. การสื่อสารในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม

เมื่อพัฒนาการของการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้ในทบเที่ยง ได้ถึงขั้นที่กลุ่มนักกิจกรรมมีแนวทางชัดเจนที่จะชวนเพื่อนร่วมเมืองมารวมพลังกันเพื่อให้ทบเที่ยงน่าอยู่ กระบวนการสื่อสารในช่วงนี้ก็มีพัฒนาการไปอย่างน่าสนใจ ซึ่งจากการศึกษาสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนสำคัญๆ เพื่อให้เห็นในรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

4.1 มิติการสื่อสารในหาแนวทางจัดตั้งประชาคมทบเที่ยงของแกนนำ

การปรึกษาหารือระหว่างกลุ่มแกนนำกับ อ.ชัยวัฒน์ ในที่ประชุมยุทธศาสตร์ประชาคมที่จังหวัดชลบุรีนั้น ประเด็นของการปรึกษาหารือก็คือเราจะทำอย่างไรให้คนมีกิจกรรมร่วมกันได้ ซึ่งสะท้อนัยเกี่ยวกับการสื่อสารสองประการ คือ

1. การสื่อสารให้คนร่วมจิตร่วมใจ และรับรู้ปัญหาร่วมกันนั้นประสบความสำเร็จแล้วตั้งแต่ช่วงเวทีตรังเคเสวนา
2. กิจกรรมร่วมกันของคนทบเที่ยงที่กำลังมองหา จึงเป็นสื่อ ที่จะยกระดับจากการร่วมคิด ร่วมคุย ซึ่งเป็นเพียงร่วมใจ มาสู่ระดับการร่วมมือ

ในที่สุดแกนนำก็เลือก "ประเด็นเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities)" ตามที่ อ.ชัยวัฒน์เสนอ เพราะเป็นกิจกรรมที่ง่ายในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายรู้สึกเกี่ยวข้องไม่ว่าจะมาจากภาคส่วนใดก็ตาม อีกทั้งยังมีตัวอย่างว่าเป็นประเด็นที่ Civicnet เคยลองใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในพื้นที่อื่นและประสบความสำเร็จมาแล้ว

นอกจากนี้ในช่วงที่เลือกแล้วว่าจะจัดตั้งประชาคมทบเที่ยงโดยใช้แนวกิจกรรมเมืองน่าอยู่มาเป็นฐานเริ่มต้น กลุ่มแกนนำก็ได้สรุปบทเรียนเวทีตรังเคเสวนา เพื่อนำเอาข้อสรุปนี้เป็นพื้นฐานความเข้าใจในการจัดตั้งประชาคมทบเที่ยง ซึ่งพบว่ามึนัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่น่าสนใจ คือ

1. แกนนำสรุปว่าจำเป็นที่จะต้องมีการทวงทางสังคมบางอย่าง เพื่อดึงทุนทางสังคมที่เป็นศักยภาพของเมืองออกมาทั้งหมดให้ได้ ทั้งทรัพยากร, ภูมิปัญญา, คน (Social Mobilization) ที่สำคัญคือรากเหง้าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมคือทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุด

จะเห็นได้ว่าแกนนำมีตระหนักว่าทบเที่ยงมีทุนเดิมทางสังคมอยู่ เพียงแต่ต้องหาทางสื่อสาร เพื่อดึงทุนเหล่านั้นออกมา และแกนนำก็ได้เลือกแนวทางเมืองน่าอยู่ดังกล่าวแล้ว

2. แกนนำวิเคราะห์ว่าทุนทางสังคมของทับเที่ยงก็คือ กลุ่มคนที่อยู่ในองค์กร, ชมรม, สมาคม ต่าง ๆ คือทุนทางสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะชมรม, สมาคมที่เก่าแก่ อันได้แก่ สมาคมจีนโพ้นทะเล(หลายสมาคม), พุทธสมาคม, ชมรมท่ากลาง, ชมรมทำยพรุ, สโมสรไลออนส์, สโมสรโรตารี ฯลฯ กลุ่มชมรมสมาคมเหล่านี้ล้วนมีจิตสำนึกสาธารณะค่อนข้างสูง สังเกตได้จากกิจกรรมที่กระทำต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญ คือมีความไวต่อการรับรู้สถานการณ์บ้านเมือง พึงพาตนเองได้สูง

จะเห็นว่าแกนนำรู้ดีว่า **ทุนเดิม** ที่กิจกรรมเมืองทับเที่ยงน่าจะอยู่ จะมาเป็น**สื่อเชื่อม**ให้เกิดการร่วมมือกันก็คือบรรดากลุ่ม องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้

3. แกนนำวิเคราะห์ว่าองค์กรชุมชนของเทศบาล ซึ่งถือเป็นองค์กรจัดตั้งทั้ง 22 ชุมชน(ต่อมาเทศบาลจัดตั้งเพิ่มเป็น 26 ชุมชน ตรงกับช่วงที่ประชาคมกำลังดำเนินการ) นั้น **ง่ายต่อการสื่อสารเชื่อมต่อกับ** เพราะเป็นกลุ่มจัดตั้งของเทศบาลที่มีโครงสร้างชัด มีตัวบุคคลและสถานที่อยู่ชัดเจน แต่ยากต่อการ**สื่อสารให้เข้าใจ** เพราะชุมชนจัดตั้งเหล่านี้ขาดจิตสำนึกสาธารณะ และกลุ่มนำในองค์กรมีทัศนะ **“ฝากผีฝากไข้”** กับเทศบาลเกือบทุกเรื่อง ทำให้พึ่งตนเองไม่ได้ อย่างไรก็ตามแม้การสื่อสารทั้งชุมชนจะยาก แต่ก็สามารถสื่อสารให้บางคนตื่นตัวได้ เช่น นายปัญญา จันทร์เพชร ที่รวมกลุ่มก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์สัจจะแสนสุข, นางจรรยา ถาวร แห่งชุมชนหนองยวน เป็นต้น

การสรุปบทเรียนของเวทีตรงเคเสวนาที่แกนนำจัดทำขึ้นถือเป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานทางการสื่อสาร ที่จะต้องคำนึงถึงในการออกแบบการสื่อสารทุกขั้นตอนของการจัดตั้งประชาคมทับเที่ยง เพราะหากไม่ทราบข้อเท็จจริง หรือทราบแล้วไม่ปฏิบัติให้สอดคล้องก็จะนำไปสู่ความล้มเหลวของการสื่อสารได้

เมื่อมีข้อสรุปบทเรียนจากเวทีตรงเคเสวนาเป็นประสบการณ์พื้นฐาน และตัดสินใจเลือกกิจกรรมเมืองน่าอยู่ เป็นกิจกรรมเพื่อเริ่มต้นการจัดตั้งและขับเคลื่อนประชาคมทับเที่ยง ขั้นตอนถัดไปก็ต้อง**เปิดจากการสื่อสาร**ให้ชาวทับเที่ยงรับรู้และมีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจนี้ ซึ่งทาง CIVICNET ที่เป็นพี่เลี้ยงอยู่ในช่วงนี้มี สูตรสำเร็จของการสื่อสารในขั้นนี้อยู่แล้วว่า ต้องมี**การประชุมวิสัยทัศน์** แต่เนื่องจากการประชุมวิสัยทัศน์เป็นเรื่องไม่มีใครรู้จักมาก่อน จึงจำเป็นต้องสื่อสารให้รู้เสียก่อนว่าการประชุมวิสัยทัศน์นั้นเป็นอย่างไร ผู้ที่จำเป็นต้องรู้ก็คือ แกนนำ คณะทำงานที่จะร่วมกันจัดเวทีวิสัยทัศน์ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่นเทศบาล จึงเป็นที่มาของการประชุมในวันที่ **วันที่ 17 - 18 มกราคม 2542** โดย อ.ชัยวัฒน์ มาบรรยายเรื่องการสร้างประชาคม โดยการจัดทำวิสัยทัศน์และชูประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นร่วม ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารในช่วงนี้ได้ดังตารางต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
อ.ชัยวัฒน์	1.การสร้าง ประชาคม 2.การจัดทำ วิสัยทัศน์ 3.แนวคิด กิจกรรม เมื่อนำอยู่	เวทีประชุมบรรยาย	กลุ่มแกนนำ และนักกิจ กรรมที่ใกล้ ชิดกัน,เทศ บาล,และผู้ สนใจทั่วไป	มีเสียงตอบรับที่ดีจากผู้เข้าร่วมทุก คนว่าแนวคิดประชาสังคมจะเป็น แนวทางใหม่ในการพัฒนาเมืองทับ เที่ยงให้น่าอยู่ จึงมีมติตกลงกันว่า อีก 6 เดือนข้างหน้าจะมีการจัด ประชุม "วิสัยทัศน์ทับเที่ยง เมื่อนำอยู่ 2552"โดยตั้งคำขวัญ ไว้ว่า "หนึ่งความคิดของคุณจะ อบอุ้มไปทั่วเมือง" และมุ่งการชู ประเด็น "เมื่อนำอยู่" เป็นเข็มมุ่ง

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารในการทำความเข้าใจการตั้งประชาคม,ทำวิสัยทัศน์,กิจกรรม เมื่อนำอยู่

เมื่อพิจารณาผลที่ได้จากการสื่อสารในขั้นตอนนี้จะเห็นประเด็นที่น่าสนใจในมิติการสื่อสารอยู่บาง
ประการ ได้แก่

1.การใช้ชื่อการประชุมที่จะจัดขึ้นว่า **วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมื่อนำอยู่ 2552** ตัวชื่อของการประชุม
เป็นการสื่อในตัวเองว่าเป็นการมองอนาคตเมืองในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งทำให้ง่ายขึ้นต่อการสื่อสารให้คน
สนใจเข้าร่วมเพราะมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีกรอบเวลาแน่นอน ไม่ได้ชวนคิดแบบเลื่อนลอย

2.การใช้คำขวัญว่า **หนึ่งความคิดของคุณจะอบอุ้มไปทั่วเมือง** เป็นคำขวัญที่เมื่อนำไปสื่อสาร
แล้วจะทำให้ผู้รับสารทุกกลุ่มรู้สึกดี รู้สึกว่าตนมีความเกี่ยวข้องอย่างมีความสำคัญมีเกียรติ

ผลของการสื่อสารในเวทีเริ่มต้นของการเตรียมการจัดตั้งประชาคมทับเที่ยงนี้จึงทำให้กลุ่มแกนนำ
สามารถดำเนินการเตรียมงานได้อย่างราบรื่น

4.2 การสื่อสารในการเตรียมเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมื่อนำอยู่ 2552

กลุ่มนักกิจกรรมมีเวลา 6 เดือนในการเตรียมการ สำหรับการนัดประชุมเวทีวิสัยทัศน์ ซึ่งภารกิจ
ส่วนใหญ่ในช่วงนี้ก็คือการสื่อสารกับฝ่ายต่าง ๆ นั่นเอง โดยอาจแบ่งการสื่อสารในการเตรียมการเวทีวิสัย
ทัศน์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

4.2.1 การสื่อสารภายในคณะทำงาน

กลุ่มแกนนำและสมาชิกคนสำคัญที่ต่อเนื่องมาจากเวทีครั้งแรก 16 คน ได้จัดตั้งกันเองเป็นคณะทำงานเพื่อปฏิบัติภารกิจในช่วงการเตรียมเวทีออกเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์,ฝ่ายออกแบบสอบถาม,กองเลขา,ฝ่ายวิชาการ เมื่อแบ่งงานกันทำแล้วก็มี การนัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อสรุปความคืบหน้าของงานเป็นระยะ ๆ ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

-การประชุมจัดตั้งคณะทำงานและแบ่งงานกันทำ

-การประชุม ค้นหา วิเคราะห์ ประเมิน กลุ่มเป้าหมาย หลายครั้ง ซึ่งมีผลโดยสรุปคือ กลุ่มแกนนำได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมไว้ถึง 50 - 60 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่1 นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาในเทศบาล ประมาณ 20 คน ส่วนที่2 เป็นส่วนใหญ่คือภาคประชาชน ประมาณ 40 คน ส่วนที่3 คือกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิอีกประมาณ 10คน

-การประชุมเตรียมการ วางกรอบการเชื่อมโยงองค์กรรัฐ และองค์กรประชาชน เพื่อกำหนดบทบาทที่เหมาะสมสำหรับการที่หน่วยราชการต่าง ๆ จะเข้าเป็นองค์กรร่วมจัด

- ประชุมสรุปผลการทำงานประชาสัมพันธ์ เช่นการแจกใบปลิว การแจกแบบสอบถาม

- ประชุมสรุปงานของคณะทำงานทุกฝ่าย เพื่อดูความคืบหน้าในภาพรวม

-กองเลขาประชุมเรื่องการจัดการงบประมาณ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการจัดการงบประมาณ

-ประชุมคณะทำงานทุกฝ่ายยืนยันจำนวนผู้เข้าร่วม เพื่อตรวจทานความพร้อมเป็นขั้นสุดท้าย

-ประชุมจัดตั้งคณะทำงานสำหรับช่วงเวทีวิจัยทัศน์ฯ ซึ่งได้แบ่งเป็น 7 ฝ่ายคือ

1. คณะที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้ความสะดวกและแก้ไขอุปสรรคซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการประชุม

2. คณะกรรมการดำเนินการ มีหน้าที่ดำเนินการประสานงานด้านต่างๆ

3. คณะกรรมการจัดการประชุมมีหน้าที่จัดการประชุมประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการ

4. คณะกรรมการฝ่ายเอกสารและการเงิน มีหน้าที่จัดเตรียมเอกสารสิ่งพิมพ์ ตลอดจนการเบิกจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปร่งใส

5. คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ต้อนรับและให้ความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมประชุม - สังเกตการณ์ - วิทยากร

6. คณะกรรมการฝ่ายยานพาหนะ มีหน้าที่จัดยานพาหนะรับส่งวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจนผู้สังเกตการณ์

7. คณะกรรมการติดตามประเมินผล มีหน้าที่ติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ประเมินผลการจัดทำวิทยุทัศน์ทัพบึงเยียงเมือง นํายู่ 2552

จากการสื่อสารของคณะทำงานเตรียมการ สามารถสรุปกระบวนการสื่อสารได้ดังตารางต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่ม นักกิจกรรมที่ร่วมเป็นคณะทำงาน 16 คน	-การแบ่งงานในคณะทำงาน -วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย -กำหนดบทบาทขององค์กรต่างๆ ที่จะมาร่วมจัดงาน -สรุปความคืบหน้าของงาน -เตรียมพร้อมการเงิน -ตรวจความพร้อมขั้นสุดท้าย	ใช้การประชุม	คณะทำงาน 16 คน	มีความชัดเจนในกลุ่มเป้าหมาย สามารถสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายและมีความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการจัดเวทีวิทยุทัศน์ฯ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารภายในคณะทำงานเตรียมเวทีวิทยุทัศน์ฯ

4.2.2 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย

คณะทำงานได้สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งพอจะแยกกล่าวได้ดังนี้

4.2.2.1 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั่วไป มีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ทราบ และสร้างความตื่นตัวให้แก่ชาวทัพบึงเยียง โดยใช้วิธีการตีตประกาศ แผ่นปลิว เสียงตามสายของเทศบาล แต่มีวิธีที่โดดเด่น 2 วิธี คือ

- 1.) การใช้แบบสอบถามจำนวน 700 ชุด มีเนื้อหาโดยรวมให้ตอบความคิดเห็นที่มีต่อเมือง 2 ด้าน คือ สิ่งที่น่าประทับใจ และสิ่งที่อยากแก้ไขในเมืองตรง โดยให้นักเรียนและกลุ่มเยาวชนไปสอบถามประชาชนชาวทัพบึงเยียง ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 500 ชุด
- 2.) การร่างกรอบแนวคิดของเวทีวิทยุทัศน์ทัพบึงเยียงนํายู่ แล้วให้ห้างร้านและหน่วยราชการ ช่วยเผยแพร่ ซึ่งปรากฏว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากราชการและห้างร้านมากนัก ทำให้การสื่อสารวิธีนี้ไม่ค่อยได้ผล

ในการสื่อสารไปยังเป้าหมายทั่วไปนี้เนื้อหาที่สื่อออกไปจะมีศูนย์รวมอยู่ที่การชูประเด็นเมืองนํายู่ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยแกนนำเห็นว่ามีเนื้อหาสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1.) เป็นประเด็นเกี่ยวกับเมืองซึ่งเป็นศูนย์รวมและเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตของผู้คน เมืองทับเที่ยงเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านการค้าขายและเป็นแหล่งรวมความเจริญของจังหวัดที่ทุกคนล้วนต้องมาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตั้งประเด็นเรื่องเมืองทับเที่ยงน่าอยู่จึงเป็นประเด็นที่ใกล้ตัวทุกคนก็รู้สึกว่าคุณตัวเป็นส่วนหนึ่งและอยากเข้ามามีส่วนร่วม
- 2.) เป็นประเด็นร่วมที่หลายฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้
ประเด็นเรื่องการสร้างเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่ใครๆก็สามารถเข้าร่วมได้ ไม่ว่าใครจะมีหน้าที่การทำงานหรือมีประสบการณ์ในด้านใดมาก่อนก็สามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการร่วมกันสร้างเมืองน่าอยู่ได้ทั้งสิ้น
- 3.) เป็นประเด็นในเชิงสร้างสรรค์
ประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเป็นประเด็นในเชิงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆเพื่อความเจริญ ความดีงามและก่อให้เกิดความสุข ผู้ที่มาเข้าร่วมจึงเกิดความสุขใจในการคิดและการทำงานร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มแกนนำที่ว่า
- 4.) เป็นประเด็นที่มีหลายมุมให้คิดให้ทำ
เนื่องจากการชูประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่กว้างและเป็นประเด็นที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ใครมีความสามารถหรือถนัดงานด้านไหนก็สามารถนำเสนอและร่วมคิดร่วมทำได้อย่างเต็มที่ ยิ่งคนมารวมกันหลากหลายเท่าไร ประเด็นที่ช่วยกันคิด ช่วยกันนำเสนอก็ยิ่งมีความหลากหลาย มีหลายมุมมองมากขึ้นเท่านั้น

“ถ้าสื่อสารกันในเรื่องความดีความงาม ถ้าเขาเห็นคุณค่าแล้วเขาจะไม่ปล่อยหรอก ยิ่งถ้าถูกกับคนมีใจ แต่ถ้าเราสื่อในเรื่องของปัญหาเนี่ย เขาจะปวดหัวและถอยหมดเลย เพราะฉะนั้นเรื่องของการสื่อสารเนี่ยเนื้อหาสำคัญ เนื้อหาของความดีความงามถ้าสื่อสารกันให้ดีๆ ไปเปรี้ยะประๆเลยนะ มันแตกตัวเร็ว การสื่อสารในเรื่องดีๆมันจะแตกเป็นลูกกระนดเลยและจะได้คนดีๆที่ตั้งใจจริงๆ มันจะติดเพียงในช่วงแรก เพียงเล็กๆ ที่มันหมุน แรกๆมันจะหมุนช้าเพราะมันหนัก แต่พอหมุนไปๆพอรอบข้างบนมันเร็วแล้ว มันจะเหวี่ยงแรงเลยและแรงเหวี่ยงมันจะใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ”

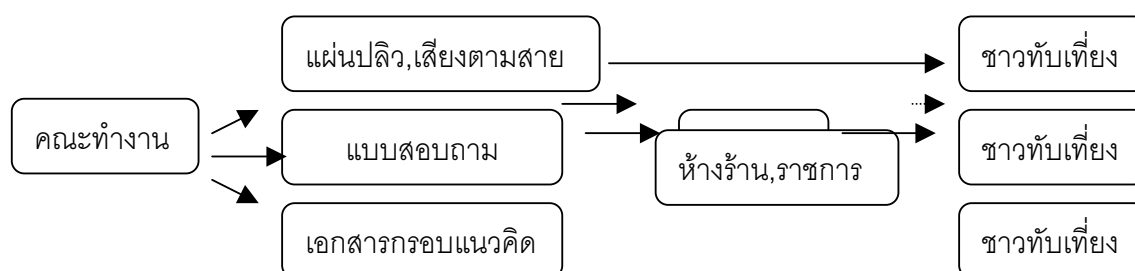
(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

กระบวนการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายทั่วไปสามารถสรุปได้ดัง ต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
คณะกรรมการ	แนวคิดเมืองน่าอยู่ แบบสอบถามเมืองที่ทุกคนอยากเห็น และกรอบแนวคิดการจัดเวทีวิสัยทัศน์	การตีตประกาศเสียงตามสาย แต่ที่โดดเด่นคือการใช้แบบสอบถามส่งผ่านเด็กนักเรียนและเผยแพร่เอกสารกรอบแนวคิดส่งผ่านห้างร้านหน่วยราชการ	ชาวตำบลเที่ยงทั่วไป	ชาวตำบลเที่ยงเกิดความรู้แนวคิดเมืองน่าอยู่ รู้เรื่องการจัดเวที รู้ว่าตนมีสิทธิแสดงความเห็นเพื่อเมือง มีความตื่นตัวโดยทั่วไป

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายโดยทั่วไป

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองเส้นทางของข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการไปยังกลุ่มเป้าหมายทั่วไปได้ดังนี้

สิ่งที่น่าสนใจจากกระบวนการสื่อสารในขั้นนี้ก็คือ การใช้ห้างร้านและหน่วยราชการเป็นช่องทางให้ช่วยสื่อสารกลับไม่ประสบความสำเร็จแสดงถึงความเข้าใจและความตื่นตัวของทั้ง 2 กลุ่มยังมีน้อย ทั้ง ๆ ที่ต่างก็เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของเวทีวิสัยทัศน์ด้วย ขณะที่การใช้กลุ่มเด็กไปสื่อสารให้โดยตรงกลับประสบความสำเร็จอย่างสูง

4.2.2.2 การสื่อสารเพื่อเชิญกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เมื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายหลักออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาในเทศบาล, ภาคประชาชน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคณะกรรมการได้สื่อสารกับแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มคนที่เข้าร่วมมาตั้งแต่เวทีครั้งแรกเสวนา กลุ่มนี้จะได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดประชุมมาตั้งแต่ตอนเข้าร่วมเวทีครั้งแรกเสวนา และเมื่อพบกันกลุ่มแกนนำก็จะพูดคุยสื่อ สารอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อเชิญให้เข้าร่วมประชุมเตรียมการเวทีวิสัยทัศน์อยู่หลายครั้ง ต่อมาหลายคนก็กลายเป็นคณะทำงานเตรียมการเวทีวิสัยทัศน์ด้วย

“กลุ่มประสานงานครั้งแรกจะออกพบปะพูดคุยกับคนที่รู้จักในชุมชนและนัดคนอื่น ๆ ในชุมชนมาพูดคุยกัน พอพูดคุยเราก็จะพบคนที่รู้สึกดีว่าต้องทำ ก็เชิญคนนั้นมา เขาเอาคนที่รู้สึกว่าเป็นภาระต้องช่วยกัน คือเอาจากตรงนี้ก่อนเป็นตัวตัดสินใจว่าจะดึงใครเข้ามาร่วมในตอนแรก”

(คุณชัยพร จันทรหอม : กลุ่มแกนนำ)

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการเทศบาล กลุ่มนี้มีข้อจำกัดในด้านเวลาเนื่อง จากต้องทำงานประจำแต่ก็มีข้อได้เปรียบที่ระดับผู้บริหารให้การสนับสนุน จึงทำให้กลุ่มนี้สามารถเข้าร่วมเต็มที่ การสื่อสารไปยังกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการส่งจดหมายเชิญประชุม ไปยังฝ่ายหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงินและการคลัง กองสวัสดิ การสังคม เป็นต้น สำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้แกนนำจะจัดประชุมกลุ่มย่อยทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน แต่ผลจากการศึกษาเอกสารการเตรียมการประชุมของกลุ่มแกนนำ พบว่าในระยะ แรกนี้ข้าราชการในระดับปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและไม่สนใจในการเรียนรู้ ยังติดอยู่กับการทำงานในเชิงเทคนิคตามระบบราชการ ปัญหานี้กลุ่มแกนนำแก้ไขโดยการประสานกับคณะผู้บริหารเทศบาลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลและความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง รวมทั้งเสนอกลยุทธ์ในการสร้างความรู้ที่ดีของข้าราชการที่มีต่อภาคประชาชน

กลุ่มหอการค้า สมาคมจีน องค์กรสาธารณกุศล เช่น สโมสรไลออนส์ โรตารี เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังใหม่ กลุ่มแกนนำจึงใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นทางการคือใช้จด หมายเชิญประชุมและใช้การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทำความเข้าใจที่มาที่ไปของการจัดเวทีและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมือง

กลุ่มคนในชุมชนเขตเทศบาล กลุ่มนี้จะใช้สื่อบุคคล ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือคนที่เกาะติดมาตั้งแต่เวทีครั้งแรกเสวนาซึ่งหลายๆคนก็มาจากชุมชนและต้องการทำสิ่งดีๆเพื่อชุมชน บุคคลเหล่านั้นก็จะไปชักชวนบุคคลอื่นๆในชุมชนให้มาเข้าร่วมเวทีวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของกลุ่มแกนนำที่ว่า

“ส่วนคนในชุมชนเราก็มารื้อกันในกลุ่มเล็กๆก่อน 9 คน 10 คน ปรากฏว่าพวกน้ำจิตน้ำใจเขาอาสาตัวเอง เขาเป็นคนมีใจ พี่ชัยพรรู้จักพี่ธานินทร์ก็ดึงเข้ามา

พอดีบ๊อบเราก็จัดประชุมกลุ่มย่อยก่อน กุมภาพันธ์ประชุมครั้งนึง มีนาคมครั้งนึง ประชุมแบบเวทีเสวนานั่นแหละ แต่เริ่มพูดถึงการสร้างวิสัยทัศน์แล้วนะ คนจาก 10 คนก็เพิ่มเป็น 20 30 40 ขึ้นมา ”

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก เช่น อาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ดร.อนุชาติ พวงสำลี อาจารย์ขวัญสุวรรณ อติโพธิ ฯลฯ สำหรับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จะเป็นกลุ่มที่มีการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มแกนนำอย่างไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมออยู่แล้ว ไม่ว่าจะผ่านการสื่อสารทางโทรศัพท์ การพูดคุยในเวทีประชุมต่างๆ ประเด็นที่พูดคุยสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นการขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประชุม ทั้งเรื่องกลุ่มเป้าหมาย หนังสือเชิญประชุม กระบวนการในเวที ผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดเวที

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในช่วงนี้คณะทำงานมีกลยุทธ์หลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. เริ่มต้นคณะทำงานจะใช้การ**สื่อสารที่ไม่เป็นทางการ** ด้วยการ**ใช้สื่อบุคคล**ในการทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่างๆ โดยอาจไปพบเป็นรายบุคคลถ้าเห็นว่าบุคคลใดน่าสนใจเป็นพิเศษ เช่น เป็นบุคคลที่ทำกิจกรรมใดๆอยู่แล้ว หรืออาจใช้การสื่อสารทำความเข้าใจเป็นรายกลุ่ม เช่น กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์
2. เมื่อได้บุคคลเป้าหมายที่แน่ชัดแล้ว ภายหลังก็ใช้การ**สื่อสารอย่างเป็นทางการ**คือจดหมายเชิญประชุมซึ่งออกโดยเทศบาลนครตรังส่งไปให้อีกเพื่อสร้างความมั่นใจและให้ความสำคัญให้กับบุคคลนั้น โดยหนังสือเชิญจะเน้นเนื้อหาที่สนใจ เช่นบอกว่า

“หากทบเที่ยงเป็นเช่นต้นไม้..ทบเที่ยงวันนี้ก็คงไม่ต่างอะไรกับต้นไม้ที่เริ่มแคระแกร็น ขาดปุ๋ย น้ำ รอดแต่วันสิ้นสภาพ และถูกกลืนหายไปกาลเวลา เจกเช่นเดียวกับเมืองใหญ่ ๆ หลายเมืองในประเทศนี้

คงมีเพียงบุคคลผู้มีจิตวิญญาณที่กล้าหาญดิ้นรน กล้าปวารณาตัวมาหลอมรวมหัวใจนี้กำลังเป็นเมื่อน้ำ ปุ๋ยธาตุ หล่อเลี้ยงทบเที่ยงให้เปล่งงาม สมบูรณ์ท่ามกลางยุคสมัยที่เคลื่อนผ่านเท่านั้น

ท่าน..คือ บุคคลพิเศษผู้ที่ได้รับการเลือกสรรจากคณะทำงานวิสัยทัศน์ทบเที่ยงน่าอยู่ 2552 แล้วว่า คือผู้กล้าหาญแห่งยุคสมัยที่มีศักยภาพและจิตวิญญาณสาธารณะอันเต็มเปี่ยม ที่พร้อมจะถ่ายทอดพลังทั้งหมด จากใจและสมองสู่สองมือ มาร่วมกำหนดอนาคตทบเที่ยงให้รุ่งเรืองได้ “

3. หลังจากนั้นก็อาจพิจารณาจัดประชุมกลุ่มย่อยกับบางกลุ่ม หากเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความพร้อมและสนใจเพียงพอ

ในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายนี้แกนนำได้พูดถึงกลยุทธ์การสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจว่า “สื่อบุคคลสำคัญที่สุดเลย ใช้คนต่อคนไปอธิบาย และส่งจดหมายเชิญไปให้อีกจดหมายเชิญที่สละสลวย คือเป็นหนังสือที่เชิญคนที่ทาบทามไว้แล้วทั้งนั้น แต่จริงๆ แล้วรูปแบบการสื่อสารที่เป็นจดหมายตรงนี้ถึงเราเขียนให้สละสลวยอย่างไรก็แล้วแต่ถ้าเราได้พูดคุยด้วยวาทะจากก่อนคือทำความเข้าใจกับเขาก่อนจึงเอาจดหมายไปให้เขา พอเขาตกลงปลงใจแล้ว เราเอาหนังสือไปให้เขาที่หลังมันจะมีพลังมากกว่า และหนังสือมันจะมีเอกลักษณ์อยู่อย่างว่าหนังสือมีเสน่ห์ พอเราเขียนส่งไปให้เขาจะภูมิใจพอเขาได้รับ เป็นการให้คุณค่าทางวาทะจากก่อน พอหนังสือยืนยันเขาจะอยากอยู่ตลอดเลย”

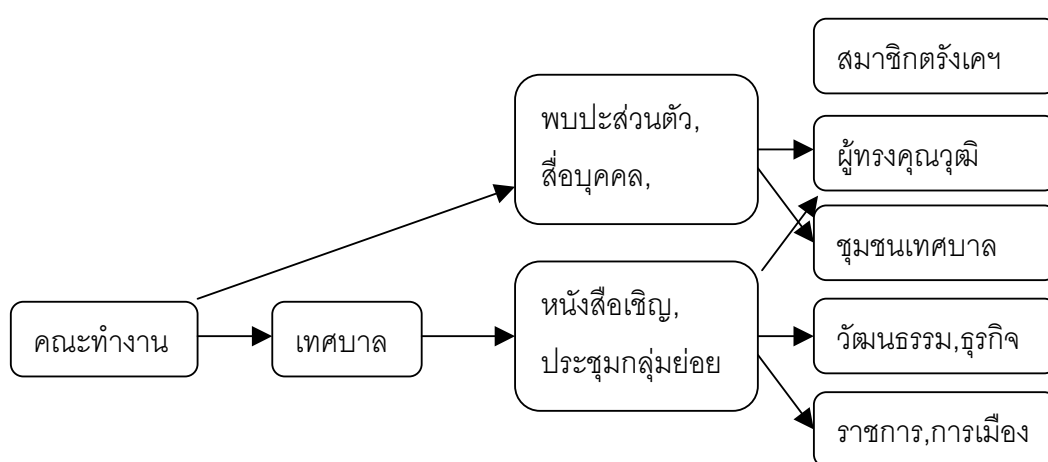
(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารได้ดังตารางต่อไปนี้

ผู้สื่อสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
คณะทำงาน	กำหนดการและรายละเอียดเวทีวิสัยทัศน์	พบปะเป็นการส่วนตัว และส่งหนังสือเชิญ	กลุ่มคนที่เข้าร่วมมาตั้งแต่เวทีครั้งแรก	ตกลงเข้าร่วมและบางคนเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน
คณะทำงาน, เทศบาล	กำหนดการและรายละเอียดเวทีวิสัยทัศน์ แนวคิดเมืองน่าอยู่	ให้เทศบาลส่งจดหมายเชิญ และแกนนำจัดประชุมกลุ่มย่อย	กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการเทศบาล	ข้าราชการตื่นตัวบ้างแต่ไม่มากนัก
คณะทำงาน, เทศบาล	ที่มาที่ไปของการจัดเวทีและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมือง	ให้เทศบาลส่งจดหมายเชิญ และแกนนำจัดประชุมกลุ่มย่อย	กลุ่มหอการค้า สมาคมจีน องค์การบริหารณกุศล	กลุ่มเป้าหมายสนใจและแสดงตัวเข้าร่วมเวทีวิสัยทัศน์

คณะทำงาน	กำหนดการและรายละเอียดเวทีวิสัยทัศน์แนวคิดเมืองน่าอยู่	ใช้สื่อบุคคล โดยใช้ตัวแทนชุมชนที่เคยร่วมเวทีตรงเคฯ	กลุ่มคนในชุมชนเขตเทศบาล	ชุมชนต่าง ๆ ตอบรับเข้าร่วม
คณะทำงาน	ส่วนใหญ่จะเป็นการขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประชุม	ติดต่อเป็นการส่วนตัวกับคณะทำงานทางโทรศัพท์	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก	คณะทำงานมีความมั่นใจในการเตรียมงาน

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองเส้นทางเดินของข้อมูลข่าวสารในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ดังนี้

4.2.2.3 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับเข้าร่วมประชุม เมื่อสามารถทำการสื่อสารจนกลุ่มเป้าหมายตอบตกลงเข้าร่วมแล้ว คณะทำงานก็ไม่ได้หยุดการสื่อสารลงเพียงแค่นี้ แต่ยังสื่อสารต่อนั้น เพื่อหวังผล 2 ประการคือ

- 1) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจสาระสำคัญของการจัดเวทีวิสัยทัศน์ และเป็นการประเมินเบื้องต้นว่ากลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มจะเข้าร่วมประชุมมากน้อยขนาดไหน และพิจารณาว่ากลุ่มหรือองค์กรใดไม่เข้าร่วมบ้างเพื่อจะได้หาวิธีการใหม่ในการเชิญชวนให้มาเข้าร่วมในครั้งต่อไป เช่น การที่แกนนำไปเชิญด้วยตนเองแทนการส่งจดหมายเชิญ เป็นต้น
- 2) เพื่อเป็นการจูนเครื่องให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่อยากเห็นวิสัยทัศน์ที่บ่งชี้เมืองน่าอยู่ โดยกลุ่มแกนนำอาจใช้วิธีการให้ผู้เข้าร่วมประชุมทดลองคิดว่าจะทำอย่างไรให้บ่งชี้เมืองน่าอยู่ และบอกว่าถ้าอยากรู้คำตอบจริงๆก็ต้องเข้ามาร่วมในการประชุมวิสัยทัศน์ที่บ่งชี้เมืองน่าอยู่ เป็นต้น

ในการประชุมกลุ่มเป้าหมายนี้จะจัดรูปแบบการประชุม 2 แบบ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ

รูปแบบที่1 การประชุมอย่างเป็นทางการ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นกลุ่มองค์กรทั้งราชการและเอกชนหรือกลุ่มองค์กรสาธารณะที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างมีข้อจำกัดด้านเวลาและไม่ค่อยมีความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว ส่วนเนื้อหาของการประชุม ได้แก่ ทักษะคติที่มีต่อความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี เป็นต้น

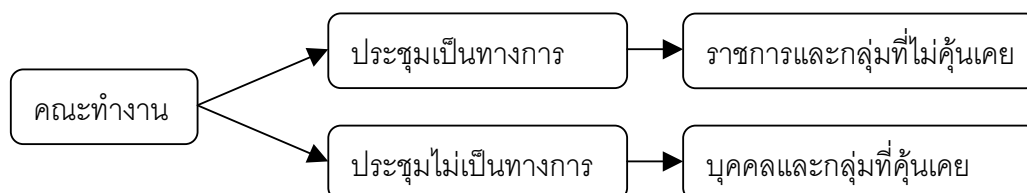
รูปแบบที่2 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นกลุ่มที่รู้จักกันดีกับแกนนำ และ คณะทำงาน หรือกลุ่มคนที่อาสาจะเป็นคณะทำงาน เนื้อหาของการประชุมส่วนใหญ่ก็จะเป็นการประชุมเตรียมการและวางแผนงานอย่างรัดกุมที่สุด

คณะทำงานได้จัดประชุมกับกลุ่มเป้าหมาย 3 ครั้ง ผลจากการสื่อสารและการเตรียมงานอย่างรอบด้านทำให้ กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ตอบรับการเข้าร่วม และมีความเข้าใจต่อการจัดเวทีวิสัยทัศน์เป็นอย่างดี มีกลุ่มต่าง ๆ หายใจแสดงตัวว่าจะเข้าร่วมในเวที โดยเฉพาะจากกลุ่มกิจกรรมสภายุติธรรม และองค์กรธุรกิจ เช่น โรตารี, สโมสรไลออนส์ตรัง, สมาคมท่องเที่ยวตรัง, พุทธสมาคม ชมรมท่ากลาง, กลุ่มศิลปิน, หรือแม้แต่ ธนาคาร ธกส.ตรัง ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการสื่อสารในขั้นตอนนี้ได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
คณะทำงาน	ทัศนคติที่มีต่อความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี	ประชุมอย่างเป็นทางการ	กลุ่มองค์กรทั้งราชการและเอกชน ที่ไม่ค่อยมีความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว	ส รั ำ ง ค ว า ม สัมพันธ์กันมากขึ้น และสร้างความเข้าใจต่อการจัดเวทีวิสัยทัศน์
	เป็นการประชุมเตรียมการและวางแผนงานอย่างรัดกุมที่สุด	ประชุมอย่างไม่เป็นทางการ	ผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นกลุ่มที่รู้จักกันดีกับแกนนำ และ คณะทำงาน หรือกลุ่มคนที่อาสาจะเป็นคณะทำงาน	มี ค ณะ ท ำ ง า น เพิ่มเติมจากกลุ่มที่เข้ามาอาสา

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับเข้าร่วมประชุม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถจำลองเส้นทางเดินของข้อมูลในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับเข้าร่วมประชุมได้ดังนี้

จากการศึกษาการสื่อสารในการเตรียมเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าน้อย 2552 นอกจากจะเห็นถึงกระบวนการสื่อสารในแง่มุมต่าง ๆ แล้ว ยังมีข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการสื่อสารบางประการ คือ

1. คณะทำงานเป็นผู้สื่อสารที่ยังไม่ได้รับการยอมรับในเบื้องต้นจากบุคคลบางกลุ่ม เช่น นักธุรกิจและราชการ จึงต้องอาศัยเทศบาลมาร่วมส่งสาร ทำให้ได้รับการยอมรับง่ายขึ้น

2. สื่อบุคคลมีพลังสูงสุดในการสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมาย แต่จะทำได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวอยู่ก่อน

3. เนื้อหาการสื่อสาร แม้เป็นเรื่องเดียวกันแต่ก็ถูกแปลงสารให้เหมาะกับผู้รับแต่ละกลุ่ม

4. ช่องทางการสื่อสาร มีการออกแบบที่ดีจากคณะทำงาน เริ่มต้นจากการสื่อสารแบบประชาสัมพันธ์ทั่วไปเพื่อสร้างกระแส ตามด้วยการสื่อสารถึงตัวด้วยตัวบุคคล หรือด้วยเอกสาร แล้วแต่ระดับความ สัมพันธ์ จากนั้นจึงสื่อสารด้วยการจัดประชุมอีกครั้งหนึ่ง ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีทั้งความตื่นตัวและความเข้าใจเป้าหมาย

5. กลุ่มข้าราชการ กลุ่มวัฒนธรรมจีน และกลุ่มองค์กรธุรกิจ มีความตื่นตัวต่ำ ในขณะก็มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเหล่านี้น้อย จึงเน้นการสื่อสารผ่านช่องทางของเทศบาล เพื่อให้สารที่ส่งไปได้รับความเชื่อถือ แต่การสื่อสารก็มีลักษณะเป็นทางการ ทำให้ไม่สามารถคาดหวังผลการสื่อสารได้สูงเหมือนกับกลุ่มที่คณะทำงานสามารถสื่อสารได้เอง ถือเป็นจุดอ่อนสำคัญของการสื่อสารในช่วงเตรียมการเวทีวิสัยทัศน์

4.3 การสื่อสารในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าน้อย 2552

วันที่ 30 - 31 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2542 มีการจัดประชุม "วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าน้อย 2552" ขึ้นอย่างเป็นทางการ ณ โรงแรมตรังพลาซ่า จังหวัดตรัง โดยมีวิทยากรกระบวนการ(Facilitator) ในการดำเนินการประชุม คือ อาจารย์ชัยวัฒน์ ธิระพันธุ์ และ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ผลจากการสื่อสารในช่วงเตรียมการทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมจำนวน 91 คน จากที่เชิญไป 70 คน เฉพาะผู้ที่เชิญ

ขาดไปเพียง 2-3 คนเท่านั้น โดยในการประชุมนี้วิทยากรได้ใช้กระบวนการ FUTURE SEARCH CONFERENCE (FSC) ดำเนินการประชุม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมมองไปที่อนาคต สร้างแรงบันดาลใจร่วมกัน ไม่มองและยึดติดอยู่ที่ตัวปัญหา อันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น เพื่อหน่วย และ กลัวปัญหา ที่สุดนำไปสู่การกล่าวโทษกันเอง จนขัดแย้ง ดังที่เป็นมาตลอด

เมื่อมองในแง่การสื่อสารจะเห็นว่าคุณสมบัติของกระบวนการ FSC เป็นวิธีการประชุมที่เน้นกระบวนการสื่อสารให้เกิดพลังร่วมกันของผู้เข้าประชุม เพราะการประชุมสร้างวิสัยทัศน์ต้องการพลังร่วม และทัศนคติเชิงบวกจากที่ประชุมเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนการสื่อสารในการประชุมวิสัยทัศน์

1. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมประชุมเรียนรู้เรื่องหลักการของการประชุมเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน, บทบาทในการทำงานกลุ่มย่อย, กฎกติกา มารยาทในการประชุม และกระบวนการดำเนินการประชุม เพื่อให้ผู้เข้าประชุมเข้าใจเป็นเบื้องต้น จะได้สื่อสารกับผู้ร่วมประชุมด้วยกันได้อย่างราบรื่น และได้ผลตามที่ต้องการ ดังนี้

คุณสมบัติ 5 ประการ ของการประชุมสร้างอนาคต คือ

1. เป็นกระบวนการสนทนาแลกเปลี่ยน
2. เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
3. เป็นกระบวนการวางแผนร่วมกัน
4. เป็นกระบวนการตั้งพลังสร้างสรรค์สังคม
5. เป็นกระบวนการที่ได้ทำจินตนาการของมนุษย์ให้เป็นความจริง (สร้างความหวัง + จินตนาการ)

บทบาทในการทำงานกลุ่มย่อย

1. ผู้ดำเนินการอภิปราย(ประธาน)ต้องควบคุมการอภิปรายกลุ่มให้เข้าประเด็นและเปิดโอกาสให้พูดกันทุกคน
2. เลขากลุ่มจดบันทึกความเห็นให้อ่านง่าย กระชับ ลงบนกระดาน Flipchart
3. โฆษกนำเสนอความเห็นและข้อสรุปของกลุ่มภายในเวลาที่กำหนดให้
4. ผู้สังเกตการณ์และจับเวลา ดูแลให้กลุ่มอภิปรายอย่างเป็นประชาธิปไตย และจับเวลาการทำงานของกลุ่ม

กฎ กติกา มารยาทในการประชุม

1. ความสำเร็จในการประชุมเกิดจาก "ผู้เข้าร่วม" ทุกท่าน
2. ดังนั้นความคิดเห็นของ "ทุกคน" มีค่าห้ามฆ่าทิ้ง
3. บันทึกความเห็นลงบนกระดาษ Flipchart
4. ผู้อภิปรายในกลุ่มต้องพูดให้สั้น กระชับ และตรงประเด็น
5. การประชุมจะได้ผลต้องมีสมาธิ กรุณาปิดมือถือ
6. ไม่มีการผูกขาดการอภิปรายหรือครอบงำความคิดของผู้อื่น

ในขั้นตอนแรกนี้จะเห็นได้ว่าวิทยากรได้วางกรอบเกณฑ์พื้นฐานของการประชุมด้วยกระบวนการ FSC ให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจตรงกัน ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีฐานะเป็นผู้ส่งสารที่เท่าเทียมกัน การพูดจึงต้องสั้นกระชับ ตรงประเด็น ไม่เกินเวลาที่กำหนด และต้องสื่อสารด้วยท่าที่เชิงบวก ไม่ถกเถียงโต้แย้ง เนื้อหาของทุกความเห็นของทุกคนจึงมีค่าห้ามฆ่าทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็น ความรู้ จินตนาการ ต้องถูกบันทึกเอาไว้ และต้องเคารพความเห็นที่แตกต่าง

2. ผู้ดำเนินการประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียน **"อดีตอันประทับใจเกี่ยวกับเมืองตรัง"** และอดีตของตัวเอง (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา) ผลจากการทบทวนอดีต ผู้เข้าร่วมประชุมต่างบอกเล่าข้อมูลมากมาย ได้แก่ ปลัดเสถียร วีรวรรณ สร้างคำขวัญ **"ชาวตรังใจกว้าง สร้างแต่ความดี"**, การกวาดจับ กล่าวหาประชาชนว่ามีการกระทำอันเป็น **"คอมมิวนิสต์"**, ถนนจากกันตัง - ทับเที่ยง ยังเป็นถนนดินแดง, สภาพทั่วไปของเมืองทับเที่ยงแต่ก่อนสบาย น่ายอยู่ มีสถานที่ท่องเที่ยวร่วมเย็น มีสภาพแวดล้อมที่ดี น้ำในคลองใสสะอาด, มีการแข่งขันกีฬาประชาชนวิ่งผลัดรอบตลาดเมืองตรัง งานแข่งขันหนังตะลุง มโนราห์ ฯลฯ

จากนั้นก็ให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดถึง **"อดีตของสังคมไทย สังคมโลก"** แล้วเขียนลงในกระดาษ ผลจากการย้อนอดีต ได้แก่ ประเทศไทยเสียเขาพระวิหารให้กับเขมรในปี 2504, มีการโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ว่าจะเผาวัด พระไภยา ลูกฆ่าพ่อแม่ ศิษย์ฆ่าครู ฯลฯ, 14 ตุลา 16 เกิดการปฏิวัติยึดอำนาจ, สิ่งแวดล้อมถูกทำลายย่อยยับ, เกิดแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน, ความล่มสลายของ Bank, Finance, ชาวตรังเป็นนายกฯ, เศรษฐกิจตกต่ำที่สุด ฯลฯ

จากนั้นจึงให้ผู้เข้าประชุมแบ่งกลุ่มย่อย 8 กลุ่ม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ว่า **"สังคมไทย/สังคมโลกมีความสัมพันธ์อย่างไรกับเมืองตรัง"** พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มด้านบวกและด้านลบที่มากกระทบกับตรัง

ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ผลจากการระดมความคิดของกลุ่มปรากฏว่าแต่ละกลุ่มกล่าวถึงแนวโน้มที่แตกต่างกัน คือแนวโน้มด้านบวก ได้แก่ มีการฝึกการบริหารชุมชน มีการดูแลผู้สูงอายุ มีการจ้างชาวสารในชุมชน มีการออกกำลังกายส่งเสริมสุขภาพ ฯลฯ แนวโน้มด้านลบ ได้แก่ มีปัญหาการทิ้งขยะ คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น แม่น้ำลำคลองสกปรกเน่าเสีย ยาเสพติดมากขึ้น ฯลฯ

ผลของขั้นตอนนี้ คือผู้ร่วมประชุม จะนำสารจากความจำในอดีตของตนเองมาบอกเล่าให้ทุกคนรับรู้ เป็นภาพเหตุการณ์ในอดีตของเมืองทับเที่ยง ของผู้เข้าร่วมประชุม ของสังคมไทยและสังคมโลก ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน การตั้งต้นที่เนื้อหาเหล่านี้ก็เพื่อเป็นการเริ่มชักนำผู้ร่วมสื่อสารมองอนาคตในขั้น ตอนถัดไป หลังจากทบทวนอดีตและเข้าใจปัจจุบันแล้ว

3. ขั้นตอนต่อมาผู้ดำเนินการประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดถึง **"แนวโน้มอนาคตจังหวัดตรังในอีก 3 ปี ข้างหน้า"** ผลจากการระดมความคิดปรากฏว่า แนวโน้มที่เกิดขึ้นอันดับแรกคือ สิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายมากขึ้น กล่าวคือ จะมีขยะมากขึ้น ถนนทุกสายจะมีต้นไม้ร่มเงาน้อยลง และทรัพยากรทางทะเลจะหมด แนวโน้มที่เกิดขึ้นอันดับที่สองคือคนจะไม่เชื่อนักการเมืองมากขึ้น กล่าวคือ การเมืองจะเลวร้ายมากขึ้น และการเมืองภาคประชาชนจะเข้มแข็งมากขึ้น แนวโน้มที่เกิดขึ้นอันดับที่สามคือการรวมตัวของชุมชนจะเข้มแข็งมากขึ้น กล่าวคือ กลุ่มประชาสังคมจะหลากหลายมากขึ้นและคนตรังรวมตัวกันแก้ไขปัญหาตนเองมากขึ้น

จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุม **"เลือกแนวโน้มสองแนวโน้มทั้งด้านบวกและด้านลบ แล้วให้ช่วยกันคิดว่าจะรับมือกับแนวโน้มนั้นอย่างไร"** ตัวอย่างผลการระดมสมองของกลุ่มหนึ่งปรากฏว่า สมาชิกในกลุ่มหนึ่งเลือก **แนวโน้มในด้านบวกคือ การรวมตัวเป็นกลุ่มประชาสังคม** โดยมีวิธีการรับมือ คือ การรวบรวมกลุ่มที่กระจายตัว, การศึกษาปัญหากลุ่มอย่างแท้จริงและจริงจัง, การสร้างเวทีชาวบ้าน, การสร้างกระบวนการให้การศึกษา **ส่วนแนวโน้มด้านลบ คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม** มีวิธีการรับมือ คือ การปลูกฝังจิตสำนึกให้รักและหวงแหน, การลด - งด การใช้สารเคมีด้านการเกษตร - อุตสาหกรรม, การชี้ให้เห็นคุณและโทษของการทำลาย, การกำจัดขยะโดยการแยกประเภท เป็นต้น หลังจากการร่วม กันระดมความคิด วิทยากรการประชุมให้ข้อเสนอแนะว่าการตั้งแนวโน้มบางกลุ่มเป็นรูปธรรมดี บางกลุ่มยังกว้างสาเหตุคือมีปัญหามาก และให้ทำงานในรูปแบบระชาสังคม ไม่ใช่รูปแบบของ NGOs ที่ไม่คิดพึ่งรัฐ แต่ต้องมองแบบ Partnership การมีส่วนร่วม

ผลของขั้นตอนนี้จะเห็นว่าทำให้ผู้ประชุมสื่อสารกันโดยการทดลองมองอนาคตเมืองทับเที่ยง ในลักษณะการคาดการณ์แนวโน้มทั้งด้านที่เป็นปัญหาและด้านที่จะแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมประชุมเริ่มคิดถึงภาพอนาคตที่ควรจะเป็นของเมืองทับเที่ยงไปพร้อม ๆ กัน

4. การดำเนินการในขั้นต่อไปคือ การให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดถึงสิ่งที่ภูมิใจ ที่ได้เคยกระทำมา และสิ่งที่เสียดยหรือเสียใจ ที่ได้กระทำหรือไม่ได้กระทำในอดีต ตัวอย่างผลการระดมความคิดของกลุ่มที่ 8 **สิ่งที่เสียดย** ได้แก่ ไม่เข้าร่วมพัฒนาเมืองตามโอกาสที่ได้รับ, กลับมาพัฒนาบ้านข้าไป, ไม่ได้เข้าร่วมงานกับองค์กรต่างๆ ในจังหวัด, ปิดตัวเองอยู่บ้านนานเกินไป เป็นต้น **สิ่งที่ภูมิใจ** ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการชำระประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนจริง, ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเคลื่อนไหวภาคพลเมือง ฯลฯ

ผลของขั้นตอนนี้คือ ทำให้ผู้ร่วมประชุมตระหนักและภาคภูมิใจในคุณค่าของตัวเอง รวมทั้งตระหนักว่าคนทุกคนล้วนมีคุณค่า ขณะเดียวกันก็ได้ตระหนักว่ายังมีสิ่งดี ๆ อีกมากมายที่สามารถทำได้แต่ยังไม่ได้ลงมือทำ ซึ่งน่าจะลงมือทำต่อไป

5. ขั้นตอนสุดท้ายคือการให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันค้นหาเป้าหมายร่วมในการดำเนิน งานร่วมกัน โดยเป้าหมายร่วมดังกล่าวจะต้องวัดได้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้สูง จากจินตนาการ จากความปรารถนาที่ได้คิดร่วมกันมาทั้งหมด เป้าหมายหรือสภาพอะไรที่แต่ละกลุ่มอยากเห็น เป้าหมายร่วมนั้นต้องชัดเจน เป็นรูปธรรม เมื่อกำหนดเป้าหมายร่วมแล้วก็ต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกันด้วย โดยให้ร่วมคิดเป้าหมายร่วมและยุทธศาสตร์ร่วมในระยะ 5 ปี และ เป้าหมายร่วมและยุทธศาสตร์ร่วมในระยะ 1 ปี

ผลของขั้นตอนนี้คือทุกคนได้ร่วมกันแปรจินตนาการของแต่ละคนมาเป็นเป้าหมายและแผนงานเพื่ออนาคตอีก 10 ปี ของเมืองทับเที่ยงร่วมกัน อันเรียกว่าวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 นั่นเอง

ผลจากการสื่อสารทุกขั้นตอนในการประชุมวิสัยทัศน์ก็ได้เกิดประชาคมทับเที่ยงขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อให้ชาวทับเที่ยงร่วมกันทำกิจกรรมเมืองทับเที่ยงน่าอยู่ โดยเริ่มต้นที่ 4 กลุ่มกิจกรรม ซึ่งตอบสนองภาพอนาคตที่ทุกคนช่วยกันวาดไว้ คือ

“กลุ่มสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพ

“กลุ่มศรีตรัง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและการรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

“กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และ ชุมชน

“กลุ่ม วิสัยทัศน์ 2001” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมและ สาธารณสมบัติ ในทับเที่ยง

จากการวิเคราะห์ขั้นตอนในการดำเนินการประชุมพบว่า วิทยากรเริ่มต้นจากการวางกรอบข้อตกลงการสื่อสารกันในการประชุม ทำให้การประชุมมีทิศทางชัดเจนผู้เข้าร่วมเข้าใจประเด็นตรงกัน เป็นหลัก ประกันเรื่องการประชุมกันอย่างมีส่วนร่วมทุกคน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมย้อนอดีตคิดถึง **ความประทับใจเกี่ยวกับเมืองตรัง** เป็นการเริ่มต้นด้วยการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมนึกถึงภาพดีๆในอดีต ความทรงจำร่วมของผู้คน ใจทย์เริ่มต้นในลักษณะเช่นนี้ทำให้ทุกคนรู้สึกสบายใจที่จะคิดที่จะตอบ ความคิดเห็นต่างๆ จึงพรั่งพรูออกมามากมาย จากนั้นวิทยากรก็ตั้งคำถามให้ย้อนคิดถึง **อดีตของสังคมไทย สังคมโลก** เป็นการเปิดความคิดให้มองภาพในมุมกว้างออกไปในบริบทของสังคม แล้วจึงวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อว่า **สังคมไทย/สังคมโลกมีความสัมพันธ์อย่างไรกับเมืองตรัง พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มด้านบวกและด้านลบที่มากกระทบกับตรัง** การวิเคราะห์เช่นนี้ทำให้เห็นว่าทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ ตรังก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และสังคมไทยก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนส่งอิทธิพลต่อกันทั้งสิ้น จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันทำนาย **แนวโน้มอนาคตจังหวัดตรังในอีก 3 ปี ข้างหน้า ทั้งแนวโน้มด้านบวกและแนวโน้มด้านลบ แล้วให้ช่วยกันคิดว่าจะรับมือกับแนวโน้มนั้นอย่างไร** การวิเคราะห์แนวโน้มเท่ากับเป็นการให้คาดเดาอนาคตโดยพิจารณาจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จากคำ ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสรุปได้ว่าแนวโน้มด้านลบก็คือปัญหาที่เขาพบเห็นในชีวิตประจำวัน ส่วนแนวโน้มด้านบวกก็คือหนทางที่เขาคิดว่าจะสามารถใช้แก้ไขปัญหาได้นั้นเอง จากนั้นวิทยากรให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดถึง **สิ่งที่ภูมิใจ และ สิ่งที่เสียดาย หรือเสียใจ** คำถามนี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมรู้สึกว่าคุณสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดสิ่งดีๆ ขึ้นในเมืองตรังได้ ดังจะเห็นได้จากคำตอบของผู้เข้าร่วมประชุมที่ว่า **สิ่งที่เสียดาย** ได้แก่ ไม่เข้าร่วมพัฒนาเมืองตามโอกาสที่ได้รับ, กลับมาพัฒนาบ้านซ้ำไป, ไม่ได้เข้าร่วมงานกับองค์กรต่างๆในจังหวัด, ปิดตัวเองอยู่บ้านนานเกินไป เป็นต้น **สิ่งที่ภูมิใจ** ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการชำระประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนตรัง, ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเคลื่อนไหวภาคพลเมือง ฯลฯ จากคำตอบแสดงให้เห็นว่าทุกคนเริ่มรู้สึกภาคภูมิใจเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถมีบทบาทในการร่วมพัฒนาสังคม เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาได้แล้ว วิทยากรก็กระตุ้นต่อด้วยการให้

จินตนาการถึงความปรารถนาที่อยากให้เกิดขึ้นในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งขั้นตอนนี้จะเปรียบเสมือนการวางจุดมุ่งหมายในระยะยาวร่วมกัน และขั้นตอนสุดท้ายคือการให้ผู้เข้า ร่วมประชุมร่วมกันค้นหาวิธีการอันจะนำไปสู่เป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม แล้วจึงแปลงเป้าหมายมาสู่ยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วม โดยทดลองเริ่มต้นในระยะ 5 ปี และแปลงมาเป็นแผนปีต่อไป

เมื่อมองในมิติการสื่อสารจะเห็นว่ากระบวนการ FSC มีคุณสมบัติที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารอันนำไปสู่ความสำเร็จของการประชุม จนเกิดประชาคมทับเที่ยงขึ้น กล่าวคือ

1.ด้านผู้ส่งสาร ทำให้ผู้เข้าร่วมภูมิใจในตนเองและผู้อื่น เชื่อมมั่นว่าสามารถทำสิ่งดี ๆ ร่วมกันได้ จึงเปิดใจกว้างนำเอาข้อมูลของแต่ละคน ทั้งที่เป็นความคิด ความรู้ ความจำ จินตนาการ มาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์เพื่อเมืองทับเที่ยง

2.ด้านเนื้อหา ทำให้ได้รับสารที่ตรงประเด็นครบถ้วน จากอดีตถึงปัจจุบัน เนื้อหาถูกส่งออกมาอย่างเป็นขั้นตอน มีเป้าหมายและส่งผลถึงกัน

3.ด้านช่องทางสื่อสาร ผู้ดำเนินการประชุมได้ออกแบบในรายละเอียดไว้เป็นอย่างดี บางช่วงก็เป็นการพูดคุยกลุ่มใหญ่ บางช่วงต้องแยกกลุ่มย่อย มีระบบการจดบันทึกและการนำเสนอ ทำให้สารที่ส่งมาจากทุกคนไม่ตกหล่น ได้รับรู้ร่วมกัน

4.ด้านผู้รับสาร ทุกคนต่างเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง มีท่าทีเชิงบวกในการรับฟัง ไม่มีการละทิ้งสารจากเพื่อนร่วมประชุม แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม

4.4 การสื่อสารในการสร้างพันธมิตรของประชาคมทับเที่ยง

ในกระบวนการสื่อสารของกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมตั้งแต่เวทีตั้งเคเสวนา มาจนถึงการจัดเวที วิสัยทัศน์ ได้มีพันธมิตรคือเทศบาลนครตรังเข้ามามีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ นอกจากนี้ในเวทีวิสัยทัศน์ยังมีกรมอนามัยเข้ามาเป็นพันธมิตรร่วมด้วย ซึ่งหากไม่มีพันธมิตรเหล่านี้แล้วกลุ่มแกนนำก็อาจต้องดำเนินกิจกรรมไปอย่างยากลำบาก นอกจากนี้เมื่อประชาคมทับเที่ยงเกิดขึ้นแล้ว ก็มีแผนการทำงานร่วมกับพันธมิตรคือเทศบาลนี้เอง เป็นกำลังสำคัญ ดังนั้นในส่วนนี้จึงจะดึงเอาเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของกลุ่มแกนนำนักกิจกรรม กับพันธมิตร ว่าดำเนินการอย่างไร และเกิดผลอย่างไรบ้าง ดังต่อไปนี้

การสื่อสารกับพันธมิตรของแกนนำนั้นเริ่มต้นจากการที่แกนนำบางคนเช่น อ.สมเจตนา, คุณเสรีญ, คุณประพาส และคุณธีรทัต ซึ่งรู้จักเป็นการส่วนตัวอยู่ก่อนกับนายชาติ กางอิ้ม(นายกเทศมนตรี)ได้เริ่มทำการสื่อสารแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ร่วมทั้งช่วยเป็นที่ปรึกษาแผนการหาเสียง ตั้งแต่นายชาติ

นำทีมของตัวเองลงสมัครเข้าบริหารเทศบาลครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2542 ซึ่งตั้งแต่ครั้งนั้นนโยบายของนายชาลีก็มีลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อันสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคมมาตั้งแต่ต้น นอก จากนี้การที่สามารถชนะการเลือกตั้งก็ทำให้นายชาลีมีความเชื่อถือทั้งตัวบุคคลและแนวคิดของกลุ่มแกนนำมากยิ่งขึ้น

ต่อมาเมื่อแกนนำจัดตั้งเวทีสังเคราะห์ความรู้ คุณธีรศักดิ์ได้ไปสื่อสารกับนายชาลี นายกเทศมนตรีเทศบาลจึงให้การสนับสนุนงบประมาณ บรรจุเข้าเป็นโครงการของเทศบาลเอง รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ

เมื่อแกนนำคิดจะจัดตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้น และจัดการประชุมบรรยายเรื่องการจัดทำวิสัยทัศน์ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2539 แกนนำก็วางแผนให้ทางเทศบาลเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ที่จะต้องเชิญเข้าร่วมประชุมด้วย เพราะต้องการให้ทางเทศบาลเข้าใจแนวคิดการจัดทำวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดกิจกรรมเมืองน่าอยู่ ซึ่งเท่ากับว่าแกนนำให้ อ.ชัยวัฒน์ ซึ่งเป็นผู้บรรยาย เป็นคนสื่อสารแทน อันจะทำให้ได้รับความเชื่อถือสูงเพราะมีความชำนาญในเนื้อหา และเป็นบุคคลที่สังคมระดับประเทศยอมรับนับถือ ซึ่งผลจากการประชุมทำให้ทางเทศบาลยินดีเป็นพันธมิตรสนับสนุนการประชุมวิสัยทัศน์ที่จะเกิดขึ้น แม้ว่าจะยังไม่มั่นใจนัก เนื่องจากยังเป็นเรื่องใหม่ และเทศบาลทราบดีว่าจะทำได้ผลหรือไม่

อย่างไรก็ตามเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างเทศบาลกับประชาชนบางกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาชุดออกตระเวนพวงศุภมิตร ก็เป็นโอกาสของแกนนำที่ได้สื่อสารกับเทศบาลด้วยการทดลองทำให้เห็นว่าแนวคิดและกระบวนการของการจัดให้มีประชาคมทับเที่ยงขึ้นเป็นสิ่งเป็นไปได้ เพราะสามารถนำมาสลายความขัดแย้งที่กำลังตึงเครียดได้อย่างง่ายดาย ทำให้ได้รับความเชื่อมั่นอย่างสูงจากเทศบาล จึงพร้อมสนับสนุนการจัดเวทีวิสัยทัศน์ฯ เต็มที่ และจากนั้นจึงให้การสนับสนุนแผนงานของประชาคมทับเที่ยง โดยนำเข้าบรรจุเป็นแผนงานของเทศบาลเพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณ

ดังนั้นเมื่อพิจารณากระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมเป็นผู้ส่งสาร และมีเทศบาลเป็นผู้รับสารนั้น จะเห็นพัฒนาการของเนื้อหาที่ใช้สื่อสาร และช่องทางการสื่อสาร ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่มแกนนำนักกิจกรรม	แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	ความสัมพันธ์ส่วนตัว	นายชาลี กางอิม	นายชาลีชนะเลิศเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมได้บรรจุเป็นนโยบายของเทศบาล
กลุ่มแกนนำ	เวทีตรังเค	ความสัมพันธ์ส่วนตัว	นายชาลี กางอิม	เทศบาลสนับสนุนเวทีตรังเค
กลุ่มแกนนำ	แนวคิดการทำวิสัยทัศน์เพื่อเมืองน่าอยู่	เวทีประชุมบรรยายโดย อ.ชัยวัฒน์	นายชาลี กางอิม และเจ้าหน้าที่เทศบาล	เทศบาลเข้าใจแนวคิด ยินดีสนับสนุน
กลุ่มแกนนำ	แก้ปัญหาขัดแย้งเรื่องสระกะพังสุรินทร์	ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง	เทศบาล	เทศบาลเชื่อมั่นแนวคิดเรื่องวิสัยทัศน์เมืองน่าอยู่ และกลุ่มแกนนำยิ่งขึ้น
กลุ่มกิจกรรมของประชาคม	แผนงานประชาคมทับเที่ยง	การประชุมนำเสนอแผนงาน	เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้อง	เทศบาลนำเอาแผนงานประชาคมเป็นแผนงานเทศบาล เพื่อสนับสนุนงบประมาณ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารระหว่างแกนนำกับเทศบาล

การเข้ามาเป็นพันธมิตรอย่างเต็มอกเต็มใจของเทศบาลนั้นสะท้อนได้จากคำพูดของเจ้าหน้าที่เทศบาล เช่น

“จ้อยมาบอกว่าเขาจะจัดประชาคม เขาเลยมาขอความร่วมมือจากเทศบาล ครั้งแรกก็ขอใช้สถานที่ก่อน พอขอใช้สถานที่แล้วพี่ก็เข้าไปดู ก็เห็นว่าเป็นการริเริ่มของกลุ่มฐานราก เราน่าจะสนับสนุน เขาเป็นคนมาช่วยถ้าภาครัฐอย่างเดียวเราทำอะไรไม่ค่อยจะสำเร็จ”

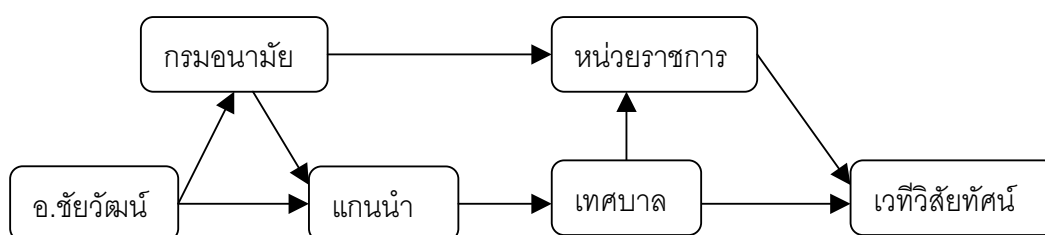
(คุณระรวย เขาวนัแสงสุกุล: หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลนครตรัง)

“พูดคุยกันตลอด โทรศัพท์ คุณธีรทัตจะโทรมาพูดคุยเป็นประจำ ถ้ามีการจัดประชุมที่ไหน คุณธีรทัตก็จะเชิญ ส่งหนังสือเชิญมา ครั้งแรกๆเขาก็เชิญไม่ค่อยถูก เขาก็เชิญเป็นคณๆ เราแนะนำให้เขาทำเชิญนายกฯ เพราะเวลาขออนุญาต หน่วยงานราชการเทศบาลเรามีนายกฯเป็นผู้บริหารสูงสุด เราต้องขออนุญาตตามระบบราชการ”

(คุณระรวย เขาวนัแสงสุกุล: หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลนครตรัง)

ในส่วนการสื่อสารกับกรมอนามัยซึ่งเป็นพันธมิตรที่เข้ามามีบทบาทช่วงสั้น ๆ ในการเตรียมการและการจัดเวทีวิสัยทัศน์ นั้นเริ่มต้นจากการที่กรมอนามัยกำลังเคลื่อนไหวก่อนเรื่องเมืองน่าอยู่กับองค์การอนามัยโลก(WHO) และต้องการทำกิจกรรมกับบางจังหวัดเป็นการนำร่อง ซึ่ง อ.ชัยวัฒน์ ได้แนะนำให้ กรมอนามัยเลือกพื้นที่จังหวัดตรัง เป็นจังหวัดหนึ่งในเป้าหมาย เพราะกิจกรรมสอดคล้องกันอยู่ กรมอนามัยจึงลงพื้นที่คุยกับกลุ่มแกนนำ กับเทศบาล และที่สำคัญคือกับหน่วยราชการ ซึ่งกลุ่มแกนนำได้บันทึกไว้ว่าการเคลื่อนไหวก่อนของกรมอนามัยกับหน่วยราชการ เช่นการจัดกระบวนการ A.I.C เรื่องแนวคิดเมืองน่าอยู่ ทำให้กลุ่มแกนนำซึ่งมีจุดอ่อนในการสื่อสารกับหน่วยราชการ ทำงานง่ายขึ้นอย่างมาก เพราะเมื่อกรมอนามัยสื่อสารออกไปก็ได้รับความเชื่อถือจากหน่วยราชการ เพราะเป็นหน่วยราชการด้วยกัน

การสื่อสารกับกรมอนามัยจึงมีจุดเด่นที่เป็นการสื่อสารที่ต้องอาศัย **“ตัวช่วย”** คือ อ.ชัยวัฒน์ช่วยสื่อสารต่อเชื่อมให้แกนนำและกรมอนามัยได้พบกัน จากนั้นกรมอนามัยได้ช่วยสื่อสารให้หน่วยราชการในท้องถิ่นเข้าใจและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่จะจัดขึ้น ซึ่งสามารถจำลองเส้นทางการสื่อสารได้ดังนี้

5.การสื่อสารในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

ในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์นี้การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาเครือข่ายประชาคมที่เพิ่งที่ได้ก่อตัวขึ้นแล้วอย่างเป็นทางการ ในขั้นตอนนี้จึงจะกล่าวถึงรูปแบบการสื่อสารของประชาคมที่เพิ่ง ทั้งที่เป็นการปรับตัวของสมาชิกเพื่อการสื่อสารในประชาคม การสื่อสารกับพันธมิตร การสื่อสารภายในประชาคม และการสื่อสารระหว่างกับสังคมภายนอก ดังต่อไปนี้

5.1 การปรับตัวในการสื่อสารของประชาคม

เมื่อต้องมารวมกันเป็นประชาคมทำให้แต่ละกลุ่มต้องปรับการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

5.1.1 การปรับตัวของกลุ่มแกนนำ จากเดิมที่เน้นการสื่อสารความคิด แกนนำต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหา เพื่อสื่อสารเรื่องการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นแผนงาน ผลงาน อุปสรรค ปัญหาของงาน และจากที่เน้นการสื่อสารไปยังตัวบุคคลก็ต้องปรับไปเน้นสื่อสารต่อกลุ่มบุคคลเพิ่มขึ้น

5.1.2 การปรับตัวของกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข การสื่อสารที่ปรับเปลี่ยนไปของกลุ่มคือ ต้องสื่อสารเรื่องแนวคิด แผนงาน การทำโครงการ จากที่เคยสื่อสารด้วยวาจาก็เพิ่มการสื่อสารด้วยเอกสาร และจากที่สื่อสารกันแต่ในกลุ่มก็ต้องเพิ่มการสื่อสารกับสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น

5.1.3 การปรับตัวของกลุ่มศรีตรัง กลุ่มนี้ต้องสื่อสารเรื่องแนวคิดประชาสังคมให้กับสมาชิกเพิ่มเติม ส่วนอื่น ๆ ยังไม่ต้องปรับตัวมากนัก

5.1.4 การปรับตัวของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ต้องเพิ่มเนื้อหาเรื่องแนวคิดประชาสังคม เพิ่มการสื่อสารแบบกลุ่มสนทนา การประชุมอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสมาชิกชุมชนยังไม่คุ้นเคย

5.1.5 การปรับตัวของกลุ่มวิชน 2001 สมาชิกกลุ่มต้องสื่อสารแนวคิดและความสัมพันธ์กันเอง เนื่องจากยังใหม่ต่อกัน นอกจากนี้ก็ต้องสื่อสารกับสาธารณะและกลุ่มเป้าหมายเพราะเป็นกลุ่มใหม่

5.2 การสื่อสารระหว่างประชาคมกับเทศบาล

หลังจากเวทีวิสัยทัศน์ฯ กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ได้กลับไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำวิสัยทัศน์ไปแปรเป็นโครงการกิจกรรมและนำกลับมาเสนอในการประชุมร่วมกับเทศบาล เพื่อให้เทศบาลบรรจุในแผนงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2543 (ก.ย. 2542-ต.ค. 2543) เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมต่อไป โดยมีขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลดังนี้

1. เขียนโครงการเสนอเข้าแผนเทศบาล
2. เดินเรื่องผ่านกองสวัสดิการ
3. เสนอโครงการต่อรองปลัดเทศบาลนครตรัง
4. เสนอโครงการให้นายกเทศมนตรีอนุมัติ
5. เบิกจ่ายเงินที่การคลัง

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนดังกล่าวก็คือขั้นตอนการสื่อสารระหว่างประชาคมกับเทศบาลนั่นเองซึ่งสามารถสรุปเป็นกระบวนการสื่อสารได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
ประชาคมทับเที่ยง	แผนงานกิจกรรม	ประชุมร่วมกัน และเสนองานตาม โครงสร้างราชการ	เทศบาล	ประชาคมได้รับงบประมาณตามแผน

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารระหว่างประชาคมกับเทศบาล

อย่างไรก็ตามด้วยขั้นตอนการสื่อสารแบบนี้เองที่ต่อมาเริ่มเกิดปัญหากันขึ้นในการสื่อสารระหว่างเทศบาลและประชาคมเนื่องจากประชาคมไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านขั้นตอนของราชการ ที่ล่าช้าในขณะที่กิจกรรมต่าง ๆ ต้องเริ่มตามที่กำหนด ซึ่งบางครั้งงบประมาณอนุมัติไม่ทันการณ์ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติก็ไม่ได้เข้าใจแนวคิดของประชาคมอย่างแท้จริงเพราะไม่ได้รับการสื่อสารมาก่อนอย่างเพียงพอ จึงมีทำที่ตรวจสอบ มากกว่าจะอำนวยความสะดวก ทำให้ประชาคมเสียความรู้สึก เพราะที่ผ่านมาแกนนำเน้นการสื่อสารเฉพาะผู้นำเทศบาล ระดับเจ้าที่บางคนจึงยังมีปัญหาเรื่องทัศนคติกับประชาคมทับเที่ยง

5.3 การสื่อสารภายในประชาคมทับเที่ยง

การสื่อสารภายในประชาคมทับเที่ยงนั้นมีอยู่ 3 ระดับ ทั้งระดับภายในกลุ่ม ระดับระหว่างกลุ่ม และระดับสื่อสารกับสังคมภายนอก ซึ่งจะแยกวิเคราะห์ ดังนี้

5.3.1 การสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรม

ในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ เมื่อมีการแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็นสี่กลุ่มแล้ว แต่ละกลุ่มก็มีการเลือกประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม โดยรายละเอียดของการสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรมแต่ละกลุ่มมีดังนี้

กลุ่มสุขภาพดีชีวิเป็นสุข สถานที่พบปะกันของกลุ่มมักจะนัดประชุมที่บ้านประธานกลุ่มและห้องประชุมเทศบาลนครตรัง ในช่วงแรกซึ่งยังเป็นระยะของการวางแผนกิจกรรม การเขียนโครงการ

สมาชิกจะนัดพบกันบ่อย แต่เมื่อเริ่มทำกิจกรรมก็นัดพบกันน้อยลง แต่จะพบกันในการทำกิจกรรม แทน ใช้กิจกรรมเป็นช่องทางการสื่อสารแทนการนัดประชุม

“เดิมมีการคุยกันที่บ้านน้ำจิตบ้าง บางครั้งเวลาคุยกันกลุ่มใหญ่ก็มาคุยกันที่ห้องประชุมเทศบาล ตอนแรกคุยกันบ่อย แต่ตอนหลังซาไปเพราะเราไม่ได้มีการเรียกประชุมและแต่ละคนก็มีงานเยอะเพราะมันไปแตกอย่างอื่นต่อ”

(คุณธานินท์ เดชธราดล : กลุ่มสมาชิก)

กิจกรรมเด่น ๆ ของกลุ่มนี้ที่ชักนำให้สมาชิกได้มาพบกันคือกิจกรรมบ้านสุขภาพ และ กิจกรรมตลาดสีเขียว

กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง กลุ่มนี้ก็นัดหมายกันที่บ้านแกนนำกลุ่มในช่วงการวางแผนกิจกรรม แต่เมื่อนัดประชุมหลายครั้งเข้าสมาชิกก็เริ่มหดหาย ดังคำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในกลุ่มที่ว่า

“พอแยกกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็ไปคิดแผนของตัวเอง ตอนแรกเราไปคิดกันที่บ้านของผผมเอง ก็นัดประชุมกัน 3 ครั้ง ประชุมทีมงานชุมชนเข้มแข็ง ในทีมตอนนั้นก็ยังมีพี่ดัง พี่พาส กับอีก 8-9 คน คณะกรรมการก็ไม่มากนัก มากันก็น้อย”

(คุณปัญญา จันทร์เพชร : กลุ่มสมาชิก)

เมื่อผ่านช่วงการวางแผนกิจกรรม แกนนำกลุ่มรู้สึกว่ามีสมาชิกเริ่มห่างเหินกัน จึงพยายามออกแบบกิจกรรมให้เป็นช่องทางการสื่อสารไปด้วยในตัว

“พอตั้งกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง มันห่างเหินจากตอนที่อ.ชัยวัฒน์มาอบรม พี่มองตรงนี้ว่าเราเหมือนห่างเหินกัน เลยคิดว่าเราน่าจะมีกิจกรรมตัวใหม่ที่ต้องทำ คือ ทำกลุ่มออมทรัพย์ ตอนเริ่มตั้งพี่ไปเป็นวิทยากรให้ในชุมชน พอเกิดกลุ่มออมทรัพย์ ก็ตั้งเป็นเครือข่ายออมทรัพย์เทศบาลนครตรัง นี่ก็กลายเป็นมาจากประชาคม พอเป็นเครือข่ายตรงนี้เราจะพบกันเดือนละครั้ง ก็คือ แกนมาคุยกัน ใครมีปัญหาอยากให้ช่วยเหลือ ตอนหลังไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องกองทุนแล้ว ปัญหาเรื่องน้ำ เรื่องไฟ เรื่องขยะ กลายเป็นเวทีประชุมกันเดือนละครั้ง ร่วมแก้ปัญหาทุกเรื่อง”

(คุณจรรยา ถาวร : กลุ่มสมาชิก)

กลุ่มศรีตรัง ในช่วงเริ่มต้นวางแผนกิจกรรม ทางกลุ่มนัดประชุมที่บ้านของประธานกลุ่ม โดยไปแจ้งกันด้วยวาจา ส่วนใหญ่จะบอกด้วยปากไม่ได้ทำหนังสืออะไรกัน

“กลุ่มศรีตรังเราให้คุณน้ำเอี่ยม ซึ่งเป็นผู้อาวุโสปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญเป็นหัวหน้า แล้วเราก็นัดประชุมกันที่บ้านน้ำเอี่ยม ในกลุ่มเรามีขั้นตอนการพูดคุยกันในองค์ประชุมแล้วเขาก็มอบฉันทานุมัติให้ผมเขียนร่างโครงการคร่าวๆแล้วเล่าให้เขาฟังจากนั้นก็เขียนโครงการนำเสนอเทศบาลเพื่อของบประมาณ”

(อ.วิโรจน์ ศรีวรพจน์ : กลุ่มสมาชิก)

ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มศรีตรังมีวิธีการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งการไปพบด้วยตัวเองและการใช้ใบปลิวประชาสัมพันธ์ไปแจ้งแก่กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมแต่ละครั้ง

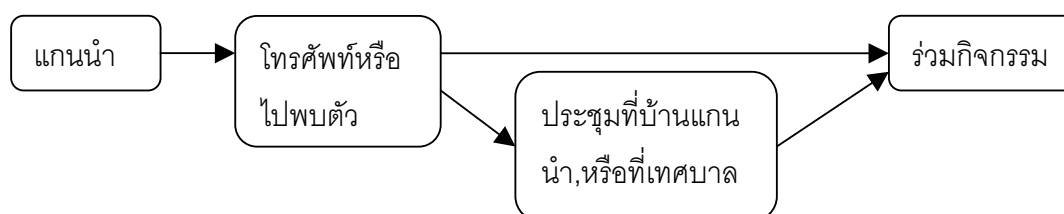
กลุ่ม VISION 2001 เนื่องจากกลุ่มนี้ไม่ได้มีการจัดโครงสร้างแบบมีประธาน และกรรมการ การนัดหมายวางแผนกิจกรรมจึงไม่มีสถานที่แน่นอน มีการพบกันทั้งที่เทศบาล บ้านสมาชิกกลุ่ม และความถี่ในการพบปะกันก็น้อย

โดยสรุปก็คือ ทั้ง 4 กลุ่ม มีรูปแบบการสื่อสารภายในกลุ่มลักษณะเดียวกัน คือการนัดหมายวันเวลาประชุมกลุ่มย่อยของตนเพื่อช่วยกันคิดกิจกรรมกลุ่มและเขียนเป็นโครงการคร่าวๆเพื่อนำเสนอต่อเทศบาล ในการประชุมจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ทุกคนในกลุ่มมีอิสระในการนำเสนอความคิด และเนื่องจากการประชุมกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มของคนที่น่าสนใจและมีความถนัดในเรื่องที่คล้ายคลึงกันอยู่แล้ว บรรยากาศของการประชุมจึงเป็นกันเอง พูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการในสถานที่ที่สมาชิกในกลุ่มพอใจ สถานที่พบปะกันของกลุ่มมีทั้งที่บ้านแกนนำกลุ่ม และเทศบาล ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการสื่อสารภายในของกลุ่มกิจกรรมทั้ง 4 กลุ่ม ได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
แกนนำและสมาชิกกลุ่ม	วางแผนทำกิจกรรม เขียนโครงการ	นัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการ คุยกันแบบมีส่วนร่วมที่บ้านแกนนำ หรือที่เทศบาล ต่อมาใช้ การทำกิจกรรม เป็นช่องทางพบกัน	สมาชิกกลุ่ม	ทำให้สมาชิกได้พบปะแลกเปลี่ยนกัน เกิดแผนงาน มีการปรึกษาหารือ แก้ปัญหาต่าง ๆ

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารในกลุ่มกิจกรรม

จากกระบวนการสื่อสารสามารถแสดงเส้นทางของข้อมูลในการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมได้ดังนี้

5.3.2 การสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรม

การสื่อสารในส่วนนี้จะเป็นสารสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมทั้งหมดของประชาคมตำบลเข้าด้วยกัน การสื่อสารในส่วนนี้ผู้นำโดยกลุ่มแกนนำ ซึ่งสิ่งที่จะนำมาสื่อสารคือ ข้อมูลข่าวสารภายในประชาคม ความคืบหน้าและสภาพปัญหาจากการดำเนินงาน จากการศึกษพบว่าในตอนแรกประชาคมตำบลเพียงไม่ได้มีการออกแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรมไว้เป็นการเฉพาะเลย ต่อมาเมื่อสมาชิกเรียกร้องจึงมีการกำหนดนัดหมายพบปะกันอย่างเป็นทางการ มีการออกหนังสือเชิญเชิญกันโดยหนังสือ นัดวัน นัดสถานที่ประชุม แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ดังปรากฏข้อมูลจากสมาชิกประชาคมว่า

“คนในประชาคมจะนัดประชุมกัน จะมีการออกหนังสือเชิญเชิญกันโดยหนังสือ นัดวัน นัดสถานที่ประชุม พอมาพบปะก็จะพูดคุยกันว่ากลุ่มของพี่ทำอะไรอยู่บ้าง กลุ่มของคนนี้จะทำอะไรกันบ้าง ลองเขียน ลองนำเสนอดูพอได้กิจกรรมมันก็จะเกิดการแบ่งบทบาทหน้าที่ของการประสานงานว่าให้ใครประสานกับฝ่ายไหนของเทศบาล การประชุมก็จะออกมาเรื่อยๆต้องพบปะเรื่อยๆ ช่วงแรกอาจจะพบกันบ่อยเพราะเรามีพื้นที่กิจกรรมอยู่ เช่น ที่บ้านสุขภาพ ตลาดนัดสีเขียว”

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : กลุ่มแกนนำ)

“เมื่อมีการแยกกลุ่มแล้ว ตอนแรกก็เคยเรียกร้องว่าให้มีกองเลขาขึ้นมาประสานงานทุกวันศุกร์ของต้นเดือนให้มีการเรียกประชุม แต่ปรากฏว่าไปกันคนสองคน ที่หลังก็ไม่สามารถบริหารงานกันได้ ต่างคนก็เลยไปทำกันเอง”

(คุณปัญญา จันท์เพชร: กลุ่มสมาชิก)

อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีความจำเป็นต้องสื่อสารกัน สมาชิกประชาคมจึงพยายามหาทางสื่อสารกันอยู่บ้าง โดยมีบ้านของคุณธีรทัต เป็นศูนย์กลางการพบปะสื่อสารกัน เหมือนเป็นที่ทำการกลาย ๆ เพราะคุณธีรทัตเป็นแกนนำที่รับบทดูแลติดตามการทำงานของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องใกล้ชิด ดังที่สมาชิกประชาคมกล่าวว่า

“พูดคุยกันอยู่ประจำเหมือนจะทุกคืน ช่วงจังหวะไหนที่ไม่มีการประชุมก็จะแวะเวียนเยี่ยมเยียนกัน นั่งคุยกันธรรมดาว่าในสภาวะปัจจุบันนี้สังคมมันเปลี่ยนแปลงไปทางไหน เราจะเดินไปยังไง กิจกรรมที่เราทำอยู่จะสอดคล้องกันได้หรือไม่ เราควรมีการปรับกระบวนการ กระบวนคิด หรือแนวทางการทำงานอย่างไรบ้าง หรือว่าการดำเนินชีวิตเราจะเป็นอย่างไร ก็คุยกันสม่ำเสมออยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะไปบ้านพี่จ้อยซึ่งเป็นเหมือนที่ทำการไปแล้ว

(คุณจันทิมา ต้นสุย: กลุ่มสมาชิก)

“การสื่อสารบางครั้งก็โทรศัพท์ บางครั้งก็ไปพบด้วยตัวเอง ไปหาถึงที่ทำงานเลย คุยแบบไม่เป็นทางการ บางทีเรื่องด่วนก็ไปถึงบ้านพี่จ้อย บางทีไปที่บ้านพี่จ้อยก็พบหมด”

(คุณจรรยา ถาวร: กลุ่มสมาชิก)

“ปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมไม่ต่อเนื่องคือเราขาดการติดต่อสื่อสาร คือเราไม่มีสื่อในการติดต่อกันคือมันยุ่งยากในการตามหา โทรศัพท์บางทีก็ว่างบ้าง ไม่ว่างบ้าง ไปที่บ้านหลายครั้งก็ไม่พบ เราไม่มีศูนย์กลางการติดต่อของประชาคมที่ใครต้องการอะไรก็ไปติดต่อตรงนั้น ถ้าไม่พบก็ได้ฝากเรื่องราวไว้ ได้มีที่ติดต่อกันตรงนี้เราขาดอย่างมาก นาน ๆ ก็หายไป ๆ

(คุณประพาส โรจนพิทักษ์: กลุ่มแกนนำ)

จะเห็นได้ว่าสมาชิกประชาคมทับเที่ยงเรียกร้องการมีศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารที่แน่นอน แต่ไม่ต้องกำหนดวันเวลาที่แน่นอน การพบกันขึ้นอยู่กับการณ์ดหมายเป็นครั้ง ๆ ไป และพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ผลการศึกษาทำให้พอจะสรุปกระบวนการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงได้ ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
แกนนำกลุ่มกิจกรรมและแกนนำประชาคม	ความคืบหน้าและปัญหาอุปสรรคของงาน การขอคำปรึกษาหารือในประเด็นต่าง ๆ	โทรศัพท์นัดหมาย หรือไปหากัน มีศูนย์กลางการพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการที่บ้านคุณธีรทัต	แกนนำกลุ่มกิจกรรมและแกนนำประชาคม	เกิดการปรึกษาหารือ รับทราบความคืบหน้าช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

5.3.3 การสื่อสารระหว่างประชาคมทับเที่ยงกับสังคมภายนอก

การสื่อสารในระดับนี้มีสองส่วนด้วยกันคือ การสื่อสารของประชาคมทับเที่ยงในภาพรวม และการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมต่อสังคมภายนอก

การสื่อสารของประชาคมทับเที่ยงในภาพรวม กำหนดไว้สองกิจกรรม คือ

1.) ทำจดหมายข่าว ชื่อ **“คลื่น”** เพื่อสื่อสารความเคลื่อนไหว และผลงานต่างของประชาคม ต่อสมาชิกประชาคม และกลุ่มองค์กรพันธมิตร ต่าง ๆ

2.) การจัดกิจกรรม **เวทีสภาเมือง** เป็นการทำกิจกรรมตาม **แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้** ของประชาคมทับเที่ยง ลักษณะการจัดกิจกรรมทำโดยการเชิญวิทยากรผู้ทรง คุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆมาบรรยาย เป้าหมายของการจัดกิจกรรมสภาเมือง นอกเหนือจากการเสริมสร้างองค์ความรู้แล้ว แก่ผู้สนใจทั่วไปแล้ว ยังมุ่งหวังให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมร่วมที่ทั้งกลุ่มแกนนำกลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตรของประชาคมทับเที่ยง ได้มาร่วมตัวกันหลังจากที่กลุ่มปฏิบัติการแต่ละกลุ่มต่างแยกย้ายไปทำกิจกรรมของตน กิจกรรมนี้กำหนดจัดปีละ 1 ครั้ง

กระบวนการสื่อสารของประชาคมในภาพรวมกับสมาชิกและสังคมภายนอก สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่มแกนนำ	กิจกรรมและความเคลื่อนไหวของประชาคมทับเที่ยง	จดหมายข่าวคลื่น	สมาชิกประชาคมและองค์กรพันธมิตร ภาคีต่าง ๆ	สมาชิกประชาคมและชาวทับเที่ยงได้รับรู้ข้อมูลที่นำเสนอ
กลุ่มแกนนำ	องค์ความรู้แล้วจากการบรรยายของวิทยากร	เวทีสภาเมือง	สมาชิกประชาคมองค์กรพันธมิตรภาคีต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป	ผู้เข้าร่วมได้รับองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับการทำกิจกรรมเมืองน่าอยู่ของประชาคม

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของประชาคมในภาพรวมกับสมาชิกและสังคมภายนอก

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาได้พบว่า การทำจดหมายข่าวคลื่น ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ไม่มีวาระนั้นนอน จึงไม่สามารถเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีศักยภาพใด ๆ

การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมต่อสังคมภายนอก แต่ละกลุ่มมีการสื่อสารการดำเนินกิจกรรมของตนให้สังคมชาวทับเที่ยงได้รับทราบ ดังต่อไปนี้

กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจะใช้สื่อที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อบอกต่อกันไปแบบปากต่อปาก นอกจากนั้นแล้วยังมีการใช้สื่อเฉพาะกิจในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประกาศ รถประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และใช้สื่อมวลชน คือ สื่อวิทยุในการแพร่กระจายข่าวสารและกิจกรรมออกไปในวงกว้าง

กลุ่มศรีตรัง การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจึงใช้สื่อบุคคลไปกระจายข่าวสารยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นครูอยู่แล้วจึงมีความน่าเชื่อถือและทำให้สามารถเข้าไปประชาสัมพันธ์กิจกรรมกับเด็กได้ง่าย นอกจากนั้นแล้วยังมีการเสริมด้วยสื่อเฉพาะกิจ เช่น ใบปลิว อีกทั้งยังใช้สื่อวิทยุในการประชาสัมพันธ์เช่นเดียวกับกลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข

กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมกับชุมชน ไม่ได้ต้องการการเข้าร่วมจากบุคคลภายนอก จึงประชาสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มชุมชนด้วยกัน เมื่อมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มจึงทำได้โดยง่าย โดยเฉพาะการที่สมาชิกในกลุ่มคือ **คุณจรรยา ถาวร** ซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้นำชุมชน อีกทั้งยังเป็นพนักงานเทศบาลที่ทำหน้าที่กระจายข่าวสารต่างๆของเทศบาลให้คนในชุมชนเขตเทศบาลทั้ง 26 ชุมชนได้รับทราบ คุณจรรยาจึงมีความสนิทสนมกับคนในชุมชนมากและสามารถเชื่อมต่อกับคนในชุมชนทั้ง 26 ชุมชนได้ดี จึงเป็นผลให้การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว และสื่อที่ใช้ในการกระจายข่าวสารข้อมูลของกลุ่มคือการใช้สื่อบุคคลลงไปกระจายข้อมูลข่าวสารแบบปากต่อปากในพื้นที่เป้าหมาย

กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ใช้การประชาสัมพันธ์ ทั้งทางวิทยุ แผ่นปลิว สื่อบุคคล และเสียงตามสายของเทศบาล

จะเห็นได้ว่ากลุ่มกิจกรรมใช้ช่องทางการสื่อสารสู่สังคมผ่าน 3 ช่องทางหลักคือ

- 1.) สื่อที่กลุ่มทำเอง เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประกาศ
- 2.) สื่อของเทศบาล เช่น รถแห่ เสียงตามสาย
- 3.) สื่อมวลชน คือวิทยุ ดังที่ผู้จัดรายการวิทยุได้กล่าวว่า

“รายการวิทยุที่ทำอยู่ตอนนี้มีรายการเพื่อสังคม 2 รายการ คือ รายการเวทีคนตรัง กับรายการอสมท.เพื่อชุมชน ช่วงเวลาสภามือเมืองออกอากาศทาง อสมท.ตรัง เวทีคนตรังมีตั้งแต่ 19.30-19.55น. วันละ 25 นาที จันทร์ถึงศุกร์ ทาง อสมท.106.25 วันพุธเป็นรายการอสมท.เพื่อชุมชน ช่วงเวลาสภามือเมือง 2ทุ่ม – 3 ทุ่ม ประมาณ 50-55 นาที เป็นรายการเพื่อชุมชน ที่สอดแทรกเรื่องของประชาคม ทับเที่ยงอยู่ตลอดเพราะพี่ถือว่าเป็นการรวมตัวของกลุ่มประชาชน และจะพูดในแง่ของการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนด ร่วมกันขับเคลื่อน”

(คุณจันทิมา ตันสุย : กลุ่มสมาชิก)

จากผลการศึกษาทำให้สามารถสรุปกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมไปยังสังคมภายนอกได้

ดังนี้

ผู้ส่งสาร	เนื้อหา	ช่องทางสื่อสาร	ผู้รับสาร	ผลกระทบ
กลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข	กิจกรรมของกลุ่ม	สื่อบุคคล, แผ่นพับ ใบปลิวป้ายประกาศ รถแห่ สื่อวิทยุ	สาธารณะชน ชาวตำบลเที่ยง	ชาวตำบลเที่ยงรับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่มศรีตรัง	กิจกรรมของกลุ่ม	สื่อบุคคล ใบปลิว วิทยุ	สาธารณะชน ชาวตำบลเที่ยง	กลุ่มเป้าหมายรับ ทราบและเข้าร่วมกิจ กรรม
กลุ่มชุมชนเข้ม แข็ง	กิจกรรมของกลุ่ม	สื่อบุคคล	สาธารณะชน ชาวตำบลเที่ยง	กลุ่มเป้าหมายรับ ทราบและเข้าร่วมกิจ กรรม
กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001	กิจกรรมของกลุ่ม	ใบปลิวป้ายประกาศ รถแห่ สื่อวิทยุ	สาธารณะชน ชาวตำบลเที่ยง	ชาวตำบลเที่ยงรับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางแสดงกระบวนการสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมไปยังสังคมภายนอก

6. การสื่อสารในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

การที่ประชาคมตำบลเที่ยงได้หยุดการเติบโต และหมดสภาพการเป็นประชาคมตามรูปแบบโครงสร้างที่จัดตั้งเอาไว้อย่างรวดเร็ว นั้น เกิดจากปัจจัยหลายประการทั้งจากภายในและภายนอกแต่ปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาก็คือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

6.1 สภาพปัญหาการสื่อสารในโครงสร้างประชาคมตำบลเที่ยง

สมาชิกประชาคมตำบลเที่ยงต่างตระหนักดีว่ามีปัญหาการสื่อสารภายในประชาคม จึงได้มีการจัดประชุมเพื่อหาทางออกในเวทีเชื่อมโยงเครือข่าย วันที่ 30 ธันวาคม 2545 ณ ห้องประชุมเทศบาลนครตรัง ชั้น 2 มีผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน

ผลการจัดเวที พบว่าหลังจากที่กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 กลุ่ม คือกลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข, กลุ่มศรีตรัง, กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง และกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ได้แยกย้ายกันไปทำกิจกรรมตามเป้าหมายของกลุ่มตนเอง ตั้งแต่ปี 2542 จนมาถึงปัจจุบันนั้น ในช่วงเริ่มต้นเมื่อมีกิจกรรมของกลุ่มใด ทั้งแกนนำและ

สมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ต่างก็ไปช่วยเหลือและไปเข้าร่วมกิจกรรมนั้นด้วย แต่ในระยะหลังต่างคนก็ต่างมีภารกิจส่วนตัวมากมายจนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้ ดังนั้น การทำกิจกรรมจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่ม หรือแม้ กิจกรรมจะมีเป้าหมายเดียวกัน แต่ต่างคนก็ต่างจัดกิจกรรมของตน ขาดการสื่อสารเชื่อมโยงระหว่างคนในกลุ่มด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้ว กิจกรรมบางกลุ่มเมื่อเขียนโครงการนำเสนอแล้วไม่สามารถเป็นจริงได้เช่นกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 นำเสนอโครงการทฤษฎีแยกขยะแต่ไม่ผ่านการพิจารณาจากเทศบาลเนื่องจากใช้งบประมาณมากเกินไปเป็นผลให้สมาชิกในกลุ่มบางคนเกิดความท้อถอยและหยุดดำเนินการต่อไป ส่วนสมาชิกบางคนก็ไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ตนสนใจต่อไป

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมก็ช่วยกันระดมความคิดว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายประชาคมทับเที่ยงให้กลับมามีชีวิตได้เหมือนเดิมผลจากการระดมความคิด มีข้อเสนอเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการสื่อสารที่น่าสนใจ คือ

1.การสื่อสารภายในเครือข่าย

- การทำงานจิตใจต้องกว้าง ต้องยอมรับความคิดระหว่างกันและไม่ควรเป็นทางการควรเป็นธรรมชาติ มาช่วยกันอย่างตั้งใจ ไม่หวังผลตอบแทน ใจต้องมาก่อนเสมอต้องคบเพื่อน

2.การสื่อสารระหว่างเครือข่าย

- การสื่อสารระหว่างกลุ่มต้องเร็ว ชัดเจน และพร้อมจะร่วมมือกัน
- ควรมีจุดรวมเครือข่าย เช่น ร้านกาแฟ หรือ สโมสรเก่า
- ควรมีผู้สื่อข่าวของเครือข่าย มีจุดส่งข่าวและมีข้อมูลพื้นฐานของเครือข่าย
- ต้องมีการนัดพบเครือข่ายตามความเหมาะสม

3.การสื่อสารกับสังคมภายนอก

- วัตถุประสงค์ของเครือข่ายต้องชัดเจน ตรงประเด็น สามารถบอกให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจได้
- กิจกรรมที่ทำอาจไม่ใช่ประเด็นร้อน แต่เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วสบายใจ

อย่างไรก็ตามพบว่า การนำเอาผลสรุปนี้ไปปฏิบัติเป็นไปอย่างต่างคนต่างทำ ไม่มีแผนปฏิบัติและติดตามร่วมกันแต่อย่างใด

6.2 สภาพปัญหาของการสื่อสารระหว่างประชาคมทับเที่ยงกับเทศบาลนครตรัง

เมื่อประชาคมทับเที่ยงจะเริ่มต้นเดินหน้าในกิจกรรม โดยมีเทศบาลแสดงตัวเป็นพันธมิตรที่จะคอยสนับสนุนงบประมาณ มีการสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างแจ่มชัดในเชิงหลักการของความร่วมมือที่จะมีต่อกัน กระนั้นก็ตามเมื่อลงมือปฏิบัติกลับพบปัญหามากมาย ซึ่งหลักๆเกิดจากเจ้าหน้าที่เทศบาลระดับปฏิบัติที่ไม่เข้าใจแนวคิดประชาสังคมจึงมีท่าทีตรวจสอบ มากกว่าจะเชื่ออำนาจการทำงานของประชาคม

เมื่อเจ้าหน้าที่เทศบาลมีท่าทีตรวจสอบ ก็ทำให้ฐานะของคู่สื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาคมเปลี่ยนไป จากที่กำหนดไว้อย่างเท่าเทียมกันในฐานะพันธมิตร ก็กลายเป็นความสัมพันธ์ของผู้ให้กับผู้รับ ซึ่งไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ประชาคมอึดอัดและยอมรับไม่ได้

แกนนำประชาคมสรุปอย่างชัดเจนว่า สาเหตุความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่เทศบาลมาจากการไม่ได้สื่อสารแนวคิดประชาสังคมให้รับรู้ที่ดีพอมาตั้งแต่ต้น ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สื่อสารกันจนเข้าใจดีแล้วเช่นคุณสมุณทนา วาทีสุนทร นั้นได้ย้ายไปที่อื่น การจะเริ่มต้นสื่อสารแนวคิดใหม่กับเจ้าหน้าที่เทศบาล ก็เป็นไปได้ยากเนื่องจากพัฒนาการของงานมาถึงตอนที่ต้องลงมือปฏิบัติแล้วเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องดำเนินการก่อนภารกิจอื่น ๆ

ความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่เทศบาลยังทำให้ต้นทุนการสื่อสารของประชาคมสูงขึ้นอย่างมาก จากที่ควรสื่อสารครั้งเดียวจบ ก็กลายเป็นว่าสื่อสารกัน 4-5 ครั้งแล้วยังไม่เข้าใจกัน ทำให้ประชาคมต้องแบกต้นทุนการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นทั้งเสียเวลา ค่าเดินทาง และกำลังใจ บางครั้งต้องตัดใจใช้เงินส่วนตัวทำกิจกรรม เพราะไม่อาจรอเทศบาลได้ จึงยิ่งบั่นทอนให้ประชาคมอ่อนแอลงอย่างรวดเร็ว

โดยสรุปจะเห็นได้ว่านอกจากประชาคมจะมีจุดอ่อนที่การสื่อสารภายในของประชาคมเองแล้ว ยังต้องมาเจอปัญหาการสื่อสารกับเทศบาลที่สำคัญ ๆ คือ

1. ไม่ได้สื่อสารแนวคิดประชาสังคมให้เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างเพียงพอ
2. เจ้าหน้าที่ซึ่งได้สื่อสารกันดีแล้วย้ายไปอยู่ที่อื่น
3. ฐานะของคู่สื่อสารระหว่างกันซึ่งได้กำหนดไว้เท่าเทียมกันในฐานะพันธมิตร กลับกลายเป็นไม่เท่าเทียมกันในฐานะผู้ให้กับผู้รับ
4. ต้นทุนการสื่อสารสูงขึ้นจนประชาคมไม่สามารถรับได้

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นประชาคมกับเทศบาลก็พยายามสื่อสารกันเพื่อหาทางแก้ปัญหา ดังที่ปรากฏว่ามีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2544 ซึ่งประชาคมได้สะท้อนปัญหาดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนเทศบาลได้สะท้อนว่าประชาคมไม่มีตัวแทนที่แน่นอนในการติดต่อกับเทศบาล คนที่เทศบาลเชื่อมั่นคือ คุณธีรทัต บางครั้งก็ไม่ว่าง เมื่อคนอื่น ๆ มาติดต่อเทศบาลก็ขาดความเชื่อมั่น

ผลจากการประชุมนี้ทำให้ประชาคมและเทศบาลตกลงกันหาทางแก้ปัญหามหาการสื่อสารด้วยการจะจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานของประชาคมขึ้นมาสักชุดเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับเทศบาล แต่ต่อมาก็ไม่ปรากฏว่าได้ดำเนินการตามข้อตกลงนี้เนื่องจากประชาคมเบี่ยงเบนจากการสื่อสารกับเทศบาลเป็นอย่างมากแล้ว และเริ่มหาทางออกอื่น ๆ เช่นการสื่อสารกับองค์กรที่เป็นแหล่งทุนภายนอก เช่น กองทุน SIF, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมในประชาคมดำเนินต่อไปได้

เมื่อการสื่อสารระหว่างกันภายในประชาคมไม่ได้เข้มแข็งมาแต่เดิม และการสื่อสารกับพันธมิตรหลักล้มเหลว ในที่สุดกลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงต่างก็แยกย้ายกันไปติดต่อสื่อสารกับองค์กรภายนอกที่สามารถสนับสนุนกิจกรรมได้ ยกเว้นกลุ่มวิชน 2001 ที่สลายกลุ่มไปเลย การที่ต่างแยกย้ายกันไปนี้ทำให้ต้องละทิ้งเป้าหมายเมืองน่าอยู่ที่จะมุ่งมั่นร่วมกันในนามประชาคมทับเที่ยง ดังนั้นแต่ละกลุ่มจึงมีสภาพต่างคนต่างไปทำกิจกรรมเพื่อสนองตอบเป้าหมายของกลุ่ม และของแหล่งทุนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้สมาชิกประชาคมจะแยกย้ายกันไปจนแทบไม่เหลือกิจกรรมในนามประชาคมอยู่แล้ว แต่แกนนำประชาคมก็ถือว่าประชาคมยังคงอยู่ในใจของทุกคนและพร้อมจะกลับมาได้เสมอ ดังที่ในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เทศบาลและประชาคมทับเที่ยง ก็ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาขบวนการประชาสังคมในจังหวัดตรัง ณ อาคารเอนกประสงค์เทศบาลนครตรัง ในวาระที่ประชาคม ทับเที่ยงครบรอบ 5 ปี ใช้ชื่อเวทีว่าการประชุมติดตามและประเมินผล (FOLLOW UP CONFERENCE) การดำเนินงานของประชาคมทับเที่ยงและขบวนการประชาสังคมในจังหวัดตรัง ปรากฏว่าสมาชิกประชาคมก็ยังเข้าร่วมประมาณ 50 คน แม้จะไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว และทุกคนมีความเห็นพ้องกันว่าแม้ความสัมพันธ์ในโครงสร้างจัดตั้งของประชาคมจะหมดสภาพไปแล้วแต่ความสัมพันธ์ระหว่างคนยังอยู่ ประชาคมทับเที่ยงยังพร้อมจะกลับมาภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมเสมอ

7. ข้อเสนอการสื่อสารที่พบในการศึกษาตลอดช่วงพัฒนาการของประชาคมทับเตี๋ย

แม้ว่าความสนใจแนวคิดประชาสังคมในเมืองทับเตี๋ยจะเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ แต่ในระยะต่อมาได้มีการต่อยอดพัฒนาการด้วยการจัดตั้งให้เป็นประชาคมทับเตี๋ย อันหมายความว่าในส่วนของการสื่อสารก็ต้องมีทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและที่ออกแบบจัดตั้งขึ้น ซึ่งจากการศึกษากระบวนการสื่อสารตลอดพัฒนาการของประชาคมทับเตี๋ย นอกเหนือจากประเด็นวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์สรุปการสื่อสารของประชาคมทับเตี๋ย ดังต่อไปนี้

7.1 ข้อเสนอรูปแบบการสื่อสารที่พบในพัฒนาการของประชาคมทับเตี๋ย

จากการศึกษาพบว่ามียุรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการของประชาคมทับเตี๋ยทั้งหมด 6 รูปแบบ คือ

1. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มเล็กแบบเปิด ที่แกนนำใช้พบปะเพื่อสื่อสารเตรียมความคิดเห็นต่าง ๆ ได้แก่วงสภากาแฟ
2. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มเฉพาะ ได้แก่เวทีเสวนาที่ร้านสามัญชน
3. เวทีสื่อสารทางสื่อ ได้แก่หนังสือพิมพ์แม่น้ำ รายการวิทยุ
4. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มหลากหลาย ได้แก่เวทีตรังเคเสวนา
5. เวทีสื่อสารแบบเปิดเชิงบรรยายสำหรับกลุ่มหลากหลาย เช่นเวทีสภาเมือง
6. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบปิดสำหรับกลุ่มหลากหลายที่เชิญเข้าร่วม เช่นเวทีวิสัยทัศน์ฯ หรือเวทีสัมมนาที่แกนนำเข้าร่วมกับ CIVICNET

จากรูปแบบการสื่อสารทั้งหมดดังกล่าว สามารถสรุปคุณลักษณะของแต่ละรูปแบบได้ ดังนี้

7.1.1 ที่มาและภารกิจของเวที

รูปแบบการสื่อสาร	ที่มาและภารกิจของเวที
1. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มเล็กแบบเปิด ที่แกนนำใช้พบปะเพื่อสื่อสารเตรียมความคิดต่าง ๆ ได้แก่วงสภากาแฟ	เป็นเวทีที่มีอยู่แล้วในวิถีวัฒนธรรม เพื่อเป็นที่พบปะสื่อสารของคนทับเที่ยงทุกกลุ่มในยามเช้า, ค่ำ ซึ่งแกนนำใช้เป็นที่สื่อสารเตรียมความคิดต่าง ๆ
2. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มเฉพาะ ได้แก่เวทีเสวนาที่ร้านสามัญชน	เกิดจากการรวมตัวของนักกิจกรรมที่เห็นปัญหาสังคม จึงมาพูดคุยกันในลักษณะแลกเปลี่ยนแนวความคิด
3. เวทีสื่อสารทางสื่อ ได้แก่หนังสือพิมพ์แม่น้ำ รายการวิทยุ	เกิดจากกลุ่มนักกิจกรรมต้องการสื่อแนวคิดแก่สาธารณชนชาวทับเที่ยง เพื่อสร้างการรับรู้การตื่นตัวต่อปัญหาสังคมร่วมกัน
4. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มหลากหลาย ได้แก่เวทีตรังเคเสวนา	เกิดจากการปิดตัวของ นสพ.แม่น้ำ และการเปิดรับแนวคิดประชาสังคมของกลุ่มแกนนำ จึงอยากมีเวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของคนหลากหลาย เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งพยายามหาทางออกจากปัญหาด้วย
5. เวทีสื่อสารแบบเปิดเชิงบรรยายสำหรับกลุ่มหลากหลาย เช่นเวทีสภาเมือง	มีขึ้นเพื่อรองรับสำหรับการเผยแพร่ประเด็นเฉพาะหรือความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม
6. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบปิดสำหรับกลุ่มหลากหลายที่เชิญเข้าร่วม เช่นเวทีวิสัยทัศน์ฯ หรือเวทีสัมมนาที่แกนนำเข้าร่วมกับ CIVICNET	เกิดจากการตื่นตัวที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาของสังคมร่วมกัน จึงมีเวทีขึ้นเพื่อดึงคนที่คิดเหมือนกันมาร่วมเรียนรู้และวางแผนด้วยกัน

7.1.2 ผู้เข้าร่วมและลักษณะของเวที

รูปแบบการสื่อสาร	ผู้เข้าร่วมและลักษณะของเวที
1. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มเล็กแบบเปิด ที่แกนนำใช้พบปะเพื่อสื่อสารเตรียมความคิดเห็นต่าง ๆ ได้แก่วงสภากาแฟ	สภากาแฟเป็นเวทีเปิดสำหรับทุกคน อย่างไรก็ตาม แต่ละกลุ่มมักนัดหมายกันมาก่อน เช่นกลุ่มแกนนำ ลักษณะจะเป็นเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ปรัชญาได้ตอบกัน ไม่กำหนดประเด็นชัดเจนแน่นอนนัก ไม่มีการจดบันทึก
2. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มเฉพาะ ได้แก่เวทีเสวนาที่ร้านสามัญชน	เป็นเวทีของกลุ่มนักกิจกรรม จะนัดสนทนากันไปแบบไม่เป็นทางการไม่นัดหมายและกำหนดวาระชัดเจน
3. เวทีสื่อสารทางสื่อ ได้แก่หนังสือพิมพ์แม่น้ำ รายการวิทยุ	เป็นเวทีสื่อสารทางเดียวจากกลุ่มแกนนำไปยังชาวทับเที่ยง
4. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มหลากหลาย ได้แก่เวทีตรังเคเสวนา	เป็นเวทีแบบมีส่วนร่วมแบบเปิดให้ใครเข้าก็ได้ ทั้งที่เชิญและไม่เชิญ เป็นกลุ่มพูดคุยขนาดใหญ่ มากกว่า 20 คน กำหนดวันเวลา สถานที่ และประเด็นชัดเจน
5. เวทีสื่อสารแบบเปิดเชิงบรรยายสำหรับกลุ่มหลากหลาย เช่นเวทีสภาเมือง	เป็นเวทีแบบมีส่วนร่วมแบบเปิดให้ใครเข้าก็ได้ ทั้งที่เชิญและไม่เชิญ เป็นเวทีเชิงบรรยายไม่เน้นการแลกเปลี่ยนความเห็นมากนัก วาระการจัดจะนาน ๆ ครั้ง เช่น ปีละครั้ง
6. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบปิดสำหรับกลุ่มหลากหลายที่เชิญเข้าร่วม เช่นเวทีวิสัยทัศน์ฯ หรือเวทีสัมมนาที่แกนนำเข้าร่วมกับ CIVICNET	เป็นเวทีสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่รับเชิญและทำความเข้าใจล่วงหน้า ในเวทีจะสื่อสารกันอย่างมีส่วนร่วม มีการกำหนดระเบียบวิธีสื่อสารอย่างชัดเจน

7.1.3 เนื้อหาและผลของเวที

รูปแบบการสื่อสาร	เนื้อหาและผลของเวที
1. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มเล็กแบบเปิด ที่แกนนำใช้พบปะเพื่อสื่อสารเตรียมความคิดต่าง ๆ ได้แก่วงสภากาแฟ	มักมีประเด็นปรึกษาหารือ หรือประเด็นสนใจร่วมเป็นประเด็นนำ แต่ในวงพูดคุยก็อาจมีประเด็นอื่น ๆ มาเพิ่มได้อีกมากตามความสนใจ ผลของเวทีจะนำไปสู่การนัดหมายสื่อสารหรือลงมือปฏิบัติในขั้นตอนต่อไป
2. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มเฉพาะ ได้แก่เวทีเสวนาที่ร้านสามัญชน	เป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งมักอยู่ในความสนใจของนักกิจกรรม มีผลทำให้แต่ละคนมีข้อมูลความรู้มากขึ้นและอยากหาทางแก้ปัญหาหรือทำให้สังคมรับรู้ปัญหา
3. เวทีสื่อสารทางสื่อ ได้แก่หนังสือพิมพ์แม่น้ำ รายการวิทยุ	เป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและต่อมาเป็นเรื่องแนวคิดประชาสังคม ทำให้คนทับเที่ยงตื่นตัวต่อปัญหาสาธารณะและรับรู้แนวคิดประชาสังคม
4. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบเปิดสำหรับกลุ่มหลากหลาย ได้แก่เวทีตรังเคเสวนา	เป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมของทับเที่ยง ทำให้ผู้เข้าร่วมได้ข้อมูล และอยากร่วมกันแก้ปัญหา
5. เวทีสื่อสารแบบเปิดเชิงบรรยายสำหรับกลุ่มหลากหลาย เช่นเวทีสภาเมือง	เป็นประเด็นความรู้ใหม่ ๆ เช่นความรู้เรื่องเมืองน่าอยู่ ทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับรู้ข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ
6. เวทีสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมแบบปิดสำหรับกลุ่มหลากหลายที่เชิญเข้าร่วม เช่นเวทีวิสัยทัศน์ฯ หรือเวทีสัมมนาที่แกนนำเข้าร่วมกับ CIVICNET	มุ่งเนื้อหาที่จะให้ความรู้และแนวคิดในการแปรความต้องการแก้ปัญหาของผู้เข้าร่วมไปสู่การวางแผนและรวมตัวกันลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถรวมตัวกันทำภารกิจร่วมกันได้ เช่นเกิดประชาคมทับเที่ยงขึ้น เป็นต้น

7.2 ข้อสรุปพื้นที่การสื่อสารหลักที่ขยายแนวคิดประชาสังคม

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ได้มีการสื่อสารเพื่อขยายแนวคิดประชาสังคม ผ่านพื้นที่การสื่อสารหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชน เป็นการสื่อสารทางเดียวที่มุ่งไปยังผู้รับคือชาวทบเที่ยงโดยทั่วไป เนื้อหาเป็นการบอกเล่าเรื่องแนวคิดประชาคม โดยยกตัวอย่างว่ามีการนำไปใช้แก้ปัญหาของเมืองอย่างไรได้ เช่นการดำเนินการของ บางกอกฟอรัมที่กรุงเทพฯ จากนั้นจึงเอาประเด็นปัญหาของเมืองทบเที่ยงมาเทียบเคียงกับแนวคิดประชาสังคมว่าสามารถใช้แนวคิดนี้แก้ปัญหาได้ ผลจากการใช้พื้นที่การสื่อสารนี้ ทำให้สามารถขยายแนวคิดประชาสังคมจนสร้างความตื่นตัวได้ทั่วเมืองทบเที่ยง

2. วงเสวนา เช่นเวทีสังเคราะห์เสวนา เป็นการสื่อสารแบบสนทนาแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เข้าร่วมที่สนใจเฉพาะกลุ่ม เฉพาะประเด็น ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารตามแนวคิดประชาสังคม ผลจากการใช้พื้นที่สื่อสารนี้ทำให้แนวคิดประชาสังคมขยายตัวซึมลึกลงสู่ผู้เข้าร่วมสื่อสารบางคน จนเกิดกลุ่มก้อนที่ชัดเจนของผู้สนใจแนวทางประชาคมและมีจำนวนมากพอที่จะนำไปสู่การก่อตั้งประชาคมทบเที่ยง

3. เวทีประชุมเรียนรู้ เช่นเวทีวิสัยทัศน์ทบเที่ยงนำอยู่ 2552 เป็นการสื่อสารเชิงกระบวนการ ซึ่งเรียกกันว่าเป็นการประชุมอย่างสร้างสรรค์ ที่มีทั้งการบรรยายให้ความรู้ การสนทนาโต้ตอบ การครุ่นคิด ทบทวน การร่วมกันคิดเป็นกลุ่มใหญ่ และการแยกกันคิดเป็นกลุ่มย่อย เป็นต้น พื้นที่การสื่อสารแบบนี้ทำให้ผู้เข้าร่วม ได้ความรู้ ความเข้าใจต่อแนวคิดประชาสังคม รู้ว่าจะนำแนวคิดนี้ไปใช้กับตัวเองและสังคมได้อย่างไร ที่สำคัญคือทำให้ผู้เข้าร่วมสื่อสารมีกำลังใจที่จะลงมือปฏิบัติตามความเข้าใจที่เกิดขึ้น

4. กิจกรรม เป็นพื้นที่การสื่อสารที่ผู้เข้าร่วมจะได้สื่อสารกันอย่างเข้มข้น มีเป้าหมาย มีการประเมินผล ทำให้มีการเติบโตทางความคิดอย่างเป็นระบบ เช่นการใช้แนวกิจกรรมเมืองนำอยู่เป็นแกน ขับเคลื่อนประชาคมทบเที่ยง ทำให้สมาชิกประชาคมต้องนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้อย่างเป็นระบบ และอย่างเต็มใจทำให้เกิดนักประชาสังคมมากขึ้น อีกทั้งผลงานที่เกิดขึ้นก็ส่งผลดีต่อเมือง

7.3 ข้อสรุปการสื่อสารเพื่อการขยายและธำรงรักษาเครือข่ายของประชาคมทับเที่ยง

จากการศึกษาพบว่าประชาคมทับเที่ยงมีจุดอ่อนทั้งการสื่อสารเพื่อธำรงรักษาเครือข่ายและการสื่อสารเพื่อขยายเครือข่าย เนื่องจากขาดการให้ความสำคัญ ไม่มีแผนการที่ชัดเจน หรือไม่ได้ทำตามแผน โดยพบการสื่อสารดังนี้

1.การสื่อสารเพื่อธำรงรักษา พบว่า การออกแบบการสื่อสารเพื่อธำรงรักษาเครือข่ายประชาคมทับเที่ยงนั้น มีอยู่เพียงประการเดียวและก็ได้ไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง นั่นคือการคิดทำจดหมายข่าว ทำให้เส้นสัมพันธ์ที่ยึดโยงโครงสร้างของประชาคมเข้าด้วยกัน ไม่มีความแข็งแกร่งมั่นคงเพียงพอที่จะต่อเชื่อมองค์ประกอบของประชาคมเอาไว้ได้ท่ามกลางสถานการณ์ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

2.การสื่อสารเพื่อขยายเครือข่าย พบว่า ประชาคมทับเที่ยงใช้กิจกรรมสภาเมืองในการขยายแนวคิดประชาสังคมต่อไป ซึ่งหากทำได้ก็จะก่อให้เกิดกลุ่มผู้สนใจเข้าสมทบเพิ่มเติมกับประชาคมทับเที่ยง ดังที่เคยทำได้ในการจัดเวทีตรังเคเสวนา อย่างไรก็ตาม กิจกรรมสภาเมืองยังมีจุดอ่อนสำคัญสองประการคือ มีความถี่ในการจัดที่น้อยเกินไป โดยกำหนดไว้เพียงปีละ 1 ครั้ง อีกประการคือมีลักษณะเป็นการสื่อสารเชิงบรรยายมากกว่าการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เหมือนในเวทีตรังเคเสวนา จึงไม่เหมาะที่จะเป็นเวทีสร้างคนให้เข้าร่วมในประชาคม

7.4 ข้อสรุปการสื่อสารเพื่อการขยายและธำรงรักษาเครือข่ายของกลุ่มกิจกรรมในประชาคมทับเที่ยง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อขยายเครือข่ายและธำรงรักษาเครือข่ายของตนในลักษณะผสมผสานกัน ดังต่อไปนี้

1.กลยุทธ์การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ การใช้แกนนำที่น่าเชื่อถือของกลุ่ม เป็นผู้ไปสื่อสารนำร่องให้ได้รับการยอมรับในหลักการจากกลุ่มเป้าหมายก่อน จากนั้นจึงค่อย ๆ สื่อสารในรายละเอียด เช่นการใช้ แกนนำที่น่าเชื่อถือในแง่ของการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จแล้วเป็นผู้ส่งสาร ให้สมาชิกชุมชนเป้าหมายยอมรับการขยายเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ในกิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีกลยุทธ์การใช้สื่อบุคคลเป็นตัวกลางขยายกิจกรรม เช่น สมาชิกกลุ่มสตรีตรังจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างอาจารย์กับเด็ก และถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในฐานะรุ่นพี่ให้รุ่นน้อง

2.กลยุทธ์การใช้สื่อกิจกรรม เป็นการออกแบบกิจกรรมให้น่าสนใจ และเปิดช่องให้คนหลากหลายเข้าร่วมได้และมีความสำคัญ เช่นเรื่องประวัติชุมชน ผู้สูงอายุก็สามารถเข้าร่วมได้อย่างมีความสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อออกแบบกิจกรรมแล้วก็ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเนื้อหาของกิจกรรมให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นมิใช่เห็นแต่กิจกรรมอย่างฉาบฉวย เช่นกิจกรรมเรื่องเด็กต้องให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก ทำกิจกรรมเรื่องสมุนไพรต้องให้ความรู้ด้านสมุนไพรควบคู่ไปด้วยกัน

3.กลยุทธ์การสื่อสารต่อสาธารณะ เพื่อเป็นการสร้างกระแสความคึกคักของกิจกรรม และดึงดูดใจกลุ่มผู้เข้าร่วม ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นว่าสารที่ส่งไปต้องชัดเจน ตรงประเด็น สื่อให้คนภายนอกเข้าใจได้ง่าย

4.กลยุทธ์การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นการประหยัดและคาดหวังผลต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น เวทีประชุมสัญจรที่เทศบาลจัดอยู่ สามารถแทรกวาระของประชาคมเข้าไปได้ ไม่ต้องจัดเองเสมอไป

8.ข้อสังเกตต่อการสื่อสารในประชาคมทับเที่ยงและข้อเสนอแนะต่อการสื่อสารในประชาคม

1.เมืองทับเที่ยงมีพื้นฐานที่ดีโดยธรรมชาติทั้งในทางสังคม วัฒนธรรม กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำการสื่อสารเพื่อให้ประชาคมเกิดขึ้นและมีความยั่งยืน การกำหนดเป้าหมาย หรือการวางกลยุทธ์การสื่อสารใดๆ ต้องคำนึงถึงพื้นฐานของการสื่อสารในสังคม วัฒนธรรม ที่มีอยู่เดิมเป็นพื้นฐาน และนำเอาสิ่งใหม่ ความรู้ใหม่ เช่น แนวคิดประชาสังคม มาต่อเติมกับของเดิม

จากการศึกษาจะเห็นว่าในระยะต้นของการสื่อสารเพื่อจัดเตรียมเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงนออยู่ 2552 เกณฑ์ได้คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้พอสมควร แต่ในที่สุดก็ไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผนการสื่อสารที่ชัดเจน ที่จะให้สอดคล้องกับธรรมชาติพื้นฐานของเมืองทับเที่ยงเอง เป็นการละทิ้ง “ทุนเดิม” ไปอย่างน่าเสียดาย

2.ประชาสังคมจะยั่งยืนได้ต้องมีการสร้างประชาชนที่ตื่นตัว(Active citizen)และประชาชนที่ตื่นตัวนั้นจะไปสร้างสิ่งอื่น ๆ ต่อไป เช่นสร้างเมืองน่าอยู่ ดังนั้นเป้าหมายที่แท้จริงของการสื่อสารในประชาคมที่พึงต้องมุ่งเป้าไปที่การสร้างประชาชนที่ตื่นตัว ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีการให้ความสำคัญอย่างเพียงพอ มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการบรรลุอย่างชัดเจน เช่น มีแผนการสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อสร้างความตื่นตัวทั้งต่อสมาชิกประชาคม คนที่เข้ามาร่วมกิจกรรม และสาธารณะชนที่อยู่วงนอก ว่าแต่ละกลุ่มจะได้รับสารใด ผ่านสื่อใด ในความถี่ความเข้มอย่างไรเป็นต้น

จากการสังเกตพบว่าประชาคมที่พึงมุ่งไปสู่เป้าหมายเมืองน่าอยู่จนละเอียดหรือทำให้เป้าหมายเรื่อง Active citizen กลายเป็นเพียงผลพลอยได้ไป หรือทำเมืองน่าอยู่เพื่อเมืองน่าอยู่มิได้ทำเมืองน่าอยู่เพื่อสร้างประชาชนที่ตื่นตัว แล้วให้ประชาชนที่ตื่นตัวร่วมกันสร้างเมืองน่าอยู่

3.ประชาสังคมเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ที่เน้น “การขับเคลื่อนข้อมูลข่าวสาร” (ซึ่งต้องใช้การสื่อสาร)นำหน้าหรือมาก่อน “การเคลื่อนไหว” เช่น การประท้วง การรวมตัวเรียกร้องแบบต่าง ๆ เพราะการสื่อสารข้อมูลความรู้ออกไปจะทำให้ผู้รับสารพัฒนาตนไปสู่การเป็นประชาชนที่ตื่นตัว สามารถตัดสินใจเลือกอย่างอิสระ(selection) และจัดตั้งตนเอง(self organize)เข้าร่วมกระบวนการประชาสังคม มิใช่ต้องรอการถูกจัดตั้งจากผู้อื่น เหมือนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเก่า ๆ หากนักประชาสังคมตระหนักในข้อนี้ก็จะให้ความสำคัญต่อการสื่อสารมากยิ่งขึ้น

ในประชาคมที่พึงซึ่งแกนนำล้วนแต่เป็นนักกิจกรรมที่มีความคุ้นเคยเดิมเป็นนักเคลื่อนไหวมาก่อน จะพบว่าความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการสื่อสารยังไม่มากและแยกขาดเพียงพอ ในระยะต้นของการก่อตัวประชาคมการสื่อสารยังมีลักษณะสมดุลกับการปฏิบัติการ แต่เมื่อประชาคมเริ่มเดินหน้าเติบโต การสื่อสารก็เริ่มหดตัวลงเป็นลำดับ เน้นแต่การเคลื่อนไหว ทำกิจกรรมไม่เน้นการสื่อสาร การขาดความสมดุลระหว่างการสื่อสาร และการเคลื่อนไหวนี้นับเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของประชาคมที่พึง

4.การสื่อสารต้องการนักการสื่อสาร นักประสานเชื่อมโยง(Liaisons) เป็นตัวขับเคลื่อนใน ประชาคมต้องมีบุคคลเหล่านี้อยู่ และต้องได้รับความสำคัญ ในประชาคมที่พึงพบว่านักประสานมีน้อยและบทบาทการประสานยังได้รับความสำคัญน้อยกว่านักคิด นักปฏิบัติ ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมขาดความสมดุล ซึ่ง

หากแยกกระบวนการ จากการคิดไปสู่การกระทำของบุคคลออกเป็น “คิด-พูด-ทำ” (กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม) มาเปรียบเทียบ ประชาคมทပ်เที่ยงก็เอาแต่คิดและทำ แต่ไม่ค่อยพูด สมองโต ตัวใหญ่ แต่ปากเล็ก เมื่อพูดน้อย พูดไม่ชัดจึงหาคนสนใจเข้าร่วมได้น้อย ที่เคยร่วมบางส่วนก็แยกตัวไป

5.ประชาคมทပ်เที่ยงมีจุดเด่นด้านการสื่อสารที่สื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล ซึ่งหากมองด้านกลับก็ชวนให้คิดได้ว่า เป็นเพราะประชาคมทပ်เที่ยงไม่ได้เน้นการสื่อสารด้านอื่น เช่นการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ ขึ้นมาให้โดดเด่นเท่าเทียมกันนั่นเอง เพราะการสื่อสารด้วยสื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมย่อมเกิดขึ้นทันทีเมื่อบุคคลลงมือทำกิจกรรม เป็นการเกิดขึ้นโดยธรรมชาติแม้ว่าจะไม่มีการวางแผนการสื่อสารใด ๆ ไว้เลยก็ตาม ตรงกันข้ามกับการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ต้องมีการลงทุน มีการวางแผนอย่างชัดเจน จึงจะเป็นไปได้ ความโดดเด่นของสื่อกิจกรรมและสื่อบุคคลในแง่หนึ่งจึงอาจเป็นภาพลวงตาที่มาปิดบังความอ่อนด้อยของการสื่อสารในประชาคมทပ်เที่ยงนั่นเอง

6.กลุ่มแกนนำมีฐานะเป็นผู้นำความคิดเห็น (Opinion leader / Star) เป็นสื่อบุคคลที่โดดเด่นของประชาคมทပ်เที่ยง โดยมักใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นพื้นที่การสื่อสารในการแพร่แนวคิดของตนได้อย่างมีพลังและมีการใช้สื่อมวลชนเข้าร่วมด้วย เช่นในช่วงของหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ซึ่งหากสามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง การสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ และสื่อมวลชนอื่น ๆ จะช่วยให้แกนนำสามารถแพร่แนวคิดประชาสังคมได้อย่างต่อเนื่องมีพลังมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ซึ่งจากการศึกษาการรับรู้ของสาธารณะชนชาวทပ်เที่ยงก็พบข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกัน นั่นคือยังได้รับข้อมูลข่าวสารจากประชาคมทပ်เที่ยงในปริมาณที่น้อย ขาดความถี่ที่ชัดเจน และไม่ต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของคนหมู่มากในกิจกรรมของประชาคม และจะทำให้การขยายกิจกรรมของประชาคมทำได้ยาก ทั้งนี้มีหลักคิดว่าเมื่อประชาคมดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ไปแล้วสื่อสารให้สาธารณะรับรู้มากที่สุด การรับรู้แต่ละครั้งจะถูกสั่งสมเป็นทุนทางสังคมให้แก่ประชาคมเอง เมื่อจะดำเนินกิจกรรมต่อไป สาธารณะก็จะเข้าใจได้ง่ายว่า “อ้อ กิจกรรมของประชาคมทပ်เที่ยง” แต่หากไม่สื่อสารหรือสื่อสารน้อย ก็จะมีทุนทางสังคมต่ำ เมื่อจะทำอะไรสาธารณะชนก็จะรู้สึกกว่า “เอ๊ะ นั่นใคร มาทำอะไร” ดังนั้นเมื่อประชาคมทပ်เที่ยงทำดี ก็ต้องทำให้คนทั่วไปรับรู้ความดีนั้น ๆ ให้มากเข้าไว้(ดูเพิ่มเติมในบทที่ 11 หัวข้อ ข้อเสนอต่อการสื่อสารรูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำ)

7.ในการสื่อสารของประชาคมทပ်เที่ยงยังมีจุดอ่อนไหว ที่ทำให้การสื่อสารยากกว่าปกติ เช่นการสื่อสารกับกลุ่มวัฒนธรรมจีนที่กลุ่มแกนนำไม่คุ้นเคย การสื่อสารกับข้าราชการที่บางส่วนยังมองกลุ่มแกนนำ

ไม่ดีนัก หรือไม่รู้จักแนวคิดประชาสังคม ซึ่งในการสื่อสารไปยังกลุ่มเหล่านี้จำเป็นต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างพิถีพิถันเป็นพิเศษ ดังนี้

การใช้สื่อบุคคล ต้องเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวเชื่อมที่ดีที่สุด ที่ประชาคมมีอยู่ไปเป็นตัวเชื่อม นั่นคือ เาคนที่มีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกสูง(Cosmopolite) และได้รับการยอมรับแก่กลุ่มเหล่านั้นอยู่แล้ว เช่น เาคุณธีรทัตไปเชื่อมต่อกับเทศบาล เาคุณชัยพรไปเชื่อมต่อกับหน่วยราชการ เาคุณเสริฐ ไปเชื่อมต่อกับกลุ่มการเมือง เป็นต้น จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายบุคคลที่สามารถไปเชื่อมต่อแต่ละกลุ่มให้มากขึ้นเป็นการสร้าง “มีอรอง” ขึ้นมาให้เพียงพอกับการใช้งาน

การใช้สื่อกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงต้องมีกิจกรรมจำนวนหนึ่ง ที่ถูกออกแบบมาโดยเฉพาะให้กลุ่มที่อ่อนไหวเหล่านี้ได้เข้าร่วมเพื่อจะได้สร้างความ “รู้จัก รู้ใจ และไว้ใจ” กันมากขึ้น

การใช้สื่อมวลชน หรือสื่อทางการต่าง ๆ ในเชิงกลยุทธ์การใช้สื่อแบบนี้จะเป็นการ “ตีโอบ” ให้กลุ่มที่อ่อนไหวรับรู้และตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง สังคมความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ

8.การสื่อสารออกสู่ภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับประชาคมทับเที่ยง เพราะประชาคมเป็นระบบเปิด (open system) ที่ต้องปฏิสัมพันธ์(interaction)กับสิ่งแวดล้อมภายนอกตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามประชาคมทับเที่ยงจำเป็นต้องมีหน่วยการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ภายใน มีผู้รับผิดชอบด้านนี้โดยเฉพาะ (Gatekeeper) ทั้งนี้เพื่อให้มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกอย่างมีคุณภาพ ให้สมาชิกมีการเรียนรู้และปรับตัวได้ตลอดเวลา เช่นข้อมูลแนวคิดประชาสังคม แนวคิดเมืองน่าอยู่ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น หากไม่เช่นนั้นแล้วก็อาจมีสมาชิกบางคนขาดความเข้าใจที่แท้จริงจนแยกตัวออกไปจากประชาคม (Isolate) หรือเกิดสภาพขัดแย้งขึ้นได้

ตอนที่ 6

รูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำ

บทที่ 11

รูปแบบทางความคิด(Mental Model) ของกลุ่มแกนนำ

ความนำ

แนวคิดประชาสังคมได้รับการต้อนรับและบ่มเพาะโดยแกนนำของนักกิจกรรมสายสังคมการเมือง ประชาคมทပ်เที่ยงคงจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีกลุ่มแกนนำ ซึ่งเป็นผู้ลงมือเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ประชาสังคม ลงในเมืองทပ်เที่ยงจนงอกงามในเวลาต่อมา รวมทั้งได้ชักชวนคนทပ်เที่ยงอื่น ๆ เข้าร่วมขบวนด้วยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการพยายาม “สื่อสาร” ชักชวนกลุ่มกิจกรรมสายวิถีชีวิต วัฒนธรรม มาร่วมกัน ซึ่งยังไม่เคยมีภาพเช่นนี้มาก่อน ความพยายามของแกนนำจึงท้าทายต่อความสำเร็จอยู่ไม่น้อย

ในบทนี้จะเป็นการเจาะลึกถึงรูปแบบทางความคิด(Mental Model)ของกลุ่มแกนนำ ในฐานะที่เป็น คนกลุ่มเล็กที่สามารถก่อความเปลี่ยนแปลงหรือทำการใหญ่ได้ โดยกลุ่มแกนนำมิได้เพิ่งทำเมื่อก่อตั้งประชาคมทပ်เที่ยงเท่านั้น แต่ได้นำทางการทำกิจกรรมทางสังคมในเมืองทပ်เที่ยงมาเป็นระยะเวลานาน และเมื่อมาก่อตั้งประชาคมทပ်เที่ยงนั้นก็ไม่ได้ทำเฉพาะตน หรือเฉพาะกลุ่มคนที่มีแนวคิดคล้ายกันหรือเหมือนกัน หากแต่สามารถเชื่อมร้อยผู้คนที่หลากหลายให้มาร่วมมือร่วมใจกัน การที่แกนนำสามารถสร้างปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้นได้นั้น มิใช่อาศัยเพียง “ตัวสาร” คือแนวคิดประชาสังคมแล้วจะเกิดประชาคมขึ้นได้ หากแต่ต้องอาศัย “ผู้นำสาร” ที่ทำหน้าที่แพร่ความคิดดังกล่าวไปยังสาธารณะอีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากระบวนการความคิดของแกนนำประชาคม เพื่อค้นหาคำตอบว่า แกนนำ มีรูปแบบความคิดอย่างไร ความคิดนั้นมีรากฐานที่มาอย่างไร และมีที่ไปอย่างไร แล้วแกนนำ “สื่อสาร” รูปแบบความคิดดังกล่าวสู่สาธารณะด้วยวิธีใด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มแกนนำประชาคมทပ်เที่ยง ในการทบทวนตนเองและการศึกษาระบบคิดของคนที่มีต่อปัญหาและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการ สื่อสารเพื่อขยายความคิดไปสู่บุคคลอื่นๆต่อไป โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ข้อมูลกลุ่มแกนนำ

1.องค์ประกอบ(สมาชิก)ของกลุ่มแกนนำ

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงโดยให้นิยามความหมายว่า กลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยง หมายถึง กลุ่มนักกิจกรรมที่เคลื่อนไหวทางสังคมมาก่อนเกิดประชาคมทับเที่ยงและเข้าร่วมในเวทีตรังเคเสวนา ต่อมาเกิดสนใจแนวคิดประชาสังคม และได้เข้าร่วมเรียนรู้ แนวคิดนี้ จากนั้นจึงร่วมกับกลุ่มคนอื่นๆ ก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้นในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552 ซึ่งผู้ที่เป็นแกนนำในความหมายนี้ ได้แก่

1.อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย	2.นายประภาส โรจนพิทักษ์
3.นายเสริญ อินทร์ักษ์	4.นายธีรทัต ศรีไตรรัตน์
5.นายวิราวี วัฒนกิจ	6.นายชัยพร จันทร์หอม
7.นายสุพจ จริงจิตร	8.นายวิชิต ภาศสุพร
9.นายชนะ เสี่ยงหลาย	

แกนนำเหล่านี้หลังจากการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้นอย่างเป็นทางการในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552 แล้ว บางคนก็ลดบทบาทลงด้วยข้อจำกัดส่วนตัว เช่นนายสุพจ จริงจิตร ซึ่งปกติจะอยู่กับครอบครัวที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นอกจากนี้นักกิจกรรมที่มีบทบาทสูงในตรังบางคนเช่นอาจารย์เปลื้อง คงแก้ว ก็ไม่ได้เข้าร่วมในช่วงของประชาคม แต่ก็ยังมีอิทธิพลทางความคิดต่อนักกิจกรรมในประชาคมทับเที่ยงเป็นอย่างสูง ด้วยความเป็นผู้อาวุโสที่ได้รับการเคารพ และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น “คนตรงเมืองตรัง”

2.พื้นฐานของแกนนำ

รากฐานความคิดของคนๆ หนึ่ง จะเป็นอย่างไรนั้น สิ่งที่จะมีอิทธิพลเป็นอย่างมากก็คือประสบการณ์ในอดีตที่แต่ละคนได้ผ่าน ได้สรุปทบทวนพัฒนาความคิดของตนเองมาเป็นลำดับ สำหรับกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงนั้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถแยกพื้นฐานที่มาของแต่ละคนออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1.นักคิดนักเขียน นักวิชาการ ศิลปิน ได้แก่อาจารย์สมเจตนา ซึ่งเป็นทั้งครู(โรงเรียนวิเชียรมาตุ) เป็นนักคิดนักเขียน เป็นศิลปินอยู่ในตัว นายชัยพรข้าราชการด้านสาธารณสุขที่ชื่นชอบงานด้านศิลปะ ศิลปินพื้นบ้าน นายชนะที่เป็นนักเขียน

2.นักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เคยร่วมเรียนรู้แนวคิดและกิจกรรมของ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้แก่นายประพาส นายเจริญ และ อ.สมเจตนา รวมทั้งนายวิรัตน์ และนายธีรรัตน์ ที่ต่างเคยได้รับอิทธิพลแนวคิดทางสังคมแบบมาร์กซิส มาในระดับใดระดับหนึ่ง

3.นักกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่นายวิจิต นายวิรัตน์ ที่เคยร่วมงานกับ สมาคมหยาดฝน ซึ่งทำงานแก้ปัญหาชุมชนประมงพื้นบ้าน

4.นักเคลื่อนไหวทางสังคมในสายสื่อมวลชน ได้แก่นายสุพจน์ นายธีรทัต นายชนะ โดยสื่อที่ใช้เป็นหลักคือสื่อหนังสือพิมพ์

จะเห็นว่าแกนนำส่วนใหญ่มักมีพื้นฐานมากกว่าหนึ่งอย่าง ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ที่กว้างขวางของแต่ละคนที่ไม่ได้ยึดติดอยู่กับแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งอย่างตายตัว หากแต่มีลักษณะของการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา มีลักษณะของความเป็นปัญญาชน เป็นผู้นำทางความคิดอยู่ในตัว

3.ความสัมพันธ์ในกลุ่มแกนนำ

กลุ่มแกนนำเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมทางสังคมด้วยกันมานาน จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ระหว่างครูกับศิษย์ ระหว่างมิตรร่วมอุดมการณ์ แม้ว่ามีบางครั้งที่แกนนำเหล่านี้มีความเห็นต่างกัน จนต้องเว้นระยะห่าง หรือหมางเมินกันไปบ้าง แต่ทุกคนต่างก็รู้ว่าหัวใจเดียวกัน จึงมักมีเหตุให้ต้องร่วมไม้ร่วมมือกันอยู่เสมอ และในชีวิตประจำวันก็ติดต่อสื่อสาร พบปะกันอยู่ตามสถานภาพที่ได้ห่าง เหมือนดังที่แกนนำประชาคมได้กล่าวว่า

“พลังการขับเคลื่อนงานสาธารณะของตรัง เราอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในการขับเคลื่อน เรื่องสัมพันธ์ภาพของคนเป็นเรื่องสำคัญ ความเป็นเพื่อนพ้อง ความไว้วางใจนำไปสู่การต่อสาย การเชื่อมโยง การเชื่อมร้อย และลากกันมาเป็นขบวน แต่เมื่อใดที่เราหลงลืมความสัมพันธ์ตรงนั้น เราจะไม่รู้ความเคลื่อนไหวของกันและกัน บางครั้งเข้าใจผิดกัน อาจทำให้เสียเพื่อน”

(คุณวิรัตน์ วัฒนกิจ : กลุ่มแกนนำ)

ความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนร่วมคิด มิตรร่วมอุดมการณ์เช่นนี้เอง ที่ทำให้การรวมตัวของแกนนำ มักสามารถสร้างพลังได้มากในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพราะแต่ละคนก็ยังมีเส้นสายสัมพันธ์โยงใยต่อไปยังบุคคลอื่น ๆ อีกมากมาย

รูปแบบความคิดของแกนนำ

1. ที่มาของรูปแบบทางความคิด

จากการศึกษาพื้นฐานประสบการณ์ของแกนนำ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าแกนนำประชาคมทับเที่ยงต่างก็มีพื้นฐานจิตใจเพื่อสังคม เพื่อสาธารณะที่เข้มแข็ง ชัดเจน และต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้แบบเพาะ สรุบทเรียนมาเป็นลำดับ ดังที่แกนนำบางท่านได้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์

คุณธีรทัตให้สัมภาษณ์ว่า ตนเป็นคนของสาธารณะมานานแล้ว เนื่องจากที่บ้านมีต้นทุนคือพ่อเป็นข้าราชการเก่า และเป็นผู้แทนมา(สส.) 2 ครั้ง จึงทำให้อยู่กับสังคมมาโดยตลอดอยู่กับชาวบ้านมาตลอด อยู่กับเรื่องราวการมาตลอดชีวิต เมื่อพ่อเป็นผู้แทนก็ได้ติดตามไปทุกที่ ทั้งจังหวัดตรัง ทำให้รู้จักตรังเป็นอย่างดีทุกพื้นที่ ทั้งรู้จักนิสัยคน รู้จักจริตคน เป็นเรื่องของการสัมผัสที่หล่อหลอมมาโดยพ่อแม่ แต่ตนเองก็ไม่คิดจะเล่นการเมือง

ส่วนความคิดเรื่องงานภาคสังคมเริ่มมาตั้งแต่เด็ก เพราะที่บ้านชอบพูดถึงเรื่องการเมืองภาคประชาชน วิธีคิดของคนรุ่นนั้นทำให้เกิดความประทับใจ นอกจากนั้นแล้วยังเป็นคนที่ย่านหนังสือมาก เพราะในช่วง ปี พ.ศ. 2508-2509 พ่อได้ไปเป็นศึกษาธิการจังหวัดตรัง ที่ห้องศึกษามีหนังสือจำนวนมาก จึงชอบอ่านหนังสือนอกระบบ เช่น ปรัชญาเต๋า และอ่านหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ปี 2513 ขณะการประกวดทนายปัญหาเกี่ยวกับความรู้นอกโรงเรียน เหตุการณ์นั้นประทับใจมาก เพราะสามารถเอาชนะสุนทร แซ่ลก(ซึ่งสอบได้ที่ 1 ของจังหวัด ปัจจุบันเป็น ดร.ทางวิศวกรรมศาสตร์)

ปี 2517-2518 ขึ้นกรุงเทพฯ เจอสถาพร ศรีสัจจ ได้พูดคุยเรื่องการเมืองภาคประชาชนกันมาก และอยู่ร่วมในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เพื่อน ๆ เข้าปากกันมาก เลยมีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมกันในป่า

ปี 2521-2525 เป็นสายจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์ในเมือง

ปี 2528 ทำหนังสือพิมพ์ชื่อ “แนวทาง” รู้จักคุณวิรวรรค์ ซึ่งตอนนั้นเป็น NGOs คุณวิรวรรค์เขียนหนังสือเอาบทความมาส่ง และมักเล่าถึงการคลุกคลีกับชุมชนอย่างมีความสุข ในปีเดียวกันนี้ก็เจอกับคุณพิศิษฐ์ ชาญเสนาะ แห่งสมาคมหยาดฝน เจอ อ.เปลื้อง คงแก้ว อ.สมเจตนา มุณีโมโนย ได้คุยกัน 2-3 ครั้ง เรื่องหนังสือพิมพ์ เห็นร่วมกันว่าหนังสือพิมพ์ที่ทำอยู่เสนอเหตุผลที่เป็นนามธรรมมาก แต่ยังไม่เห็นทางแก้ หรือยังไม่มีการเสนอทางออกให้สังคม

ปี 2537 ทำหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ตอนนั้นยังมองสังคมในเชิงลบตลอด

ปี 2540 มีโอกาสอบรม Change Agent & Social Communication กับอาจารย์ชัยวัฒน์ และ Mr. คริสเตียน ที่ จ.สุพรรณบุรี เป็นจุดเปลี่ยนทางความคิด จากแต่ก่อนเราจมกับเหตุผลในเชิงนามธรรม และมองสังคมในเชิงไม่เป็นธรรมสูง การอบรมครั้งนั้นก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและอารมณ์ เป็นจุดเปลี่ยนให้กลับมาคิดในเชิงบวก เข้าใจความหมายของความคิดดี ความงาม เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในอย่างยิ่งใหญ่

คุณเสรี อินทวัชร

คุณเสรี อินทวัชร ให้สัมภาษณ์ว่าที่ตนเข้ามาสนใจงานประชาสังคมเพราะ รู้มาว่างานนี้เป็นระบบเปิดเลยอยากรู้ว่าจะแตกต่างกับงาน NGOs ซึ่งมีลักษณะมีผู้เป็นเจ้าของอย่างไร อีกประการหนึ่ง ตนเองรู้สึกว่างานลักษณะนี้เป็นงานที่ทำหาย เพราะทำโดยเอาปัญญา เอาความรู้เป็นตัวนำ จากแต่ก่อนสำนักของตนเป็นสำนักปฏิวัติสังคม เป็นคนที่จับปืนยืนในป่ามาก่อน เคยคิดว่าสังคมมันแย่มาก มันล้นสุดขีดและเอาเปรียบกันและกัน ทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น คำตอบก็คือต้องปฏิวัติ แต่จุดผกผันที่ทำให้คุณตนเกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดสามารถบอกได้เลยว่าเกิดขึ้นตอนไปเจอ อ.ชัยวัฒน์ ที่วังยางรีสอร์ท ก่อนกลับจากการประชุมตนได้ไปถาม Mr. คริสเตียน (วิทยกรการประชุม) ว่า หลักสูตร Change Agent ที่อบรมกันมานี้มันจะใช้ได้จริงหรือเปล่า Mr. คริสเตียนตอบว่า “**คนเดียวอาจจะเปลี่ยนโลกได้**” ทำให้ตนกลับมาทำดู ประโยคเดียวนี้นับพลิกชีวิตได้เลย

คุณวิรวรรค์ วัฒนกิจ

คุณวิรวรรค์ วัฒนกิจ ให้สัมภาษณ์ว่าเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นนักสังคมนิยม และมีจิตนาการทางสังคมว่า สังคมที่ต้องการ คือ สังคมที่มีความเสมอภาค จึงต้องการเปลี่ยนแปลงเมืองตรัง และเชื่อว่าชาวบ้านประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงเมืองได้ และสาเหตุที่ยึดทับเที่ยงเป็นยุทธภูมิ เพราะทับเที่ยงมีลักษณะเป็น Center ของจังหวัดตรัง มีอำเภอต่าง ๆ เป็นบริวารและสามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว คือพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงบวกกับการเมืองท้องถิ่นก็เปิดโอกาส

ที่มาของความคิด มาจากการที่อ่านหนังสือมาก โดยเฉพาะหนังสือลัทธิมาร์กซ์ หนังสือของศรีบูรพา นอกจากอ่านแล้วที่บ้านมักเป็นที่พักอาศัยของผู้ก่อการดีเสมอ เช่น ตอนทำร้านสามัญชนก็ทำให้มีโอกาสได้รับฟัง และเปลี่ยนกับเพื่อนฝูงเรื่องลัทธิจักรวรรดินิยม และความไม่เป็นธรรมในสังคม ยิ่งเข้ามาทำงาน NGOs ก็ยิ่งเชื่อมั่นในอัตราว่าจะเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ตอนนั้นตนรับราชการครู ที่เข้ามาสู่ระบบราชการเพราะเห็นว่าราชการมีเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคมมาก

หลังจากการเข้าร่วมงานประชาสังคม ผลที่เกิดขึ้นกับตนเองคือ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนบุคลิก แต่ก่อนตนมีลักษณะแข็งและก้าวร้าว แต่เมื่อเข้ามาทำงานกับคนหลากหลาย ทำให้เข้าใจคนอื่น และรู้จักยอมรับคนอื่นแต่ก็ยังไม่ปรับเปลี่ยนความมุ่งหมายเดิม คือ ไม่ต้องการเห็นความไม่เป็นธรรมในสังคม

ส่วนอิทธิพลที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน โดยบุคลิกส่วนตัวตนก็เป็นผู้นำเพื่อนอยู่แล้วจึงเอาความคิดไปบอกเล่าเพื่อน เป็นการจุดกระแสความคิดให้สังคม ยังมีคนทำสื่อและมีพื้นที่สำหรับพูดคุยทำให้ จุดกระแสความคิดให้สังคมได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้แกนนำคนอื่น ๆ ก็ได้ให้ข้อมูลที่มาของรูปแบบความคิดของตนอย่างสอดคล้องกัน ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณลักษณะของรากฐานความคิดของแกนนำได้ ดังนี้

2. คุณลักษณะของรูปแบบความคิดของแกนนำ

จากข้อมูลที่กลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงเล่าเรื่องของตนเอง พบว่า Mental Model ของกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงมี 2 ลักษณะ คือ Mental Model ที่เป็นเป้าหมายในใจของกลุ่มแกนนำกับ Mental Model ที่เป็นกระบวนการนำไปสู่เป้าหมาย กล่าวคือ

Mental Model ที่เป็นเป้าหมายในใจ

ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกอย่างยาวนาน จะเห็นได้ว่าแกนนำประชาคมทับเที่ยงมีจุดร่วมของประสบการณ์คือประสบการณ์จากการอ่านและประสบการณ์จากการเข้าร่วมกับเหตุการณ์การต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลา 16 หรือ เหตุการณ์ 6 ตุลา 19 และหลังจากนั้นก็เข้าร่วมกับขบวนการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนมาโดยในนามชื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น NGO หรือ นักปฏิวัติสังคม หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น เหล่านี้เองที่เป็นผลให้กลุ่มแกนนำมีเป้า

หมายในใจเหมือนกัน คือ มีความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ “การเมืองภาคประชาชน” ทั้งนี้โดยให้ตนเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” โดยเริ่มต้นที่การเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนแล้วจึงขยายผลไปสู่บุคคลอื่นๆต่อไป

Mental Model ที่เป็นมรรควิธีไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เป้าหมายสำเร็จในช่วงแรกกลุ่มแกนนำจะใช้มรรควิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมขับเคลื่อนมวลชน ด้วยการประท้วงเรียกร้องและสื่อสารในลักษณะรุนแรง ดังคำบอกเล่าของคุณวิราวี วัฒนกิจ ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการทำงานในอดีตของตนว่า

“แต่ก่อนมีลักษณะแข็งและก้าวร้าว...ยกตัวอย่างเป็นรูปธรรมเรื่องการเขียนถึงเรื่องงานเหลิม(งานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ) ตอนนั้นมันตรงกับพะยูนเกมส์ เขาก็จะเลื่อนงานเหลิม ก็เลยเขียนด่าคนที่จะเลื่อน เพราะงานตรงนี้เป็นรัฐพิธี จะเลื่อนจากเดือนธันวาคมเป็นเดือนอื่นได้ยังไง”

(คุณวิราวี วัฒนกิจ : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2546)

หรือในกรณีที่คุณเสรีญ อินทร์รัชได้สะท้อนประสบการณ์การทำงานของตนว่า

“สำนักของผมเป็นสำนักปฏิวัติสังคม เป็นคนที่จับป็นยีนในป่ามาก่อน เราคือว่าสังคมมันแย่มาก มันล้นสุดขีดและเอาเปรียบกันและกัน ทำอย่างไรจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น คำตอบคือต้องปฏิวัติ”

(คุณเสรีญ อินทร์รัช : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2546)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่ามรรควิธีอันจะนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่มแกนนำในระยะแรกๆอาจเรียกได้อย่างรวมๆว่าเป็นมรรควิธีแบบ “แข็งกร้าวเร้าร้อน” และ “แยกฝ่าย” นั่นเอง

อย่างไรก็ตามต่อมา รูปแบบความคิดของกลุ่มแกนนำก็เกิดจุดเปลี่ยน โดยแม้รูปแบบที่เป็นเป้าหมายในใจไม่เคยเปลี่ยน แต่มรรควิธีที่จะนำไปสู่เป้าหมายมีจุดพลิกผันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป **จากแข็งกร้าวเร้าร้อน ไปสู่อ่อนโยนเยือกเย็น จากแยกฝ่าย ไปสู่สามัคคีทุกฝ่าย** โดยมีมูลเหตุสำคัญ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

3. จุดเปลี่ยนทางความคิดของแกนนำ

จากการศึกษาพบว่าอาจกล่าวได้ว่าช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความคิดของแกนนำนี้ เริ่มต้นที่ปี พ.ศ. 2539 เมื่อแกนนำเริ่มเปิดรับแนวคิดประชาธิปไตย และต่อเนื่องมาจนถึงการก่อตัวของ

ประชาคมทับเที่ยงในปี พ.ศ. 2542 จุดพลิกผันสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ Mental Model ในส่วนที่เป็นกระบวนการนำไปสู่เป้าหมายของแกนนำแต่ละคนเปลี่ยนไปคือ การเข้าร่วมกระบวนการอบรมเรียนรู้แนวความคิดต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ประธานสถาบันเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มแกนนำเกี่ยวกับจุดพลิกผันทางความคิดของตนว่า

“การอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ หลักสูตร Change Agent & Social Communication เป็นจุดเปลี่ยนทางความคิด จากแต่ก่อนเราจมกับเหตุผลในเชิงนามธรรมสูง การอบรมครั้งนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและอารมณ์ เป็นจุดเปลี่ยนให้กลับมาคิดเชิงบวก เข้าใจความหมายของความดี ความงาม เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่”

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2546)

“อาจารย์ชัยวัฒน์สอนให้รู้จักประชาสังคมเรียนรู้การทำงานกับคนที่หลากหลาย ทำให้เข้าใจคนอื่นและยอมรับคนอื่นมากขึ้น”

(คุณวิราวี วัฒนกิจ : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2546)

“ผมสามารถบอกจุด click ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดได้เลย ว่าเกิดขึ้นตอนเจออาจารย์ชัยวัฒน์ที่วังยางรีสอร์ท ก่อนกลับผมถาม MR.คริสเตียน ว่าหลักสูตร Change Agent ที่มาอบรมมันใช้ได้จริงรึเปล่า MR.คริสเตียน ตอบว่า “คนเดียวก็เปลี่ยนโลกได้” ผมเลยคิดว่าวิธีการรุนแรงจับป็นมันไม่ใช่แล้ว ต้องหันมาสู่การเปลี่ยนแปลงจากข้างในของคนเท่านั้น เราต้องทำให้รู้สึกว่าเขาอยากเปลี่ยนแปลง”

(คุณเสรีญ อินทร์ักษ์ : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2546)

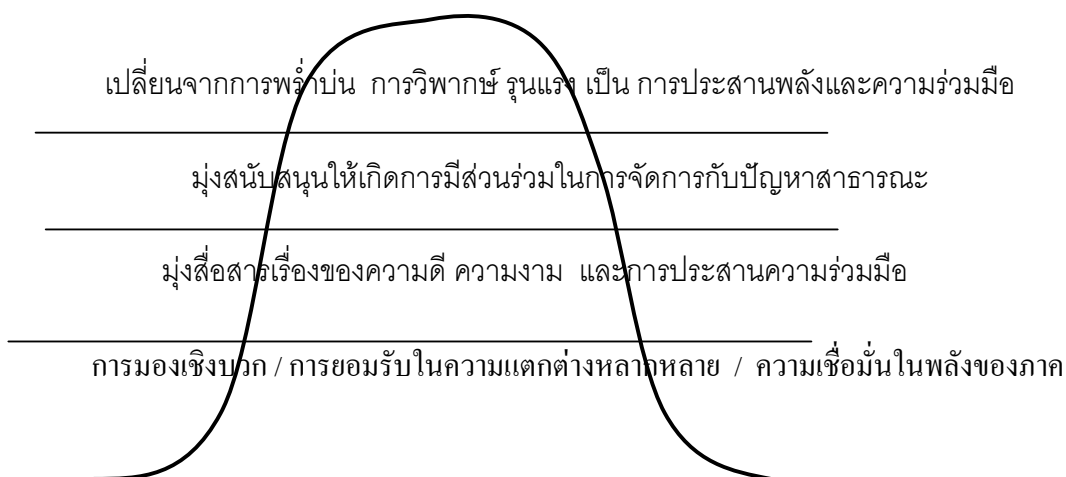
จากคำพูดของคุณเสรีญในประโยคสุดท้าย**“เราต้องทำให้รู้สึกว่าเขาอยากเปลี่ยนแปลง”** แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กระบวนการอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ นอกจากจะเปลี่ยน Mental Model ในส่วนที่เป็นกระบวนการนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่มแกนนำแล้ว กลุ่มแกนนำยังมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง Mental Model ของคนอื่น ๆ ให้มีความเชื่อมั่นในพลังของประชาชนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอีกด้วยสาระสำคัญของจุดเปลี่ยนทางทัศนคตินี้ เป็น ไปในลักษณะเปลี่ยนจากเชิงก้าวร้าว ไปสู่อ่อนโยน จากมองเชิงลบ เป็นมองเชิงบวกมากขึ้น จากวิพากษ์เป็นประสานและเป็นความเชื่อมั่นในความดี ความงาม ในพลัง

ของภาคประชาชนที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมได้ รูปแบบความคิดเช่นนี้ได้สะท้อนออกมาในบทกวีของ อ.สม เจตนา มุณีโมไนย ในการประชุมครั้งหนึ่งว่า

“หนึ่งตำลึงน้ำหนักหลักพันชั่ง
เคลื่อนพลังครั้นครั้นสนั่นไหว
พลิกโลกด้านอุบอุณหะมุนละไม
มาชื่นชมสมใจไปด้วยกัน”

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่ารูปแบบทางความคิดของแกนนำมี 2 ลักษณะ คือ รูปแบบทางความคิดที่เป็นเป้าหมายในใจของแกนนำที่ไม่เคยเปลี่ยนนั่นคือความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ **“การเมืองภาคประชาชน”** กับ รูปแบบความคิดที่เป็นมรรควิธีไปสู่เป้าหมาย ซึ่งได้รับการเปลี่ยนแปลงหลังจากผ่านกระบวนการอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ภิระพันธุ์ อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางความคิดของแกนนำหลังจากผ่านกระบวนการฝึกอบรมและการสื่อสารรูปแบบทางความคิดไปสู่บุคคลอื่นๆในสังคมสามารถแสดงให้เห็นผ่านแบบจำลองภูเขาน้ำแข็ง 4 ระดับ ดังนี้

และจากรูปแบบทางความคิดของแกนนำตั้งแต่เริ่มต้นสู่การเปลี่ยนแปลงกระทั่งก่อให้เกิดประชาคมทပ်เพียงผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นที่มาที่ไปเชิงเปรียบเทียบอย่างชัดเจนในรูปตารางดังนี้

พื้นฐานแกนนำ	รูปแบบทางความคิด	ปัจจัยโครงสร้างเมือง ทับเที่ยง(พื้นที่,บริบท)	แบบแผนพฤติกรรม การสื่อสาร	รูปแบบการสื่อสาร	ผลที่เกิดขึ้น
เป็น ผู้มีจิต ใจ สาธารณะ มีพื้นฐาน เป็นนักคิดนักเขียน, นักกิจกรรมทาง สังคม,สื่อมวลชน,เอ็น จีโอ,ศิลปิน	ก่อนแนวคิดประชา สังคม เชื่อมั้่นการเมืองภาค ประชาชน แข็งกร้าว เร้าร้อน แยกฝ่าย	โครงสร้างทางสังคม / เศรษฐกิจ / วัฒนธรรม / กายภาพเมือง / การ เมืองท้องถิ่น	แยกคิดแยกคุย วิพากษ์ กัน	สภากาแฟ,ร้านสามเ ชน,นสพ.แม่เ น	สังคมรับรู้จากการ รับสาร บางครั้งเก้ ปัญหาได้ บางครั้ง ขัดแย้ง ผู้สื่อสารมี ศัตรูเพิ่มขึ้น ถูกฟ้อง
	ในแนวคิดประชา สังคม เชื่อมั้่นการเมืองภาค ประชาชน อ่อนโยน เยือกเย็น สามัคคี หลายฝ่าย	โครงสร้างทางสังคม / เศรษฐกิจ / วัฒนธรรม / กายภาพเมือง / การ เมืองท้องถิ่น	ร่วมคิด ,ร่วมคุย,ร่วมทำ	สภากาแฟ,นสพ.แม่ ่น้ำ,เวทีตั้งเคเสวนา, เวทีเรียนรู้,ประชาคม ทับเที่ยง	สังคมรับรู้จากการ ร่วมเรียนรู้ และรับ ข่าวสาร ร่วมแก้ ปัญหา ผู้ร่วมสื่อสาร เป็นมิตรกัน เกิด ประชาคม

ข้อสรุปพัฒนาการของรูปแบบทางความคิดของแกนนำ

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบทางความคิดของแกนนำมีลักษณะของการ โดยเฉพาะในส่วนมรรควิธีไปสู่เป้าหมาย ที่ได้ผ่านการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ต่าง ๆ สะสมไว้ในเชิงปริมาณจนกระทั่งมาถึงจุดเปลี่ยนเมื่อได้เปิดรับแนวคิดประชาสังคม ซึ่งจากการศึกษาความคิดของกลุ่มแกนนำโดยเฉพาะในช่วง เวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ถึง ปี พ.ศ. 2545 (เวลา 10 ปีโดยประมาณ)จะพบพัฒนาการทางความคิดที่น่าสนใจ คือ มีช่วงของคลื่นกระแทกสำคัญสามระยะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และการกระทำขึ้นอย่างสำคัญ ดังนี้

ปี พ.ศ. 2535 คลื่นกระแทกจากเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองที่เรียกกันว่าพฤษภาทมิฬ ทำให้เกิดการรวมตัวกันครั้งใหญ่ของกลุ่มแกนนำ และรวมถึงพันธมิตรอื่น ๆ ผลพวงของเหตุการณ์นี้ต่อความคิดของแกนนำอาจกล่าวได้ว่ามีสองประการ กล่าวคือ

1.เป็นการตอกย้ำความเชื่อของกลุ่มแกนนำที่เชื่อมั่นมาตลอดเรื่องพลังของประชาชนที่ควรมีต่อสังคมและการเมือง

2.แกนนำเริ่มเห็นความสำคัญและจำเป็นของการเข้าร่วมจากพลังที่หลากหลายของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่อาจรวมภารกิจกันไปสู่เป้าหมายได้ แม้จะต่างฐานคิด ต่างวิถีการก็ตาม

ปี พ.ศ. 2540 คลื่นกระแทกจากวิกฤติเศรษฐกิจผลักดันให้กลุ่มแกนนำกลายเป็นกลุ่มแกนกลางในการเคลื่อนไหวของคนหลากหลายกลุ่มไปโดยธรรมชาติเพราะทุกคนกำลังอยู่ในภาวะมีดมนไร้ทางออก จึงแสวงหาความคิดดี ๆ แสวงหาการร่วมมือกัน ระยะนี้ส่งผลอย่างสำคัญต่อความคิดของแกนนำในด้านการร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่มคนที่หลากหลาย ที่มาร่วมคิดกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเองด้วยตนเอง แม้จะยังมองไม่เห็นวิถีการที่ชัดเจนก็ตาม

ปี พ.ศ. 2542 คลื่นกระแทกจากการเปิดรับแนวคิดประชาสังคม ในช่วงนี้กลุ่มแกนนำมีรูปแบบความคิดที่ชัดเจนว่า มรรควิธีไปสู่เป้าหมายของพลังภาคประชาชนนั้นก็คือนแนวคิดประชาสังคมนั่นเอง

ข้อสรุปคุณลักษณะของแกนนำในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่เรียนสำคัญจากการศึกษารูปแบบความคิดของแกนนำพบว่าเมืองค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้แกนนำ สามารถสร้างสรรค์ประชาคมทับเที่ยงขึ้นได้ 3 ประการ คือ

1. การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ คือเป็นผู้มีจิตใจฝักใฝ่ต่อปัญหาของสาธารณะ รู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของร่วมต่อประเด็นทางสาธารณะต่าง ๆ ในที่นี้คือรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของเมืองทับเที่ยง อยากเห็นเมืองดีขึ้น อยากเข้าร่วมทำให้เมืองดีขึ้น โดยไม่หวังผลตอบแทนเฉพาะตัว ซึ่งที่มาของผู้มีจิตสาธารณะนี้สามารถที่จะมีความแตกต่างหลากหลายกันได้ ไม่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มใด ยิ่งครอบคลุมหลากหลายกลุ่มก็ยิ่งเป็นการดี
2. การเป็นผู้เชื่อมั่นในพลังของประชาชน ไม่หวังพึ่งเพียงอำนาจรัฐ ต้องมีความเชื่อในการมีสิทธิ มีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพื้นฐาน กล่าวคือเชื่อในแนวคิดประชาสังคมนั่นเอง
3. การเป็นผู้เปิดใจเรียนรู้ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย เชื่อว่าความแตกต่างคือพลัง

แกนนำมีคุณสมบัติดังกล่าวอย่างครบถ้วนและหนักแน่น จึงสามารถเกาะกลุ่มกันสร้างสรรค์ประชาคมทับเที่ยงขึ้นมาได้ โดยคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งผลต่อน้อยสองประการต่อประชาคม คือ

1. ทำให้สื่อสารกันได้ง่าย เพราะคิดเหมือนหรือคล้ายกัน มีใจตรงกัน ไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความนั้นหมายถึงสามารถลด “ต้นทุน” ทาง การสื่อสาร และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว
2. ทำให้มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นต่อกัน อดทนและให้อภัยกัน เพราะรู้ว่าต่างมีรูปแบบความคิดเหมือนกันคือ มุ่งสร้างสรรค์การเมืองภาคประชาชน แม้ในระดับปรากฏการณ์หรือแนวทางปฏิบัติจะต่างกันบ้าง ก็จะไม่ทำให้ขัดแย้งถึงขนาดสิ้นความสัมพันธ์

เหล่านี้คือคุณสมบัติของแกนนำผู้ลงมือเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ประชาสังคมขึ้นในทับเที่ยง ดังนั้น การแสวงหาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสื่อสารทำการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง จึงต้องมุ่งค้นหาคนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวให้มาเข้าร่วมประชาคม หรือสร้างการเรียนรู้ให้สมาชิกสามารถมีคุณสมบัติดังกล่าวได้ ครบถ้วนจึงจะเป็นหลักประกันพื้นฐานของความมั่นคงของประชาคมทับเที่ยง ในทางตรงข้ามหากไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงจนสมาชิกให้มีคุณสมบัติดังกล่าวได้ ก็จะเกิดปัญหาความไม่มั่นคงของประชาคมเพราะประชาคมนั้นไม่มีโครงสร้างอำนาจ แต่อาศัยการสื่อสารและเข้าร่วมอย่างสมัครใจและเท่าเทียมกัน การมีใจตรงกันคือมีรูปแบบความคิดเดียวกัน ตามคุณสมบัติ ดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

การแพร่รูปแบบทางความคิดของแกนนำ

เมื่อกลุ่มแกนนำมีความเชื่อมั่นในพลังของปัจเจกที่หลากหลายซึ่งสามารถเชื่อมสัมพันธ์กันในลักษณะพันธมิตร หรือเครือข่าย และเชื่อมั่นในพลังของภาคประชาชนที่รวมตัวกันเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางสร้างสรรค์แล้ว ทั้งนี้กลุ่มแกนนำก็ต้องสื่อสารเพื่อขยายรูปแบบทางความคิดแบบนี้ไปสู่คนอื่นๆในสังคมเพื่อที่จะชวนเชิญกันเข้ามาก่อรูปเป็นประชาคมทับเที่ยงด้วย การการศึกษาได้พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแพร่รูปแบบทางความคิดของแกนนำ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทของการแพร่รูปแบบทางความคิด พบว่าการแพร่สองประเภทหลัก คือ

1.1 การแพร่อย่างไม่ตั้งใจ ประเภทการแพร่รูปแบบทางความคิด อย่างนี้จะเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติไม่มีการวางแผน ไม่กำหนดกลยุทธ์ใด ๆ ล่วงหน้า จะเกิดขึ้นในการสื่อสารในชีวิตประจำวันของแกนนำไปยังคนที่เข้ามาสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งหากมีความถี่และใช้เวลาเพียงพอ รูปแบบทางความคิดของแกนนำก็จะค่อย ๆ ซึมซับเข้าสู่บุคคลที่เข้ามาสื่อสารกับแกนนำ มากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน โดยหากคนใดที่มีท่าทีสนใจหรือเปิดรับจนแกนนำสังเกตได้ก็อาจเริ่มตั้งใจที่จะแพร่แนวคิดอย่างมีกลยุทธ์มากขึ้น

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าประเภทการแพร่แนวคิดอย่างนี้จะมีต่อตัวบุคคลเพียงบางคน จำนวนคนที่รับรูปแบบทางความคิดจึงมีน้อย แต่มีโอกาที่จะได้รับการสื่อสารแนวคิดอย่าง ลึกซึ้งมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 การแพร่โดยตั้งใจ การแพร่แนวคิดแบบนี้เป็นเจตนาโดยตรงของแกนนำที่จะแพร่รูปแบบทางความคิดไปยังเป้าหมายที่อาจเป็นตัวบุคคล กลุ่มกิจกรรม หรือแม้แต่ชาวทับเที่ยงโดยทั่วไป โดยแกนนำจะออกแบบกลยุทธ์ วิธีการแพร่ที่เหมาะสมกับแต่ละเป้าหมาย โดยการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ใช้การสนทนา ร่วมวงสภากาแฟกับตัวบุคคล ใช้กิจกรรมเพื่อต่อเชื่อมกับกลุ่มกิจกรรม และใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์แม่น้ำสื่อสารกับชาวทับเที่ยงโดยทั่วไป เป็นต้น

โดยสรุปจะเห็นว่าการแพร่แนวคิดอย่างจงใจ จะมุ่งไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับสังคมเมืองทับเที่ยง ผ่านช่องทางทั้งใช้การพูดคุย ใช้กิจกรรม และใช้สื่อมวลชน จึงสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก แต่ระดับความเข้มข้นของเนื้อหาจะถูกออกแบบให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไป

2. **ระดับเนื้อหาของการแพร่รูปแบบทางความคิด** พบว่ามีการแพร่เนื้อหาความคิดที่พอจะแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

2.1 การแพร่แนวคิดระดับปรากฏการณ์ทั่วไป มักใช้กับการแพร่ไปยังมวลชนชาวทับเที่ยงผ่านช่องทางสื่อมวลชน มักเน้นการสื่อสารทางเดียวเป็นหลัก โดยใช้วิธีการจับเอาปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มาวิจารณ์แสดงความเห็นตามรูปแบบทางความคิดของแกนนำ โดยมากมักเป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม โดยปล่อยให้ผู้รับสารเรียนรู้และตีความเอาเอง โดยแกนนำคาดหวังว่าจะเป็นการ **“จุดประกาย”** ทางความคิดให้กับผู้รับสารนั้น ๆ

2.2 การแพร่แนวคิดระดับเนื้อหาเฉพาะเรื่อง มักใช้กับการแพร่ไปยังกลุ่มคน หรือกลุ่มกิจกรรม เน้นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม จึงมักใช้การร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมที่เลือกสรรขึ้นเป็นช่องทาง การสื่อสาร โดยเนื้อหากิจกรรม บรรยากาศสถานที่ วันเวลา จะถูกเลือกไว้แล้วว่าเหมาะสมที่จะเกื้อหนุนให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้รูปแบบทางความคิดของแกนนำ ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สัมพันธัตว์ ที่แกนนำใช้แพร่รูปแบบทางความคิดผ่านกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยมุ่งหวังว่าจะมีบางคน **“เติบโตทางความคิด”** ขึ้นมา

2.3 การแพร่แนวคิดเชิงลึก จะใช้กับบุคคลเฉพาะที่แกนนำเห็นว่ามีความสนใจใคร่เรียนรู้รูปแบบทางความคิดจากแกนนำอย่างชัดแจ้ง จึงมักใช้การสนทนาลงลึกในประเด็นต่าง ๆ โดยอาจใช้สภากาแฟ หรือบ้านแกนนำ นอกจากนี้ยังได้รับการชักชวนเข้าร่วมการแพร่ รูปแบบทางความคิดไปยังกลุ่มกิจกรรม และบุคคลทั่วไปอีกด้วย โดยแกนนำคาดหวังว่าจะทำให้บุคคลนั้น ๆ จะสามารถ **“เติบโตและแพร่พันธุ์”** รูปแบบทางความคิดได้ดังเช่นแกนนำต่อไป

3. **กลุ่มเป้าหมายของการแพร่รูปแบบทางความคิด** จากเนื้อหาในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายจะมี 3 กลุ่ม ด้วยกันคือ

- 3.1 ชาวทับเที่ยงทั่วไป
- 3.2 กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มกิจกรรมเฉพาะ
- 3.3 เป้าหมายรายบุคคล

4. **กลยุทธ์การสื่อสารในการแพร่รูปแบบทางความคิด** จากการศึกษาพบว่าการสื่อสารเพื่อขยายรูปแบบทางความคิดดังกล่าวไปสู่บุคคลอื่น ๆ นั้น แกนนำใช้วิธีการที่กลุ่มแกนนำเองเรียกว่า **“กลยุทธ์การยึดพื้นที่สื่อ”** กล่าวคือ

กลยุทธ์การยึดพื้นที่สื่อ

จากบทพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงจะเห็นได้ว่าในช่วงแรกการสื่อสารไปสู่สาธารณะโดยอาศัยพื้นที่สื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำนั้น การถ่ายทอดความคิดลงไปจะมีลักษณะวิพากษ์อย่างรุนแรง ตรงไปตรงมา จนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่หลายครั้ง ดังคำพูดของผู้ผลิตหนังสือพิมพ์ตอนหนึ่งว่า **“ในตอนนั้นต้องยอมรับว่าวิธีการนำเสนอในเชิงด่าเขาตลอด หนังสือพิมพ์ตอนนั้นไม่แตกต่างไปจากการพร่ำบ่น เพราะเราคิดว่าปัญหาสาธารณะยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น เรื่องคนไม่มีที่ดินทำกิน ปัญหาของคนในเมือง เรื่องความไม่ชอบธรรมในสังคม ส่วนใหญ่เราจะเสนอในแนวของการพังทลายมากกว่าจะเสนอทางออกแบบมิตรภาพ”** แต่ต่อมาเมื่อกลุ่มแกนนำได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบทางความคิดของตนแล้ว กลุ่มแกนนำก็พยายามสื่อสารรูปแบบทางความคิดนั้นผ่านสื่อหนังสือพิมพ์แม่น้ำด้วยเช่นกัน ทั้งการสื่อสารเรื่องแนวคิดประชาสังคมอย่างตรงไปตรงมา ดังเช่นในบทความที่ตีพิมพ์เรื่อง **“ประชาสังคมกับวิถีประชาเมืองตรัง”** หรือ การสื่อสารแนวความคิดโดยอ้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ดังคำพูดของผู้ผลิตหนังสือพิมพ์ตอนหนึ่งที่ว่า **“ประมาณปี 40 เมื่อเราได้เรียนรู้มากขึ้น เราก็ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอไปสู่เรื่องของการมีส่วนร่วมเป็นหลัก และยังมีการนำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ พยายามสื่ออะไร ๆ ที่หลากหลายขึ้น”**

การสื่อสารรูปแบบทางความคิดผ่านสื่อมวลชนคือหนังสือพิมพ์แม่น้ำของกลุ่มแกนนำกระทำได้นานนัก เนื่องจากปี พ.ศ.2540 หนังสือพิมพ์ต้องปิดตัวไปเพราะวิกฤตเศรษฐกิจ แต่การสื่อสารรูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำก็ยังไม่จบเพียงเท่านั้น เพราะเมื่อกลุ่มแกนนำมาร่วมกันจัดเวทีตรังเคเสวนา การสื่อสารรูปแบบทางความคิดนี้ก็ยิ่งแจ่มชัดมากยิ่งขึ้น เริ่มต้นตั้งแต่ความคิดที่จะเปิดเวทีสาธารณะให้คนที่แตกต่างหลากหลายเข้ามาร่วมพูดคุยในประเด็นของเมืองด้วยบรรยากาศของความเป็นมิตร และอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ทุกฝ่าย ถึงแม้ว่าเวทีสาธารณะแห่งนี้จะไม่ให้ผลในเชิงการปฏิบัติการใดๆอย่างเป็นรูปธรรม แต่เวทีแห่งนี้ก็เท่ากับเป็นการจุดประกายให้สาธารณชนทับเที่ยงเริ่มเรียนรู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะและเริ่มปลูกฝังความคิดที่ว่าทุกคนเป็นเจ้าของร่วมและต้องมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสาธารณะต่างๆของเมือง

การสื่อสารรูปแบบความคิดของกลุ่มแกนนำไปสู่บุคคลอื่นๆในสังคมไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้นในเวทีตั้ง
 เคเสวนาเท่านั้น แต่เริ่มชัดเจนยิ่งขึ้นที่เมื่อกลุ่มแกนนำมีความคิดที่จะก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้น เหมือน
 การได้ทดลองมาวิชมาระยะหนึ่งและถึงเวลาที่จะได้ปฏิบัติการจริงเสียที จากบทพัฒนาการจะเห็นได้อย่าง
 ชัดเจนว่าในช่วงการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง แกนนำใช้วิธีการสื่อสารในการถ่ายทอดรูปแบบความคิดของ
 ตนไปสู่ผู้อื่นโดยอาศัยการพูดคุยแบบตัวต่อตัวและอาศัยจดหมายเชิญประชุมอย่างเป็นทางการ โดยเนื้อหา
 ของการพูดคุยและเนื้อหาของในจดหมายเชิญมีลักษณะเหมือนกัน คือ มุ่งเน้นที่จะสื่อสารในเรื่องของความดี
 ความงาม ดังคำให้สัมภาษณ์ของคุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ แกนนำสำคัญที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารชักชวนบุคคล
 ให้มาเข้าร่วม กล่าวว่

**“ที่จะอธิบายให้คนอื่นเห็นถึงความดีความงามที่เราจะร่วมกันในเดือนสิงหา เดือนกันยา
 ที่เพิ่งรู้ว่าคนเนียถ้าสื่อสารกันในเรื่องความดีความงาม ถ้าเขาเห็นคุณค่าแล้วเขาไม่ปล่อย
 หรอก แต่ถ้าเราไปสื่อในเรื่องของปัญหาเขาจะปวดหัวและจะถอยหมดเลย”**

(คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ : สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2546)

หรือในตัวอย่างเนื้อหาจากหนังสือเชิญประชุมที่ว่า**“การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ เกิดขึ้นบน
 หลักคิดที่ว่า ลมหายใจยังมีอยู่สามารถฟื้นค่าให้เมืองทับเที่ยง และสานสร้างสู่ออนาคตทั้งด งาม
 ให้ยั่งยืนไปจนชั่วลูกชั่วหลานได้”** เป็นต้น หลังจากการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงแล้ว การสื่อสารรูปแบบ
 ทางความคิดของกลุ่มแกนนำยังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวทีประชุมทั้งประชุมกลุ่มเล็ก
 ประชุมกลุ่มใหญ่ ประชุมแบบเป็นทางการ หรือการประชุมแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ก่อนการประ ชุมใน
 แต่ละครั้ง กลุ่มแกนนำทุกคนที่มักจะเป็นผู้ดำเนินการประชุมมักจะย้ำเน้นให้เห็นถึงรูปแบบทางความคิดใน
 การยอมรับความแตกต่างหลากหลายและรับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมด้วยการกำหนดกฎ
 กติกา ในการประชุม ซึ่งเป็นกฎกติกาที่กลุ่มแกนนำได้เรียนรู้และซึมซาบจากการฝึกอบรมกับอาจารย์ชัย
 วัฒน์ ธีระพันธุ์ จนเกิดเป็นวัตรปฏิบัติที่ต้องยึดมั่นอยู่เสมอ นั่นคือ กระบวนการประชุมเป็นกระ บวนการ
 สนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกระบวนการดึงพลังสร้างสรรค์สังคม ดังนั้นในการประชุมต้องยึดมั่น
 ว่า **“ความสำเร็จของการประชุมเกิดจาก “ผู้เข้าร่วม” ทุกคน ดังนั้นความคิดเห็นของ “ทุกคน” จึงมี
 ค่าห้ามฆ่าทิ้ง และจะไม่มีการผูกขาดการอภิปรายหรือครอบงำความคิดของผู้อื่น”**

การถ่ายทอดรูปแบบความคิดดังกล่าวผ่านเวทีประชุมทุกครั้งทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมซึมซับและปฏิบัติ
 ตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะสังเกตได้จากผู้ที่เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มแกนนำอย่างสม่ำเสมอจะซึมซาบ หลักการนี้
 เข้าไปอย่างไม่รู้ตัว แม้แต่ตัวนายกเทศมนตรีเองก็นำหลักการดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติด้วยเช่นกันดังคำให้
 สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในการประชุมสมมติมีการสอบถามว่าจะพัฒนาด้านใดบ้าง ใครมีแนวทางอย่างไรก็ให้เสนอมา เสนอมาได้ทุกเรื่อง ในการใช้ความคิดตรงนี้ทุกความคิดมีความหมายและห้ามตัดความคิดของแต่ละคน ทุกความคิดมีความหมาย มีความเท่าเทียม ในความคิดก็อีกเรื่องแต่เท่าเทียมในการนำเสนอ ไม่มีใครผิด”

นายชาลี กางอิม : นายกเทศมนตรี

นอกจากนั้นแล้ว การสื่อสารรูปแบบทางความคิดของแกนนำยังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอเมื่อแกนนำมีโอกาสหรือมีช่องทางในการสื่อสาร เช่น ในปี พ.ศ.2544 คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์มีโอกาสเขียนบทความลงในวารสารของหอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระบุว่า คุณธีรทัตได้เขียนถึงเรื่องทับเที่ยงเมืองน่านอยู่ โดยใช้หัวข้อว่า **“จินตภาพใหม่ของสังคม”** เนื้อหาของบทความสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำที่เปลี่ยนมุมมองความคิดจากการมองเชิงลบเป็นการมองเชิงบวกและต้องการชี้นำสังคมให้มีความคิดเช่นนั้นด้วยอย่างชัดเจน ดังนี้

“ความเชื่อความเข้าใจของคนโดยทั่วไปเมื่อมองเรื่องเมืองน่านอยู่ก็มักมองไปที่ฐานปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วลงมือกระทำการแก้ปัญหาตามสภาพแห่งปัญหานั้น ตรงนี้เป็นจุดเปลี่ยนในทางความคิด และเป็นจุดเปลี่ยนของมุมมองของสังคม ระหว่างการมองแบบเดิมที่มีปัญหาเป็นตัวตั้ง และการมองแบบใหม่ที่ใช้จินตนาการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ และคุณค่าใหม่ และลงมือกระทำเพื่อให้ความฝันและจินตนาการนั้นเกิดขึ้น”

จากสารของหอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ตรีง ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2544) หน้า 1

โดยสรุปจึงเห็นได้ว่าแกนนำใช้กลยุทธ์ที่เรียกว่า “การยึดพื้นที่สื่อ” ในการแปรรูปแบบความคิดของตนสู่บุคคลอื่นต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเป็นทั้งการยึดพื้นที่การสื่อสารเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น สภาคาเฟ่ การพูดคุยตัวต่อตัว และสร้างพื้นที่การสื่อสารขึ้นใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์แม่น้ำ เวทีตรงเคเสวนา และช่องทางการสื่อสารอื่นๆตามวาระที่อำนวย เช่น วารสาร ทั้งนี้กลุ่มแกนนำก็จะปรับเปลี่ยนรูปแบบทางความคิดของตนให้สอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมายและระดับของเนื้อหาที่ต้องการแพร่ออกไป

ข้อสังเกตต่อการสื่อสารรูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำ

จากการศึกษาพื้นฐานของกลุ่มแกนนำ รูปแบบทางความคิด และการแพร่รูปแบบทางความคิด อันหมายถึงการสื่อสารรูปแบบทางความคิดไปยังบุคคลอื่น ๆ นั้นมีข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

1. แกนนำมีพื้นฐานเป็นนักเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยการเคลื่อนไหวพล(movement)มากกว่าด้วยการสื่อสาร (communication) สื่อที่เด่น ๆ ของแกนนำจึงเป็นสื่อบุคคลคือตัวแกนนำเอง และสื่อกิจกรรมซึ่งก็คือกิจกรรมที่แกนนำจัดให้มีขึ้น แกนนำไม่ใช่นักการสื่อสารที่เจเนจัด โดยทั่วไปการสื่อสารจะมีฐานะเป็นผลพวงมากกว่าจะเป็นตัวตั้งต้น หรือเป็น “ตัวประกอบ” เสียมากกว่าจะเป็น “นางเอก” เมื่อศึกษาย้อนหลังไป แม้จะพบว่าการเคลื่อนไหวของแกนนำจะเต็มไปด้วยการสื่อสาร แต่ก็ไม่พบว่าจะมีการคิดถึงขั้นถือเอาการสื่อสารเป็นยุทธศาสตร์ แม้แต่ระดับยุทธวิธีที่เด่น ๆ ก็มีน้อยครั้ง เช่นช่วงการเตรียมเวทีวิสัยทัศน์ฯ เป็นต้น

2. แกนนำเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยอุดมการณ์ เชื้อมั่นในความดีงามของสิ่งที่ทำอยู่ จึงมีแนวโน้มไม่ให้ความสำคัญต่อการสื่อสารสิ่งที่ตนกระทำออกสู่สังคมภายนอกในระดับที่เพียงพอ และมีกลยุทธ์ที่เหมาะสม ตรงข้ามกลับมีแนวโน้มเชื่อมั่นว่าเมื่อทำดี ย่อมได้ดีเอง ไม่จำเป็นต้องโฆษณาความดี แม้ใครไม่เห็นความดีก็ไม่หวั่นไหว ยังมุ่งทำความดีต่อไป แนวคิดเช่นนี้แม้จะน่าชื่นชม แต่คนที่จะเข้าใจจนชื่นชมได้ก็มีแต่ “มิตรชิดใกล้”

ในสังคมปัจจุบันที่ถือกันว่า “การมีอยู่ คือการถูกรับรู้” ทำดีถ้าไม่มีใครรู้ก็เหมือนไม่ได้ทำ สิ่งใดที่จะถือได้ว่าเป็น “ความจริง” และน่าชื่นชมก็ต้องเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงผ่านสื่อมาก ๆ ยิ่งมากยิ่งดี ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ความจริงของสังคมปัจจุบันก็คือ สิ่งใดก็ได้ที่ถูกนำเสนอผ่านโทรทัศน์” ดังนั้นเมื่อมองในแง่นี้ถือว่าแนวคิดของแกนนำยังมีจุดอ่อนอยู่มากด้านการสื่อสาร

3. การสื่อสารของแกนนำมีจุดเด่นที่การสื่อสารไปยังตัวบุคคล แต่มีจุดอ่อนที่การสื่อสารไปยังมวลชน การเปิดรับและศึกษาแนวคิดประชาสังคมในช่วงที่ผ่านมา ทำให้แกนนำรู้จักและเห็นความสำคัญของการสื่อสารในมิติที่หลากหลายมากขึ้น แต่เมื่อดูจากประชาคมทัพบ้าง ก็เห็นว่าการแปรผลไปสู่การปฏิบัติยังทำได้ไม่ดีพอ

ตอนที่ 7

วิเคราะห์มุมมองของสาธารณชน
ที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง

บทที่ 12

มุมมองของสาธารณชนที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง

ความนำ

เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงในระยะเวลาที่ผ่านมา การสำรวจดังกล่าวมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อสำรวจการรับรู้ของสาธารณชนเป็นหลัก ผลจากการสำรวจข้อมูลจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการประเมินตนเองของประชาคมทับเที่ยงและเพื่อการวางแผนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมสาธารณะของทับเที่ยงต่อไปในอนาคต โดยการออกแบบการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

การสำรวจนี้ก็มีข้อจำกัดเบื้องต้นที่ผู้วิจัยและกลุ่มประชาคมทับเที่ยงทราบอยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่ กิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงหลายกิจกรรมจัดขึ้นโดยมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ จึงอาจไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณชนมากนัก และข้อจำกัดสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ กิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงคึกคักมากในช่วงปี พ.ศ.2542-2544 หลังจากนั้นกิจกรรมก็ค่อยๆ ลดน้อยลงจนปัจจุบันแทบไม่มีกิจกรรมใดๆ เลย ดังนั้นระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่ ผ่านมา 4-5 ปี อาจทำให้ประชาชนลืมกิจกรรมต่างๆ ที่เคยจัดขึ้นก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ยังมุ่งสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนอยู่นั่นเอง ด้วยหวังว่าจะใช้การสำรวจให้เป็นประโยชน์สำหรับการทบทวนอดีตของประชาคมทับเที่ยงและเป็นการจุดประกายค้นหากิจกรรมสาธารณะที่ชาวเมืองทับเที่ยงคาดหวังต้องการเพื่อสร้างเมืองน่าอยู่ต่อไปในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารชาวสาร ความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรังในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของประชาคมทับเที่ยง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-shot Descriptive Study) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองทับเที่ยง (หรือหมายถึงประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครตรังทั้ง 26 ชุมชน) รวมทั้งสิ้น 64,463 คน (www.trangcity.com)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองทับเที่ยง (หรือหมายถึงประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครตรัง ทั้ง 26 ชุมชน) โดยใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543 : 24) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และยอมให้เกิดความผิดพลาดได้ไม่เกิน 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 398 ราย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 400 ราย

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากทุกชุมชนทั้ง 26 ชุมชน โดยในแต่ละชุมชนจะทำการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละชุมชน จำนวน 400/26 จะมีค่าเท่ากับ 15.38 ดังนั้นในการกำหนดตัวอย่างจะสุ่มตัวอย่างชุมชนละ 16 คน จึงได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด $16 \times 26 = 416$ ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและการเอกสารต่างๆ รวมทั้งศึกษาถึงการสร้างแบบสอบถามอย่างละเอียดซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีทั้งชนิดปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) และแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) โดยแบ่งเนื้อหาคำถามดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ชุมชน บทบาททางสังคม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการניהาและกิจกรรมของประชาคม ทับเที่ยง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจกับรูปแบบการติดต่อสื่อสารของประชาคมทับเที่ยง

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ส่วนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมที่ประชาชนชอบและสนใจอยากเข้าร่วม

ส่วนที่ 8 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ประชาชนประทับใจ

ส่วนที่ 9 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ประชาชนคิดว่าจะช่วยส่งเสริมให้นครตรังเป็นเมืองน่าอยู่

ส่วนที่10 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity)และหาความเชื่อมั่น(Realiability) ของเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาษาที่ใช้ในการสอบถามว่าผู้ตอบมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อที่จะตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา(Content)ในแบบสอบถาม และได้คำถามที่สามารถสื่อความหมายได้เพื่อปรับปรุงการใช้คำ (Wording)
- 2.หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Realiability) โดยการนำไปทดสอบ (Pretest) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริงเพื่อทดลองแบบสอบถาม

เกณฑ์การให้คะแนน

คำถามในแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามกรรมวิธีของLikert ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเนื้อหาและกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ได้รับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ได้รับมาก	ให้ 4 คะแนน
เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ได้รับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ได้รับน้อย	ให้ 2 คะแนน
เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ได้รับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า รับทราบเนื้อหาหรือกิจกรรมในปริมาณมากที่สุด
3.50-4.49	หมายความว่า รับทราบเนื้อหาหรือกิจกรรมในปริมาณมาก
2.50-3.49	หมายความว่า รับทราบเนื้อหาหรือกิจกรรมในปริมาณปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า รับทราบเนื้อหาหรือกิจกรรมในปริมาณน้อย
1.00-1.49	หมายความว่า รับทราบเนื้อหาหรือกิจกรรมในปริมาณน้อยที่สุด

2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรม

รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับมาก	ให้ 4 คะแนน

รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับน้อย	ให้ 2 คะแนน
รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับในปริมาณมากที่สุด
3.50-4.49	หมายความว่า	รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับในปริมาณมาก
2.50-3.49	หมายความว่า	รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับในปริมาณปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับในปริมาณน้อย
1.00-1.49	หมายความว่า	รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับในปริมาณน้อยที่สุด

3. ความพึงพอใจในกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง

พอใจมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พอใจมาก	ให้ 4 คะแนน
พอใจปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พอใจน้อย	ให้ 2 คะแนน
พอใจน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	ระดับสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	ระดับสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	ระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	ระดับต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	ระดับต่ำมาก

4. ความพึงพอใจในรูปแบบการติดต่อสื่อสารของประชาคมตำบลเที่ยง

พอใจมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พอใจมาก	ให้ 4 คะแนน
พอใจปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พอใจน้อย	ให้ 2 คะแนน
พอใจน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	ระดับสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	ระดับสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	ระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	ระดับต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	ระดับต่ำมาก

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

เข้าร่วมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เข้าร่วมมาก	ให้ 4 คะแนน
เข้าร่วมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เข้าร่วมน้อย	ให้ 2 คะแนน
เข้าร่วมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	เข้าร่วมในระดับสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	เข้าร่วมในระดับสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	เข้าร่วมในระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	เข้าร่วมในระดับต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	เข้าร่วมในระดับต่ำมาก

6. ลักษณะกิจกรรมที่ประชาชนชอบและสนใจอยากเข้าร่วม

อยากเข้าร่วมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
อยากเข้าร่วมมาก	ให้ 4 คะแนน
อยากเข้าร่วมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
อยากเข้าร่วมน้อย	ให้ 2 คะแนน
อยากเข้าร่วมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	อยากเข้าร่วมในระดับสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	อยากเข้าร่วมในระดับสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	อยากเข้าร่วมในระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	อยากเข้าร่วมในระดับต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	อยากเข้าร่วมในระดับต่ำมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามในกรณีที่ผู้ตอบไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้เอง และแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างตอบเองในกรณีที่สามารถตอบได้เอง โดยทำการเก็บข้อมูลในเดือนกรกฎาคม 2547 ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 1 เดือน

การประมวลผลข้อมูล

หลังเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลและนำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการลงรหัส(coding) เปลี่ยนสภาพของข้อมูลให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณได้ โดยนำข้อมูลไปประมวลด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Sciences/For Windows) โดยวิธีการทางสถิติ คือ การใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การรายงานผลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้จะเป็นการรายงานข้อมูลเชิงพรรณนาตัวแปรทางด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และ บทบาททางสังคม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	228	54.8
ชาย	188	45.2
รวม	416	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย กล่าวคือ เพศหญิง ร้อยละ 54.8 ส่วนเพศชายนั้นคิดเป็นร้อยละ 45.2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
11-15	9	2.2
16-20	44	10.6
21-25	43	10.3
26-30	62	14.9
31-35	53	12.7
36-40	62	14.9
41-45	44	10.6
46-50	28	6.7
51-55	29	7.0
56-60	42	10.1
รวม	416	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี ซึ่งมีจำนวนเท่ากับช่วงอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.9 รองลงมา คือช่วงอายุ 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.7 และ ช่วงอายุ 16-20 ปี ซึ่งมีจำนวนเท่ากับช่วงอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 11-15 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	78	18.8
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	225	54.1
ปริญญาตรี	104	25.0
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.4
ระดับอื่นๆ	3	0.7
รวม	416	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา /ปวช./ปวส./ อนุปริญญา ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 54.1 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.0 และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.8 และตามด้วยระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมีน้อยที่สุด คือ 6 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.4 ส่วนระดับอื่นๆมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	60	14.4
รับจ้างในโรงงานหรือสถานประกอบการ	31	7.5
ค้าขาย	100	24.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	44	10.6
ทำงานบ้าน	31	7.5
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	62	14.9
ไม่แน่นอน	18	4.3
อื่นๆ	67	16.1
ไม่ตอบ	3	0.7
รวม	416	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมา คืออาชีพอื่นๆได้แก่นักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.1 และตามด้วยอาชีพรับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.9 ส่วนอาชีพที่มีน้อยที่สุดคืออาชีพที่ไม่แน่นอนเป็นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาททางสังคม

บทบาททางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำหรือกรรมการชุมชน	44	10.6
อาสาสมัครสาธารณสุข	17	4.1
สมาชิกกลุ่มสตรี / กลุ่มแม่บ้าน	27	6.5
สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ	16	3.8
สมาชิกชมรมออกกำลังกาย	21	5.0
สมาชิกกลุ่มเยาวชน	31	7.5
กลุ่มหรือองค์กรอื่นๆ	34	8.2
ไม่สังกัดกลุ่มใดๆ	226	54.3
รวม	416	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 54.3 ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ หรือ ไม่ได้สังกัดกลุ่มใดๆในชุมชน รองลงมาคือกลุ่มผู้นำหรือคณะกรรมการชุมชน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.6 และตามด้วยกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดกลุ่มองค์กรอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มชมรมออมทรัพย์ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามด้วยสมาชิกกลุ่มเยาวชน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคม
ทับเที่ยงในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมได้ 2.33

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างรับทราบมากที่สุดคือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.07 รองลงมาเป็นการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่
มีค่าเฉลี่ย 2.95

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างรับทราบรองลงมาคือกิจกรรมการขายพืชผักปลอดสารเคมีที่ “ตลาดนัดสีเขียว” บริเวณริมทางรถไฟถนนวังตอและกิจกรรมบริการอบสมุนไพรและนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพที่ “บ้านสุขภาพ” บริเวณริมทางรถไฟถนนวังตอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.80 และ 2.64 ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างรับทราบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการเดินสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีนและกิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันเพียงร้อยละ 2.29 จัดอยู่ในระดับต่ำ

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคม ทับเที่ยงผ่านสื่อต่างๆในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมได้ 2.69

รูปแบบการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์เนื้อหาและกิจกรรมของประชาคมที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับ มากที่สุดคือ สื่อวิทยุ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.91 รองลงมาเป็นการเปิดรับผ่านสื่อรจโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งมี ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 2.89

รูปแบบการสื่อสารในการเผยแพร่กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับรองลงมาคือผ่าน เสียงตามสาย ของเทศบาลนครตรัง และ การทราบข่าวจากเพื่อนบ้านหรือคนรู้จัก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.81 และ 2.80 ตาม ลำดับ

ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างรับทราบได้น้อยที่สุด คือ การใช้จดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.26 จัดอยู่ในระดับต่ำ

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคม
 ทับเที่ยง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมได้ 2.99 จัดอยู่ในระดับปานกลาง

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจมากที่สุดคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนคร
 ตรัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.26 รองลงมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือ
 กับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 3.20

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับรองลงมาคือการขายพืช ผักปลอดสารเคมี ที่
“ตลาดนัดสีเขียว” และการบริการอบสมุนไพรและนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพที่ **“บ้านสุขภาพ”** บริเวณเลียบริม
 ทางรถไฟ ถนนวังตอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.10 และ 3.04 ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยน
 ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ใช้ชื่อว่า **“เวทีตรังเคเสวนา”** ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.80 เป็นความพึงพอใจในระดับ
 ปานกลาง

ตารางที่ 9 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคม
ทับเที่ยง

[illegible]

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคม
 ทับเที่ยง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมได้ 2.86 จัดอยู่ในระดับปานกลาง

รูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจมากที่สุดคือ การสื่อสารผ่านวิทยุ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.00
 รองลงมาเป็น การสื่อสารโดยใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 2.94 ต่อด้วยการสื่อสารโดยใช้
 เสียงตามสายของเทศบาลนครตรัง และ การสื่อสารระหว่างเพื่อนบ้านหรือคนรู้จัก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ
 2.93

ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การพบปะกิจกรรมด้วยตนเอง
 โดยบังเอิญ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.70 เป็นความพึงพอใจในระดับปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง มีค่าเฉลี่ยรวมได้ 2.27 จัดอยู่ในระดับต่ำ

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.62 รองลงมาเป็นกิจกรรมการขายพืช ผักปลอดสารเคมี ที่ **“ตลาดนัดสีเขียว”** บริเวณเลียบทางรถไฟ ถนนวังตอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.54

นอกจากนั้น กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมในลำดับต่อมา คือ กิจกรรมการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่ และ กิจกรรมรายการวิทยุ **“เวทีคนตรัง”** ทางสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.ตรังซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.41 และ 2.29 ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวนและกิจกรรมเยาวชนเดินสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.08 และ 2.06 ตามลำดับ

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมได้ 3.34

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมสำหรับเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับสูง รองลงมาเป็นกิจกรรมด้านการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเมือง เช่น การแก้ปัญหาหน้าเสีย , การจัดการขยะ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

นอกจากนั้น กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมในลำดับต่อมา คือ กิจกรรมด้านการจัดระเบียบการจราจร ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.43 และ กิจกรรมด้านศาสนาซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.31

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนเมือง เช่น เวทีตรังเคเสวนา ,กิจกรรมสภาเมืองซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.04

**ส่วนที่ 2 การรายงานผลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าร่วมแล้ว
เกิดความประทับใจไม่รู้ลืม**

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง
แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมแล้วเกิดความประทับใจจำนวน 136 คน ผลการเรียง
กิจกรรมตามลำดับคะแนน มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่	กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	กิจกรรมชุมชนสัญจร/ชุมชนสัมพันธ์	22	16.18
2	กิจกรรมสำหรับเยาวชนและครอบครัวเช่น ดนตรี/ศิลปะ	21	15.44
3	กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเช่น หนังตะลุง/มโนราห์	16	11.76
4	กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเช่น ร่วมงานวันสิ่งแวดล้อมโลก/ การปลูกป่า/การคัดแยกขยะ	15	11.03
5	กิจกรรมด้านศาสนา เช่น การทำบุญ/ไปวัด	14	10.29
5	กิจกรรมกีฬาชุมชน	14	10.29
5	กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น ปีใหม่/สงกรานต์/วันแม่	14	10.29
6	กิจกรรมการออกกำลังกาย	5	3.68
6	กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ตรังเคเสวนา/สภา เมือง/แผนยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น/อบรมเรื่องเมือง น่าอยู่	5	3.68
7	การเข้าค่ายอบรมเรื่องยาเสพติด	4	2.94
8	กิจกรรมบ้านสุขภาพ / ตลาดนัดสีเขียว	3	2.21
8	กิจกรรมอบรมทรัพยากรชุมชน	3	2.21
	รวม	136	100.00

ส่วนที่ 3 การรายงานผลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งเป็นเมืองน่าอยู่

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งน่าอยู่ จำนวน 295 คน ผลการเรียงกิจกรรมตามลำดับคะแนน มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่	กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	กิจกรรมด้านการจัดระเบียบสังคมเช่น การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม/ปัญหาขยะ/น้ำเสีย/การรณรงค์รักษาความสะอาด/การปลูกต้นไม้	99	33.56
2	กิจกรรมสำหรับเยาวชนและครอบครัว	36	12.20
3	กิจกรรมการแก้ปัญหาจราจร	35	11.86
4	กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สืบค้นบ้านรักษาความเป็นตรัง ค้นหารากเหง้าสืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชน	32	10.85
5	กิจกรรมการต่อต้านยาเสพติด	19	6.44
6	กิจกรรมด้านศาสนา	17	5.76
7	การส่งเสริมให้มีพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ/ สนามเด็กเล่น/สถานที่ออกกำลังกาย/ห้องสมุด	16	5.42
7	กิจกรรมการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น สภาเมือง / การจัดทำยุทธศาสตร์เมือง	16	5.42
8	กิจกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ดีกินดีของประชาชน เช่น การจัดหางาน/สนับสนุนกลุ่มอาชีพ	14	4.75
9	กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	8	2.71
10	การอบรมจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3	1.02
	รวม	295	100.00

ส่วนที่ 4 การรายงานผลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นครต้งน่าอยู่ จำนวน 129 คน ผลการเรียงลำดับคะแนน มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่	กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	รถประชาสัมพันธ์	21	16.28
2	วิทยุ	20	15.50
3	เสียงตามสายของเทศบาล	16	12.40
3	ใบปลิว	16	12.41
4	ผู้นำหรือคณะกรรมการชุมชน	14	10.85
5	ผ่านเอกสารหรือจดหมายเชิญเป็นรายบุคคล	13	10.08
6	การพบปะพูดคุยโดยตรงในลักษณะเวทีเปิดหรือสภาากาแฟ	11	8.53
7	ผ่านป้ายประกาศในที่สาธารณะและที่ทำการชุมชน	8	6.20
8	โทรศัพท์ท้องถิ่น	5	3.88
9	แผ่นพับ	3	2.33
10	ผ่านวารสารของเทศบาล(นางฟ้าสาร)และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น(ข่าวเสรี)	2	1.55
	รวม	129	100.00

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 416 คน แบ่งตามเพศ จะได้เพศหญิง 288 คน เพศชาย 188 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา /ปวช./ปวส./อนุปริญญา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่ หรือ ไม่ได้สังกัดกลุ่มใดๆในชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง

ในด้านการข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองตำบลเที่ยงรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมชาวเมืองรับทราบมากที่สุดคือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รองลงมาเป็นการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ตำบลเที่ยงน่าอยู่ กิจกรรมการขายพืชผักปลอดสารเคมีที่ “ตลาดนัดสีเขียว” และกิจกรรมบริการอบสมุนไพรและนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพที่ “บ้านสุขภาพ” บริเวณริมทางรถไฟถนนวังตอ ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนรับทราบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง

ในด้านรูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองตำบลเที่ยงเปิดรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองตำบลเที่ยงเปิดรับมากที่สุดคือ สื่อวิทยุ รองลงมาเป็นการเปิดรับผ่านสื่อรถโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายของเทศบาลนครตรัง และ การรับทราบข่าวจากเพื่อนบ้านหรือคนรู้จัก ตามลำดับ

ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองตำบลเที่ยงได้น้อยที่สุด คือ การใช้จดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง

ในด้านความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองตำบลเที่ยงมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง

กิจกรรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รองลงมาเป็นความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ตำบลเที่ยงน่าอยู่ รองลงมาคือการขายพืช ผักปลอดสารเคมี ที่ **“ตลาดนัดสีเขียว”** บริเวณเลียบทางรถไฟ ถนนวังตอ และกิจกรรมเยาวชนที่จักรยานเพื่อศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่ใช้ชื่อว่า **“เวทีตรังเคเสวนา”**

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมตำบลเที่ยง

ในด้านความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองตำบลเที่ยงมีความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองตำบลเที่ยงพึงพอใจมากที่สุดคือ การสื่อสารผ่านวิทยุ รองลงมาเป็น การสื่อสารผ่านรถโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารโดยใช้เสียงตามสายของเทศบาลนครตรัง ตามลำดับ ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การพบปะกิจกรรมด้วยตนเองโดยบังเอิญ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง

ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงในระดับต่ำ

กิจกรรมที่ชาวเมืองได้เข้าร่วมมากที่สุดคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รองลงมาเป็นกิจกรรมการขายพืช ผักปลอดสารเคมี ที่ **“ตลาดนัดสีเขียว”** บริเวณเลียบทางรถไฟ ถนนวังตอ กิจกรรมการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ตำบลเที่ยงน่าอยู่ และ กิจกรรมรายการวิทยุ **“เวทีคนตรัง”** ทางสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.ตรัง ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่ชาวเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเยาวชนเดินสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีน และ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวน

ส่วนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วม

ในด้านกิจกรรมที่ชาวเมืองชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

กิจกรรมที่ชาวเมืองมีความชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมสำหรับเยาวชนและครอบครัว รองลงมาเป็นกิจกรรมด้านการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเมือง เช่น การแก้ปัญหาหน้าเสี้ย , การจัดการขยะ นอกจากนี้ คือ กิจกรรมด้านการจัดระเบียบการจราจร กิจกรรมด้านศาสนาและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น หนึ่งทะเลสูง , มโนราห์ ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนเมือง เช่น เวทีตรึงเคเสวนา , กิจกรรมสภาเมือง

ส่วนที่ 8 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมแล้วเกิดความรู้สึกประทับใจไม่รู้ลืม

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประทับใจเรียงตามลำดับคะแนน 5 ลำดับ มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 กิจกรรมชุมชนสัญจร

ลำดับที่ 2 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เช่น การทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ หรือ วันสงกรานต์

ลำดับที่ 3 กิจกรรมกีฬาชุมชน

ลำดับที่ 4 กิจกรรมทางศาสนา เช่น การไปวัด

ลำดับที่ 5 กิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัว

ส่วนที่ 9 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งเป็นเมืองน่าอยู่

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งเป็นเมืองน่าอยู่ เรียงตามลำดับคะแนน 10 ลำดับ มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 กิจกรรมด้านการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ชุมชน เช่น การกำจัดขยะ แก้ไขปัญหาน้ำเสีย และการรักษาสีเงาแวดล้อมเมือง

ลำดับที่ 2 กิจกรรมการแก้ปัญหาการจราจร

ลำดับที่ 3 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสืบทอดพื้นบ้าน รวมทั้ง การสืบค้นรากเหง้าความเป็นตรัง

ลำดับที่ 4 กิจกรรมการแก้ปัญหายาเสพติด

ลำดับที่ 5 กิจกรรมด้านศาสนา

ลำดับที่ 6 กิจกรรมสำหรับเยาวชน เช่น ดนตรี ศิลปะ

ลำดับที่ 7 กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลำดับที่ 8 กิจกรรมรณรงค์ด้านการรักษาสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารปลอดสารพิษ

ลำดับที่ 9 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ลำดับที่ 10 การสร้างพื้นที่สาธารณะของคนเมือง เช่น ห้องสมุด สวนสาธารณะ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ชาวเมืองทับเที่ยงรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมชาวเมืองรับทราบมากที่สุด มีความพึงพอใจมากที่สุด และได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง กิจกรรมดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นจากกลุ่มชุมชนเข้มแข็งของประชาคมทับเที่ยงที่เข้าไปนำเสนอความคิดเรื่องการออมทรัพย์ชุมชนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านชุมชนของเทศบาลนครตรัง จนหน่วยงานเกิดความสนใจและนำความคิดดังกล่าวไปขยายต่อในชุมชนของเทศบาล โดยมีกลุ่มสมาชิกชุมชนเข้มแข็งเข้าไปเป็นวิทยากรอธิบายให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน จนในที่สุดประชาชนในชุมชนเห็นด้วยและสามารถก่อตั้งออมทรัพย์ชุมชนได้ทุกชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง แต่เนื่องจากการทำงานของกลุ่มประชาคมทับเที่ยงไม่เคยมีการประชาสัมพันธ์ตนเอง ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าโครงการดังกล่าวเกิดจากการสนับสนุนของเทศบาลนครตรังเท่านั้น การลงชุมชนทุกชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนี้มากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ประกอบกับกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เห็นผลได้ทันที จึงทำให้ประชาชนจึงให้ความสำคัญและเข้าร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1995) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของนวัตกรรมที่สามารถแพร่

หลายได้อย่างรวดเร็วในสังคมว่าจะต้องมีคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งคือใครๆก็สังเกตได้ (Observability) กล่าวคือ บ่อยครั้งที่การสนใจเรื่องราวของบุคคลเกิดจากการสังเกตเห็นว่าบุคคลอื่นก็สนใจ พูดถึง หรือนำไปใช้ ในขณะเดียวกันบุคคลก็มีโอกาสที่จะสังเกตเห็นแนวทางการใช้ ผลประโยชน์ ผลเสีย ฯลฯ ของเรื่องราวดังกล่าวได้ไม่ค่อยยาก อันอาจนำไปสู่การพูดปากต่อปากหรือการหันมาให้ความสนใจต่อไป ดังเช่น กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ที่สมาชิกกลุ่มชุมชนเข้มแข็งเข้าไปอธิบายถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการก่อตั้ง โดยยกกรณีชุมชนของตนเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการชักชวน ทำให้ชุมชนอื่นๆเห็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นจริงและสนใจในผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจึงตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมโดยง่าย

ส่วนกิจกรรมอื่นๆที่ประชาชนรับทราบข่าวสาร มีความพึงพอใจ และเข้าร่วมเป็นอันดับรองลงมาก็เป็นกิจกรรมที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ คือ เป็นกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเห็นผลของกิจกรรมหรือได้รับประโยชน์จากกิจกรรมได้ทันที ได้แก่ กิจกรรมการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่ กิจกรรมการขายพืชผักปลอดสารเคมีที่ “ตลาดนัดสีเขียว” และกิจกรรมบริการอบสมุนไพรและนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพที่ “บ้านสุขภาพ” บริเวณริมทางรถไฟ กิจกรรมที่ประชาชนรับทราบข่าวสาร มีความพึงพอใจ และเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวมีคุณสมบัติสอดคล้องกับที่โรเจอร์ส(Rogers,1999) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนวัตกรรมที่จะได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วว่าต้องมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

1. **ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Advantage)** กล่าวคือ ต้องเป็นเรื่องราวที่คนส่วนใหญ่เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเรื่องอื่นๆหรือสิ่งอื่นๆแล้ว พบว่าเรื่องดังกล่าวมีคุณค่าสูง ไม่ว่าจะเป็นในเชิงคุณค่าทางจิตใจ เงินตรา ฯลฯ

2. **ความเข้ากันได้ (Compatibility)** กล่าวคือ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับบริบท เข้ากันได้ดีกับค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่

3. **ความไม่ซับซ้อน (Non-complexity)** กล่าวคือ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่เข้าใจง่าย หรือมีบุคคลที่เก่งทำหน้าที่ในการถ่ายทอดให้บุคคลอื่นๆเข้าใจง่าย

4. **ใครๆก็ลองได้ (Triability)** โดยเฉพาะหากเรื่องที่ต้องการให้เผยแพร่เป็นวัตถุ บุคคลต่างๆสามารถทดลองใช้ได้และมีสิทธิเปลี่ยนใจไม่ใช้หากไม่ชอบ

5. **ใครๆก็สังเกตได้ (Observability)** บ่อยครั้งที่การสนใจเรื่องราวของบุคคลเกิดจากการสังเกตเห็นว่าบุคคลอื่นก็สนใจ พูดถึง หรือนำไปใช้ ในขณะเดียวกันบุคคลก็มีโอกาสที่จะสังเกตเห็นแนวทางการใช้ ผลประโยชน์ ผลเสีย ฯลฯ ของเรื่องราวดังกล่าวได้ไม่ค่อยยาก อันนำไปสู่การพูดปากต่อปาก หรือการหันมาให้ความสนใจต่อไป

ในส่วนของกิจกรรมที่ประชาชนรับทราบและเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือกิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะชุมชนหนองยวนและกิจกรรมเยาวชนเดินสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีน ผู้

วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าสาเหตุที่ประชาชนรับทราบข่าวสารและเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งองกิจกรรมนี้น้อยเป็นเพราะว่ากิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพื้นที่ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่จะดำเนินการด้วยชัดเจน จึงไม่ได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมออกไปในวงกว้าง ประชาชนทั่วไปจึงไม่สามารถรับทราบข่าวสารการจัดกิจกรรมได้

ในส่วนรูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยง พบว่า ชาวเมืองตำบลเที่ยงเปิดรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองตำบลเที่ยงเปิดรับมากที่สุดและมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ สื่อวิทยุ นั่นก็เป็นเพราะว่าสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในสังคมตำบลเที่ยง เนื่องจากสามารถเปิดรับได้ตลอดเวลา และสามารถส่งสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้ง สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.2527 พบว่าจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุไว้ในครอบครองมีประมาณร้อยละ 75.3 ของครัวเรือนทั้งหมดทั่วราชอาณาจักร ดังนั้น สื่อวิทยุจึงนับว่าเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนมากที่สุด

นอกจากสื่อวิทยุแล้ว รูปแบบการสื่อสารที่สาธารณชนชาวตำบลเที่ยงมีเปิดรับและมีความพึงพอใจในระดับรองลงมา คือ การใช้สื่อเฉพาะกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสียงตามสายและรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาลนครตรัง ประสิทธิภาพของการใช้สื่อเฉพาะกิจนี้สอดคล้องกับที่เกศินี จุฑาวิจิตร(2542) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อเฉพาะกิจจะทำให้สามารถสื่อสารข้อมูลของการพัฒนาหรือการเผยแพร่รณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่งไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประชาชนเป้าหมายได้รับทราบข่าวสารความรู้ได้โดยตรงและถูกต้อง

รูปแบบการสื่อสารที่ได้รับน้อยที่สุดคือจดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ เนื่องจากการเชิญด้วยจดหมายจะใช้ในกรณีที่มีการประชุมอย่างเป็นทางการ ดังนั้น กลุ่มบุคคลที่จะได้รับจดหมายเชิญก็คือกลุ่มเป้าหมายที่ถูกคัดเลือกไว้ก่อนแล้ว มิใช่กลุ่มสาธารณชนทั่วไป ดังนั้น การสื่อสารโดยใช้จดหมายเชิญอย่างเป็นทางการจึงเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เข้าถึงสาธารณชนได้น้อยที่สุด

ตอนที่ 8

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

บทที่ 13

สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง "การสื่อสารในการพัฒนาประชาคมตำบลเที่ยง" นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 5 ประการ คือ

1. เพื่อค้นหาพัฒนาการของประชาคมตำบลเที่ยง โดยเฉพาะในประเด็นของความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะ
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมตำบลเที่ยง
3. เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการธำรงรักษาเครือข่ายและกลยุทธการสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมตำบลเที่ยง
4. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบทางความคิด (Mental Model) ของกลุ่มแกนนำประชาคมตำบลเที่ยง
5. เพื่อวิเคราะห์มุมมองของสาธารณะที่มีต่อประชาคมตำบลเที่ยง

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 30 คน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการจัดเวทีวิจัย สามารถสรุปผลการศึกษาตามปัญหานำการวิจัยได้ดังนี้

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: พัฒนาการของประชาคมตำบลเที่ยง

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า พัฒนาการของประชาคมตำบลเที่ยง สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะ "ก่อรูปรวมตัว" ระยะ "รวมพลปั้นแต่งสังคม" ระยะ "เติบโตแพร่พันธุ์" และ ระยะ "ปรับตัวเปลี่ยนแปลง"

1. ระยะก่อรูปรวมตัว หมายถึง ระยะที่แนวคิดประชาคมเข้ามาในเมืองตำบลเที่ยงและนักกิจกรรมทางสังคมในเมืองตำบลเที่ยงก็สนใจแนวคิดนี้จึงพยายามเผยแพร่ความคิดสู่บุคคลอื่นผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ทั้งการสื่อสารที่เป็นวิถีชีวิตในวงสภากาแฟ ผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่น คือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำ และผ่าน

การสื่อสารแบบเผชิญหน้า(face to face communication)ในเวทีตรางเคเสวนา จนกระทั่งมีความคิดที่จะยกระดับจากการเผยแพร่และการพูดคุยแลกเปลี่ยนในเวทีมาสู่การลงมือปฏิบัติตามแนวทางประชาสังคม

2. ะยะรวมพลปั้นแต่งสังคม หมายถึง ระยะที่กลุ่มแกนนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมตามแนวคิดประชาสังคมสู่สาธารณะเพื่อชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมในเวทีประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 ซึ่งเป้าหมายของเวทีคือการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาเมืองทับเที่ยง ในการเตรียมการเพื่อจัดเวทีวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มแกนนำใช้กลยุทธ์ 4 ประการ คือ

- 2.1 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ครอบคลุมกลุ่มคนหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะในด้านต่างๆมาก่อน
- 2.2 การชูประเด็นเรื่องเมืองน่าอยู่เป็นเป้าหมายร่วม
- 2.3 การดำเนินการภาคสนาม โดยการแจกแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพเมืองที่น่าอยู่ในทัศนะของคนทับเที่ยง
- 2.4 การประชุมเตรียมความพร้อมของทีมงานอย่างสม่ำเสมอ

ผลจากการประชุมในเวทีวิสัยทัศน์ฯ คือ ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มออกเป็นสี่กลุ่มตามความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมในการพัฒนาเมืองสี่ด้าน โดยกลุ่มปฏิบัติการทั้งสี่กลุ่มมีผู้รับผิดชอบหลักอย่างชัดเจน และมีคณะทำงานคือผู้ที่ถนัดและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละกลุ่มเพื่อการบรรลุภารกิจตามที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ร่วม คือ การสร้างเมืองทับเที่ยงให้น่าอยู่ และประกาศพันธกิจร่วมกันในนามของประชาคมทับเที่ยง กลุ่มปฏิบัติการทั้งสี่กลุ่มประกอบด้วย

1. “กลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพ
2. “กลุ่มศรีตรัง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชนและการรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. “กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน
4. “กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมและสาธารณสุขสมบัติในทับเที่ยง

3. ช่วงเติบโตแพร่พันธุ์ หมายถึง ช่วงที่กลุ่มปฏิบัติการทั้งสี่ของประชาคมทับเที่ยงวางแผนการจัดกิจกรรม และเขียนโครงการเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลนครตรังซึ่งเป็นพันธมิตรหลัก

มาตั้งแต่ในช่วงของการจัดเวทีสังเคราะห์จากนั้นจึงเริ่มลงมือจัดกิจกรรมต่างๆมากมาย ส่งผลให้ประชาคมเติบโตอย่างรวดเร็ว และสามารถขยายผลกิจกรรมไปเชื่อมโยงกับภาคอื่น ๆ

4. ช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง หมายถึง ช่วงที่กิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงเริ่มหยุดชะงัก หรือทำได้เพียงเล็กน้อย และค่อย ๆ ลดลง เนื่องจากปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายประการ จนเป็นผลให้บางกลุ่มถอยกลับไปสู่สภาพก่อนเข้าร่วมประชาคม และบางกลุ่มแยกกิจกรรมไปทำนอกเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง

จากการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง สามารถแบ่งได้เป็น 5 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนทับเที่ยง ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การผสมผสานทางเชื้อชาติ กล่าวคือ สังคมทับเที่ยงเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยคนสามเชื้อชาติ คือ ไทย จีน และมุสลิม และทั้งสามเชื้อชาติก็สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติภาพ

1.2 วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของผู้คน กล่าวคือ ถ้าแบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ จะพบว่าคนตรังมีรูปแบบวิถีชีวิต 4 รูปแบบ คือ ภูเขา(ห่มเขา) ทุ่งนา (ห่มทุ่งหรือห่มนา) ทะเล (ห่มเล) และตลาด (ห่มตลาดหรือห่มเมือง) วิถีทั้งสี่แบบต่างพึ่งพาอาศัยกันในการทำมาหากินแลกเปลี่ยนสินค้า โดยมีตลาดหรือตลาดเป็นพื้นที่พบปะสื่อสาร มีห่มตลาดเป็นคนกลาง กระทั่งขยายตัวเกิดเป็นเมืองทับเที่ยงขึ้นมา

1.3 อัตลักษณ์ของคนตรัง ซึ่งเป็นคนใจกว้างคบคนมาก ชอบสื่อสาร รักการเรียนรู้ ดังปรากฏผ่านสำนวนหรือคำเปรียบเปรยต่างๆ ได้แก่

- “สงขลาหลอน คอนปล้น พัทลุงกิน ตรังเสีย”
- “คนตรังใจกว้างสร้างแต่ความดี”
- “ลุงชั่งกั๊ว สงขลาหมั่ง ตรังยอน คอนรุ่ม”
- “มาแต่ตรัง ไม่หนักก็โนรา

2. ปัจจัยด้านลักษณะของเมืองทับเที่ยง

ลักษณะของเมืองทับเที่ยงทั้งทางสังคมและทางกายภาพ ที่มีผลต่อการสื่อสาร และมีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงมีดังต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างทางกายภาพของเมือง กล่าวคือ เมืองทับเที่ยงมีขนาดพื้นที่ไม่กว้างใหญ่มากนัก การจราจรจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่งมีความสะดวก ถ้าจะมีการจัดเวทีหรือจัดกิจกรรมใด ๆ ผู้คนสามารถมารวมตัวกันได้ภายใน 1 ชั่วโมง ความคล่องตัวในการมาพบเจอกัน ทำให้ง่ายต่อการรวมกลุ่มแบบ Human to Human Communication ซึ่งเอื้อต่อการจับเข้าคุยกันเพราะไม่ต้องจ่ายค่าเสียเวลามากนัก

2.2 ลักษณะสังคมและเศรษฐกิจของเมืองตรัง คนในเมืองทับเที่ยงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายฐานะทางเศรษฐกิจจึงค่อนข้างดี ผู้คนมีรายได้ดีพอสมควร และคนในเมืองทับเที่ยงมีลักษณะเป็นชนชั้นกลางเป็นปัญหาชนที่สนใจเรื่องของปัญญาและความรู้ เป็นสังคมของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นกระบวนการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงที่มุ่งเน้นการสื่อสารในลักษณะของการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเสนอหลักคิดใหม่ ๆ คือเรื่องประชาสังคมที่มุ่งเน้นการประสานพลังความร่วมมือจากกลุ่มคนที่หลากหลาย เท่ากับสามารถตอบสนองความต้องการและเข้ากับจริตของคนในทับเที่ยงได้เป็นอย่างดี

2.3 ลักษณะทางวัฒนธรรมการรวมกลุ่มและสื่อสาร สังคมในทับเที่ยงมีวัฒนธรรมที่เป็นวิถีเฉพาะ คือ การเสวนารวมกลุ่มเพื่อพูดคุยกัน มีวงเสวนากันไม่ว่าจะเป็นในสภากาแฟที่กระจายตัวอยู่ทั่วเมือง และในงานศพที่กลุ่มเครือญาติ และมิตรสหายจำนวนมากจะมาพบปะกัน อีกทั้ง การมีนักกิจกรรมที่เป็นผู้นำทางความคิด ทำให้มีประเด็นการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การสื่อสารในเมืองทับเที่ยงดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา สภาพของเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารดังกล่าวนี้ เมื่อมีแนวคิดประชาสังคมเข้ามาในช่วงที่การเมืองท้องถิ่นก็เปิดรับแนวคิดนี้ ทำให้ประชาคมทับเที่ยงเกิดขึ้นได้ง่ายและเร็วขึ้น

3. ปัจจัยด้านสถานการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สถานการณ์ภายนอก แบ่งเป็น

- 3.1.1 สถานการณ์ทางการเมือง กล่าวคือ การเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงนั้นย่อมแยกไม่ออกกับการเติบโตของพลังประชาชน หลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่เรียกกันว่าเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เพราะหลังจากเหตุการณ์นั้นพลังภาคประชาชนผู้ตระหนักในสิทธิของตนต่อกิจการบ้านเมืองก็เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ
- 3.1.2 การร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ภาคประชาชนในทับเที่ยงรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อเคลื่อนไหวเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ผลที่เกิดขึ้นคือการสั่งสมความคิดเรื่องของการกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
- 3.1.3 วิฤติเศรษฐกิจ ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ส่งผลต่อเมืองทับเที่ยงอย่างรุนแรงด้วยเช่นกัน มีคนว่างงาน มีนักธุรกิจที่ประสบปัญหา มีแต่ข่าวไม่ดีทางเศรษฐกิจ สิ่งนี้ทั้งดึงดูดและกดดันให้คนทับเที่ยง “หันหน้าเข้าหากัน” พูดคุยกันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และหันมาสนใจประเด็นปัญหาสาธารณะมากขึ้น

3.1.4 *กระแสประชาสังคม* กล่าวคือ กระแสแนวคิดประชาสังคมเป็นผลจากการการรณรงค์ร่วมร่างรัฐธรรมนูญ โดยเมื่อเริ่มมีแนวคิดทางประชาสังคมมากขึ้นหลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535 แนวคิดนี้ได้เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่เป็นแนวคิดที่เป็นเครื่องช่วยให้ประชาชนเห็นความจำเป็นและความชอบธรรมในการเข้าร่วมกิจการสาธารณะ ซึ่งเมื่อการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นลงแล้ว กระแสนี้ก็ได้หมดลง กลับยิ่งทวีงอกงาม เพราะสามารถนำไปขยายผลเชื่อมโยงกับประเด็นสาธารณะอื่น ๆ ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ ในการเปิดทางให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการกับประเด็นปัญหาสาธารณะต่าง ๆ สำหรับในเมืองทับเที่ยงซึ่งมีความตื่นตัวอย่างสูงตั้งแต่การร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้นักกิจกรรมทางสังคมรับเอากระแสแนวคิดประชาสังคมไปขยายผลต่อในเมืองทับเที่ยงได้อย่างรวดเร็ว

3.2 สถานการณ์ภายใน แบ่งเป็น

- 3.2.1 *ความตื่นตัวทางการเมือง* กล่าวคือ คนทับเที่ยงได้เข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2535 อย่างคึกคัก เช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ทั่วประเทศ ยิ่งทับเที่ยงเป็นบ้านของนายชวนหลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ที่ตอนนั้นกำลังต่อสู้กับรัฐบาลทหาร ยิ่งเป็นตัวเร่งให้การตื่นตัวของคนทับเที่ยงเข้าสู่ภาวะกระแสสูง จากที่ต่างคนต่างอยู่ทำมาหากิน ก็สามารถมีจุดรวมกันได้ทั้งเมือง ผลพวงจากการตื่นตัวครั้งนี้ส่งผลสืบเนื่องให้คนทับเที่ยงเริ่มหันมามองปัญหาใกล้ตัวมากขึ้น นั่นคือปัญหาของทับเที่ยงเอง
- 3.2.2 *ความตื่นตัวต่อปัญหาของเมือง* ความตื่นตัวนี้เริ่มจากกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมของเมืองทับเที่ยง มีความรู้สึกเป็นห่วงกับสภาพของเมืองทับเที่ยงทั้งในด้านสภาพสังคม ปัญหาสภาพแวดล้อม และปัญหามลพิษในเมือง จึงใช้โอกาสจากการที่มีสื่อหนังสือพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำอยู่ในมือเผยแพร่ความตื่นตัวนี้สู่เพื่อนร่วมเมือง
- 3.2.3 *ความเปลี่ยนแปลงของการเมืองท้องถิ่น* กล่าวคือ ในเมืองทับเที่ยงมีนักการเมืองที่ใกล้ชิดกับนักกิจกรรมทางสังคม คือนายชาติ กางอ้อม(นายกเทศมนตรี) ที่จับเอากระแสการมีส่วนร่วมของประชาชนไปเป็นแนวนโยบายของตน จนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เมื่อเข้าบริหารงานเทศบาลก็ไม่ได้ละทิ้งแนวคิดนี้ ยังคงให้การสนับสนุนส่งเสริม ถือเอาเป็นนโยบายที่สำคัญของ เทศบาลมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้การขับเคลื่อนงานของกลุ่มกิจกรรมตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมาได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครตรังโดยตลอด
- 3.2.4 *การตื่นตัวต่อแนวคิดใหม่* กล่าวคือ การรับเอากระแสแนวคิดจากภายนอกมาขยายผลและเชื่อมโยงกับประเด็นของท้องถิ่น กลายเป็นกระแสในเมืองทับเที่ยงเอง ตั้งแต่เรื่องร่าง

รัฐธรรมนูญจนถึงแนวคิดประชาสังคม ที่นักกิจกรรมในเมืองทับเที่ยงไม่ยอมให้เลื่อนหายไปเฉย ๆ กลับรุกต่อจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในที่สุด

4. ปัจจัยด้านกลุ่มกิจกรรมทางสังคมก่อนเกิดประชาคมทับเที่ยง กล่าวคือ คนทับเที่ยงมิใช่ “มือใหม่” ในการเพาะปลูก ประชาสังคมเป็นเพียงเมล็ดพันธุ์รุ่นใหม่ในทางสังคม แต่คนทับเที่ยงผ่านการเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ทางสังคมมาหลายรุ่นหลายชนิด บางชนิดก็มีลักษณะเช่นเดียวกับแนวคิดประชาสังคม จะสำเร็จหรือล้มเหลวก็ไม่เคยยอมแพ้ และได้สะสมทักษะประสบการณ์ไว้มากมาย ซึ่งกิจกรรมทางสังคมก่อนประชาคมทับเที่ยงนั้นมีอยู่ห้าสาย คือ

- 4.1 กลุ่มกิจกรรมทางสังคมการเมืองและชุมชน ประกอบด้วย
- 4.2 กลุ่มกิจกรรมทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม และธุรกิจ
- 4.3 กลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน
- 4.4 กลุ่มกิจกรรมในโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น
- 4.5 กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต

5. ปัจจัยด้านบุคคล และพันธมิตรสำคัญ ประกอบด้วย

5.1 บุคคลภายนอก คือ อาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ประธานสถาบันเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) ผู้นำแนวคิดประชาสังคมเข้ามาเผยแพร่ในกลุ่มนักกิจกรรมของเมืองทับเที่ยงและเปิดโอกาสให้นักกิจกรรมเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

5.2 กลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยง คือ กลุ่มนักกิจกรรมที่เคลื่อนไหวทางสังคมมาก่อนเกิดประชาคมทับเที่ยง เข้าร่วมในเวทีครั้งแรกเสวนา ต่อมาเกิดสนใจแนวคิดประชาสังคม และได้เข้าร่วมเรียนรู้แนวคิดนี้จากนั้นจึงร่วมกับกลุ่มคนอื่น ๆ ก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้นในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552 จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของแกนนำที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยงและเกื้อหนุนให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมมี 6 ประการ คือ

- 5.2.1 แกนนำมีอุดมการณ์ของนักต่อสู้เพื่อสังคม
- 5.2.2 แกนนำเป็นนักยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม
- 5.2.3 แกนนำมีความน่าเชื่อถือ
- 5.2.4 แกนนำกว้างขวางรู้จักคนมาก
- 5.2.5 แกนนำเป็นผู้ที่มีโอกาสสัมผัสกับสังคมภายนอกมากกว่าบุคคลอื่นๆ
- 5.2.6 แกนนำมีความเป็นนักการสื่อสาร

5.3 สมาชิกก่อตั้ง กล่าวคือ เมื่อกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมในเมืองทับเที่ยงเคลื่อนไหวเรื่องร่างรัฐธรรมนูญ ก็มีนักกิจกรรมหลายคนเข้าร่วม ต่อมาเมื่อมีกิจกรรมครั้งแรกเสวนา หลังการสิ้นสุดลงของหนังสือ

พิมพ์แม่น้ำ ก็มีนักกิจกรรมอีกหลายคน จากหลายกลุ่มเริ่มเข้ามาปรากฏตัวร่วมกิจกรรมอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีความคุ้นเคยกับแกนนำ และต่อมาเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการเตรียมการจัดเวทีวิสัยทัศน์ทั่วย่างน้อย 2552 ถือเป็นสมาชิกที่เป็นผลผลิตจากเวทีตรงเคฯ จนในที่สุดก็เกาะติดเข้ามาช่วยกันทำงานเพื่อปูทางไปสู่การก่อตั้งประชาคมทั่วย่างน้อย

5.4 พันธมิตรสำคัญ ประกอบด้วย

5.4.1 *เทศบาลนครตรัง* เป็นพันธมิตรผู้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการนับเป็นรูปธรรมตั้งแต่ในเวทีตรงเคฯ เสนอแนะมาถึงประชาคมทั่วย่างน้อย เทศบาลได้เอื้ออำนวยทั้งเครื่องมือเครื่องมือ สถานที่ กำลังคน และงบประมาณในการดำเนินการตลอดมา

5.4.2 *กรมอนามัย* เป็นพันธมิตรผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดเวทีวิสัยทัศน์ทั่วย่างน้อยเมืองน้อย 2552

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการดำรงรักษาเครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทั่วย่างน้อย

ในที่นี้ผู้วิจัยจะแบ่งรูปแบบการสื่อสารออกตามลำดับช่วงของพัฒนาการ ดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสารในช่วงก่อรูปรวมตัว ประกอบด้วย

1.1 การสื่อสารที่ร้านสามัญชน

การรวมตัวกันของนักกิจกรรมทางสังคมที่ร้านสามัญชน เป็นตัวอย่างรูปธรรมของการรวมตัวกันสื่อสารในรูปแบบวงสนทนาของกลุ่มคนในทั่วย่างน้อยที่นอกเหนือไปจากการสื่อสารแบบเดิมๆ ซึ่งมีสภาพเป็นพื้นที่การสื่อสารหลัก โดยที่สภาพแวดล้อมนั้นไม่เหมาะกับการสื่อสารของคนเฉพาะกลุ่มที่ต้องการสื่อสารกันลงไปในเรื่องที่ค่อนข้างมาก บางครั้งอาจต้องใช้เครื่องมือช่วยสื่อสารที่มากกว่าการพูด เช่น การเขียน การใช้เอกสาร หรือภาพ ซึ่งไม่เหมาะที่จะสื่อสารกันตามสภาพแวดล้อม การรวมกลุ่มคนเฉพาะในสถานที่เฉพาะอย่างเช่นร้านสามัญชนจึงเกิดขึ้น

1.2 การสื่อสารในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ

ในขณะที่การสื่อสารในวงสนทนาที่มีข้อจำกัดที่สื่อสารข้อมูลได้ผิวเผิน มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้สื่อสารลงลึกในเนื้อหาได้ยาก จึงเกิดการสื่อสารแบบวงสนทนาในร้านสามัญชนขึ้นซึ่งสามารถเลี้ยวข้อจำกัดของวงสนทนาไปได้ แต่วงสนทนาในร้านสามัญชนเมื่อขยายตัวไปถึงจุดหนึ่งทั้งจำนวนผู้เข้าร่วม และข้อมูลความคิด ผู้เข้าร่วมก็เริ่มรู้สึกว่าการสื่อสารทั้งหลายที่นำมาสื่อกันอยู่เฉพาะในกลุ่มนักกิจกรรมไม่กี่คน

นี้มีคุณค่าที่ควรเผยแพร่ให้สาธารณะชนชาวทับเที่ยงได้ทราบ เพราะโดยช่องทางสื่อสารมวลชน คือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำ

1.3 การสื่อสารในเวทีตรางเคเสวนา

เมื่อหนังสือพิมพ์แม่น้ำเปิดตัวลงด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ กลุ่มแกนนำนักกิจกรรมก็ยังมองหาช่องทางการสื่อสารต่อชาวเมืองทับเที่ยงต่อ โดยที่บัดนี้แกนนำนักกิจกรรมได้เปิดรับแนวคิดประชาสังคมแล้ว เต็มที่ ช่องทางการสื่อสารที่มองหาจึงมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม กล่าวคือ ต้องมีผู้เข้าร่วมการสื่อสารที่หลากหลาย เป็นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมที่มุ่งแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจปัญหา ร่วมกัน นอกจากนี้ต้องสามารถทำได้ง่าย ลงทุนต่ำ เพื่อเลี่ยงภาระการเงิน ซึ่งในที่สุดก็เลือกจัดเวทีตรางเคเสวนา โดยมีกระบวนการสื่อสารในเวที 2 ขั้นตอน คือ

- 1.3.1 กระบวนการสื่อสารในขั้นการจัดเตรียมเวที ใช้การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก บอกต่อกันไปในแวดวงเพื่อนหรือคนรู้จัก การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายของเทศบาล และ ส่งใบปลิวประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนต่างๆที่เทศบาลรับผิดชอบดูแล
- 1.3.2 กระบวนการสื่อสารภายในเวทีตรางเคเสวนา ใช้หลักการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมทุกคนเท่าเทียมกัน กล่าวคือ หลังจากพิธีกรเปิดประเด็นแล้วใครต้องการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าวก็พูดขึ้นมา ใครเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไรก็สามารถแสดงความคิดเห็นต่อได้ เป็นลักษณะของการนั่งพูดคุยร่วมกัน โดยจะจัดโต๊ะรูปตัวยูเพื่อให้เห็นหน้าของผู้สนทนาทุกคนและมีกลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดประเด็นการเสวนาและเป็นพิธีกรเปิดการประชุม

1.4 การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม

กลุ่มแกนนำใช้การสื่อสารเพื่อเผยแพร่แนวคิดประชาสังคมผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ได้แก่

- 1.4.1 ผ่านหนังสือพิมพ์แม่น้ำ
- 1.4.2 ผ่านรายการวิทยุเพื่อประชาธิปไตย ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
- 1.4.3 ผ่านการจัดเวทีเรียนรู้แนวคิดประชาสังคม

2. รูปแบบการสื่อสารในช่วงรวมพลบันแตงสังคม

2.1 การสื่อสารในหาแนวทางจัดตั้งประชาคมทับเที่ยงของแกนนำ

กลุ่มแกนนำใช้วิธีการปรึกษาหารือกับ อ.ชัยวัฒน์ ในที่ประชุมยุทธศาสตร์ประชาคมที่จังหวัดชลบุรี ประเด็นของการปรึกษาหารือก็คือเราจะทำอย่างไรให้คนมีกิจกรรมร่วมกันได้ และในที่สุดแกนนำก็เลือก "ประเด็นเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities)" ตามที่ อ.ชัยวัฒน์เสนอ เพราะเป็นกิจกรรมที่ง่ายในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายรู้สึกเกี่ยวข้องไม่ว่าจะมาจากภาคส่วนใดก็ตาม อีกทั้งยังมีตัวอย่างว่าเป็นประเด็นที่ Civicnet เคยลองใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในพื้นที่อื่นและประสบความสำเร็จมาแล้ว

2.2 การสื่อสารในการเตรียมเวทีวิสัยทัศน์ทบเที่ยงน่าอยู่ 2552 การสื่อสารในการเตรียมการเวทีวิสัยทัศน์ฯ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

2.2.1 การสื่อสารภายในคณะทำงาน

กลุ่มแกนนำและสมาชิกคนสำคัญที่ต่อเนื่องมาจากเวทีครั้งแรก 16 คน ได้จัดตั้งกันเองเป็นคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการกิจในช่วงการเตรียมเวทีออกเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์, ฝ่ายออกแบบสอบถาม, กองเลขา, ฝ่ายวิชาการ เมื่อแบ่งงานกันทำแล้วก็มี การนัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อสรุปความคืบหน้าของงานเป็นระยะ ๆ

2.2.2 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย

คณะทำงานได้สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งพอจะแยกกล่าวได้ดังนี้

2.2.2.1 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั่วไป มีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ทราบ และสร้างความตื่นตัวให้แก่ชาวทบเที่ยง โดยใช้วิธีการติดประกาศ แผ่นปลิว เสียงตามสายของเทศบาล แต่มีวิธีที่โดดเด่น 2 วิธีคือ

- 1.) การใช้แบบสอบถามจำนวน 700 ชุด มีเนื้อหาโดยรวมให้ตอบความคิดเห็นที่มีต่อเมือง 2 ด้าน คือ สิ่งที่น่าสนใจ และสิ่งที่อยากแก้ไขในเมืองจริง
- 2.) การร่างกรอบแนวคิดของเวทีวิสัยทัศน์ทบเที่ยงน่าอยู่ แล้วให้ห้างร้านและหน่วยราชการช่วยเผยแพร่

ในการสื่อสารไปยังเป้าหมายทั่วไปนี้เนื้อหาที่สื่อออกไปจะมีศูนย์กลางอยู่ที่การชูประเด็นเมืองน่าอยู่เพื่อให้เป็นที่เข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยแกนนำเห็นว่ามีความสำคัญ 4 ประการ คือ

- 2.) เป็นประเด็นเกี่ยวกับเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางและเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตของผู้คน เมืองทบเที่ยงเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านการค้าขายและเป็นแหล่งรวมความเจริญของจังหวัดที่ทุกคนล้วนต้องมาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตั้งประเด็นเรื่องเมืองทบเที่ยงน่าอยู่จึงเป็นประเด็นที่ใกล้ตัวทุกคนก็รู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งและอยากเข้ามามีส่วนร่วม
- 2.) เป็นประเด็นร่วมที่หลายฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้

ประเด็นเรื่องการสร้างเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่ใครๆก็สามารถเข้าร่วมได้ ไม่ว่าใครจะมีหน้าที่การงานหรือมีประสบการณ์ในด้านใดมาก่อนก็สามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการร่วมกันสร้างเมืองน่าอยู่ได้ทั้งสิ้น

3.) เป็นประเด็นในเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเป็นประเด็นในเชิงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆเพื่อความเจริญ ความดีงามและก่อให้เกิดความสุข ผู้ที่มาเข้าร่วมจึงเกิดความสบายใจในการคิดและการทำงานร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มแกนนำที่ว่า

4.) เป็นประเด็นที่มีหลายมุมให้คิดให้ทำ

เนื่องจากการชูประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นที่กว้างและเป็นประเด็นที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ใครมีความสามารถหรือถนัดงานด้านไหนก็สามารถนำเสนอและร่วมคิดร่วมทำได้อย่างเต็มที่ ยิ่งคนมารวมกันหลากหลายเท่าไร ประเด็นที่ช่วยกันคิด ช่วยกันนำเสนอก็ยิ่งมีความหลากหลาย มีหลายมุมมองมากขึ้นเท่านั้น

2.2.2.2 การสื่อสารเพื่อเชิญกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

1. เริ่มต้นคณะทำงานจะการใช้การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ด้วยการ**ใช้สื่อบุคคล**ในการทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่างๆ โดยอาจไปพบเป็นรายบุคคลถ้าเห็นว่าบุคคลใดน่าสนใจเป็นพิเศษ เช่น เป็นบุคคลที่ทำกิจกรรมใดอยู่แล้ว หรืออาจใช้การสื่อสารทำความเข้าใจเป็นรายกลุ่ม เช่น กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์
2. เมื่อได้บุคคลเป้าหมายที่แน่ชัดแล้ว ภายหลังก็ใช้การ**สื่อสารอย่างเป็นทางการ**คือจดหมายเชิญประชุมซึ่งออกโดยเทศบาลนครตรังส่งไปให้อีกเพื่อสร้างความมั่นใจและให้ความสำคัญให้กับบุคคลนั้น
3. หลังจากนั้นก็อาจพิจารณาจัดประชุมกลุ่มย่อยกับบางกลุ่ม หากเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความพร้อมและสนใจเพียงพอ

2.2.2.3 การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับเข้าร่วมประชุม

เมื่อสามารถทำการสื่อสารจนกลุ่มเป้าหมายตอบตกลงเข้าร่วมแล้ว คณะทำงานก็ไม่ได้หยุดการสื่อสารลงเพียงแค่นี้ แต่ยังสื่อสารต่อโดยใช้วิธีการจัดการประชุม โดยรูปแบบการประชุม 2 แบบ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ

รูปแบบที่ 1 การประชุมอย่างเป็นทางการ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นกลุ่มองค์กรทั้งราชการและเอกชนหรือกลุ่มองค์กรสาธารณะที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว เนื่องจากกลุ่มเป้าหมาย

ค่อนข้างมีข้อจำกัดด้านเวลาและไม่ค่อยมีความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว ส่วนเนื้อหาของการประชุม ได้แก่ ทศนคติที่มีต่อความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นกลุ่มที่รู้จักกันดีกับแกนนำ และ คณะทำงาน หรือกลุ่มคนที่อาสาจะมาเป็นคณะทำงาน เนื้อหาของการประชุมส่วนใหญ่ก็จะเป็นการประชุมเตรียมการและวางแผนงานอย่างรัดกุมที่สุด

2.3 การสื่อสารในเวทีวิสัยทัศน์ทပ်เที่ยงน່ောอยู่ 2552

ในเวทีวิสัยทัศน์ทပ်เที่ยงเมืองน່ောอยู่ วิทยากรใช้กระบวนการประชุมเพื่อค้นหาอนาคต (Future Search Conference หรือ FSC) มีคุณสมบัติที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารอันนำไปสู่ความสำเร็จของการประชุม จนเกิดประชาคมทပ်เที่ยงขึ้น กล่าวคือ

1.ด้านผู้ส่งสาร ทำให้ผู้เข้าร่วมภูมิใจในตนเองและผู้อื่น เชื่อมมั่นว่าสามารถทำสิ่งดี ๆ ร่วมกันได้ จึงเปิดใจกว้างนำเอาข้อมูลของแต่ละคน ทั้งที่เป็นความคิด ความรู้ ความจำ จินตนาการ มาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์เพื่อเมืองทပ်เที่ยง

2.ด้านเนื้อหา ทำให้ได้รับสารที่ตรงประเด็นครบถ้วน จากอดีตถึงปัจจุบัน เนื้อหาถูกส่งออกมาอย่างเป็นขั้นตอน มีเป้าหมายและส่งผลถึงกัน

3.ด้านช่องทางสื่อสาร ผู้ดำเนินการประชุมได้ออกแบบในรายละเอียดไว้เป็นอย่างดี บางช่วงก็เป็นการพูดคุยกลุ่มใหญ่ บางช่วงต้องแยกกลุ่มย่อย มีระบบการจดบันทึกและการนำเสนอ ทำให้สารที่ส่งมาจากทุกคนไม่ตกหล่น ได้รับรู้ร่วมกัน

4.ด้านผู้รับสาร ทุกคนต่างเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง มีท่าทีเชิงบวกในการรับฟัง ไม่มีการละทิ้งสารจากเพื่อนร่วมประชุมแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม

2.4 การสื่อสารในการสร้างพันธมิตรของประชาคมทပ်เที่ยง

การสื่อสารกับพันธมิตรของแกนนำนั้นเริ่มต้นจากการที่แกนนำบางคนเช่นอ.สมเจตนา,คุณเสรีญ,คุณประพาส และคุณธีรทัต ซึ่งรู้จักเป็นการส่วนตัวอยู่ก่อนกับนายชาลี กางอิม(นายกเทศมนตรี)ได้เริ่มทำการสื่อสารแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ร่วมทั้งช่วยเป็นที่ปรึกษาแผนการหาเสียง ตั้งแต่ นายชาลีนำทีมของตัวเองลงสมัครเข้าบริหารเทศบาลครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2542 ซึ่งตั้งแต่ครั้งนั้นนโยบายของนายชาลีก็มีลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อันสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคมมาตั้งแต่ต้น นอกจากนี้การที่สามารถชนะการเลือกตั้งก็ทำให้นายชาลีมีความเชื่อถือทั้งตัวบุคคลและแนวคิดของกลุ่มแกนนำมากยิ่งขึ้น

ต่อมาเมื่อแกนนำจัดตั้งเวทีตรึงเคเสวนา คุณธีรศักดิ์ได้ไปสื่อสารกับนายชาติ นายกเทศมนตรีเทศบาลจึงให้การสนับสนุนงบประมาณ บรรจุเข้าเป็นโครงการของเทศบาลเอง รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ และเมื่อแกนนำคิดจะจัดตั้งประชาคมทับเที่ยงขึ้น และจัดการประชุมบรรยายเรื่องการจัดทำวิสัยทัศน์ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2539 แกนนำก็วางเป้าหมายให้ทางเทศบาลเป็นกลุ่มเป้า หมายหลักที่จะต้องเชิญเข้าร่วมประชุมด้วย เพราะต้องการให้ทางเทศบาลเข้าใจแนวคิดการจัดทำวิสัย ทัศน์เพื่อกำหนดกิจกรรมเมืองน่าอยู่ ซึ่งเท่ากับว่าแกนนำให้ อ.ชัยวัฒน์ ซึ่งเป็นวิทยากรเป็นคนสื่อสารแทน อันจะทำให้ได้รับความเชื่อถือสูงเพราะมีความชำนาญในเนื้อหา และเป็นบุคคลที่สังคมระดับประเทศยอมรับนับถือ

3. รูปแบบการสื่อสารในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์

3.1 การสื่อสารระหว่างประชาคมกับเทศบาล

หลังจากเวทีวิสัยทัศน์ฯ กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ได้กลับไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำวิสัยทัศน์ไปแปรเป็นโครงการกิจกรรมและนำกลับมาเสนอในการประชุมร่วมกับเทศบาล เพื่อให้เทศบาลบรรจุในแผนงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2543 (ก.ย. 2542-ต.ค. 2543) เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมต่อไป โดยมีขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลดังนี้

1. เขียนโครงการเสนอเข้าแผนเทศบาล
2. เดินเรื่องผ่านกองสวัสดิการ
3. เสนอโครงการต่อรองปลัดเทศบาลนครตรัง
4. เสนอโครงการให้นายกเทศมนตรีอนุมัติ
5. เบิกจ่ายเงินที่การคลัง

3.2 การสื่อสารภายในประชาคมทับเที่ยง

การสื่อสารภายในประชาคมทับเที่ยงนั้นมีอยู่ 3 ระดับ ทั้งระดับภายในกลุ่ม ระดับระหว่างกลุ่ม และระดับสื่อสารกับสังคมภายนอก ซึ่งจะแยกวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.1 การสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรม รูปแบบการสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรมทั้งสี่ของประชาคมทับเที่ยงมีลักษณะเดียวกัน คือการนัดหมายวันเวลาประชุมกลุ่มย่อยของตนเพื่อช่วยกันคิดกิจกรรมกลุ่มและเขียนเป็นโครงการคร่าวๆเพื่อมานำเสนอต่อเทศบาล ในการประชุมจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ทุกคนในกลุ่มมีอิสระในการนำเสนอความคิด และเนื่องจากการประชุมกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มของคนที่สนใจและมีความถนัดในเรื่องที่คล้ายคลึงกันอยู่แล้ว

บรรยากาศของการประชุมจึงเป็นกันเอง พุดคุยกันแบบไม่เป็นทางการในสถานที่ที่สมาชิกในกลุ่มพอใจ สถานที่พบปะกันของกลุ่มมีทั้งที่บ้านแกนนำกลุ่ม และเทศบาล

3.3.2 การสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรม การสื่อสารในส่วนนี้จะเป็นสารสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมทั้งหมดของประชาคมทับเที่ยงเข้าด้วยกัน การสื่อสารในส่วนนี้ทำโดยกลุ่มแกนนำ ซึ่งสิ่งที่จะนำมาสื่อสารคือ ข้อมูลข่าวสารภายในประชาคม ความคืบหน้าและสภาพปัญหาจากการดำเนินงาน

3.3.3 การสื่อสารระหว่างประชาคมทับเที่ยงกับสังคมภายนอก การสื่อสารกับสังคมภายนอกมี 2 ส่วน คือ

3.3.3.1 การสื่อสารของประชาคมทับเที่ยงในภาพรวม กำหนดไว้สองกิจกรรม คือ

- การทำจดหมายข่าว ชื่อ “คลื่น” เพื่อสื่อสารความเคลื่อนไหว และผลงานต่างๆ ของประชาคม ต่อสมาชิกประชาคม และกลุ่มองค์กรพันธมิตร
- การจัดกิจกรรม “เวทีสภาเมือง” เป็นการทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ของประชาคมทับเที่ยง ลักษณะการจัดกิจกรรมทำโดยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ มาบรรยายเป้าหมายของการจัดกิจกรรมสภาเมือง นอกเหนือจากการเสริมสร้างองค์ความรู้แล้ว แก่ผู้สนใจทั่วไปแล้ว ยังมุ่งหวังให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมร่วมที่ทั้งกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตรของประชาคมทับเที่ยง ได้มาร่วมตัวกันหลังจากที่กลุ่มปฏิบัติการแต่ละกลุ่มต่างแยกย้ายไปทำกิจกรรมของตน กิจกรรมนี้กำหนดจัดปีละ 1 ครั้ง

3.3.3.2 การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมต่อสังคมภายนอก แต่ละกลุ่มมีการสื่อสารการดำเนินกิจกรรมของตนให้สังคมชาวทับเที่ยงได้รับทราบโดยใช้ช่องทางการสื่อสารสู่สังคมผ่าน 3 ช่องทางหลักคือ

- สื่อที่กลุ่มทำเอง เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประกาศ
- สื่อของเทศบาล เช่น รถแห่ เสียงตามสาย
- สื่อมวลชน คือวิทยุ

4. รูปแบบการสื่อสารในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง

การที่ประชาคมทับเที่ยงได้หยุดการเติบโต และหมดสภาพการเป็นประชาคมตามรูปแบบโครงสร้างที่จัดตั้งเอาไว้อย่างรวดเร็วนั้น เกิดจากปัจจัยหลายประการทั้งจากภายในและภายนอก ดังที่จะกล่าวต่อไป

4.1 ปัญหาของการสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรม กล่าวคือ เมื่อต่างกลุ่มต่างแยกกันไปทำกิจกรรมซึ่งแต่ละกิจกรรมก็มีผู้รับผิดชอบหลักอย่างชัดเจน ทำให้หลายคนรู้สึกว่ามันไม่ใช่ผู้รับผิดชอบร่วม แต่เป็นเพียงผู้เข้าร่วมเท่านั้น ความสัมพันธ์ภายในจึงห่างเหินเพราะขาดการสื่อสารเชื่อมโยงกันภายในกลุ่มกิจกรรม ระหว่างกลุ่มกิจกรรม และ การสื่อสารสู่สาธารณะ

4.2 ปัญหาของการสื่อสารระหว่างประชาคมทับเที่ยงกับเทศบาลนครตรัง เกิดจากเจ้าหน้า ที่เทศบาลระดับปฏิบัติที่ไม่เข้าใจแนวคิดประชาสังคมจึงมีท่าทีตรวจสอบ มากกว่าจะเชื่ออำนวยความสะดวก ทำงานของประชาคม

กลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง

1.กลยุทธ์การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ การใช้แกนนำที่น่าเชื่อถือของกลุ่ม เป็นผู้ไปสื่อสารนำร่องให้ได้ รับการยอมรับในหลักการจากกลุ่มเป้าหมายก่อน จากนั้นจึงค่อย ๆ สื่อสารในรายละเอียด เช่นการใช้แกน นำที่น่าเชื่อถือในแง่ของการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จแล้วเป็นผู้ส่งสาร ให้สมาชิกชุมชน เป้าหมายยอมรับการขยายเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ในกิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีกล ยุทธ์การใช้สื่อบุคคลเป็นตัวกลางขยายกิจกรรม เช่น สมาชิกกลุ่มสตรีตรังจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อ สารระหว่างอาจารย์กับเด็ก และถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในฐานะรุ่นพี่ให้รุ่นน้อง

2.กลยุทธ์การใช้สื่อกิจกรรม เป็นการออกแบบกิจกรรมให้น่าสนใจ และเปิดช่องให้คนหลากหลาย เข้าร่วมได้และมีความสำคัญ เช่นเรื่องประวัติชุมชน ผู้สูงอายุก็สามารถเข้าร่วมได้อย่างมีความสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อออกแบบกิจกรรมแล้วก็ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเนื้อหาของกิจกรรมให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นมิใช่เห็นเพียงกิจกรรมอย่างฉาบฉวย เช่นกิจกรรม เรื่องเด็กต้องให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก ทำกิจกรรมเรื่องสมุนไพรต้องให้ความรู้ด้านสมุนไพรควบคู่ไปด้วยกัน

3.กลยุทธ์การสื่อสารต่อสาธารณะ เพื่อเป็นการสร้างกระแสความคึกคักของกิจกรรม และดึงดูด ใจกลุ่มผู้เข้าร่วม ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นว่าสารที่ส่งไปต้องชัดเจน ตรงประเด็น สื่อให้คนภายนอก เข้าใจได้ง่าย

4.กลยุทธ์การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นการประหยัดและคาดหวังผล ต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น เวทีประชุมสัญจรที่เทศบาลจัดอยู่ สามารถแทรกวาระของประชาคมเข้า ไปได้ ไม่ต้องจัดเองเสมอไป

ปัญหานำการวิจัยที่ 4: รูปแบบทางความคิด (Mental Model) ของกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยง

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงมี 2 ลักษณะ คือ

1. **Mental Model ที่เป็นเป้าหมายในใจ** กล่าวคือ แกนนำประชาคมทับเที่ยงมีจุดร่วมของประสบการณ์ คือประสบการณ์จากการอ่านและประสบการณ์จากการเข้าร่วมกับเหตุการณ์การต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลา 16 หรือ เหตุการณ์ 6 ตุลา 19 และหลังจากนั้นก็เข้าร่วมกับขบวนการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนมาโดยในนามชื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น NGO หรือนักปฏิวัติสังคม หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น เหล่านี้เองที่เป็นผลให้กลุ่มแกนนำมีเป้าหมายในใจเหมือนกัน คือ มีความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ **“การเมืองภาคประชาชน”** ทั้งนี้โดยใช้ตนเป็น **“ผู้นำการเปลี่ยนแปลง”** โดยเริ่มต้นที่การเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนแล้วจึงขยายผลไปสู่บุคคลอื่นๆต่อไป

2. **Mental Model ที่เป็นมรรควิธีไปสู่เป้าหมาย** เพื่อให้เป้าหมายสำเร็จในช่วงแรกกลุ่มแกนนำจะใช้มรรควิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมขับเคลื่อนมวลชน ด้วยการประท้วงเรียกร้องและสื่อสารในลักษณะรุนแรง แต่ต่อมารูปแบบความคิดของกลุ่มแกนนำก็เกิดจุดเปลี่ยน โดยแม้รูปแบบที่เป็นเป้าหมายในใจไม่เคยเปลี่ยน แต่มรรควิธีที่จะนำไปสู่เป้าหมายมีจุดพลิกผันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป **จากแข็งกร้าวเร้าร้อน ไปสู่อ่อนโยนเยือกเย็น จากแยกฝ่าย ไปสู่ สามัคคีทุกฝ่าย** โดยมีมูลเหตุสำคัญ คือ การเข้าร่วมกระบวนการอบรมเรียนรู้แนวความคิดต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ประธานสถาบันเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) มาตั้งแต่ปี 2539 ทำให้รูปแบบทางความคิดของแกนนำเปลี่ยนไป ดังนี้

- เปลี่ยนจากการพัวพัน การวิพากษ์ รุนแรง เป็น การประสานพลังและความร่วมมือ
- มุ่งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสาธารณะ
- มุ่งสื่อสารเรื่องของคุณดี ความงาม และการประสานความร่วมมือ
- การมองเชิงบวก การยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย และเชื่อมั่นในพลังของประชาชนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การแพร่รูปแบบทางความคิดของแกนนำไปสู่บุคคลอื่นๆมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. **ประเภทของการแพร่รูปแบบทางความคิด** พบว่ามีการแพร่สองประเภทหลัก คือ

1.1 การแพร่อย่างไม่ตั้งใจ ประเภทการแพร่รูปแบบทางความคิด อย่างนี้จะเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติไม่มีการวางแผน ไม่กำหนดกลยุทธ์ใด ๆ ล่วงหน้า จะเกิดขึ้นในการสื่อสารในชีวิตประจำวันของแกนนำไปยังคนที่เข้ามาสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งหากมีความถี่และใช้เวลาเพียงพอ รูปแบบทางความคิดของแกนนำก็จะค่อย ๆ ซึมซับเข้าสู่บุคคลที่เข้ามาสื่อสารกับแกนนำ

1.2 การแพร่อย่างตั้งใจ การแพร่แนวคิดแบบนี้แกนนำจะเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ใช้การสนทนา ร่วมวงสภากาแฟกับตัวบุคคล ใช้กิจกรรมเพื่อต่อเชื่อมกับกลุ่มกิจกรรม และใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์แม่น้ำสื่อสารกับ ชาวทับเที่ยงโดยทั่วไป เป็นต้น

2. ระดับเนื้อหาของการแพร่รูปแบบทางความคิด พบว่ามีการแพร่เนื้อหาความคิดที่พอจะแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

2.1 การแพร่แนวคิดระดับปรากฏการณ์ทั่วไป มักใช้กับการแพร่ไปยังมวลชนชาวทับเที่ยง ผ่านช่องทางสื่อมวลชน มักเน้นการสื่อสารทางเดียวเป็นหลัก โดยใช้วิธีการจับเอาปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์มาวิจารณ์แสดงความเห็นตามรูปแบบทางความคิดของแกนนำ โดยมากมักเป็นประเด็นปัญหาสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม โดยปล่อยให้ผู้รับสารเรียนรู้และตีความเอาเอง โดยแกนนำคาดหวังว่าจะเป็นการ “จุดประกาย” ทางความคิดให้กับผู้รับสารนั้น ๆ

2.2 การแพร่แนวคิดระดับเนื้อหาเฉพาะเรื่อง มักใช้กับการแพร่ไปยังกลุ่มคน หรือกลุ่มกิจกรรม เน้นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม จึงมักใช้การร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมที่เลือกสรรขึ้นเป็นช่องทางการสื่อสาร โดยเนื้อหากิจกรรม บรรยากาศสถานที่ วันเวลา จะถูกเลือกไว้แล้วว่าเหมาะสมที่จะเกื้อหนุนให้กลุ่ม เป้าหมายเรียนรู้รูปแบบทางความคิดของแกนนำ โดยมุ่งหวังว่าจะมีบางคน “เติบโตทางความคิด” ขึ้นมา

2.3 การแพร่แนวคิดเชิงลึก จะใช้กับบุคคลเฉพาะที่แกนนำเห็นว่ามีความสนใจใคร่เรียนรู้รูปแบบทางความคิดจากแกนนำอย่างชัดแจ้ง จึงมักใช้การสนทนาดลลึกในประเด็นต่าง ๆ โดยอาจใช้สภากาแฟ หรือบ้านแกนนำ นอกจากนี้ยังได้รับการชักชวนเข้าร่วมการแพร่รูปแบบทางความคิดไปยังกลุ่มกิจกรรม และบุคคลทั่วไปอีกด้วย โดยแกนนำคาดหวังว่าจะทำให้บุคคลนั้น ๆ จะสามารถ “เติบโตใหญ่และแพร่พันธุ์” รูปแบบทางความคิดได้ดังเช่นแกนนำต่อไป

3. กลุ่มเป้าหมายของการแพร่รูปแบบทางความคิด จากเนื้อหาในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายจะมี 3 กลุ่ม ด้วยกันคือ

3.1 ชาวทับเที่ยงทั่วไป

3.2 กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มกิจกรรมเฉพาะ

3.3 เป้าหมายรายบุคคล

4. **กลยุทธ์การสื่อสารในการแพร่รูปแบบทางความคิด** จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารเพื่อขยายรูปแบบทางความคิดดังกล่าวไปสู่บุคคลอื่นนั้น แก่นนำใช้วิธีการที่กลุ่มแกนนำเองเรียกว่า **“กลยุทธ์การยึดพื้นที่สื่อ”** ในการแพร่รูปแบบความคิดของตนสู่บุคคลอื่นต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเป็นทั้งการยึดพื้นที่การสื่อสารเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น สภา กาแฟ การพูดคุยตัวต่อตัว และสร้างพื้นที่การสื่อสารขึ้นใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์แม่น้ำ เวทีตรงเคเสวนา และช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ตามวาระที่อำนวย เช่น วารสาร ทั้งนี้ กลุ่มแกนนำปรับเปลี่ยนรูปแบบทางความคิดของตนให้สอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมายและระดับของเนื้อหาที่ต้องการแพร่ออกไป

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 5 มุมมองของสาธารณะที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สาธารณชนรับรู้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับประชาคมทับเที่ยงทั้งในแง่มุมมองของเนื้อหา กิจกรรม และและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของประชาคมทับเที่ยงโดยรวมยังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการเก็บแบบสำรวจของทีมนักวิจัยได้จัดทำในช่วงที่แทบจะไม่มีกิจกรรมในนามของประชาคมทับเที่ยงอีกแล้ว ระยะเวลาที่ผ่านมา 4-5 ปี อาจทำให้ประชาชนลืมกิจกรรมที่ประชาคมทับเที่ยงเคยจัดขึ้น ประกอบกับกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงส่วนใหญ่มักมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ การประชาสัมพันธ์จึงอาจไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลทำให้ผู้วิจัยค้นพบรูปแบบกิจกรรมที่ประชาชนในทับเที่ยงคาดหวังต้องการเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับนักกิจกรรมหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบให้สามารถจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง ผลจากการสำรวจข้อมูลมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 416 คน แบ่งตามเพศ จะได้เพศหญิง 288 คน เพศชาย 188 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา /ปวช./ปวส./อนุปริญญา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่ หรือ ไม่ได้สังกัดกลุ่มใดๆ ในชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ในด้านการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง พบว่า ชาวเมืองทับเที่ยงรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมชาวเมืองรับทราบมากที่สุดคือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนรับทราบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ในด้านรูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง พบว่า ชาวเมืองทับเที่ยงเปิดรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองทับเที่ยงเปิดรับมากที่สุดคือ สื่อวิทยุ รองลงมาเป็นการเปิดรับผ่านสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายของเทศบาลนครตรัง ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองทับเที่ยงได้น้อยที่สุด คือ การใช้จดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ในด้านความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง พบว่า ชาวเมืองทับเที่ยงมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รองลงมาคือความพึงพอใจในเนื้อหาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ในการทำให้ทับเที่ยงน่าอยู่ ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ใช้ชื่อว่า “เวทีตรังเคเสวนา”

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมทับเที่ยง

ในด้านความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมทับเที่ยง พบว่า ชาวเมืองทับเที่ยงมีความพึงพอใจในรูปแบบการสื่อสารของประชาคมทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองทับเที่ยงพึงพอใจมากที่สุดคือ การสื่อสารผ่านวิทยุ รองลงมาเป็นการสื่อสารผ่านโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารโดยใช้เสียงตามสายของเทศบาลนครตรัง ตามลำดับ ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การพบปะกิจกรรมด้วยตนเองโดยบังเอิญ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง พบว่า ชาวเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงในระดับต่ำ กิจกรรมที่ชาวเมืองได้เข้าร่วมมากที่สุดคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รองลงมาคือกิจกรรมการขายพืช ผักปลอดสารเคมี ที่ “ตลาดนัดสีเขียว” บริเวณเลียบทางรถไฟ ถนนวังตอ ส่วนกิจกรรมที่ชาวเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเยาวชนเดินสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีน และ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวน

ส่วนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วม

ในด้านกิจกรรมที่ชาวเมืองชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางกิจกรรมที่ชาวเมืองมีความชื่นชอบและสนใจอยากเข้าร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมสำหรับเยาวชนและครอบครัว รองลงมาเป็นกิจกรรมด้านการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเมือง เช่น การแก้ปัญหาหน้าเสี่ย, การจัดการขยะนอก จากนั้น คือ กิจกรรมด้านการจัดระเบียบการจราจร กิจกรรมด้านศาสนาและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น หนึ่งตะลุง, มโนราห์ ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบและสนใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนเมือง เช่น เวทีตรังเคเสวนา ,กิจกรรมสภาเมือง

ส่วนที่ 8 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมแล้วเกิดความรู้สึกประทับใจไม่รู้ลืม

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประทับใจเรียงตามลำดับคะแนน 5 ลำดับ มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 กิจกรรมชุมชนสัญจร

ลำดับที่ 2 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เช่น การทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ หรือ วันสงกรานต์

ลำดับที่ 3 กิจกรรมกีฬาชุมชน

ลำดับที่ 4 กิจกรรมทางศาสนา เช่น การไปวัด

ลำดับที่ 5 กิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัว

ส่วนที่ 9 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งเป็นเมืองน่าอยู่

จากการประมวลผลความคิดเห็นในคำถามปลายเปิดต่อประเด็นดังกล่าว พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมให้นครตั้งเป็นเมืองน่าอยู่ เรียงตามลำดับคะแนน 10 ลำดับ มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 กิจกรรมด้านการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ชุมชน เช่น การกำจัดขยะ แก้ไขปัญหาน้ำเสี่ย และการรักษาสิ่งแวดล้อมเมือง

ลำดับที่ 2 กิจกรรมการแก้ปัญหาการจราจร

ลำดับที่ 3 กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสืบสาน รวบรวม ทั้ง การสืบค้นรากเหง้าความเป็นตรัง

ลำดับที่ 4 กิจกรรมการแก้ปัญหาอาชญากรรม

ลำดับที่ 5 กิจกรรมด้านศาสนา

ลำดับที่ 6 กิจกรรมสำหรับเยาวชน เช่น ดนตรี ศิลปะ

ลำดับที่ 7 กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลำดับที่ 8 กิจกรรมรณรงค์ด้านการรักษาสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารปลอดภัย สารพิษ

ลำดับที่ 9 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ลำดับที่ 10 การสร้างพื้นที่สาธารณะของคนเมือง เช่น ห้องสมุด สวนสาธารณะ

อภิปรายผล

ปัญหานำการวิจัยที่ 1: พัฒนาการของประชาคมตำบลเที่ยง

จากผลการวิจัยพบว่าหัวใจสำคัญของการการรวมตัวเป็นประชาคมตำบลเที่ยงอยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์อันเสมอภาค เนื่องจากประชาคมตำบลเที่ยงเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลาย และทุกคนที่เข้าร่วมไม่ว่าจะมาจากกลุ่มใดก็ตามต่างก็มีความเท่าเทียมกัน เมื่อมาอยู่ในกลุ่มไม่มีใครเป็นผู้นำ ผู้ตาม กลุ่มข้าราชการก็ถอดหมวก ถอดยศ มาเข้าร่วมด้วยความเป็นมิตร เป็นเพื่อน ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกได้อย่างเสรีบนพื้นฐานการสื่อสารประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และทุกคนก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อสร้างเมืองตำบลเที่ยงให้กลายเป็นเมืองน่าอยู่ การรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายในประชาคมตำบลเที่ยงสอดคล้องกับ "แนวคิดประชาสังคม" ที่ น.พ.ชูชัย ศุภวงศ์ (2539) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นถึงวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งจะนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group) ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรกัน ภายใต้ระบบการจัดการเชื่อมโยงเครือข่าย (Civic Network)

นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของการรวมตัวเป็นประชาคมตำบลเที่ยง คือ การเกิดขึ้นของประชาคมตำบลเที่ยงเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีของการพัฒนารูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งแตกต่างจากแนวทางการพัฒนาแบบเดิมที่รัฐได้รับมอบหมายให้มีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนา พร้อมกับเป็นผู้ริเริ่มการปฏิบัติด้วยการนำเอาโครงการพัฒนาไปดำเนินการให้เกิดผลอย่างจริงจัง ผลจากการพัฒนากระแสหลักพบว่าแม้ว่าตัวเลขรายได้ประชาชาติต่อหัว (GNP) จะสูงขึ้น แต่

ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนกลับยิ่งขยายถ่างมากขึ้น มีความเสื่อมทรุดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ-การเมือง-สังคม และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ การที่การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จนั้นน่าจะเนื่องมาจากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน(People Participation) หรืออาจจะเนื่องมาจากการพัฒนาที่มีใช้สิ่งที่ประชาชนต้องการ(People Need) (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ,2543)

สำหรับการรวมตัวของประชาคมทับเที่ยงที่ผู้วิจัยกล่าวว่าเป็นการปรับโฉมรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากการรวมตัวของประชาคมทับเที่ยงเป็นการรวมตัวที่เริ่มต้นจากภาคประชาชนที่ลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิในการดูแลจัดการตนเอง ภายใต้ความคิดพื้นฐานว่าประชาชนเห็นปัญหาและประชาชนสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหาได้ โดยการ"เชื่อมรัฐ" เข้ามาเป็นภาคีหนึ่งในการร่วมพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนจึงมีลักษณะเท่าเทียม ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการต่อรอง มิใช่การปฏิเสธรัฐแต่เป็นการปรับโครงสร้างรัฐหรือโครงสร้างทางการเมืองให้เอื้อกับการทำงานของภาคประชาชน ลักษณะ ดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของขบวนการประชาสังคมที่เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2540) ได้ตีความไว้ว่า ขบวนการประชาสังคม คือ เครือข่ายของ "กลุ่มองค์กร" ที่เชื่อมระหว่าง "รัฐ" กับ "ปัจเจกชน" ประชาสังคมต้องไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการแม้จะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐและทำงานร่วมกับรัฐได้ แต่ก็ไม่เน้นความขัดแย้ง หากเน้นการประสานความร่วมมือแทน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะ "ก่อรูปรวมตัว" ระยะ "รวมพลปั้นแต่งสังคม" ระยะ "เติบโตแพร่พันธุ์" และ ระยะ "ปรับตัวเปลี่ยนแปลง"ซึ่งถ้าจะแบ่งตามวงจรชีวิตของเครือข่ายก็อาจแบ่งพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะก่อตัวของเครือข่าย (ช่วงก่อรูปรวมตัว) ระยะธำรงรักษาเครือข่าย(ช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม) ระยะขยายเครือข่าย (ช่วงเติบโตแพร่พันธุ์) และระยะปรับตัวของเครือข่าย (ช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง) ซึ่งการแบ่งช่วงของพัฒนาการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเครือข่ายประชาคมทับเที่ยงมีลักษณะเป็นพลวัตร(Dynamic) คือ มีการเคลื่อนไหวไปตามสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อม ทำให้ความเป็นเครือข่ายไม่หยุดนิ่ง ซึ่งแตกต่างจากที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (อ้างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อาภากร,2547) ได้กล่าวถึงวงจรชีวิตของเครือข่ายในลักษณะเปรียบเทียบกับธรรมชาติของชีวิตและสรรพสิ่งที่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งถ้านำมาเทียบกับวงจรชีวิตของเครือข่ายก็จะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ระยะก่อตัว ระยะขยายตัว ระยะรุ่งเรือง ระยะถดถอย และจะมีเพียงบางเครือข่ายเท่านั้นที่สามารถปรับตัวถึงระยะที่ห้า คือ ระยะฟื้นตัว

พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในแต่ละระยะผู้เข้าร่วมต่างก็เรียนรู้ร่วมกันและปรับตัวเองอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ

ระยะที่ 1 ช่วงก่อรูปรวมตัว หมายถึง ช่วงที่แนวคิดประชาคมเข้ามาในเมืองทับเที่ยงและนักกิจกรรมทางสังคมในเมืองทับเที่ยงก็สนใจพูดคุยถึงแนวคิดนี้ในฐานะที่จะเป็นทางเลือกหรือทางออกของการแก้ปัญหาต่างๆได้ และเมื่อมองไปรอบๆตัวนักกิจกรรมก็เริ่มเห็นถึงปัญหาและความเปลี่ยนแปลงทางลบที่เกิดขึ้นกับเมืองจึงพูดถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านั้น ขั้นแรกของการรวมตัวนี้จึงเป็นขั้นที่คนเริ่มเห็นปัญหา และเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหา ระยะแรกนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พัฒน์ บุญรัตน์ (2516) ที่กล่าวว่า ขั้นแรกคือขั้นรวมกลุ่มของบุคคลที่มีปัญหาหรือมีความต้องการร่วมกัน แล้วจึงนำไปสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่ม การก่อตัวในขั้นแรกนี้แตกต่างกับอีกหลายๆ แนวคิด เช่น แนวคิดของ Tuckman (อ้างใน ฉลอง ภิญโญ, 2522) หรือแนวคิดของ วินิจ เกตุขำ (2522) ที่ระบุว่าขั้นแรกของการพัฒนาการเป็นขั้นจัดตั้ง หรือระยะก่อตั้งที่คนมาพบกัน มากำหนดจุดมุ่งหมาย มากำหนดกฎเกณฑ์ และมาหาผู้นำ ความแตกต่างดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอาจเกิดขึ้นจากเหตุผลเบื้องต้นของการรวมกลุ่ม กล่าวคือ ประชาคมทับเที่ยงเป็นการรวมกลุ่มที่มีเหตุผลเบื้องต้นของการรวมกลุ่มคือ การตระหนักในปัญหา และต้องการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา ลักษณะดังกล่าวคล้ายคลึงกับงานวิจัยของมานิดา คอยระจับ (2543) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเผยแพร่วรรณกรรมระบบเงินตราชุมชน “เบี้ยกุดชุม” ในอำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร พบว่าการรวมตัวของชาวบ้านกุดชุมเกิดจากความต้องการของ ชาวบ้านที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของตนเอง ในขณะที่กลุ่มบางกลุ่ม รวมตัวกันด้วยเหตุผลที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน เช่น การรวมตัวของประชาชนย่านบางลำพู เกิดจากการตระหนักในคุณค่าของความเป็นชุมชนเก่าจึงต้องการรวมตัวกันเพื่อฟื้นฟูชุมชน เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า เมื่อกลุ่มแกนนำเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองทับเที่ยงและเริ่มหาหนทางอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา ในช่วงนั้นเองแนวคิดประชาสังคมก็เข้ามาเป็นทางเลือกหนึ่ง กลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมจึงพูดคุยสื่อสารเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวผ่านช่องทางการสื่อสารที่เป็นวิถีชีวิตคือในวงสภากาแฟและพยายามเผยแพร่ความคิดสู่บุคคลอื่นผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ โดยเริ่มจากสื่อมวลชนท้องถิ่น คือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำ ในช่วงแรกของการก่อตัวนี้ การใช้สื่อมวลชนเพื่อนำเสนอความคิดสู่สาธารณะนับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะคุณลักษณะเฉพาะ(attribute) ของสื่อมวลชน คือ สามารถกระจายข่าวสารไปในวงกว้างได้อย่างรวดเร็วกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ดังนั้น ในขั้นแรกของการก่อตัวนี้ หนังสือพิมพ์แม่น้ำจึงทำหน้าที่ในการเริ่มระดมปัญหา ทำให้ปัญหาที่เป็น private problem หรือ private opinion กลายเป็น public problem หรือ public opinion รวมทั้งนำเสนอแนวทางใหม่ในการจัดการกับปัญหา ผลที่เกิดขึ้นทำให้คนในสังคมรับรู้ว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นตอนนี้มันใหญ่ เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน และแนวคิดประชาสังคมก็อาจเป็นทางออกของการแก้ปัญหาต่างๆได้ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อมวลชนก็มีข้อจำกัดคือเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One - way communication) จึงไม่สามารถระดมความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้

หลังจากนั้นกลุ่มแกนนำจึงพยายามหาช่องทางการสื่อสารอื่นๆที่สามารถสื่อสารออกไปในวงกว้าง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมากนัก และในที่สุดกลุ่มแกนนำก็เลือกที่จะใช้การสื่อสารโดยการเปิดเวทีสาธารณะ โดยใช้ชื่อว่า **เวทีตรังเคเสวนา**

เวทีตรังเคเสวนาแสดงบทบาทต่อจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำ แต่ความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่างเวทีตรังเคเสวนากับหนังสือพิมพ์แม่น้ำคือ หนังสือพิมพ์แม่น้ำเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One – way Communication) ในขณะที่เวทีตรังเคเสวนาเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) โดยจัดเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป (ไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมาย) เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยวิธีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ และอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ทุกคนสามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรี สอดคล้องกับ “กระบวนการทัศน์ทางเลือกของการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม” (The Alternative Paradigm of Communication for Social Change) โดย ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล (2543) ที่กล่าวถึงปรัชญาและแนวคิดด้านประชาธิปไตยทางการสื่อสาร (democratic communication) ไว้ว่า กระบวนการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างสมาชิก จำเป็นต้องดำเนินไปโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของบุคคล สิทธิ และเสียงของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น (right to communication) จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดเวทีตรังเคเสวนาเป็นรูปแบบที่ดี เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะของ Habermas (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ที่กล่าวว่า ปริมณฑลสาธารณะโดยให้คนในสังคมได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน จะเป็นช่องทางของการพัฒนาประชาธิปไตยและหลักของสังคมที่แท้จริง และ Habermas ยังยืนยันอีกว่า บรรยากาศของพื้นที่สาธารณะนั้นน่าจะต้องเน้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า คือ face-to-face communication แต่ข้อบกพร่องของเวทีตรังเคเสวนาคือ การกำหนดประเด็นในการเสวนา (set agenda) โดย กลุ่มแกนนำซึ่งเป็น agenda setter ไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหามากมาย ถึงแม้จะตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เท่านั้น แต่เมื่อมีการพูดถึงปัญหา หลายฝ่ายก็ต้องการทางออก เมื่อไม่สามารถหาทางออกของปัญหาได้ ผลของเวทีตรังเคเสวนาจึงเหมือนกับผลของหนังสือพิมพ์แม่น้ำ คือ การมาเพื่อ “บ่น” ถึงปัญหา แต่ไม่สามารถลงมือ “ทำ” จริงได้ จนในที่สุดกลุ่ม แกนนำจึงมีความคิดที่จะยกระดับจากการเผยแพร่ความคิดและการพูดคุยแลกเปลี่ยนในเวทีมาสู่การลงมือปฏิบัติตามแนวทางประชาสังคม

ระยะที่ 2 ช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม หมายถึง ช่วงที่กลุ่มแกนนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมตามแนวคิดประชาสังคมสู่สาธารณะเพื่อชักชวนบุคคลอื่นๆให้เข้าร่วมในเวทีประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่านอยู่ 2552 เป้าหมายของเวทีคือการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาเมืองทับเที่ยง

ระยะที่ 2 นี้ เป็นระยะที่กลุ่มทดลองทำตามแนวคิด หรือแนวทางที่คิดว่าอาจจะเป็นทางออกของปัญหา ระยะนี้อาจเรียกได้ว่า เป็นระยะของการลองผิดลองถูกก็ได้ ระยะนี้กลุ่มแกนนำทดลองที่จะเชิญชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วม กลุ่มแกนนำนี้จะเหมือนผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ที่จะดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุย สอดคล้องกับที่ Rogers (1971) ได้กล่าวถึงลักษณะซึ่งทำให้ผู้นำทางความคิดเห็น แตกต่างจากบุคคลอื่นไว้ว่า ผู้นำความคิดเห็นจะมีการศึกษาแบบเป็นทางการสูงกว่าผู้ตาม และพฤติกรรมของผู้นำความคิดเห็นมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจรับความคิดใหม่ๆ เข้ามาใช้ในสังคม เพราะฉะนั้น นอกจากจะเป็น Opinion Leader แล้ว กลุ่มแกนนำยังเป็นผู้เผยแพร่นวัตกรรม (Innovator) อีกด้วย ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับที่โรเจอร์ส และชูมาร์คเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ในการเผยแพร่ นวัตกรรมไปสู่ผู้รับนวัตกรรม จะต้องประกอบด้วย ความคิดใหม่ ในที่นี้ ความคิดใหม่ก็คือแนวคิดประชาสังคมนั่นเอง

บุคคลที่รู้เรื่องความคิดใหม่นี้ ก็คือกลุ่มแกนนำ

บุคคลที่ไม่รู้เรื่องความคิดใหม่นี้มาก่อน คือกลุ่มคนที่ได้รับการชักชวนให้มาเข้าร่วม

ช่องทางการสื่อสารที่บุคคลรู้เรื่องความคิดใหม่จะใช้ติดต่อกับบุคคลที่ไม่รู้เรื่องความคิดใหม่ ซึ่งในที่นี้กลุ่มแกนนำใช้ช่องทางในการสื่อสารความคิดใหม่อย่างหลากหลาย ทั้งสื่อมวลชน สื่อเวทีเสวนา และการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบปากต่อปาก

ในขณะที่กลุ่มแกนนำชักชวนประชาชนเข้าร่วมการประชุมวิสัยทัศน์ กลุ่มแกนนำก็ยังเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคมอยู่เสมอๆ จากการเข้าร่วมอบรม สัมมนา กับนักวิชาการภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ทำให้กลุ่มแกนนำเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด และวิธีปฏิบัติ โดยการให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาค ตามแนวคิด ประชาสังคม อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ จึงมีบทบาทเหมือนเจ้าหน้าที่พัฒนา (Change Agent) ในการถ่ายทอดความรู้ และนำข่าวสารที่กลุ่มสนใจเข้ามาเผยแพร่ในกลุ่ม ส่วนกลุ่มแกนนำก็เป็นคนที่ ถ่ายทอดข่าวสารในกลุ่มออกไปภายนอกและนำข่าวสารจากภายนอกเข้ามาในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวของกลุ่มแกนนำนี้สอดคล้องกับบทบาทของบุคคลในกลุ่มที่เรียกว่า "Boundary - Spanning role" ซึ่ง Monge อ้างใน Sven Windahl (1992 : 77) ได้กล่าวไว้ว่า Boundary - Spanning role หมายถึง ปัจเจกบุคคลที่ติดต่อระหว่างกลุ่มตัวเองกับกลุ่มภายนอกสังคมเพื่อนำสิ่งต่างๆ ภายในกลุ่มของตนเผยแพร่ออกไปสู่ภายนอกสังคม ซึ่งเป็นลักษณะการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มเพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้

การประชุม "วิสัยทัศน์ทบเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552" ซึ่งมีเป้าหมายร่วม คือ "การสร้างเมืองน่าอยู่" และประกาศพันธกิจการทำกิจกรรมพัฒนาร่วมกันในนามของ "ประชาคมทบเที่ยง" นั้น เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นหลังจากการจัดเวทีตรึงเคเสวนา แต่การจัดประชุมวิสัยทัศน์กับเวทีตรึงเคเสวนามีความแตกต่างกันคือ